

ISSN: 2630-0761 (Print)

ISSN: 2774-1370 (Online)

วารสารครุศาสตร์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

EDUCATION JOURNAL

Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

วารสารราย 4 เดือน ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน – ธันวาคม 2565

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
398 หมู่ที่ 9 ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000
โทร. 0-5688-2288 ต่อ 2102
<http://edu.nsrj.ac.th/2018/>

วารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่ บทความวิชาการ ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ของนักศึกษา ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย รวมถึงผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณภาพทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ ความก้าวหน้าในงานวิจัย และเพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ และนักศึกษา ต่อสาธารณชน

เจ้าของวารสาร

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ที่ปรึกษา

คณบดีคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

บรรณาธิการ

รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ปักดีจิตร

Assoc.Prof.Dr.Yaowares Pakdeejit

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันวิสาข์ พูลทอง

Asst.Prof. Wanwisa Phulthong

อาจารย์ ดร.กุลรภัส เทียมทิพร

Dr.Kulrapas Tiamtiporn

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

กองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์

Prof. Dr.Anurak Panyanuwat

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญชม ศรีสะอาด

Assoc.Prof.Dr. Boonchom Srisa-Ard

รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์

Assoc.Prof.Dr.Chaiwat Sutthirat

รองศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์ แก้วอุไร

Assoc.Prof.Dr.Wareerat Kaewurai

ศาสตราจารย์ ดร.ธีระ รุญเจริญ

Prof. Dr. Teera Runcharoen

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Mahasarakham University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

สมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย

Association of Professional Development of Educational Administration of Thailand

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Suan Sunandha Rajabhat University

รองศาสตราจารย์ ดร.นันทิยา น้อยจันทร์

Assoc.Prof.Dr.Nuntiya Noichun

รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร

Assoc.Prof.Dr.Montree Yamkasikorn

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสรี ใหม่จันทร์

Asst.Prof.Dr. Seri Maichan

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน

Asst.Prof.Dr.Teeppipat Suntawan

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาทิพย์ งามนิล

Asst.Prof.Dr.Suthathip Ngamnin

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา

The Teachers Council of Thailand

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Nakhon Sawan Rajabhat University

ประธานงาน

นางสาวณัฐชา นิมทอง

Miss.Natthacha Nimthong

นางสาวจรินทร์ สุขขานน

Miss.Jarinton Sukkanon

กำหนดการเผยแพร่

ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) คือ

ฉบับแรกของปี

มกราคม – เมษายน

ฉบับที่สองของปี

พฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่สามของปี

กันยายน – ธันวาคม

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

398 หมู่ที่ 9 ตำบลนครสวรรค์ตก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000

โทร. 0-5621-9100 ต่อ 2102

<http://edu.nsr.ac.th/2018/>

พิมพ์ที่

ห้างหุ้นส่วนจำกัดริมปีงการพิมพ์

11/13 – 15 หมู่ 11 ถนนนครสวรรค์ – พิษณุโลก ตำบลวัดไทรย์

อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000

บทความที่นำมาตีพิมพ์ในแต่ละฉบับ กองบรรณาธิการจะตรวจสอบเป็นขั้นแรก แล้วจัดให้มีกรรมการภายนอกร่วม
กลั่นกรอง (Peer Review) และประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double - Blind
Peer Review คือปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง

คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), ดร.
รองศาสตราจารย์ ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง
รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ งามนกนก
รองศาสตราจารย์ ดร.เอกรินทร์ สังข์ทอง
รองศาสตราจารย์ ดร.พัชรา พุ่มพชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.จิตติมา วรรณศรี
รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ
รองศาสตราจารย์ ดร.รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ
รองศาสตราจารย์ ดร.วชิระ วิชขุวรรณนท์
รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาติ ปณะราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพิพัฒน์ รักพรหมมงคล
รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ คุณแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ ขาวประทุม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวรรณ ประสูติแสงจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยาภรณ์ เรืองสุวรรณ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รชฏ สุวรรณภูมิ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร มหาวิจิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โสภา อำนวนรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยภูมิ สีชมภู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนัย กิรติรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐมน พันธุ์ชาติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ จันทะหิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ ยะบุญธง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ นันทะศรี
อาจารย์ ดร.พนัส มัตยะสุวรรณ
อาจารย์ ดร.ภูวตล จุลสุคนธ์
อาจารย์ ดร.จารุวรรณ นาดัน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยบูรพา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
มหาวิทยาลัยนเรศวร
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
วิทยาลัยแสงธรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
มหาวิทยาลัยนครพนม
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยพะเยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต ทรัพย์รวงทอง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพัฒนา หอมบุปผา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติพิทย์ งามนิล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรพจน์ แนนเนียน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาธิษณ์ สุระเสนา
อาจารย์ ดร.ไกรวิชญ์ ดีเฒ

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สารจากบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจได้เผยแพร่ความรู้ทางวิชาการ งานวิจัยและผลงานสร้างสรรค์อื่น ๆ อันเป็นประโยชน์ ซึ่งนำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมและพัฒนาประเทศชาติด้วยการสร้างองค์ความรู้จากการศึกษาวิจัย การศึกษาค้นคว้าและการเรียบเรียงผลงานทางวิชาการ โดยในฉบับปีที่ 5 ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม 2565 นี้ วารสารได้ผ่านการรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) อยู่ในฐานะข้อมูล TCI กลุ่ม 2

ในฉบับนี้ได้นำเสนอบทความวิชาการ จำนวน 4 เรื่อง บทความวิจัย จำนวน 11 เรื่อง รวมทั้งสิ้น 15 เรื่อง ทั้งนี้ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องเฉพาะศาสตร์สาขาจำนวน 3 ท่าน ซึ่งถือเป็นมาตรฐานทางวิชาการที่ทางกองบรรณาธิการให้ความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาและส่งเสริมการนำเสนอผลงานวิจัยและผลงานวิชาการสู่สาธารณชนและแวดวงวิชาการต่อไป

กองบรรณาธิการ ต้องขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าของท่านร่วมพิจารณาผลงานทางวิชาการ ขอขอบคุณนักวิชาการที่ให้ความเชื่อมั่นในคุณภาพของวารสาร โดยส่งบทความลงตีพิมพ์อย่างต่อเนื่อง และหวังอย่างยิ่งว่าวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะใดในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

รองศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ ภักดีจิตร

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ทัศนะ แนวคิด และรูปแบบการนำเสนอบทความในวารสารนี้เป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่ละคน การนำบทความหรือส่วนหนึ่งของบทความไปตีพิมพ์เผยแพร่ให้อ้างอิงแสดงที่มาข้อมูลเกี่ยวกับผู้เขียนบทความ และกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์ และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินอิสระตรวจอ่านบทความแล้ว

สารบัญ

	หน้า
วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	ก
คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ	ง
สารจากบรรณาธิการ	จ
สารบัญ	ฉ
ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการพัฒนามโนคติทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ Effect of Learning Management Using Analogy Approach with Social Media Online for Development of Scientific Conceptions and Analytical Thinking Skills for Matthayom Suksa 4 Students On The topic of Atom and Properties of Elements	1
ธนาภรณ์ วัดสง่า, กรวาลัย พันธุ์แพ	
การบริหารสถานศึกษาแบบทริสมาร์ตเทพาต่อสู้กับโควิด 19 ของโรงเรียนเทพา The Administration Educational School by 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid of Thepha School	14
บรรจบ พิสุทธิพันธุ์	
ชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษา The Next Normal and Education	25
พนัส จันทศรีทอง	
รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 The Model of the Efficiency Education Supervision of Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2	37
อนันต์ นามทองตัน, นงลักษณ์ ใจฉลาด	
การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล The Development of Competency According to the Four Sublime States of Mind for Executives Tambon Health Promoting Hospital	49
รัตนศักดิ์ ทรัพย์เจริญ	
การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนามตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 A Study of The Effects of Mathematics Learning Activities on Polynomial by Constructivism Theory Approach Cooperated with Student Teams Achievement Divisions Technique (STAD) for Secondary School Grade 8	59
จันทิมา พร่องครบุรี, นิพนธ์ ฝ่ายบุญ	
การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ รวม.) An Evaluate Curriculum: Science Classrooms in University-Affiliated School Project (SCIUS) Piboonbumpen Demonstration School	70
วิโรจน์ ชมภู	

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครสวรรค์ เขต 2

The Study of Academic Affairs Management of Small Schools under Nakhon Sawan Primary
Educational Service Area Office 2

84

ลลิตา ภัทรธาดาสิริ, ทินกร ชอัมพงษ์, เยาวเรศ ภัคดีจิตร

การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์

The Study of Student Affairs Administration Problems in Educational Extension Schools under
Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2

98

กิตติชัย ภัทรธาดาสิริ, ทินกร ชอัมพงษ์, เยาวเรศ ภัคดีจิตร

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและ
ความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effect of Cooperative Learning with Jigsaw Technique and Infographic on Learning
Achievement and Satisfaction Toward Learning in Technology and Design Subject of
Mathayomsuksa 1 Students

112

วริษา ทรัพย์สำราญ, พรณราย เทียมทัน

ปัจจัยในการสร้างภาพลักษณ์สถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Factors in Creating an Image of an Educational Institution in the Digital Age

123

จิณณวัตร ปะโคทั้ง, อีระ รุญเจริญ

แนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวใน
ประเทศไทย

Guidelines for Organizing Intensive Courses to Develop Communication Skills that affect
the Quality of Life of Migrant Workers in Thailand

132

สุชาดา ตั้งศิรินทร์

การศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิต ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชา
คณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

A Study of Mathematical Misconception About the Geometry of 2nd Year Students in
Mathematics, Faculty of Education Nakhonsawan Rajabhat University

144

ขวัญชนก กิจเธาว์, ไอริน ชุ่มเมืองเย็น

การพัฒนาแบบจำลองการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการ
จัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

The Development of a Model in Preparation for Practicing Experience Training to Enhance
Learning Management Ability for Student Teachers of Lampang Rajabhat University

155

ปณิสรา จันทร์ปาละ, ชรัญรักษ์ ปัญญามูลวงษา, วิมพิภา บุญกลิ่น

การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาใน
โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

A Strategic Management Development to the Goals to Enhance Organization for Educational
Innovation in Small Size School under the Lampang Primary Educational Service Area Office 2

167

ณัฐ รัตนศิรินิชกุล

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ภาคผนวก	180
รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ นครสวรรค์	181

ผลการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ที่มีต่อการพัฒนา
มโนคติทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ

Effect of Learning Management Using Analogy Approach with Social Media
Online for Development of Scientific Conceptions and Analytical Thinking
Skills for Matthayom Suksa 4 Students On The topic of Atom and
Properties of Elements

ธนภรณ์ วัดสง่า¹, กรวาลัย พันธุ์แพ²

Thanaporn Watsanga¹, Kornvalai Panpae²

Corresponding Author E-mail: thanapornwatsanga@gmail.com

Received: 2022-06-15; Revised: 2022-07-02; Accepted: 2022-10-24

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) เปรียบเทียบมโนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ 2) เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ แบบแผนการวิจัย คือ แบบศึกษา กลุ่มเดียววัดก่อน และหลังการทดลอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี แผนการเรียนวิทย์ - คณิต ภาคเรียนที่ 2/2564 จำนวน 30 คน วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป็นการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) ระยะเวลา 19 คาบ เครื่องมือที่ใช้ คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ 2) แบบทดสอบก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ เพื่อวัดมโนคติทางวิทยาศาสตร์และวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ และ 3) แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อวัดความพึงพอใจของนักเรียน สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน คือ t-test ผลการวิจัยพบว่า

1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุมีความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์มีทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) นักเรียนมีความพึงพอใจที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่าสามารถช่วยให้การเรียนเรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุเข้าใจได้มากขึ้น เห็นภาพ และจดจำได้ง่ายขึ้นและทักษะการคิดวิเคราะห์ของตัวเองได้รับการพัฒนา

คำสำคัญ: การสอนแบบเปรียบเทียบ, สื่อสังคมออนไลน์, มโนคติทางวิทยาศาสตร์, ทักษะการคิดวิเคราะห์

¹ นักศึกษาปริญญาโทบัณฑิต, สาขาวิชาเคมีศึกษา ภาควิชาเคมี คณะวิทยาศาสตร์, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

² Master Degree of Chemistry Education Program, Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

² Advisor, Faculty of Science, King Mongkut's University of Technology Thonburi

Abstract

The purposes are as follows: (1) to compare the pretest and posttest results involving a scientific conception of students learning through using analogy approach with social media online on the topic of atom and properties of elements; (2) to compare the pretest and posttest results involving analytical thinking skills of students learning through using analogy approach with social media online on the topic of atom and properties of elements. and (3) to study Students' satisfaction assessment on learning through using analogy approach with social media online. The research design is one group pretest-posttest design. The samples of the research included 30 matthayom suksa 4/1 students in Mathematics-Science Program in the second semester of the 2021 academic year of secondary school in the office of the basic education commission in Lopburi. The samples were obtained by cluster sampling. The duration of the study was 19 periods. The research instruments were: (1) lesson plans of atom and properties of elements; (2) worksheet of atom and properties of elements (3) scientific conception test and analytical skills test on learning through using analogy approach with social media online, and (4) Students' satisfaction assessment on learning through using analogy approach with social media online. The hypotheses testing in this research used a t-test for dependent samples. The results were:

1) students who learned through using analogy approach with social media online on the topic of atom and properties of elements had higher scientific conceptions than before instruction at a .05 level of significance; 2) students who learned through using analogy approach with social media online on the topic of atom and properties of elements had higher analytical thinking skills than before instruction at a .05 level of significance. and 3) Students' satisfaction who learned through using analogy approach with social media online, this way is made easier to understand, visualize and their analytical thinking skill are developed.

Keywords: Analogy Approach, Analytical Thinking Skills, Scientific Conceptions, Social Media Online

บทนำ

จากการรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายวิชาวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี ในมาตรฐาน ว 3.1 ปีการศึกษา 2560 - 2562 มีค่าร้อยละ 29.66, 30.47 และ 25.19 ซึ่งค่าเฉลี่ยในปี 2561 ต่ำกว่าเกณฑ์ของระดับประเทศ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ 32.20 และ ในปี 2562 ค่าเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าปี 2561 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. 2563) และจากประสบการณ์สอน รายวิชาเคมีของผู้วิจัยเป็นระยะเวลา 3 ปี พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ มักมีปัญหาในการเข้าใจแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุซึ่งปัญหาที่ผู้วิจัยพบมีความสอดคล้องกับปัญหาที่ Yanti พบจากการสัมภาษณ์นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 พบว่า มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างอะตอมที่มีความเป็นนามธรรมสูง (Yanti, Kuswanto, Habibi, & Kinasih. 2020) นอกจากนี้จากผลวิจัยที่ทำการออกแบบแบบทดสอบการคิดวิเคราะห์ตามโครงสร้าง ของข้อสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับนานาชาติ หรือ PISA และ TIMSS ยังพบว่า เด็กไทยได้คะแนนการคิด วิเคราะห์ เกินร้อยละ 60 ในทุกวิชา เพียงร้อยละ 1.09 โดยเด็กที่มีผลการเรียนดี (วัดด้วยคะแนนสะสมในโรงเรียน) จะมีทักษะ การคิดวิเคราะห์น้อยกว่า และมีจิตสำนึกน้อยกว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญ (สำนักงานกองทุนสนับสนุน การวิจัย. 2559)

จากที่กล่าวมา คาดการณ์ว่าสาเหตุที่ทำให้ผลสัมฤทธิ์และผลการทดสอบทางการศึกษาดำเนินมาจากเนื้อหาเรื่อง อะตอม และสมบัติของธาตุที่เป็นเรื่องที่นามธรรม ยากต่อการเข้าใจ ซึ่งสอดคล้อง อนุพงศ์ ไพธศรี (2560. อ้างถึงใน Johnstone. 1993: 2000) ที่กล่าวว่า เคมีเป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับสสารและการเปลี่ยนแปลงของสสาร เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นนามธรรมซึ่ง มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า นักเคมีมักจะอธิบายการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของสสารใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับ

มหภาค ระดับจุลภาค และระดับสัญลักษณ์ โดยทั่วไปในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาเคมี ครูผู้สอนจะอธิบายได้เพียงระดับมหภาคที่เป็นกรกล่าวถึงปรากฏการณ์ทางเคมีที่เกิดขึ้นจริงและสัมผัสได้เท่านั้น จึงทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าใจได้ถึงในระดับสัญลักษณ์จึงเป็นเหตุทำให้เกิดมโนคติที่คลาดเคลื่อนไปจากมโนคติทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งการจัดการเรียนรู้อาเคมีที่มีประสิทธิภาพที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดมโนคติที่ถูกต้อง และเกิดความคงทนในการเรียนรู้จึงต้องมีวิธีการสอน กระบวนการสอน หรือเทคนิคการสอนที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนสามารถจินตนาการถึงอนุภาคของสารเคมีและปฏิสัมพันธ์ระหว่างอนุภาคของสารเคมีได้อย่างเป็นรูปธรรม วิธีการหนึ่งที่ประสบความสำเร็จในการส่งเสริมให้ผู้เรียนสร้างแนวคิดที่ถูกต้องทางวิทยาศาสตร์คือการใช้ประสบการณ์ ในชีวิตประจำวันที่เข้าใจได้ง่ายเทียบเคียงกับแนวคิดทางวิทยาศาสตร์เพื่อให้นักเรียนพัฒนาแนวคิดโดยเปรียบเทียบสองระบบ (ณรงค์ฤทธิ์ ไชยกิจ. 2562)

การสอนแบบเปรียบเทียบ (Analogy) เป็นการเปรียบเทียบความเหมือนกันของมโนคติสองมโนคติโดยจะเรียกสิ่งที่ต้องการจะเปรียบเทียบว่า เป้าหมาย (Target) เป็นมโนคติทางวิทยาศาสตร์ ที่ซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจ มีความเป็นนามธรรมสูง ในขณะที่สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ เรียกว่า ตัวเปรียบเทียบ (Analogy) ซึ่งเป็นมโนคติที่ผู้เรียนคุ้นเคย เข้าใจง่าย มีความซับซ้อนน้อย มีความเป็นรูปธรรม โดยการสอนแบบเปรียบเทียบมีนักการศึกษาหลายท่านได้ศึกษาและสร้างรูปแบบขึ้นมากมาย เช่น F. A. Yanti, & et al. (2020) ได้ใช้รูปแบบของ Thiagarajan ได้แก่ 4D model คือ Define กำหนด, Design การออกแบบ, Development การพัฒนา, และ Disseminate การเผยแพร่ ในการสอนแบบเปรียบเทียบเรื่องโครงสร้างอะตอม แต่นอกจากนี้ยังมีรูปแบบหนึ่งที่มีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมาก ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบฟาร์ไกด์ (FAR guide: Focus-Action-Reflection guide) โดย ณรงค์ฤทธิ์ ไชยกิจ (2562. อ้างถึงใน Harrison, & Coll. 2008) กล่าวว่า ระยะเวลาของการดำเนินการจัดการเรียนรู้ออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ 1) ระยะก่อนการจัดการเรียนรู้ (focus) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1) ขั้นวิเคราะห์และเตรียมมโนคติ (concept) คือ การวิเคราะห์และคัดเลือกมโนคติที่เข้าใจยากไม่คุ้นเคยหรือเป็นนามธรรม 1.2) ขั้นสำรวจมโนคติเดิมของผู้เรียน (student) คือ การวิเคราะห์พื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนเกี่ยวกับมโนคติที่ศึกษา 1.3) ขั้นวิเคราะห์และเลือกสิ่งเปรียบเทียบ (analog) คือ การวิเคราะห์และคัดเลือกสิ่งที่จะนำมาใช้ในการเปรียบเทียบ 2) ระยะระหว่างการจัดการเรียนรู้ (action) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 2.1) ขั้นตรวจสอบความเหมือนของการเปรียบเทียบ (like) คือ การตรวจสอบ และอภิปรายเกี่ยวกับความเหมือนระหว่างตัวเปรียบเทียบ (analog) กับมโนคติที่ศึกษา (target) 2.2) ขั้นตรวจสอบความต่างของการเปรียบเทียบ (unlike) คือ การตรวจสอบ และอภิปรายเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างตัวเปรียบเทียบ (analog) กับมโนคติที่ศึกษา (target) 3) ระยะหลังการจัดการเรียนรู้ (reflection) ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน ได้แก่ 3.1) ขั้นสรุปผลการเรียนรู้จากการเปรียบเทียบ (conclusion) คือ การวิเคราะห์และสรุปผลจากการเรียนรู้โดยใช้ตัวเปรียบเทียบ (analog) ว่ามีความชัดเจน และมีประโยชน์หรือทำให้นักเรียนเกิดความสับสน 3.2) ขั้นปรับปรุงสิ่งเปรียบเทียบ (improvement) คือ การวิเคราะห์สิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขในการสอน และพิจารณาความเหมาะสมในการใช้ตัวเปรียบเทียบ (analog) ในการสอนครั้งต่อไปและจากการศึกษา พบว่าการสอนแบบเปรียบเทียบจะช่วยเสริมต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียนให้เกิดการขยายความรู้ เป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของนักเรียนที่มีอยู่เพื่ออธิบายสิ่งใหม่ข้อมูลใหม่หรือสถานการณ์ใหม่ Analogy เฟื่องฟ้า บุญทอง (2559. อ้างถึงใน Glynn. 1991) และการจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบฟาร์ไกด์ (FAR guide) ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ แกไขมโนคติที่คลาดเคลื่อน และพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ได้ ณรงค์ฤทธิ์ ไชยกิจ (2562. อ้างถึงใน R. M. Sharma. 2015)

เป็นที่ยอมรับกันว่าในปัจจุบันสื่อสังคมออนไลน์เป็นสื่อเสรีที่มีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของผู้คนเป็นอย่างมากเพราะเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้และการเรียนรู้ สื่อออนไลน์เป็นสื่อที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับทุกสื่อสามารถเชื่อมโยงแหล่งข้อมูลเพื่อการสืบค้นขยายการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ รับส่งข้อมูลข่าวสารได้อย่างไร้ขีดจำกัดบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ดังนั้น สื่อออนไลน์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้ตลอดชีวิต สามารถบูรณาการขยายองค์ความรู้จากห้องเรียนไปยังทุกหนทุกแห่ง โดยอาศัยสื่อสังคมหรือเครือข่ายสังคมออนไลน์ซึ่งสื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันบนเครือข่ายทางสังคม (Social Network) ผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใด ๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต โดยเน้นให้ผู้ใช้งานทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วม การประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียนการสอน จะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพจริงสามารถนำไปปฏิบัติได้ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำไปต่อยอดการเรียนรู้ได้และผู้เรียนใช้เป็นแหล่งสืบค้นข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร เพิ่มเติมจากในห้องเรียน (กันตภณ

พาหุมนโด. 2561) และจากวิธีการจัดการเรียนรู้แบบเปรียบเทียบที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นและเข้าใจแนวคิดที่เป็นนามธรรมให้อยู่ในรูปธรรมมากขึ้นจะมีการนำเสนอแนวคิดที่เป็นตัวเปรียบเทียบ (analog) ที่ผ่านการคิดวิเคราะห์และคัดเลือกมาแล้วว่ามีความเหมือนและแตกต่างจากแนวคิดเป้าหมายที่ต้องการศึกษา (target) อย่างไร โดยการนำเสนอควรจะต้องอยู่ในรูปแบบที่น่าสนใจ หลากหลายและเหมาะสมที่จะสามารถแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน เข้าใจง่าย และไม่ทำให้เกิดการสับสน ดังนั้นการนำเสนอผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ไม่ว่าจะเป็น Youtube Facebook tiktok ฯลฯ ก็เป็นช่องทางหนึ่งที่น่าสนใจ และสามารถเข้าถึงผู้เรียนได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว อีกทั้งการลดช่องว่างระหว่างครูผู้สอนและนักเรียนด้วยการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันจะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สะดวกและง่ายยิ่งขึ้นเมื่อผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะจัดการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และพัฒนาสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยผู้วิจัยได้ออกแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงแนวความคิดจากนามธรรมไปสู่รูปธรรมเกิดความเข้าใจที่ละเอียดลึกซึ้งมากขึ้น และสามารถนำความรู้มาคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ
3. ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ

สมมติฐานของการวิจัย

1. สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์ของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ
2. ทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนเมื่อได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ

การทบทวนวรรณกรรม

พินดา กันยะกาญจน์ (2556. อ้างถึงใน Treagust, & et al. 1998) กล่าวว่า การสอนแบบเปรียบเทียบเป็นการเปรียบเทียบความเหมือนกันของโมเดลสองโมเดล โดยจะเรียกสิ่งทีนำมาเปรียบเทียบว่า ตัวเปรียบเทียบ และเรียกสิ่งที่ต้องการจะเปรียบเทียบว่าโมเดลวิทยาศาสตร์เป้าหมาย โมเดลที่คุ้นเคยเป็นโมเดลที่รู้จักเป็นอย่างดีพบเห็นในชีวิตประจำวัน เป็นประสบการณ์ที่ผ่านมาหรือเคยเรียนรู้มาแล้วและเข้าใจดีอยู่แล้ว ส่วนโมเดลที่ไม่คุ้นเคยอาจจะเป็นโมเดลใหม่ เนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้ ความรู้ใหม่ ๆ ที่พบในห้องเรียนหรือพบในชีวิตประจำวัน และเป็นโมเดลที่ยังไม่เข้าใจ

สรุปได้ว่า การสอนแบบเปรียบเทียบ (Analogy Approach) หมายถึง การสอนที่ใช้กระบวนการพิจารณาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างโมเดลที่ต้องการศึกษากับโมเดลที่เรียกว่า ตัวเปรียบเทียบ โดยการพิจารณานี้เป็นไปเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและนำไปสู่การเข้าใจในเป้าหมายผ่านการเข้าใจในตัวเปรียบเทียบ แต่อย่างไรก็ตามให้พึงระวังว่าตัวเปรียบเทียบไม่สามารถใช้แทนเป้าหมายได้ทั้งหมด

เฟื่องฟ้า บุญกอง (2559. อ้างถึงใน Harrison, & Coll. 2008) ว่าการสอนแบบเปรียบเทียบ (Analogy Approach) ตามแนวทาง Focus-Action-Reflection (FAR) Guide ซึ่งมีแนวทางดังนี้ 1. ขั้นเตรียมการจัดการเรียนรู้ (Focus) เป็นขั้นที่ครูต้องเตรียมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2.ขั้นจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Action) ประกอบด้วยกิจกรรมที่นำเสนอโมเดลทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องที่สอนและกิจกรรมที่นำเสนอโมเดลที่คุ้นเคยโดยใช้สิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ จากนั้นให้นักเรียนทำ

กิจกรรมเพื่อเปรียบเทียบความเหมือน (Like) และความแตกต่าง (Unlike) ของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบ (Analog) กับเรื่องที่สอน (Target) และ 3. ขั้นสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ (Reflection) เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับเนื้อหาที่เรียน

สิริชญา พิมพ์ลา (2561) ได้กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์ หมายถึง ช่องทางในการติดต่อในลักษณะของการสื่อสารแบบสองทางผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต สามารถมีปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกันได้ ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร หรือผู้รับสารด้วยกันเอง ผ่านทางเว็บไซต์ Social Network ที่ให้บริการบนโลกออนไลน์ เช่น Facebook, Twitter, Line, Whatapp, Google Plus, MySpace, YouTube

วิภาส วิกกรมสกุลวงศ์ (2560. อ้างถึงใน สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. 2555) ได้กล่าวว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่แนะนำให้ครูนำไปใช้ ได้แก่ 1. Facebook คือ เว็บไซต์สำหรับให้ครูและนักเรียนสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความเห็นซึ่งกันและกันได้ โดยการตั้งกลุ่มรายวิชาเพื่อการสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้เรียน และ 2. YouTube คือ เว็บไซต์ที่ใช้ในการแบ่งปันไฟล์วิดีโอครูสามารถอัปโหลดและเผยแพร่วิดีโอการสอนผ่านเว็บไซต์นี้ได้ใช้วิดีโอที่มีอยู่บนเว็บไซต์เป็นสื่อการเรียนการสอน นักเรียนสามารถเผยแพร่ผลงานของตนเองให้สมาชิกในห้องและครูได้แสดงความคิดเห็น โดยผู้สอนสามารถนำเครื่องมือเหล่านี้ไปปรับใช้ในกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมและยังยืนยันการที่ผู้สอนมีความรู้และเข้าใจในเทคนิคผนวกกับกลยุทธ์การสอนและสร้างให้เกิดเป็นรูปแบบที่น่าสนใจสำหรับนักเรียนนั้นเป็นเรื่องที่ทำท่ายอย่างมาสำหรับผู้สอน (สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. 2555)

ดังนั้นเมื่อนำการประยุกต์ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการศึกษา จึงควรเลือกใช้ให้เหมาะสมและช่วยส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ให้พัฒนาขึ้นมากกว่าให้เพียงความเพลิดเพลินบันเทิงใจ เช่น การใช้ Facebook เป็นช่องทางในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้หลายรูปแบบทั้งข้อความ ภาพ เสียง หรือแม้กระทั่งวิดีโอ ใช้ந்தหามาต่าง ๆ การใช้ Youtube ที่ครูหรือนักเรียนสามารถค้นหาสื่อวิดีโอหรือผลิตสื่อวิดีโอเพื่อนำเสนอเผยแพร่ผลงานให้ได้แสดงความคิดเห็นกัน และการใช้ tiktok นำเสนอผลงานในรูปแบบวิดีโอสั้น ๆ ทั้งนี้เทคนิคและกลยุทธ์การสอนของครูผู้สอนที่จะนำสื่อสังคมออนไลน์มาทำให้เกิดเป็นรูปแบบการสอนที่น่าสนใจได้

วิธีดำเนินการวิจัย

การกำหนดแบบแผนการวิจัย รูปแบบการวิจัย แบบกลุ่มเดียวที่มีการทดสอบก่อนและหลังการทดสอบ (one group pretest-posttest design)

O_{E1}

X

O_{E2}

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี แผนการเรียนวิทย์-คณิต ภาคเรียนที่ 2/2564 จำนวน 3 ห้องเรียน 90 คน โดยทั้ง 3 ห้องเรียนมีลักษณะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเคมี คล้ายคลึงกัน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนแห่งหนึ่ง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานแห่งหนึ่งในจังหวัดลพบุรี แผนการเรียนวิทย์-คณิต ภาคเรียนที่ 2/2564 จำนวน 30 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุที่อยู่ในรูปแบบออนไลน์ (online) ผ่านช่องทาง Google meeting จำนวน 7 แผนการจัดการเรียนรู้ ใช้เวลา 15 ชั่วโมง โดยไม่รวมการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนอย่างละ 2 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบก่อนและหลังจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ เพื่อวัดมโนคติทางวิทยาศาสตร์และวัดทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบพร้อม

ให้นักเรียนแสดงเหตุผล จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.5–1.0 ความยากที่มีค่าระหว่าง 0.2 - 0.7 และค่าอำนาจจำแนกที่มีค่า 0.2 - 0.5

3. แบบสอบถามปลายเปิดวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่ผ่านจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ โดยเป็นแบบสอบถามปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง โดยนำแบบทดสอบ แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบสอบถามปลายเปิดไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างตามลำดับ ดังนี้

1. ทดสอบก่อนเรียน
2. ชี้แจงวัตถุประสงค์และแนะนำเกี่ยวกับบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้
3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้
4. ทดสอบหลังเรียน
5. คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างเพื่อมาตอบแบบสอบถามหลังการจัดการเรียนรู้
6. นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบ ทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน มาวิเคราะห์โดยใช้วิธีทางสถิติเพื่อ

ทดสอบสมมติฐาน รวมถึงวิเคราะห์คำตอบของนักเรียนเป็นรายข้อ แล้วจัดกลุ่มคำตอบโดยประยุกต์จากการจัดกลุ่มมโนคติทางวิทยาศาสตร์ของ เวสบุรค และมาริก (westbrook, & Marek. 1991. อ้างถึงใน ฤทธิชัย เสนาพรหม. 2557: 108) และการวัดทักษะการคิดวิเคราะห์ จำแนกออกเป็น 5 กลุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การกำหนดเกณฑ์ในการให้คะแนน

กลุ่มความเข้าใจโน้มนำทางวิทยาศาสตร์	การวัดทักษะการคิดวิเคราะห์	การพิจารณาคำตอบในแต่ละส่วน				คะแนนรวม
		ตัวเลือก	คะแนน	เหตุผล	คะแนน	
กลุ่มความเข้าใจโน้มนำที่สมบูรณ์ (Complete Understanding : CU)	1.การวิเคราะห์ความสำคัญจะต้องแสดงพฤติกรรมที่ระบุได้ว่าสิ่งใดสำคัญที่สุด	ถูกต้อง	1	ให้เหตุผลถูกต้องสมบูรณ์ครอบคลุมประกอบที่สำคัญของแต่ละมโนคติเป้าหมาย	1.5	3
				ให้เหตุผลที่แสดงพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านในด้านนี้	0.5	
กลุ่มความเข้าใจโน้มนำในระดับที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ (Partial Understanding : PU)	2.การวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะต้องแสดงพฤติกรรมที่ระบุได้ว่าสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร	ถูกต้อง	1	ให้เหตุผลถูกต้องแต่ขาดองค์ประกอบที่สำคัญบางส่วน	0.5	2
				ให้เหตุผลที่แสดงพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านในด้านนี้	0.5	
กลุ่มความเข้าใจโน้มนำที่คลาดเคลื่อนบางส่วน (Partial Understanding with Specific Alternative Conception : PS)	3.การวิเคราะห์เชิงหลักการจะต้องแสดงพฤติกรรมที่ระบุได้ว่าจับประเด็นว่าเรื่องราวนั้นยึดถือหลักการใด	ถูกต้อง	1	ให้เหตุผลที่แสดงความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือเลือกคำตอบถูกต้องแต่ไม่อธิบายคำตอบให้	0	1
				ไม่ให้เหตุผลที่แสดงพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านในด้านนี้	0	

ตารางที่ 1 (ต่อ)

กลุ่มความเข้าใจโน้มนมติทางวิทยาศาสตร์	การวัดทักษะการคิดวิเคราะห์	การพิจารณาคำตอบในแต่ละส่วน				คะแนน
		ตัวเลือก	คะแนน	เหตุผล	คะแนน	รวม
กลุ่มความเข้าใจโน้มนมติที่คลาดเคลื่อน (Alternative Conception : AC)		ผิด	0	ให้เหตุผลที่คลาดเคลื่อนทั้งหมด	0	0
				ไม่ให้เหตุผลที่แสดงพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านในด้านนี้	0	
กลุ่มไม่เข้าใจโน้มนมติ (No Understanding: NU)		ผิด	0	ให้เหตุผลที่ไม่ตรงคำถามหรือไม่ตอบคำถาม	0	0
				ไม่ให้เหตุผลที่แสดงพฤติกรรมทักษะการคิดวิเคราะห์ด้านในด้านนี้	0	

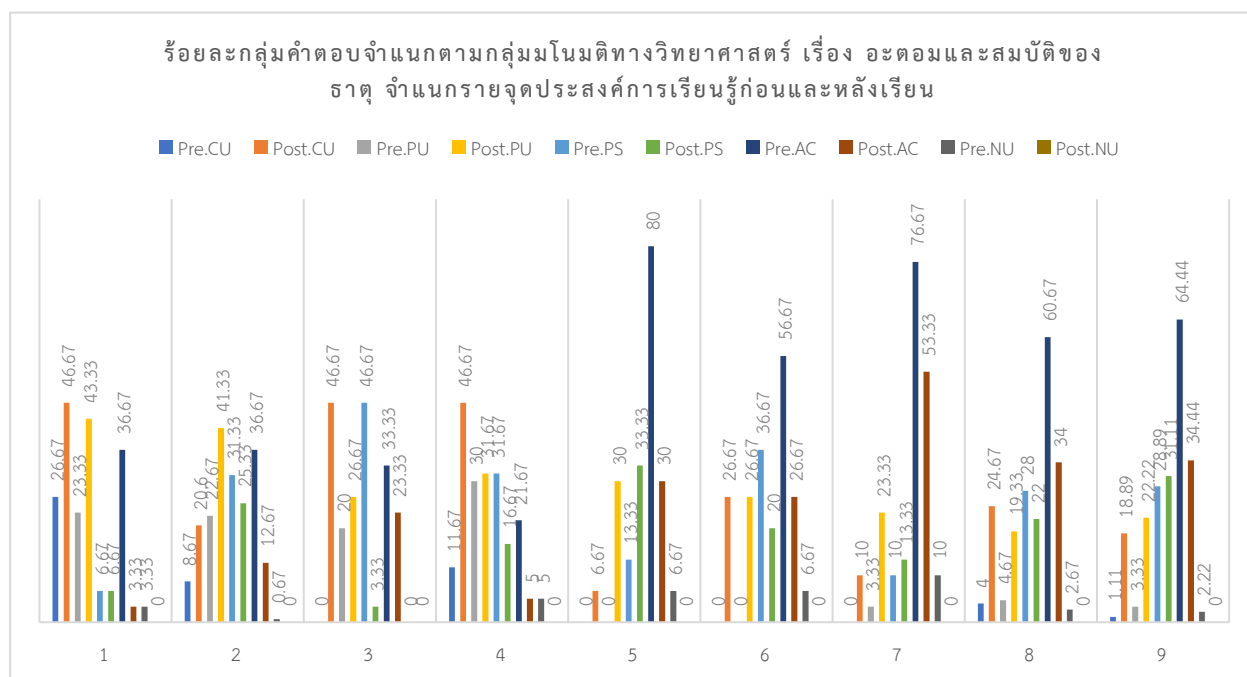
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. เปรียบเทียบค่าสถิติพื้นฐานระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยของคะแนน (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และร้อยละ (Percentage)
2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบโน้มนมติทางวิทยาศาสตร์และ สมมติฐานข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการสอนแบบเปรียบเทียบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ โดยใช้ t-test for Dependent Samples

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบโน้มนมติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการสอนแบบเปรียบเทียบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1. เปรียบเทียบจำนวนกลุ่มคำตอบจำแนกตามกลุ่มโน้มนมติทางวิทยาศาสตร์เรื่องอะตอมและสมบัติของธาตุจำแนกรายจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน จากแผนภูมิที่ 1 พบว่า ทุกจุดประสงค์การเรียนรู้มีร้อยละกลุ่มความเข้าใจโน้มนมติที่สมบูรณ์ CU และกลุ่มความเข้าใจโน้มนมติในระดับที่ถูกต้องแต่ไม่สมบูรณ์ PU หลังเรียนเพิ่มขึ้น และจุดประสงค์การเรียนรู้จำนวน 8 ข้อที่มีกลุ่มความเข้าใจโน้มนมติที่คลาดเคลื่อน AC และกลุ่มไม่เข้าใจโน้มนมติ NU หลังเรียนลดลงจึงสรุปได้ว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุมีความเข้าใจโน้มนมติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังตารางที่ 2

ภาพที่ 1 การเปรียบเทียบร้อยละกลุ่มคำตอบจำแนกตามกลุ่มมโนคติทางวิทยาศาสตร์จำแนกรายจุดประสงค์การเรียนรู้ก่อนและหลังเรียน

พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการสอนแบบเปรียบเทียบรวมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เมื่อนำไปทดสอบกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ด้วยสถิติ t-test for Dependent Samples แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบคะแนนความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ ก่อนและหลังเรียน

คะแนน	n	k	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	t	P
ก่อนเรียน	30	60	14.2	5.71	23.67	-8.396	.000
หลังเรียน	30	60	30.8	13.42	51.33		

*p < .05

จากตารางที่ 2 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบรวมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุมีความเข้าใจมโนคติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการสอนแบบเปรียบเทียบรวมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์

1. เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนที่ตอบคำถามถูกต้อง จำแนกตามองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ตาม Bloom's Taxonomy ก่อนและหลังเรียน พบว่า จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกต้องเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนในทุกองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ตาม Bloom's Taxonomy โดยในข้อที่วัดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 35.45 ข้อที่วัดการคิดวิเคราะห์ความสำคัญและการวิเคราะห์เชิงหลักการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 36.67 สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่

ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุมีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. เปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียน เมื่อนำไปทดสอบกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ด้วยสถิติ t-test for Dependent Samples แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบคะแนนทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ ก่อนและหลังเรียน

คะแนน	n	k	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละ	t	P
ก่อนเรียน	30	10	2.1	1.3	21.00	-8.266	.000
หลังเรียน	30	10	5.4	2.7	54.00		

*p < .05

จากตารางที่ 3 จึงสรุปได้ว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุมีทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่ผ่านจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ ได้ผลดังนี้

จากการสอบถามนักเรียนด้วยแบบสอบถามปลายเปิดพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ นักเรียนให้คำตอบเกี่ยวกับการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ว่า “ทำให้เข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ทำให้เห็นภาพ และจำได้ง่ายขึ้น” และ “สามารถแยกแยะสิ่งเหมือนกัน หรือต่างกันได้” นักเรียนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์ของตนเองได้รับการพัฒนา สามารถวิเคราะห์ได้กว้างมากขึ้นและหากจะใช้การสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเรียน นักเรียนเห็นด้วยว่า “น่าจะใช่วิธีการเรียนนี้กับวิชาวิทยาศาสตร์อื่น ๆ ได้ในเนื้อหาที่มองภาพยาก ๆ”

ข้อดีของการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การหาสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เห็นภาพมากขึ้น นักเรียนส่วนใหญ่กล่าวว่า “อะไรที่มองภาพไม่ออกก็มองออกง่ายขึ้นจากการเปรียบเทียบ” ส่วนข้อจำกัด นักเรียนส่วนใหญ่กล่าวว่า “บางอย่างมันไม่ได้เหมือนกันทั้งหมดเสมอไป บางอย่างเปรียบเทียบกันไม่ได้ทั้งหมด”

ตอนที่ 4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ ดังนี้

1. **ขั้นเตรียมตัวก่อนสอน**เป็นขั้นที่ครูต้องเตรียมวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของนักเรียนแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนย่อย คือ 1) **วิเคราะห์และคัดเลือกมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมาย** เป็นการวิเคราะห์และคัดเลือกเนื้อหาหลักของเนื้อหาที่จะควรเป็นเนื้อหาที่เข้าใจยาก ไม่คุ้นเคยและเป็นนามธรรม ซึ่งครูต้องเข้าใจเนื้อหาเป็นอย่างดี (พัชรวิทย์ พันโน. 2558) ขั้นตอนย่อยที่ 2) **วิเคราะห์ความรู้เดิมของนักเรียน**ครูต้องทำการสำรวจความรู้เดิมของนักเรียนเพื่อที่จะนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องเหมาะสมกับระดับความรู้ความสามารถของนักเรียน (พัชรวิทย์ พันโน. 2558) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์พื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียนเกี่ยวกับมโนคติที่ศึกษา (ณรงค์ฤทธิ์ ไชยกิจ. 2562) และขั้นตอนย่อยที่ 3) **วิเคราะห์ตัวเปรียบเทียบวิเคราะห์สิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและมีประสบการณ์ของนักเรียน**เพื่อเลือกตัวเปรียบเทียบซึ่งควรเป็นสิ่งที่นักเรียนคุ้นเคยและรู้จักเป็นอย่างดีหรือพบเห็นในชีวิตประจำวัน ลักษณะมโนคติที่ใช้ในการเปรียบเทียบ (ตัวเปรียบเทียบ) ให้มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องเป็นสิ่งที่ง่าย ๆ รอบตัวหรือพบเห็นในชีวิตประจำวันง่ายต่อการจดจำและจะต้องคล้ายคลึงกันกับมโนคติที่จะศึกษา (พินดา กันยะกาญจน์. 2556. อ้างถึงใน Orgill, M., & Bodner, G. 2004) โดยในขั้นเตรียมตัวก่อนสอนนี้จะมีการคัดเลือกมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมายและตัวเปรียบเทียบเป็นวิดีโอจากเว็บไซต์ Youtube ในการนำเสนอให้นักเรียนและก็ได้รับผลตอบรับที่ดีเพราะมีความหลากหลายและชัดเจน

2. **ขั้นสอน**นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมเพื่อเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบกับเรื่องที่สอน (เพื่องฟ้า บุญทอง. 2559) ขั้นสอนแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนย่อย คือ 1) **แนะนำโน้ตภาพ** ผ่านการใช้วิดีโอในการนำเสนอทางออนไลน์เป็นช่องทางที่สะดวกและได้ประสิทธิภาพ ขั้นตอนที่ 2) **แนะนำตัวเปรียบเทียบ** ในหลากหลายรูปแบบ แต่ส่วนใหญ่จะใช้เป็นรูปภาพ วิดีโอจากเว็บไซต์ Youtube ประกอบกับการอธิบายจากครูหรือการทำกิจกรรม เช่น ตัวเปรียบเทียบ คือ ของเล่นเลียนเสียงจิ้งจกจิ้งครู่ส่งไปให้นักเรียนที่บ้าน นักเรียนได้ประดิษฐ์ของเล่นเลียนเสียงจิ้งจกและลองเล่นพร้อมกับเปิดกล้องแล้วสังเกตภาพขณะเล่นของเล่น ขั้นตอนที่ 3) **หาความเหมือน** และขั้นตอนที่ 4) **หาความแตกต่าง** เป็นขั้นตอนที่ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันเพื่อหาส่วนที่คล้ายคลึงและแตกต่างระหว่างตัวเปรียบเทียบกับมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมาย นักเรียนต้องเปรียบเทียบให้ได้ เพื่อป้องกันไม่ให้นักเรียนเข้าใจคลาดเคลื่อนไปจากมโนคติทางวิทยาศาสตร์ (พัชรวิทย์ พันโน. 2558) เป็นขั้นตอนที่ใช้ในการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ นักเรียนวิเคราะห์หาความคล้ายคลึงและความแตกต่างระหว่างตัวเปรียบเทียบกับมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมาย เริ่มจากการสังเกตลักษณะทางกายภาพของตัวเปรียบเทียบและมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมาย บอกองค์ประกอบย่อยของตัวเปรียบเทียบและมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมายแล้วนำมาเปรียบเทียบกัน เช่น ไข่ของชนมโป่งแห้งคือไข่กรอกชิ้นเล็ก ๆ ที่อยู่ตรงกลางชนมเหมือนกับนิวเคลียสที่มีขนาดเล็กมากอยู่ตรงกลางของอะตอม และแบ่งที่ห่อหุ้มมีลักษณะเป็นชั้น ๆ เหมือนกับระดับชั้นพลังงานของอิเล็กตรอนรอบนิวเคลียส แต่ขนาดของไข่กรอกใหญ่ ไม่เหมือนกับขนาดของอิเล็กตรอนที่เล็ก แต่ละชั้นของแบ่งเป็นเนื้อเดียวกัน ไม่มีอะไรในชั้นไม่เหมือนกับระดับชั้นพลังงานที่มีอิเล็กตรอนอยู่

3. **ขั้นหลังสอน** แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย คือ 1) **วิเคราะห์และสรุปผลจากการเรียนรู้** และ 2) **วิเคราะห์สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข** โดยครูและนักเรียนร่วมกันอภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับผลการใช้ตัวเปรียบเทียบว่าสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนง่ายขึ้นหรือทำให้นักเรียนสับสน มากกว่าเดิม หรือควรเพิ่มเทคนิค วิธีการอื่นในการสอน ครั้งต่อไปและพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำตัวเปรียบเทียบมาใช้อธิบาย (พัชรวิทย์ พันโน. 2558) นักเรียนได้สร้างตัวเปรียบเทียบใช้ในการอธิบายมโนคติเป้าหมายด้วยตัวเองโดยครูไม่จำกัดรูปแบบ เช่น STOP MOTION วิดีโอ PODCAST และอื่น ๆ ผลงานจะนำเสนอด้วยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ด้วยการแชร์ผลงานลงไปในกลุ่ม Facebook , Youtube และ tiktok เพื่อน ๆ ในห้องจะร่วมกันชมการนำเสนอและแสดงความคิดเห็น เช่น นักเรียนกลุ่มที่ 2 ใช้โลกที่มีมนุษย์อาศัยอยู่เป็นตัวเปรียบเทียบกับอะตอมของทอมสันบอกว่าอะตอมเปรียบเหมือนโลกภายในอะตอมมีโปรตอนและอิเล็กตรอน เหมือนโลกที่มีทั้งคนดี คนเลว ปะปนกันไป ผลงานของนักเรียนเป็นวิดีโอที่มีรูปแบบการนำเสนอแบบ Podcast เพื่อนส่วนใหญ่บอกความเหมือนและความแตกต่างได้ว่ามีรูปทรงเป็นทรงกลมเหมือนกัน ภายในโลกมีคนดี คนเลวที่มีลักษณะตรงกันข้ามปะปนกัน เหมือนกับภายในอะตอมมีอิเล็กตรอน โปรตอนที่มีประจุตรงกันข้ามปะปนกัน แต่มนุษย์มีลักษณะกายภาพไม่เหมือนกัน ต่างกับอิเล็กตรอน โปรตอนของธาตุแต่ละชนิดจะมีสมบัติและมวลเท่ากัน ส่วนข้อจำกัดคือภายในโลกมีองค์ประกอบอื่นอีกมากมายแต่ภายในอะตอมไม่มีส่วนประกอบอื่น

โดยทุกการตอบโต้ระหว่างครูกับนักเรียนในทุกขั้นตอนจะอยู่บนช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Facebook แชนแนลในโปรแกรม Meet, การตอบคำถามในเว็บไซต์ liveworksheet, Aha slide ฯลฯ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และลดช่องว่างระหว่างครูกับนักเรียนในการติดต่อสื่อสารกัน ซึ่งสามารถทำให้ครูสามารถทราบถึงความเข้าใจในมโนคติทางวิทยาศาสตร์ที่คลาดเคลื่อนของนักเรียนเพื่อแก้ไขอย่างทันที่ และร่วมกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการพัฒนากิจกรรมการคิดวิเคราะห์ให้ดีขึ้นอีกด้วย

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบมโนคติทางวิทยาศาสตร์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ยมโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ใช้กระบวนการพิจารณาเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างระหว่างมโนคติที่ต้องการศึกษาที่เรียกว่า เป้าหมายซึ่งเป็นมโนคติที่ซับซ้อน ยากต่อการเข้าใจ มีความเป็นนามธรรมสูงกับมโนคติที่เรียกว่า ตัวเปรียบเทียบซึ่งเป็นมโนคติที่ผู้เรียนคุ้นเคย เข้าใจง่าย มีความซับซ้อนน้อย มีความเป็นรูปธรรม โดยการพิจารณานี้เป็นไปเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงและนำไปสู่การเข้าใจในเป้าหมายผ่านการเข้าใจในตัวเปรียบเทียบ ร่วมกับ

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการติดต่อสื่อสาร อภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันระหว่างครูและนักเรียน เพื่อให้การสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งสอดคล้องกับ พนิดา กันยะภาณุจัน (2556). อ้างถึงใน Coll, & Treagust. 2008) ที่ระบุว่า การสอนโดยใช้ตัวเปรียบเทียบจะช่วยเสริมต่อการเรียนรู้และส่งเสริมกระบวนการคิดของนักเรียนให้เกิดการขยายความรู้เป็นกระบวนการที่จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างความรู้เดิมของนักเรียนที่มีอยู่เพื่ออธิบายสิ่งใหม่ ข้อมูลใหม่หรือสถานการณ์ใหม่ อีกทั้งการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้ส่งผลให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนใกล้ชิดกันมากขึ้น นักเรียนกล้าที่จะคิด อภิปราย แลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็นกันระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนด้วยกันบนช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่นักเรียนคุ้นเคยและให้ความสนใจ สะดวก ง่ายต่อการใช้งาน จึงเป็นผลทำให้เมื่อนักเรียนตอบคำถามแล้วมีความคลาดเคลื่อนของมโนคติ ครูจะให้คำแนะนำ เพื่อนแสดงความคิดเห็น แล้วนักเรียนได้รับทราบ เกิดการเรียนรู้เป็นองค์ความรู้ที่ถูกต้อง มีความเข้าใจมโนคติในระดับที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ สิริขญา พิมพ์ลา (2561). อ้างถึงใน ธนะวัฒน์ วรรณประภทา. 2560) กล่าวว่าสื่อสังคมออนไลน์สนับสนุนให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น เช่น เมื่อครูได้กำหนดประเด็นให้อภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะมีเวลาสืบค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อร่วมกันเขียนอภิปรายในหน้าจอหลักของสื่อสังคมออนไลน์นั้น ๆ อีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์สามารถตอบสนองกับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลายได้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ก่อนและหลังเรียนของผู้เรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ เมื่อทำการเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังพบว่า จำนวนนักเรียนที่ตอบถูกต้องเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนในทุกองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ตาม Bloom's Taxonomy โดยในข้อที่วัดการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 35.45 ข้อที่วัดการคิดวิเคราะห์ความสำคัญและการวิเคราะห์เชิงหลักการเพิ่มขึ้นเฉลี่ยสูงสุดร้อยละ 36.67 ทั้งนี้เป็นผลจากการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในแต่ละขั้นตอนจำเป็นจะต้องใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ เริ่มจากวิเคราะห์และคัดเลือกลมโนคติทางวิทยาศาสตร์เป้าหมายและตัวเปรียบเทียบ ครูและนักเรียนอภิปรายร่วมกันสังเกตลักษณะทางกายภาพของตัวเปรียบเทียบและมโนคติวิทยาศาสตร์เป้าหมาย เพื่อสามารถบอกองค์ประกอบย่อยของตัวเปรียบเทียบและมโนคติวิทยาศาสตร์เป้าหมายแล้วนำมาเปรียบเทียบกันและวิเคราะห์หาความเหมือนและความแตกต่างได้ วิเคราะห์หาความสำคัญ ความสัมพันธ์ และหลักการของตัวเปรียบเทียบกับมโนคติวิทยาศาสตร์เป้าหมายให้ได้ และสุดท้ายครู นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ สรุปผลจากการเรียนรู้ อภิปรายเพื่อให้ได้ข้อสรุปว่าการใช้ตัวเปรียบเทียบช่วยเข้าใจเนื้อหาที่เรียนง่ายขึ้นหรือทำให้สับสน มากกว่าเดิมและจะต้องปรับปรุงแก้ไขในการใช้ตัวเปรียบเทียบอย่างไรซึ่งสอดคล้องกับ ณรงค์ฤทธิ์ ไชยจิก (2562). อ้างถึงใน R. M., Sharma. 2015) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนด้วยรูปแบบฟาร์โกลด์ช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจแก้ไขมโนคติที่คลาดเคลื่อนและพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ ส่วนการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการจัดการเรียนรู้เช่น การตอบคำถามโปรแกรม Meet, การแสดงความคิดเห็นในกลุ่ม Facebook, การตอบคำถามในใบงานออนไลน์ผ่านเว็บไซต์ Live work sheet, การตอบในเว็บไซต์ Mentimeter / Woodclap / Aha slides เป็นตัวช่วยสำคัญที่ทำให้การนำเสนอตัวเปรียบเทียบที่นักเรียนเป็นผู้สร้างและอธิบายสามารถนำเสนอได้น่าสนใจและสะดวกยิ่งขึ้น เห็นภาพชัดเจนขึ้น

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามปลายเปิดวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่ผ่านจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุที่ผ่านการปรับปรุงมาใช้กับกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังนี้ ในความคิดเห็นของนักเรียนกลุ่มเก่งและกลางพึงพอใจในบรรยากาศของการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์เนื่องจากการใช้ตัวเปรียบเทียบทำให้เห็นภาพและเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ส่วนนักเรียนกลุ่มอ่อน เริ่มแรกจะสับสนและไม่เข้าใจว่าจะเปรียบเทียบกับได้อย่างไร แต่พอเปิดใจที่จะเรียนรู้ก็เข้าใจมากขึ้น เห็นภาพตามที่ครูเปรียบเทียบและอธิบายมากขึ้น และช่วยให้การเรียนรู้เรื่อง อะตอมและสมบัติของธาตุเข้าใจได้มากขึ้น เห็นภาพ และจดจำได้ง่ายขึ้น อีกทั้งทักษะการคิดวิเคราะห์ของตนเองได้รับการพัฒนาหลังจากเรียนด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ สามารถแยกแยะสิ่งที่เหมือนหรือต่างกันได้ วิเคราะห์ได้กว้างมากขึ้น ได้รับการพัฒนา และเป็นคนช่างสังเกตมากขึ้น ดังนั้นข้อดีของการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับการใช้สื่อสังคมออนไลน์ คือหาสิ่งที่นำมาเปรียบเทียบเพื่อให้เข้าใจได้ดียิ่งขึ้น เห็นภาพมากขึ้น อะไรที่มองภาพไม่ออกก็มองออกง่ายขึ้นจาก

การเปรียบเทียบ ส่วนข้อจำกัด คือ บางอย่างมันไม่ได้เหมือนกันทั้งหมดเสมอไป บางอย่างเปรียบเทียบกันไม่ได้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับ พินดา กันยะกาญจน์ (2556. อ้างจาก Harrison, & Jong, O. 2003) การเปรียบเทียบเปรียบเสมือนดาบสองคม ถ้าใช้อย่างไม่ระมัดระวังอาจจะทำให้นักเรียนเกิดมโนคติที่คลาดเคลื่อนได้ เช่น เมื่อนักเรียนตีความมโนคติที่ใช้ในการเปรียบเทียบด้วยตัวของพวกเขาเอง ไม่มีครูคอยให้คำแนะนำอาจจะทำให้พวกเขาเกิดมโนคติ คลาดเคลื่อนได้ง่าย เพราะมโนคติที่ใช้ในการเปรียบเทียบจะไม่คล้ายกับมโนคติเป้าหมายได้ทั้งหมด ดังนั้นการใช้การเปรียบเทียบควรใช้อย่างระมัดระวัง และไม่มากเกินไปจนทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนแทนที่จะเกิดความเข้าใจแต่อย่างไรก็ตามการใช้การเปรียบเทียบก็ช่วยให้เห็นภาพสิ่งที่เป็นนามธรรมอยู่ในรูปธรรมมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยการเปรียบเทียบที่มากเกินไปอาจส่งผลต่อมโนคติทางวิทยาศาสตร์ที่จะคลาดเคลื่อน ดังนั้นครูจึงควรให้คำแนะนำในการเปรียบเทียบ

1.2 เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูต้องเริ่มฝึกทักษะการสังเกตซึ่งเป็นพื้นฐานของทักษะการคิดวิเคราะห์

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาและพัฒนาแนวทางการจัดการเรียนรู้ด้วยการสอนแบบเปรียบเทียบร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์ในการพัฒนามโนคติทางวิทยาศาสตร์สาขาวิชาอื่น ๆ และทักษะการคิดด้านอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กันตภณ พาหุมนโต. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติ เรื่อง การใช้โปรแกรมนำเสนอกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบชี้แนะร่วมกับสื่อสังคมออนไลน์. การประชุมมหาคณะวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่. สืบค้นเมื่อ 17 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.hu.ac.th/conference/proceedings/contents.html>.
- ณรงค์ฤทธิ์ ไชยจิก. (2562). ผลการจัดการเรียนรู้วิชาเคมีด้วยรูปแบบฟาร์โวกด์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารวิชาการครูศาสตร์อุตสาหกรรมพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 11(1): 58 - 67.
- ดวงจันทร์ วรคามิน, และคณะ. (2559). การศึกษาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นคนดีคนเก่งของนักเรียนไทย. เอกสารในงานประชุม CHILD POLICY FORUM I: นโยบายด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์และการมีจิตสาธารณะของนักเรียนไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- พินดา กันยะกาญจน์. (2556). การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะร่วมกับแบบเปรียบเทียบเพื่อพัฒนามโนคติทางวิทยาศาสตร์ เรื่อง อัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พัชรวิทย์ พันโน. (2558). การศึกษามโนคติ เรื่อง ไอออนในสารละลายกรดและไอออนในสารละลายเบสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดการเรียนรู้แบบอุปมาตามแนว Focus-Action-Reflection (FAR) Guide. วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(3): 116 - 124.
- เฟื่องฟ้า บุญทอง. (2559). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบเปรียบเทียบ เรื่องอัตราการเกิดปฏิกิริยาเคมีที่มีต่อมโนคติทางวิทยาศาสตร์และความสามารถในการให้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนลำพระเพลิงพิทยาคม จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน (น.668-677). วิทยาลัยนครราชสีมา. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2564, จาก <https://dric.nrct.go.th/index.php?/Search/SearchDetail/290369>

- ฤทธิ์ชัย เสนาพรหม. (2557). การเปลี่ยนแปลงมโนคติทางวิทยาศาสตร์เรื่อง การสลายโมเลกุลสารอาหารแบบใช้ออกซิเจน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่4 เมื่อใช้รูปแบบการสอนแบบเปรียบเทียบ ตามแนวคิด Focus - Action - Reflection (FAR) Guide. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 37(2): 103 - 111.
- วิภาส วิกกรมสกุลวงศ์. (2560). การพัฒนาบทเรียนผ่านสื่อสังคมออนไลน์ตามทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยการสร้างสรรค์ชิ้นงาน วิชาคอมพิวเตอร์เพื่อการศึกษาและฝึกอบรม สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ. (2563). สรุปผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2563. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2564, จาก http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETP6_2563.pdf.
- สิริชญา พิมพ์ลา. (2561). การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดของ STEM โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2559). ข่าวรอบรู้: ผลการวิจัยชี้เด็กไทยคะแนนสอบดี จะมีทักษะการคิดวิเคราะห์ และจิตสาธารณะน้อย. สืบค้นเมื่อ 17 มกราคม 2564, จาก <https://knowledgefarm.tsri.or.th/child-policy-forum-i/>.
- สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). คู่มืออบรมปฏิบัติการบูรณาการใช้คอมพิวเตอร์พกพา (Tablet) เพื่อยกระดับการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- อนุพงศ์ ไพรศรี. (2560). แบบจำลองทางความคิด เรื่องสมมูลเคมีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 14(4): 178 - 191.
- Yanti, F. A., Kuswanto, H., Habibi, H., & Kinasih, A. (2020). Development of Analogy-Based Material Physics Module to Provide Analogy Ability of Physics Teachers Candidates. *Journal Pendidikan Fisika Indonesia*, 16(1): 34 - 40.

การบริหารสถานศึกษาแบบทรีสมาร์ตเทพาต่อสู้กับโควิด 19 ของโรงเรียนเทพา The Administration Educational School by 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid of Thepha School

บรรจบ พิสุทธิพันธ์¹

Banjob Pisuttipan¹

Corresponding Author E-mail: banjob@thepha.ac.th

Received: 2022-04-02; Revised: 2022-04-18; Accepted: 2022-10-27

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการในโรงเรียนเทพา ในสถานการณ์โควิด 19 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid ของโรงเรียนเทพา และ 3) เพื่อประเมินความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid ของโรงเรียนเทพา มีกระบวนการวิจัยมี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMART THEPHA Model Fight Covid เป็นการระดมความคิด ได้แก่ คณะทำงานโรงเรียนเทพา จำนวน 71 คนและคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนจำนวน 15 คน 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบเทพาโมเดลสู้โควิดโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของศึกษา และแบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษา 3) วิเคราะห์ผลการดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คนและคณะทำงานผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานโรงเรียน จำนวน 71 คน และ 4) ทำการประเมินผลลัพธ์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid โดยผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน คณะทำงาน จำนวน 71 คน นักเรียน จำนวน 1,085 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,085 คน และรวมทั้งสิ้น จำนวน 2,170 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหาและเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารสถานศึกษา พบว่าการบริหารจัดการในด้านนโยบายและการนำนโยบายของประเทศไปปฏิบัติในสถานศึกษาด้านความพร้อมในการจัดการศึกษา ด้านครูผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้ปกครอง ด้านผู้เรียนในสถานการณ์ในการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 มีสภาพของการจัดการที่จะต้องมีการหาแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาทุกมิติ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid มีผลของการพัฒนาดังนี้ 1) THEPHA Model 2) 3SMARTs จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการได้ SMART Director คือความสามารของผู้บริหาร SMART Teacherคือความสามารของครู SMART Student คือความสามารของนักเรียน ซึ่งการดำเนินการอยู่ภายใต้การบริหารคุณภาพแบบ PDCA

3. การประเมินผลลัพธ์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid พบว่า

3.1 คะแนนสอบ O-net ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 มีค่าพัฒนาสูงขึ้นกว่าปีการศึกษา 2562 ทุกรายและบางรายวิชาสูงกว่าระดับประเทศ

3.2 การดำเนินการบริหารสถานศึกษาแบบ 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid พบว่า มีความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษา และครูและบุคลากรในการเตรียมการสู้โควิดด้วยเทคโนโลยีทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีมาก

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ทรีสมาร์ตเทพาโมเดล, โควิด 19

¹ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา, โรงเรียนเทพา, จังหวัดสงขลา

¹ Deputy Director of the School, Thepha School, Songkhla Province

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the condition, problems and needs of management in Thepha School in the situation of COVID-19, 2) to develop a 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid institute management model of Thepha School and 3) to assess the success of Thepha School's 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid institute management model, the research process consisted of 4 steps: 1) studying the current condition, management problems and needs school management model 3 SMART THEPHA Model Fight Covid is brainstorming, these are Thepha School working group of 71 people and the school basic education committee of 15 people, 2) develop a model of educational institution management in the form of the Thepha Model to fight COVID by having 5 qualified persons to check the suitability of the study. and a feasibility assessment form of the educational institution administration model, 3) an analysis of the results of the implementation of the 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid school management model, the informants were 1 deputy director of academic affairs and 71 working groups responsible for school operations, and 4) evaluated the results of the school management model 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid by the informants, Including the basic education committee of 15 people, working group of 71 people, students of 1,085 people and parents of students 1,085 people, and a total of 2,170 people, analyze the data for content and compile it into an essay. The Results of the research were as follows:

1. Current condition Problems and needs in school administration found that the management in terms of policy and implementation of national policies in educational institutions for the readiness of educational management teacher and teaching management parents on the student side, in the situation of the COVID-19 epidemic, there is a condition of management that must be Finding a way to implement the quality of education in all dimensions.

2. The development of the school management model under the 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid has the following results: 1) THEPHA Model 2) 3SMARTs from the analysis of problems and needs, SMART director is the smartness of SMART executives, teacher is the teacher's smart SMART student is the student's smart the operation is under PDCA quality management.

3. The assessment of the results of the school management model using 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid found that

3.1 O-net test scores of Mathayom 3 students in the 2020 academic year have a higher development value than the 2019 academic year for all and some subjects higher than the national level.

3.2 The implementation of the school management model 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid found that the students' satisfaction parents of the school board and teachers and personnel in preparing to fight COVID with technology in all aspects at the best to the best level.

Keywords: Academic Administration, 3SMARTs THEPHA Model, Covid 19

บทนำ

ประเทศไทย 4.0 มีการขับเคลื่อนประเทศด้วยเทคโนโลยี ความคิด สร้างสรรค์ และนวัตกรรม ไปสู่ความ “มั่นคง และยั่งยืน” เน้นภาคการผลิตไปสู่ภาคบริการมากขึ้นและ ประชากรมีรายได้สูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ประเทศไทยจะต้องมีการสร้างนวัตกรรมเป็นของตนเอง การศึกษาก็เช่นกันที่ต้อง ดำเนินการพัฒนาการเรียนรู้ ให้กับผู้เรียนเป็น “การศึกษา 4.0” อย่างเป็นรูปธรรม บทบาทของครูผู้สอน ยุคนี้ต้องส่งเสริมทักษะแห่งอนาคตให้กับผู้เรียนด้วย เพราะเป็นทักษะที่จำเป็น สำหรับการรับมือต่อการ เปลี่ยนแปลงของโลก ซึ่งทักษะที่สำคัญเหล่านี้ได้แก่ ส่วนหนึ่งคือ ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะ การคิด อย่างมีวิจารณญาณทักษะการแก้ปัญหาทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการสร้างสัมพันธ์ภาพระหว่าง บุคคล ทักษะ ด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้านคณิตศาสตร์ ทักษะด้านจิตสาธารณะและที่ขาดไม่ได้คือ ทักษะการใช้ Internet และรู้เท่าทันสื่อ (เอกชัย กี่สุขพันธ์.2559)

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ตั้งแต่ต้นปี 2563 จนถึงปัจจุบันส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาในหลายมิติ หลายแง่มุม ตั้งแต่การปิดเรียน ปรับมาใช้ในการสอนผ่านกลไกต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจที่ตามมาทำให้เด็กหลายคน ต้องออกจากโรงเรียน ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเพิ่มมากขึ้น แต่อีกด้านโควิด-19 กลายเป็นแรงผลักดันบังคับให้เกิด การปรับตัวและนำมาซึ่งเทคโนโลยีและ นวัตกรรมรูปแบบการศึกษาใหม่ๆ ที่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ด้วย ตนเองด้วยรูปแบบที่ แตกต่างกลายเป็นโมเดลใหม่ ๆ ที่สอดคล้องกับบริบทของแต่ละพื้นที่ผลกระทบจากโควิด-19 ให้องค์กร เรียนส่วนใหญ่ต้องถูกปิด แม้จะเปลี่ยนมาทำการเรียนการสอนแบบออนไลน์ แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพเท่ากับการเรียนใน ห้องเรียนได้ ทำให้เด็กมีปัญหาทั้ง การเรียนที่ต้องหยุดชะงัก ไปจนถึงความไม่พร้อมของผู้ปกครอง การขาดแคลนอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป ขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สุดท้ายทำให้เกิดความเครียดทั้งเด็กและครู นอกจากความรู้ที่หายไป แล้ว ยังอาจส่งผลกระทบต่อพื้นฐานความรู้ ในด้านสำคัญ ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของ การพัฒนาทุนมนุษย์ในสังคมหลายประเทศก็พยายาม แก้ปัญหา โดยการเพิ่มอุปกรณ์ต่าง ๆ เพิ่มอินเทอร์เน็ต เทรนครู ให้อำนาจกับการเรียนการสอนแบบระยะไกล (กระทรวง สาธารณสุข, กรมอนามัย. 2563)

กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากในสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนา และ ยังไม่มีทีท่าว่าจะสามารถควบคุมการแพร่ระบาดให้ทุเลาเบาบางลงได้ และแม้กระทรวงศึกษาธิการจะเลื่อนการเปิดเทอม ออกไปแต่ดูเหมือนว่าสถานการณ์การแพร่ระบาดก็ยังไม่มียาที่ที่จะลดความรุนแรงลงแม้แต่น้อย กลับมีผู้เสียชีวิตและพบผู้ติดเชื้อรายใหม่เพิ่มขึ้นทุกวันแน่นอนสถานการณ์วิกฤติจากอันตรายไวรัสโควิด-19 ย่อมสร้างความหวาดผวให้กับประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มครูและผู้บริหารที่เป็นห่วงเรื่องความปลอดภัยของลูกศิษย์และบุตรหลาน ซึ่งหากเปิดเทอมแล้วจะต้องไปเรียน ที่โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้ให้นโยบายการจัดการศึกษาเพื่อรับมือสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยหารูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับแต่ละโรงเรียน เพราะในแต่ละพื้นที่มีการแพร่ระบาดของโรคที่แตกต่างกันตามทีศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กำหนด ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจะไม่ กำหนดรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งเพื่อให้ทุกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนเหมือนกันทั้งหมด โดยได้ต่อยอดรูปแบบ การจัดการเรียนการสอนเป็น 5 รูปแบบ เพื่อให้มีความเหมาะสมต่อการรับมือกับการแพร่ระบาดระลอกใหม่นี้ คือ 1. On-site เรียนที่ โรงเรียน โดยมีมาตรการเฝ้าระวังตามประกาศของศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) 2. On-air เรียนผ่านมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV 3. On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชันต่าง ๆ 4. On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ 5.On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบงาน ในรูปแบบผสมผสานจากนโยบายเกี่ยวกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาด เชื้อไวรัส Covid 19 กำหนดให้สถานศึกษาทั่วประเทศดำเนินการตามมาตรการของ ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อย่างเคร่งครัดมอบหมายผ่านกระทรวงศึกษาธิการและต้องปฏิบัติตามนโยบาย/แนวปฏิบัติของ จังหวัด รวมทั้ง ศบค.จังหวัดจังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีสถานการณ์การระบาดอยู่ในกลุ่มพื้นที่ควบคุมเข้มงวด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อำเภอเทพา เป็นพื้นที่ที่เป็นชายขอบของจังหวัดติดกับพื้นที่จังหวัดยะลา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนา อิสลาม ความเชื่อ ประเพณีสังคม วิถีชีวิต ซึ่งมีผลต่อการดำรงชีวิตแบบ New normal ในสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัส Covid 19 เป็นอย่างมาก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2563)

โรงเรียนเทพา มีเนื้อที่ทั้งหมด 43 ไร่ 41 ตารางวา ในพื้นที่โรงเรียนเทพามีอาคารเรียน 5 หลังอาคารเรียนประกอบ 8 หลังมีจำนวนห้องเรียนและห้องนํ้ารวมทั้งอาคารประกอบเพียงพอ กับจำนวนนักเรียน แต่เนื่องจากในปัจจุบันโรงเรียนเทพา

เป็นที่ยอมรับและเป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงจึงมีนักเรียนเพิ่มขึ้นตามลำดับและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นอีกโรงเรียนเทพามีคณะกรรมการสถานศึกษาทั้ง 15 คนเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม โดยประธานกรรมการสถานศึกษาและรองประธาน เป็นอดีตผู้อำนวยการโรงเรียนเทพาและอีกหลายโรงเรียนในอำเภอเทพา จึงเป็นผู้มีทั้งคุณวุฒิและวัยวุฒิ เป็นที่ยอมรับของประชาชนในอำเภอเทพาอีกทั้งกรรมการสถานศึกษาทุกท่านล้วนแต่เป็นผู้มีความรู้ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโทจึงเป็นผู้มีความรู้ที่ดีและเป็นผู้มีเกียรติประวัติเป็นที่ยอมรับเป็นที่น่าเชื่อถือของประชาชนและองค์กรต่าง ๆ ในอำเภอเทพา สำหรับด้านครูและบุคลากรทางการศึกษาข้าราชการครูมีจำนวน 49 คน พนักงานราชการ 7 คนครูอัตราจ้าง 7 คนเจ้าหน้าที่อื่น ๆ 8 คน โดยครูและบุคลากรของทางโรงเรียนเทพามีความมุ่งมั่นตั้งใจในการจัดการเรียนการสอนและพยายามหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา ส่วนผู้บริหารของโรงเรียนเทพา ประกอบด้วยผู้อำนวยการ 1 คน และรองผู้อำนวยการ 3 คน ล้วนแต่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากศักยภาพของโรงเรียนที่มี รวมถึงการมุ่งมั่นจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณลักษณะตามเป้าหมายของการศึกษาของประเทศ คือ การมีจริยธรรม คุณธรรม และค่านิยม การมีความรัก ความเมตตา เอื้อเฟื้อ เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีมารยาทงาม น่ารักเรียบร้อย เป็นที่ชื่นชอบแก่ผู้พบเห็น มีระเบียบวินัยต่อตนเอง (โรงเรียนเทพา. 2563)

แต่จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา 19 โรงเรียนเทพาก็ได้มีผลกระทบเป็นอย่างมากในการบริหารสถานศึกษา และในฐานะของข้าพเจ้าที่ดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการโรงเรียนได้เห็นปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวที่จะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษาทุกรอบด้านของโรงเรียน จึงได้ใช้หลักการบริหารจัดการมุ่งผลสัมฤทธิ์และการบริหาร การเปลี่ยนแปลง รวมถึงยึดหลักนโยบายของประเทศที่ให้ความสำคัญของชีวิตเป็นอันดับหนึ่ง จึงได้จัดทำรูปแบบบริหาร สถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid ของโรงเรียนเทพามาตั้งแต่ปีการศึกษา 2563 จนถึงปัจจุบัน เพื่อให้สอดคล้องและแก้ปัญหาให้เท่าทันกับสถานการณ์ โดยการดำเนินการดังกล่าว ทางโรงเรียนได้นำระบบการพัฒนาคุณภาพ PDCA ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ การตรวจสอบ การปรับปรุงแก้ไข และเพื่อให้ผลดังกล่าวเกิดประโยชน์สูงสุด ผสมผสานกับ THEPHA Model ของโรงเรียนส่งต่อไปยังความโดดเด่นของบุคคล 3 ฝ่าย คือ ผู้บริหาร อาจารย์และบุคลากรและนักเรียน เพื่อนำไปใช้และต่อสู้กับสถานการณ์โควิด โดยก่อให้เกิดประโยชน์ ต่อวงการศึกษา เพื่อให้มีผู้เรียนมีคุณภาพและสมรรถนะอันพึงประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของการบริหารจัดการในโรงเรียนเทพา ในสถานการณ์โควิด 19
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covidของโรงเรียนเทพา
3. เพื่อประเมินความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid ของโรงเรียนเทพา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารสถานศึกษา

สมกิต บุญยะโพธิ์ (2555) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานในกิจกรรมด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร ครู อาจารย์และองค์คณะบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ของชุมชนในท้องถิ่นเพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบตามมาตรฐานและคุณภาพให้แก่เยาวชนในอันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้านอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

พนิดา โสตสงศ์ (2560) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ของคณะบุคคลหลายฝ่ายที่ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการวางแผนและร่วมกันจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่เยาวชนให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน และเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

Youngs, & King (2002) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพที่สามารถทำให้โรงเรียนพัฒนาขึ้นได้จริง ให้ครูเกิดการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ครูสามารถนำความรู้จากภายนอกโรงเรียน

Barnard (2009) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำงานของคณะบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

ความสำคัญการบริหารสถานศึกษา

สัมมา รัตนชัย (2560: 94) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา มีความสำคัญในฐานะที่เป็นกระบวนการที่เป็นภารกิจหน้าที่หลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนและเทคนิคต่าง ๆ โดยการนำทั้งศาสตร์และศิลป์ที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์การมาใช้ เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันดำเนินการเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ถูกต้อง และมีคุณภาพจากสถานศึกษา บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ

ภาธรณ์ สิริวรรณกุล (2561: 12) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตทางการศึกษาในการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าโดยมีผู้รับผิดชอบในการงานตามนโยบายทางการศึกษาของประเทศ

กระบวนการการบริหารสถานศึกษา

ภาณุวัฒน์ บุตดาลี (2559: 30) กล่าวว่า กระบวนการบริหารสถานศึกษาเพื่อเป็นแนวปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การจัดการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยมีนักวิชาการ นักการศึกษา หน่วยงานทางการศึกษา ได้ให้ความสำคัญกับทฤษฎีและกระบวนการบริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ กระบวนการบริหารในประเด็นที่สำคัญและนำเสนอ ที่สนใจไว้ 7 ประการ คือ การวางแผนการจัดหน่วยงาน การจัดงานบุคคล การอำนวยการ การประสานงาน การรายงาน และการจัดการงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) กล่าวว่า หลักและกระบวนการบริหารจัดการโรงเรียนโดยใช้การบริหารด้วยระบบคุณภาพ (PDCA) มีแนวทาง ดังต่อไปนี้

- 1) ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการสร้างบรรยากาศการบริหารแบบเป็นเอกภาพ
- 2) พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องโดยวิธีการบริหารทั่วทั้งองค์กร
- 3) บริหารด้วยระบบข้อมูลและมีระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
- 4) ระดมทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
- 5) พัฒนาเครือข่ายที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชน
- 6) จัดสรรครูครบทุกสาระหลักสูตรและบุคลากรสนับสนุนเพียงพอ
- 7) มีระบบจูงใจทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหารและสนับสนุนด้วยการประกวดผลงานผ่านสื่อ
- 8) บริหารงบประมาณและทรัพยากรแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์
- 9) พัฒนาระบบการประกันคุณภาพให้เข้มแข็ง

ขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา

ประภาพรณ รักเลี้ยง (2556) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการ เป็นงานหลักส่วนใหญ่ที่สุดของระบบโรงเรียน มีลักษณะคล้ายกับส่วนที่เป็นร่างกายของนักเรียน เป็นงานที่เป็นหัวใจของโรงเรียน และมีหลักสูตรเป็นส่วนสำคัญที่สุด ของงานวิชาการที่ใช้กำกับการจัดระบบทำงานของโรงเรียน และใช้กำกับกระบวนการทำงานต่าง ๆ ให้ตอบสนองสนับสนุนการทำงานวิชาการของโรงเรียน คือ ให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ ให้ได้คนที่เป็นคนสมบูรณ์ งานวิชาการจึงกลายเป็นงานศูนย์กลางของการบริหารโรงเรียน ที่จะครอบคลุมงานทั้งระบบของทั้งโรงเรียน

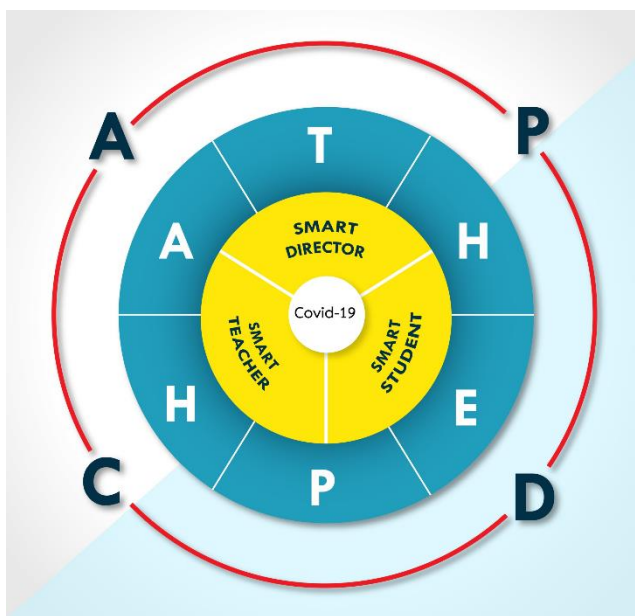
2. การบริหารงานงบประมาณ เป็นงานที่มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ มีความคล่องตัว โปร่งใส ตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากการบริการมาใช้บริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

3. การบริหารงานบุคคล เป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวมีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจได้รับการยกย่อง เชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4. การบริหารงานทั่วไป เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดองค์กร ให้บริการ บริหารงานอื่นๆบรรลุผลตามมาตรฐาน คุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริมสนับสนุนและการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ส่งเสริมในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตามหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานเป็นหลัก โดยเน้นความโปร่งใส ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ตลอดจนการมีส่วนร่วมของบุคคล ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์ (2560) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารงานในสถานศึกษา 4 งาน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป และแบ่งงานการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 งานออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) งานหลัก เป็นงานที่ดำเนินไปในชั้นเรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยตรง ได้แก่ งานวิชาการ 2) งานสนับสนุน เป็นงานที่ดำเนินงานเพื่อช่วยส่งเสริมให้การปฏิบัติงานหลักเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้สังเคราะห์และประมวลผลเป็นข้อมูลสารสนเทศ และกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาในรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 สมาร์ทเทพาสู้โควิด 19 (3SMARTs THEPHA Model Fight Covid) โดยใช้วิธีการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาพัฒนา (Research and Development) โดยการดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษา อยู่ภายในการบริหารงานคุณภาพ DEMING PDCA และสามารถสรุปได้ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการรูปแบบการบริหาร สถานศึกษาแบบ 3 SMART THEPHA Model Fight Covid

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล เป็นการระดมความคิด (Brain storming) ได้แก่ คณะทำงานโรงเรียนเทพา จำนวน 71 คน และ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน จำนวน 15 คน

ขั้นที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบเทพาโมเดลสู้โควิด

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน การได้มาของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid ที่ได้จากขั้นที่ 1

ขั้นที่ 3 ผลการดำเนินการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการจำนวน 1 คน และคณะทำงานผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน โรงเรียน จำนวน 71 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบเทพาโมเดลสู้โควิด ที่ได้จากขั้นที่ 2

ขั้นที่ 4 การประเมินผลลัพธ์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 15 คน คณะทำงาน จำนวน 71 คน นักเรียน จำนวน 1,085 คน และผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 1,085 คน และรวมทั้งสิ้น จำนวน 2,170 คน

เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจในการเตรียมการสู้โควิดด้วยเทคโนโลยี 4 ฉบับ แยกตามกลุ่มเป้าหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา และเรียบเรียงเขียนเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นโรงเรียนพบว่าเกิดจากปัญหาหลาย ๆ ด้าน ดังต่อไปนี้

2. การบริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้จัดทำร่าง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid ที่ได้จากขั้นที่ 1 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษา 3 SMARTs THEPHA Model Fight Covid มีผลของการพัฒนาดังนี้

2.1 THEPHA Model เป็นรูปแบบที่โรงเรียนเทพา ได้ดำเนินการมาแล้วระยะหนึ่ง โดยมีรายละเอียดดังนี้

T = Teamwork	หมายถึง การทำงานเป็นทีม
H = Heartily	หมายถึง การให้ความมุ่งมั่นทำงานด้วยความเต็มใจ
E = Environment	หมายถึง การมีสภาพแวดล้อมที่ดี
P = Participative Management	หมายถึง การบริหารแบบมีส่วนร่วม
H = Happy	หมายถึง การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
A = Academic	หมายถึง การเน้นวิชาการ
2.2 3SMARTs จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในขั้นที่ 1 ข้าพเจ้าได้จัดทำร่าง ไว้ดังนี้	
SMART Director	หมายถึง ความสามารถของผู้บริหาร มีรายละเอียดดังนี้
S = Specialization	หมายถึง การมีความชำนาญด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลง
M = Method	หมายถึง ความสามารถในการใช้ข้อมูลเป็นฐานการตัดสินใจ
A = Alert	หมายถึง ความปรารถนาในการตัดสินใจ ตื่นตัวต่อข้อมูลข่าวสาร
R = Reponses	หมายถึง การตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน
T = Trust	หมายถึง การมอบความไว้วางใจให้แก่เพื่อนร่วมงาน

SMART Teacher	หมายถึง ความสามารถของครู มีรายละเอียดดังนี้
S = Sustainability	หมายถึง ความยั่งยืนในมาตรฐานวิชาชีพ
M = Meeting	หมายถึง การหันหน้าเข้าหากันเมื่อเกิดปัญหา
A = Ability	หมายถึง การมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้
R = Responsibility	หมายถึง ความรับผิดชอบ ประกอบด้วยความดีมีวินัย
T = Transference	หมายถึง การถ่ายทอดองค์ความรู้

SMART Student

S = Skill

M = Moral

A = Ability

R = Relevancy

T = Teaching

หมายถึง ความสามารถของนักเรียน มีรายละเอียดดังนี้

หมายถึง การมีทักษะตามศตวรรษที่ 21

หมายถึง การมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์

หมายถึง ความสามารถในการปรับ

หมายถึง ความสามารถหลากหลายเทคโนโลยีการเรียนรู้

หมายถึง ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อน

3. ผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา สำหรับผลลัพธ์ตามเป้าหมายดังนี้

3.1 ผลลัพธ์ต่อนักเรียนการดำเนินการดังกล่าว ตามรูปแบบ 3 SMART THEPHA ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมทางด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็น การมีทักษะตามศตวรรษที่ 21 มีความสามารถหลากหลายเทคโนโลยีการเรียนรู้และจิตใจ อารมณ์การมีคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสังคม ในความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี รวมถึงความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แบบเพื่อนช่วยเพื่อนถึงแม้ว่าจะอยู่ในสถานการณ์การระบาดโรคไวรัส ซึ่งผลลัพธ์ปรากฏในการประเมินของสถานศึกษา

3.2 ผลลัพธ์ต่อครูผู้สอนการดำเนินการดังกล่าว ตามรูปแบบ 3 SMART THEPHA ทำให้ครูผู้สอนมุ่งมั่นตั้งใจในการจัดการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ มีวินัย ในสถานการณ์ที่เป็นอุปสรรคอย่างมาก โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรัชญาหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ แต่ทั้งนี้ ครูผู้สอนยังมีความมุ่งมั่น และตั้งใจในความเป็นวิชาชีพครู ที่มีมาตรฐานวิชาชีพ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในแบบศตวรรษที่ 21 เพื่อผลเกิดแก่ผู้เรียนตามเป้าประสงค์ของประเทศ อีกทั้งมีการพัฒนาศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ไม่หยุดนิ่ง และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ของตนเองต่อองค์กรทั้งภายในและภายนอก

3.3 ผลลัพธ์ต่อคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนตามรูปแบบ 3 SMART THEPHA ทำให้ผลประโยชน์ตกไปยังนักเรียน และสถานศึกษา ที่เกิดจากความร่วมมือ ร่วมใจ ประสานการทำงานที่เกิดจากการเห็นความสำคัญของการศึกษาของเยาวชนในชุมชน ที่มาจากความรู้ความสามารถ และประสบการณ์

3.4 ผลลัพธ์ต่อสถานศึกษาตามรูปแบบ 3 SMART THEPHA ทำให้เกิดองค์ความรู้ที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันจากผู้บริหารสู่ครูผู้สอน จาก คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนสู่สถานศึกษา ทำให้รูปแบบการบริหารสถานศึกษานี้ประสบความสำเร็จ และเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ นำไปใช้ต่อไป

4. ผลการประเมิน

4.1 คะแนนสอบ O-net ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 มีค่าพัฒนาสูงขึ้นกว่าปีการศึกษา 2562 ทุกรายและบางรายวิชาสูงกว่าระดับประเทศ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลคะแนนสอบ O-net

วิชา	ปีการศึกษา 2562	ปีการศึกษา 2563	ค่าพัฒนา	หมายเหตุ
ภาษาไทย	56.30	56.48	0.18	สูงกว่าระดับประเทศ
ภาษาอังกฤษ	31.85	32.91	1.06	
คณิตศาสตร์	23.19	25.75	2.56	สูงกว่าระดับประเทศ
วิทยาศาสตร์	28.30	28.85	0.55	
เฉลี่ย	34.91	36.00	1.09	

จะเห็นได้ว่า ระดับค่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสามารถในการอ่านเขียน สื่อสารภาษาไทย โดยเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับดีเลิศ ที่ส่งเสริมทักษะทางด้านภาษาไทยร้อยละ 89.32 นักเรียนมีความสามารถในการสื่อสารภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวันอยู่ในระดับดีร้อยละ 66.76 นักเรียนมีความสามารถในการคิดคำนวณ โดยฝึกทักษะการคิดคำนวณอยู่ในระดับดีเลิศร้อยละ 84.15

4.2 ความพึงพอใจของนักเรียนในการเตรียมการสู่โควิดด้วยเทคโนโลยีทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่ สุด

4.3 ความพึงพอใจของคณะกรรมการสถานศึกษาในการเตรียมการสู้โควิดด้วยเทคโนโลยีทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่ที่สุด

4.4 ความพึงพอใจของครูและบุคลากรในการเตรียมการสู้โควิดด้วยเทคโนโลยีทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่ที่สุด

4.5 ความพึงพอใจของผู้ปกครองในการเตรียมการสู้โควิดด้วยเทคโนโลยีทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่ที่สุด

อภิปรายผล

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการบริหารสถานศึกษา พบว่าการบริหารจัดการ ในด้านนโยบายและการนำนโยบายของประเทศไปปฏิบัติในสถานศึกษาด้านความพร้อมในการจัดการศึกษา ด้านครูผู้เรียน และการจัดการเรียนการสอน ด้านผู้ปกครอง ด้านผู้เรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคไวรัสโควิด 19 มีสภาพของการจัดการที่จะต้องมีการหาแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดคุณภาพการศึกษาทุกมิติ

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid มีผลของการพัฒนา ดังนี้ 1) THEPHA Model 2) 3SMARTs จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการได้ SMART Director คือความสามารถของผู้บริหาร SMART Teacherคือความสามารถของครู SMART Student คือความสามารถของนักเรียน ซึ่งการดำเนินการอยู่ภายใต้การบริหารคุณภาพแบบ PDCA

3. การประเมินผลลัพธ์รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบ 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid พบว่า

3.1 คะแนนสอบ O-net ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในปีการศึกษา 2563 มีค่าพัฒนาสูงขึ้นกว่าปีการศึกษา 2562 ทุกรายและบางรายวิชาสูงกว่าระดับประเทศ

3.2 การดำเนินการบริหารสถานศึกษาแบบ 3SMARTs THEPHA Model Fight Covid พบว่า มีความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองคณะกรรมการสถานศึกษา และครูและบุคลากรในการเตรียมการสู้โควิดด้วยเทคโนโลยีทุกด้านอยู่ในระดับดีถึงดีที่ที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ พรชัย เจดามาน, และคณะ (2560) กล่าวว่า กระบวนทัศน์การพัฒนาทางการศึกษาภายใต้ประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 คือการเป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี การขับเคลื่อนไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่งพอเพียงและยั่งยืน อย่างเป็นรูปธรรม การขับเคลื่อนเชิงปฏิบัติการที่มีการผลักดันการปฏิรูปโครงสร้างการวิจัยและการพัฒนาการศึกษา การผนึกกำลังภายใต้แนวคิดประชารัฐ การวิจัยพัฒนานุเคราะห์การศึกษา และผู้เรียนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากการรู้จักเติมเต็มพอเพียง แบ่งปัน รับผิดชอบและให้คุณค่า การหาความรู้อย่างต่อเนื่อง การมีคุณธรรมวัฒนธรรมภิบาลเพื่อเป็นเกราะคุ้มกัน และการเรียนรู้ในทักษะศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับ จิรศักดิ์ ทองปรีชา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID - 19 ระดับมัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารจัดการการเรียนการสอนของโรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เป็นไปตามนโยบายและแนวทางของรัฐบาล ในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์และมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดในสถานศึกษาเพื่อความปลอดภัยสูงสุดของนักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา และสอดคล้องกับ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2563) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤติไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการปฏิบัติตามนโยบายภาครัฐ รวมถึงการใช้กลไกความร่วมมือของผู้ปกครองและชุมชนในการดูแลนักเรียนนักศึกษา โดยคำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดภายใต้สถานการณ์วิกฤติที่เกิดขึ้น คำนึงถึงความปลอดภัยสูงสุดของทุกคนที่เกี่ยวข้อง มีการอำนวยความสะดวกให้นักเรียนทุกคนเข้าถึงการเรียนการสอนได้ การใช้สิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์สูงสุดเพื่อให้นักเรียนทุกระดับชั้นสามารถเรียนผ่าน DLTV ได้ การตัดสินใจนโยบายอยู่บนพื้นฐานของการสำรวจความต้องการทั้งจากนักเรียน ครู และโรงเรียน และ (2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นที่บทบาทของผู้บริหารโดยการสร้างคุณค่าของตนเองเพื่อแสดงถึงการเป็นตัวอย่างที่ดี การปฏิบัติตนของผู้บริหาร รวมถึงการให้ความเป็นธรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาทั้งในเรื่องสวัสดิการและความเจริญก้าวหน้า โดยผู้บริหารต้องชี้แนะให้ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรับผิดชอบ มีอิสระทางความคิด และเขาใจในสภาพปัญหาต่าง ๆ ที่กำลังเกิดขึ้นกับองค์กร ผู้ใต้บังคับบัญชาที่มีความตั้งใจจริงจะผ่านพ้นสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ควรมุ่งเน้นที่สถานการณ์แวดล้อมที่เป็นการกำหนดบทบาทของผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องในการตัดสินใจและจะส่งผลต่อการแสดงลักษณะภาวะของผู้นำของผู้บริหารด้วย และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ด้วย และสอดคล้องกับ สุกัญญา รอดระกำ (2559) กล่าวว่า การบริหารการศึกษาตามแนวทางนโยบายไทยแลนด์ 4.0 นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการบริหารการศึกษา เพราะนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของสถานศึกษาแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นผู้เชื่อมั่นนโยบายกับการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมในการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องมีคุณลักษณะที่ดีแล้วต้องมีความรู้ความสามารถเป็นผู้นำครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้ปกครองและชุมชนให้มาร่วมมือส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 จะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิด นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับผิดชอบต่อความคิดเห็นของผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหา กับบุคลากรในองค์กร และพัฒนาสถานศึกษาโดยใช้นวัตกรรมใหม่ คำนึงถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเป็นหลัก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ความสำเร็จของรูปแบบการบริหารสถานศึกษานี้ จะเป็นสิ่งสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในสถานการณ์โควิด 19 แบบ NEW Normal ที่ช่วยกันพัฒนาปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และพัฒนาการบริหารจัดการในสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของเยาวชน และเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่น ๆ รวมถึงการกำหนดนโยบายของหน่วยงานใหญ่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดของการศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข, กรมอนามัย. (2563). คู่มือการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาในการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19. สืบค้นเมื่อ 4 มิถุนายน 2563, จาก <https://multimedia.anamai.moph.go.th/associates/educational-manualcovid19/>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการก่อนเปิดภาคเรียน. สืบค้นเมื่อ 3 เมษายน 2563, จาก <https://moe360.blog/2020/05/08/>.
- _____. (2562). คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.) สี่ฝ่าย.
- จิรศักดิ์ ทองปรีชา. (2563). การบริหารจัดการการเรียนการสอนภายใต้สถานการณ์ COVID - 19 ระดับมัธยมศึกษาพื้นที่โรงเรียนวชิรธรรมสาธิต เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2563, จาก http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914679_6114832031.pdf.
- ปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติ การบริหารสถานศึกษา. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ประภาพรณ รักเลี้ยง. (2556). หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยพิษณุโลก.
- พินิตา ไสตสงค์. (2560). คุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพตามความคิดเห็นของครูสหวิทยาเขตระยอง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. งานวิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรชัย เจดามาน, และคณะ. (2560). การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21. วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 16(2): 200.
- ภาธรณ์ สิริวรรณกุล. (2561). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- ภาณุวัฒน์ บุตดาดี. (2559). ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการบริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพ ตามมาตรฐาน
ด้านการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- รัตนา กาญจนพันธุ์. (2563). การบริหารสถานศึกษาในสถานการณ์วิกฤตไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). วารสารดุสิต
บัณฑิตทางสังคมศาสตร์, 10(3).
- โรงเรียนเทพา. (2563). รายงานผลประเมินตนเอง ปีการศึกษา 2562. สงขลา: ผู้แต่ง.
- สมกิต บุญยะโพธิ์. (2555). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสู่
ความเป็นเลิศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สัมมา รณิธย์. (2560). หลัก ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สุกัญญา รอดระกำ. (2559). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0. ในการประชุมการประชุมวิชาการ เสนอ
ผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”. สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2563, จาก
http://www3.ru.ac.th/mpa-abstract/files/2562_1597914679_6114832031.pdf.
- เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2559). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era) 01 พ.ย. 59.
สืบค้นเมื่อ 16 กรกฎาคม 2563, จาก <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52232/-edu-teaartedu-teaart-teaartdir-->
- Barnard. (2009). *Public Administration: Organization, People and Public Policy*. New York: Harper & Row.
- Draft, R. L. (2003). *Management*. (6th ed.). Australia: Thomson South-Western.
- Young, & King. (2002). Principal Leadership for professional development to build school capacity.
Educational Administration Quarterly, 38(5): 643 - 670.

ชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษา The Next Normal and Education

พนัส จันทรศรีทอง¹

Panus Junsrithong¹

Corresponding Author E-mail: panus.jun@staff.krirk.ac.th

Received: 2022-06-21; Revised: 2022-07-16; Accepted: 2022-10-27

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะขับเคลื่อนกลไกให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และการศึกษาในอนาคต การเรียนรู้ในสิ่งใหม่ที่มีคุณค่าต่อการนำไปใช้ด้วยวิธีการต่าง ๆ เป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้ ทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกสำหรับผู้เรียน การเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่เป็นตัวขับเคลื่อนผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ และเปิดรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอนั้น จึงจะสามารถตั้งรับและพัฒนาตนเองได้ การระบาดของโรคโควิด-19 (COVID-19) ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องเข้าสู่ภาวะหยุดชะงัก และการศึกษาได้รับผลกระทบ ซึ่งเกิดเป็นการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ ทำให้มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลมากมายและเป็นระบบ อาทิ การทำทุกอย่างอยู่ที่บ้าน กระบวนการพิสูจน์และยืนยันตัวตน การบริการตนเอง สุขภาพ การเว้นระยะห่างทางสังคม และการมีรายได้หลายทาง ทุกสิ่งล้วนเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต และเป็นแบบอย่างที่จะส่งผลถึงอนาคตของชีวิตวิถีถัดไป และต้องสร้างความมั่นใจให้ได้ว่าการตัดสินใจตามแนวปฏิบัติ และรวมถึงการวางแผน การกำหนดนโยบายต่าง ๆ ด้านการศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อผู้เรียน ผู้สอน สถานศึกษา ทิศทางในชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษาไทยนั้นเป็นสิ่งท้าทายสำหรับหน่วยงานการศึกษา และตัวผู้เรียน เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการ และตอบสนองกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกและสังคมได้ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายด้าน ด้านการบริหารการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และด้านการประเมินและผู้เรียน จำเป็นต้องปรับตัวท่ามกลางความไม่แน่นอน เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ โดยหวังถึงประสิทธิภาพ คุณภาพ และประสิทธิผลต่อการศึกษาเป็นสำคัญ

คำสำคัญ: ชีวิตวิถีถัดไป, การศึกษา

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกริก

¹ Instructor of Education Administration Department, Faculty of Liberal Arts, Krirk University

Abstract

Education is important to drive mechanisms for agencies involved in the development of education to guide the development of learner quality and future education. Learning new things that are valuable to implement in different ways is inevitable, both by adopting technology to facilitate students. The transformation of the modern world drives those who are willing to learn and are always open to new challenges so that they can embrace and develop themselves. The coronavirus 2019 (COVID-19) pandemic has brought the education system to a halt and studies have been affected. This creates an adaptation to a New Normal, All in Home, Digital identity, Self-service, Health, Social Distancing and Multiple Income Streams are all guides to life and exemplify the future of life in the Next Normal, and must ensure that decisions are made in practice and including planning. Setting educational policies that directly affect learner's teacher academy The next direction of life with Thai education is challenging for education authorities and learners to meet the needs and meet the rapid flow of global and social change. There are many elements in education management, learner management, learning management, design of the learning environment and assessment. It is necessary to adapt amid uncertainty to achieve desirable learning outcomes. It is expected that the efficiency, quality and effectiveness of education are important.

Keywords: Next Normal, Education

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กระแสโลกาภิวัตน์ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อหลายอย่างในสังคมรวมไปถึงระบบการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงไปไปตามความเคลื่อนไหวของสังคมโลก ทำให้องค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น สร้างความน่าสนใจ และสามารถทำให้ผู้ที่มีความสนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ นำไปใช้พัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปัจจุบันมีผู้เรียนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้สะดวกรวดเร็วกว่าขึ้น ทั้ง ระบบการรับสมัครที่เป็นออนไลน์ การสมัครผ่านช่องทางการสื่อสาร และอีกหลายวิธี เพื่อเข้าถึงระบบการเรียนรู้ของสถาบันการศึกษา โดยได้มีการปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นอย่างมาก มีการนำเทคโนโลยีมาใช้อำนวยความสะดวกสำหรับผู้ศึกษา เช่น ระบบลงทะเบียนออนไลน์ ระบบการแจ้งผลการเรียนออนไลน์ เป็นต้น (เอกกวีร์ พิทักษ์ธนกุล. 2565) สิ่งสำคัญที่เราได้เรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ คือ ผู้ที่พร้อมจะเรียนรู้ และเปิดรับความท้าทายใหม่ ๆ อยู่เสมอจึงจะสามารถรับรู้และพัฒนาดตนเองได้ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของการระบาดใหญ่ของของโรคไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) การศึกษาต้องเข้าสู่ภาวะหยุดชะงักและมีนักเรียนมากกว่าหนึ่งพันล้านคนได้รับผลกระทบจากการปิดโรงเรียน ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ต้องหยุดชะงักลงตามมาอย่างไรก็ตาม จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับวิกฤตนี้ ประการแรกเกี่ยวข้องกับความเสี่ยงของการระบาด เนื่องจากไม่เคยมีโรคระบาดในอดีตที่ทำให้เกิดปัญหามากมายในด้านการศึกษาเท่ากับการระบาดครั้งนี้ การหยุดชะงักครั้งใหญ่เกิดขึ้นกับการศึกษาทั่วโลก (UNESCO Institute for Statistics Data. 2020) การหยุดชะงักทางการศึกษาเป็นวิกฤตที่มีผลต่อระบบการศึกษา เช่น การขาดความต่อเนื่องของการเรียนรู้ หรือการเข้าถึงการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่ไม่สามารถทำได้ เห็นได้ชัดว่าสิ่งนี้เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ สถานการณ์การหยุดชะงักทางการศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่ใดที่หนึ่ง แต่เกิดขึ้นทั่วโลก (Thanassis Karalis. 2020) และกลายเป็นการปรับตัวเข้าสู่ความปกติใหม่ (New Normal) การรวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในช่วงการระบาดใหญ่นั้นเป็นแบบอย่างสำหรับอนาคตของชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) ที่จำเป็นต้องสร้างความมั่นใจให้ได้ว่า การตัดสินใจตามหลักฐานที่มี และรวมถึงการวางแผน การกำหนดนโยบายด้านการศึกษา โดยปราศจากภาวะอื่น ๆ แอบแฝง นั้นเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งการเรียนรู้บทเรียนจากการระบาดใหญ่ของ COVID-19 ทำให้เราสามารถบริหารจัดการศึกษา วางแผนนโยบายทางการศึกษาได้ดีขึ้น ความรับผิดชอบ ความโปร่งใส ทิศทางการศึกษาไทย การเปลี่ยนแปลงสู่ชีวิตวิถีถัดไป การวางแผนการศึกษาจะเป็นอย่างไร และการดำเนินการร่วมกันจะทำให้เป็นเรื่องปกติที่ดีขึ้นสำหรับอนาคต สหประชาชาติเห็นถึงความสำคัญของการสร้างหลักประกันว่าทุกคนสามารถมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม (SDG 4: Sustainable Development Goal 4) พร้อมทั้งสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Ensure inclusive and equitable quality education and

promote lifelong learning opportunities for all) ครอบคลุมการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพของผู้เรียนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา การเข้าถึงการศึกษาระดับเทคนิค อาชีวศึกษา อุดมศึกษา รวมถึงมหาวิทยาลัยที่ผู้เรียนสามารถจ่ายได้ มีคุณภาพสำหรับทุกคน และคนส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้คำนวณได้ โดยเน้น ขจัดความเหลื่อมล้ำทางเพศในการศึกษา และการเข้าถึงการศึกษาของผู้พิการ ชนพื้นเมือง และกลุ่มเปราะบาง นอกจากนี้ เป้าหมายนี้ยังส่งเสริมให้เพิ่มจำนวนผู้ที่มีทักษะทางเทคนิค และอาชีพสำหรับการจ้างงาน การเป็นผู้ประกอบการ และเน้นให้ ทุกคนได้รับความรู้ ทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย ในเชิงนโยบาย เป้าหมายนี้จะเน้นให้มีการยกระดับอุปกรณ์ที่จำเป็นในการศึกษาที่อ่อนไหวสำคัญและจำเป็นต่อเด็ก ผู้พิการ และผู้มีเพศภาวะหลากหลาย และ สร้างสภาพแวดล้อมให้ปราศจากความรุนแรงต่อกลุ่มเหล่านี้ การขยายโอกาสด้านทุนการศึกษา และการฝึกอบรมทั้งใน ประเทศและระหว่างประเทศ การเพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพผ่านความร่วมมือระหว่างประเทศด้วย (United Nations. 2022) แต่จากข้อมูลของยูเนสโกพบว่าเด็กมากกว่า 260 ล้านคนเสียโอกาสทางการศึกษา และออกจากระบบโรงเรียน ซึ่งระบบ การศึกษาที่มีอยู่ของเราล้มเหลว โดยไม่มีสัญญาณที่ชัดเจนของการฟื้นตัวภายในระยะเวลาอันสั้นนี้ ในขณะเดียวกัน บางประเทศได้เปิดระบบโรงเรียนอีกครั้งอย่างน้อยก็บางส่วน มีนักเรียนมากกว่าหนึ่งพันล้านคนได้รับผลกระทบจากการปิด โรงเรียน การเรียนรู้หยุดชะงัก ถึงแม้ว่าจะมีความพยายามที่จะแทนที่โรงเรียนด้วยการเรียนรู้ทางไกล แต่การเรียนรู้ที่หายไป นั้นอาจนำไปสู่ความล้นหลามทางการพัฒนา ความพยายามที่จะทำให้โรงเรียนเปิดอย่างปลอดภัยเป็นสิ่งที่ทำนายในหลาย ๆ ประเทศ ในขณะเดียวกันประเทศที่กำลังประสบกับการติดเชื้อ COVID-19 ซึ่งมีหลายประเทศระดับการติดเชื้ออยู่ในระดับที่สูง แต่มีความคาดหวังว่าจะสามารถดำเนินการเปิดโรงเรียนได้ในเร็วขึ้นและในประเทศที่เปิดโรงเรียนอย่างเต็มที่ได้แล้ว ยังคง จำเป็นที่ต้องมีการเฝ้าระวัง และบริหารจัดการให้โรงเรียนสามารถดำเนินการต่อไปอย่างปลอดภัย จากการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาที่เกิดขึ้นก่อนหน้าและเรียนรู้ที่จะรับมืออย่างถูกวิธีอยู่ร่วมกับ COVID-19 ได้ แต่ความมุ่งมั่นนี้จำเป็นต้องตระหนักถึง องค์ประกอบของความพร้อมในการเตรียมการรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางใน การดำเนินชีวิตวิถีถัดไปได้เป็นอย่างดีเท่าทัน

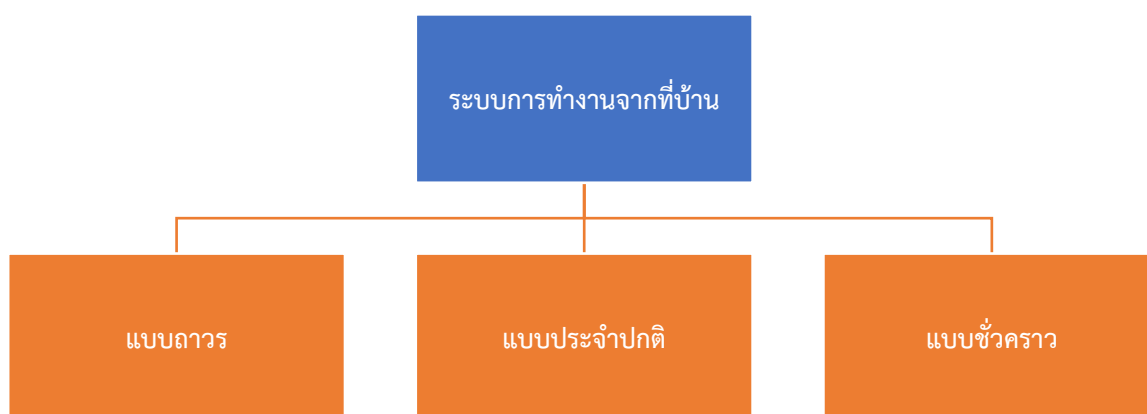
ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal)

การก้าวผ่านจาก “New Normal” ชีวิตวิถีใหม่ที่อยู่ร่วมกับโควิดไปสู่ “Next Normal” ชีวิตวิถีถัดไปหลังโควิด ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะต้องเตรียมพร้อมและปรับตัว โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ยกระดับศักยภาพของตนเอง และเพิ่มขีดความสามารถในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีศักยภาพ เพิ่มโอกาสทางการแข่งขันของ ประเทศต่อไป ชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) จึงเป็นแนวทางที่ภาคส่วนต่างๆ ในสังคมจะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบวิถีชีวิตจากที่ เคยออกจากบ้าน เพื่อไปทำงาน ไปโรงเรียนต้องหันมาทำทุกอย่างอยู่บ้าน เมื่อต้องออกจากบ้านก็ต้องใส่หน้ากากอนามัยเพื่อ ป้องกันเชื้อโรค ส่วนภาคธุรกิจก็ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการให้บริการไปสู่ระบบบริการซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งเห็นได้ ว่าบนชีวิตวิถีใหม่มีการใช้บริการต่าง ๆ ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้น มีแพลตฟอร์มบริการดิจิทัล (Digital Service Platform) บนระบบออนไลน์เกิดขึ้นมากมาย ทำให้เข้าถึงสินค้าและบริการต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น โดยมีตัวอย่างชีวิตวิถีใหม่ที่เกิดขึ้น ได้แก่ การทำงานที่บ้าน (Work From Home) การเรียนการสอนออนไลน์ การทำธุรกรรมออนไลน์ การให้บริการทางการแพทย์แบบ วิถีใหม่ และการท่องเที่ยววิถีใหม่ เป็นต้น ประเด็นที่ต้องตระหนักต่อไป คือ การก้าวผ่านจากชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) ที่อยู่ร่วมกับโควิด ไปสู่ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) โดยจะต้องเตรียมพร้อม และปรับตัวการเปิดรับเทคโนโลยีและบริการ ดิจิทัลใหม่ ๆ รวมถึงแพลตฟอร์มออนไลน์ ที่ตอบโจทย์เรื่องความสะดวกสบาย โดยมุ่งเน้นเรื่องความปลอดภัยด้านสุขอนามัย และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยมีแนวโน้ม 6 ประการ ที่สำคัญและจำเป็นต้องตระหนัก ได้แก่

1. **ทำทุกอย่างอยู่ที่บ้าน (All in Home)** หลังจากการลือคดวุ่นที่ยาวนานส่งผลให้การทำทุกอย่างที่บ้านไม่ว่าจะเป็น การทำงานจากที่บ้าน (Work from Home) การเรียนจากที่บ้าน (Learn from Home) หรือทำทุกอย่างอยู่บ้าน (Everything from Home) เป็นสิ่งที่คุ้นชินจนกลายเป็นการดำเนินชีวิตแบบใหม่ที่เราเรียกว่า บ้านเป็นศูนย์กลาง (Home Centric) เมื่อบ้านกลายเป็นพื้นที่สำหรับการใช้ชีวิตของชีวิตวิถีใหม่จนทำให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลาย การทำงานจากที่บ้านยัง สามารถช่วยลดการแพร่กระจายของไวรัสโคโรนาชนิดใหม่ (SARS-CoV2) ที่เป็นสาเหตุของโควิด 19 ผู้คนถูกร้องขอให้ทำงาน เรียน หรือทำกิจกรรมต่าง ๆ จากที่บ้าน หนึ่งในนั้นคือการสร้างระบบการทำงานจากที่บ้าน การปรับระบบการทำงานใน การป้องกันโควิดจากที่บ้านที่อยู่อาศัยได้ (Purwanto, A., & et al. 2020) แต่การทำงานจากที่บ้านอาจมีข้อจำกัดซึ่งมี

องค์ประกอบที่สำคัญของการทำงานจากที่บ้าน คือ 1) กำหนดลักษณะงาน เพราะไม่ใช่งานทุกงานที่จะสามารถทำงานที่บ้านได้ เช่น งานผลิต หรืองานที่ต้องทำที่สำนักงานเท่านั้น เป็นต้น 2) การกำหนดเวลาทำงาน ซึ่งบริษัทต้อง ระบุเวลาในการทำงานว่าตั้งแต่เวลาไหนถึงเวลาไหน เหมือนเวลาทำงานปกติที่บริษัท หากเป็นบริษัทที่มีวัฒนธรรมการประชุมในตอนเช้า (Morning Meeting) อาจจะเริ่มประชุมตอนเช้าตามปกติ 3) งานที่ต้องทำถือเป็นเรื่องสำคัญมากเพราะไม่เช่นนั้นพนักงานอาจจะไม่ได้ทำงานได้เต็มความต้องการของบริษัท สิ่งที่ต้องทำ คือ ครอบคลุมหมายงานรายวัน รายสัปดาห์ และบอกเป้าหมายการทำงานที่ชัดเจน พนักงานต้องพร้อมและติดตามได้ตลอดเวลา หากพนักงานต้องออกนอกพื้นที่ทำงานต้องขออนุญาตผู้บังคับบัญชา ถ้าพนักงานไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นความผิดทางวินัย 4) การติดตามงานและการวัดผล บริษัทควรกำหนดระบบหรือแนวทางปฏิบัติการติดตามผลการทำงาน เช่น ติดตามงานประจำวัน ประจำสัปดาห์ จัดทำรายการที่ต้องดำเนินการ (To do list) เพื่อติดตามงาน 5) สวัสดิการช่วยเหลือการทำงานที่บ้านนั้นทำให้พนักงานมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น เช่น ค่าไฟ ค่าอินเทอร์เน็ต ค่าอาหาร ฯลฯ ซึ่งในต่างประเทศบางประเทศบริษัทที่มีเงินช่วยเหลือมีไม่ถึงร้อยละ 20 ดังนั้นเงินช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งสำคัญในการทำงานจากที่บ้าน และ 6) อุปกรณ์สื่อสารหรือเทคโนโลยี นั้นเป็นสิ่งสำคัญของการทำงานที่บ้าน ถ้าอุปกรณ์สื่อสารหรือเทคโนโลยีไม่ดี ไม่สมบูรณ์ ก็จะส่งผลกระทบต่อการทำงาน การประชุม วางแผน การติดตามงาน ควรมีพื้นที่ทำงานที่บ้านต้องเหมาะสม วางระบบอุปกรณ์สื่อสาร เช่น Microsoft Team, Zoom เป็นต้น (สุพจน์ นาคสวัสดิ์. 2563) โดยสามารถแบ่งระบบการทำงานจากที่บ้านได้เป็น 3 ประเภท ดังนี้

ภาพที่ 1 ระบบการทำงานจากที่บ้าน (สุพจน์ นาคสวัสดิ์. 2563)

1.1 แบบถาวรเป็นการจ้างงานรูปแบบที่พนักงานจะใช้อำนาจหรือที่พัก สถานที่ภายนอกบริษัทเป็นสถานที่สำหรับการทำงาน และควรกำหนดไว้ให้ชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นของการจ้างงานและการทำสัญญาจ้าง เพื่อให้ได้ผลงานและผลลัพธ์ตามที่ตกลงในสัญญาจ้างแรงงาน อาจจะต้องเข้ามาสำนักงานบ้างตามที่ตกลงกันในสัญญาจ้าง เช่น เข้ามาประชุมหรือพบปะลูกค้าเป็นครั้งคราว

1.2 แบบประจำปกติ เป็นรูปแบบการทำงานจากบ้านเป็นปกติของสัญญาจ้างแรงงาน เช่น กำหนดให้ทำงานจากที่บ้าน 2 วันต่อสัปดาห์ และเข้าบริษัท 3 วันต่อสัปดาห์

1.3 แบบบางชั่วคราว ประเภทนี้เริ่มต้นสัญญาจ้างแรงงานเป็นแบบทั่วไป ที่พนักงานต้องเข้ามาทำงานที่บริษัท แต่บริษัทจะให้พนักงานทำงานจากที่บ้านบางกรณีที่เป็นเหตุจำเป็นเท่านั้น เช่น พนักงานมีความจำเป็นเรื่องปัญหาครอบครัว ปัญหาทางการเงิน การเดินทาง และปัญหาโรคระบาด เช่น โควิด-19 เป็นต้น

2. กระบวนการพิสูจน์และยืนยันตัวตน (Digital identity) เป็นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลล้ำสมัย มีความปลอดภัย และสามารถระบุและยืนยันตัวตนได้อย่างแม่นยำ ช่วยให้ผู้ใช้สามารถทำธุรกรรมผ่านช่องทางดิจิทัลได้ทุกที่ทุกเวลา อำนวยความสะดวก ประหยัดเวลา และลดต้นทุนการทำธุรกรรมได้อย่างมหาศาล โดยส่วนใหญ่แล้วจะแบ่งหน่วยงานและผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการพิสูจน์ และยืนยันตัวตนทางดิจิทัลออกเป็น 4 กลุ่มหลัก (Bangkokbank innohub. 2022) ได้แก่

2.1 Entity คือ ผู้ขอใช้บริการพิสูจน์อัตลักษณ์ ซึ่งก็คือประชาชนทั่วไปและนิติบุคคลที่จำเป็นต้องยืนยันตัวตนก่อนเข้าใช้บริการและผลิตภัณฑ์ดิจิทัล

2.2 Identity Provider (IdP) คือ หน่วยงานผู้ให้บริการพิสูจน์และยืนยันตัวตนแก่ผู้ขอใช้บริการ และทำหน้าที่บริหารข้อมูลที่ได้มาจากระบบการพิสูจน์และยืนยันตัวตน

2.3 Authorizing Source (AS) คือ หน่วยงานซึ่งเป็นผู้เก็บหรือเป็นเจ้าของข้อมูลอัตลักษณ์ของผู้ใช้บริการอยู่แล้ว ทำหน้าที่ช่วยยืนยันความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลส่วนบุคคลตามที่ร้องขอ เช่น กรมการปกครอง หรือสำนักงานเครดิตบูโร เป็นต้น

2.4 Relying Party (RP) คือ ภาครัฐกิจหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เปิดให้บริการทางดิจิทัลซึ่งต้องขอผลการพิสูจน์และยืนยันตัวตนจาก IdP เสียก่อนจึงจะสามารถอนุมัติให้ผู้ขอใช้บริการเข้าใช้งานได้ เช่น การเปิดบัญชีออนไลน์กับธนาคารที่ต้องอาศัยการยืนยันตัว เป็นต้น

สรุปได้ว่าประโยชน์ของกระบวนการพิสูจน์และยืนยันตัวตนนั้นส่งผลต่อผู้บริโภคและผู้จัดจำหน่ายสินค้าประเภทต่าง ๆ ซึ่งจะสามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นกว่าเดิม ช่วยยกระดับความปลอดภัยของการชำระเงินออนไลน์ และลดโอกาสในการฉ้อโกง รวมถึงเพิ่มช่องทางและโอกาสให้กับธุรกิจในการให้บริการทางดิจิทัลในรูปแบบใหม่ประชาชนและสถาบันทางการเงิน ดิจิทัลไอดีมีบทบาทสำคัญในการช่วยเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงบริการทางการเงินของประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการฝากเงิน ถอนเงิน โอนเงิน รวมถึงเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ดียิ่งขึ้น เช่น การขอสินเชื่อแบบออนไลน์ นอกจากนี้ การมีดิจิทัลไอดียังช่วยเพิ่มความสะดวกรวดเร็ว และความปลอดภัยในการทำธุรกรรม รวมถึงช่วยลดขั้นตอนที่ยุ่งยาก เช่น การต้องไปยืนยันตัวตนที่สาขาและจุดบริการ หรือการเซ็นชื่อลงนามเพื่อรับรองเอกสารประชาชนและบริการทางสาธารณสุข ดิจิทัลไอดีจะช่วยให้เกิดการพัฒนากระบวนการจัดการข้อมูลด้านสุขภาพ และประวัติการรักษาของประชาชน ซึ่งช่วยให้หน่วยงานสาธารณสุขของประเทศมีข้อมูลสำคัญเพื่อใช้ในการสื่อสารและวางแผนสุขภาพของประชาชนประชาชนและหน่วยงานราชการ โดยประชาชนสามารถเข้าถึงบริการของภาครัฐได้สะดวกรวดเร็วขึ้นผ่านช่องทางออนไลน์ และสามารถมีสิทธิในการเข้าถึงเอกสารสำคัญของตัวเองได้อย่างสะดวกสบายผ่านช่องทางออนไลน์ ทำให้การทำธุรกรรมต่าง ๆ มีความปลอดภัยและยากต่อการปลอมแปลงมากขึ้น อีกทั้งประชาชนยังไม่ต้องเสียเวลาเดินทางไปติดต่อที่หน่วยงาน ช่วยลดขั้นตอนที่ซับซ้อน และต้นทุนด้านเวลาและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นอกจากนี้ ในบางประเทศ การมีดิจิทัลไอดียังผลักดันให้เกิดการเลือกตั้งผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ซึ่งส่งผลให้กระบวนการเลือกตั้งมีความรวดเร็วและโปร่งใสมากยิ่งขึ้น และประชาชนจะสามารถใช้เบอร์โทรศัพท์มือถือในการยืนยันตัวตนเพื่อเข้าใช้บริการกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้อย่างสะดวกสบายทุกที่ทุกเวลา ลดเวลาในการเดินทางมาแสดงตัวที่สาขาและขั้นตอนต่าง ๆ เช่น การกรอกข้อมูลและการส่งเอกสารแสดงตนเมื่อผู้ใช้บริการลงทะเบียนระบบบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile ID) พร้อมพิสูจน์ตัวตนกับผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่เพียงครั้งเดียว ผู้ใช้บริการจะสามารถยืนยันตัวตนเพื่อสมัครใช้บริการอื่น ๆ ได้อีกมากมาย รวมถึงบริการที่จะทยอยเปิดเพิ่มเติมในอนาคต เช่น การเข้าใช้บริการภาครัฐ การขอสินเชื่อ การสมัครประกัน รวมไปถึงบริการที่เกี่ยวข้องกับภาคการศึกษา และสาธารณสุข เป็นต้น

3. การบริการตนเอง (Self-service) ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคมากขึ้น ซึ่งผู้ใช้บริการสามารถทำได้บนช่องทางอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้การบริการลูกค้าแบบเดิม ๆ การไปเจอพนักงานที่ศูนย์ การพูดคุยผ่านโทรศัพท์ หรือการส่งอีเมลต่าง ๆ ไม่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบัน อาทิ การไปเจอพนักงานที่ศูนย์บริการในช่วงโรคระบาดโควิด-19 เป็นความเสี่ยงต่อผลที่ตามมา และอาจไม่ได้รับการบริการที่ตรงกับความต้องการ ทำให้เสียเวลาไปโดยใช่เหตุ หรือการโทรศัพท์ ลูกค้าก็ต้องรอว่าพนักงานจะรับหรือไม่ ถือเป็นการดีกว่าถ้าผู้ใช้บริการ สามารถค้นหาคำตอบและแก้ปัญหาเบื้องต้นได้ด้วยตนเองด้วยระบบการบริการตนเอง ซึ่งสามารถลดทั้งปริมาณงานที่ไม่จำเป็นให้กับเจ้าหน้าที่ และผู้ใช้บริการยังได้รับการบริการที่สะดวกและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น (Demeter ICT. 2022) การนำรูปแบบของการบริการตนเองเข้ามาใช้ธุรกิจต่าง ๆ สรุปรวมได้เป็น 3 วิธีการ (The Contextual. 2022) คือ

3.1 ให้ลูกค้ารู้สึกว่าการจ่ายเงินให้ไปนั้นเป็นสิ่งที่คุ้มค่าคุ้มราคา เช่น การนำการบริการตนเองมาใช้ของ IKEA ทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าพวกเขาต้องทำหลายอย่างด้วยตนเอง ไม่จะเป็นการจดเบอร์สินค้าเพื่อนำมาเพื่อหยิบที่โกดัง หรือแม้กระทั่งประกอบสินค้าด้วยตัวเอง การที่พวกเขาต้องลงมือทำหลายอย่างเองนั้น ทำให้พวกเขาได้ของที่มีคุณภาพดี การออกแบบสวยงาม และที่สำคัญในราคาที่สมเหตุสมผล

3.2 ใช้กับสินค้าหรือบริการที่ลูกค้าให้คุณค่ากับความสะดวกรวดเร็วมากที่สุดเพื่อให้เกิดความรู้สึกว่าเป็นบริการที่ดี เช่น การทำธุรกรรมออนไลน์ด้วยตัวเอง การนัดพบแพทย์ด้วยตนเองผ่านแอปพลิเคชันหรือการสั่งอาหารด้วยตนเองจากเครื่องสั่งที่โต๊ะของ MK หรือ หน้าจอสั่งอาหารของ McDonalds โดยตัวอย่างทั้งหมดนี้จะมาในรูปแบบของทางเลือกหมายความว่าไม่ได้โดนบังคับหรือไม่มีทางเลือกอื่นให้พวกเขา พวกเขายังคงไปทำธุรกรรมที่ธนาคารได้ โทรเข้าโรงพยาบาลเพื่อนัดหมาย หรือสั่งอาหารกับพนักงานได้เหมือนเดิม แต่มีทางเลือกการบริการตนเองที่อาจจะทันใจและรวดเร็วกว่าให้ไว้เป็นทางเลือก แต่ที่สำคัญที่สุดคือ ระบบต่าง ๆ จะต้องทำให้เกิดความสะดวกและรวดเร็วที่ได้จริง ไม่ใช่เกิดประสบการณ์ที่แย่กว่าเดิมจากการที่ระบบพังหรือเสีย เป็นต้น

3.3 ใช้การบริการตนเองเพื่อให้รู้สึกถึงความพิเศษในตลาดเดิมรูปแบบเดิม เช่น Starbucks ที่ขายกาแฟแบบเน้นซื้อแล้วนำกลับ ที่ทุกคนคุ้นชินว่าพนักงานจะอยู่แค่ที่ bar และเราจะต้องบริการตัวเอง และยังคงความรู้สึกพิเศษต่อการบริการตนเอง เป็นต้น

อาจกล่าวได้ว่าการบริการตนเองไม่ใช่แค่การบริการตัวเองเพื่อลดต้นทุนให้กับธุรกิจนั้น ๆ แต่เป็นกลยุทธ์ และแนวปฏิบัติในชีวิตวิถีถัดไป อีกทั้งยังสามารถสร้าง การรับรู้ตราสินค้า (brand perception) ที่เหมาะกับธุรกิจบางประเภทอีกด้วย

4. สุขภาพ (Health) เป้าหมายทางการแพทย์และการสาธารณสุขที่สำคัญประกอบด้วย 2 ส่วน คือ (WHOQOL. 1994) การมีอายุยืนยาว และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี การที่ประชาชนมีสุขภาพแข็งแรงในทุกช่วงวัยทำให้มีอายุยืนยาวเมื่อเข้าสู่วัยผู้สูงอายุ ซึ่งการมีอายุยืนยาวไม่เจ็บป่วยเป็นโรค เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เนื่องจากคุณภาพชีวิตประกอบด้วยสุขภาพในหลายด้านรวมกัน ได้แก่ สุขภาพด้านกายภาพ (Physical Health) สุขภาพด้านจิตใจ (Mental Health) สุขภาพด้านสังคม (Social Health) และภาวะสุขภาพโดยทั่วไป (General Health) โดยองค์การอนามัยโลกได้ให้คำนิยามของ “สุขภาพ” ว่าไม่ใช่แค่เพียงการปราศจากโรค แต่หมายถึงการมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ซึ่งจะสอดคล้องกับนิยามของคุณภาพชีวิตที่กล่าวว่า “คุณภาพชีวิต” เป็นการรับรู้ความต้องการและความพึงพอใจของบุคคลในสังคม โดยสอดคล้องกับความต้องการ ความคาดหวัง ในบริบทของวัฒนธรรม ประสบการณ์ การปลูกฝังเลี้ยงดู ค่านิยม เป็นต้น โดยทั่วไปแล้วบุคคลที่มีสุขภาพที่สมบูรณ์ประกอบไปด้วย 3 ส่วน คือ 1) สุขภาพทางกาย (Physical Health) คือ มีสภาพร่างกายที่ดี ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ และมีการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัย มีความสมบูรณ์แข็งแรงระบบการทำงานของร่างกายทำงานได้ดีปกติ และมีประสิทธิภาพ การพักผ่อน การนอนเป็นปกติ สุขภาพผิวดี รูปร่างสมส่วนสมวัย เป็นต้น 2) สุขภาพจิต (Mental Health) กล่าวได้ว่า การที่มีสุขภาพจิตเป็นปกติ คือ การที่สามารถปรับตัวให้เป็นส่วนหนึ่งของบริบทของสังคมได้ สามารถควบคุมอารมณ์ เช่น รัก เกลียด ชอบ หรืออารมณ์ที่อยู่ภายในจิตใจได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ ดังนั้นผู้ที่มีสุขภาพจิตดี ย่อมส่งผลมาจากการมีสุขภาพกายที่ดี 3) สุขภาพสังคม (Social Health) คือ การมีสภาพของความเป็นอยู่ การดำเนินชีวิต และดำรงชีพในสังคมได้อย่างปกติสุข โดยที่ไม่เดือดร้อนผู้อื่นหรือสังคม อีกทั้งยังสามารถเข้ากับคนอื่น ๆ ได้ ไม่เอาเปรียบคนอื่น เป็นที่รักและนับถือของคนอื่น ซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นประกอบด้วย 4 ด้าน (วรรณภา กุมารจันทร์. 2543) ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย คือ ลักษณะทางกายภาพ รวมไปถึงสุขภาพร่างกาย และบุคลิกภาพ 2) ด้านจิตใจ คือ สุขภาพจิต สภาวะจิตใจที่เป็นปกติ การยับยั้งใจ การมีธรรมะ มีเมตตา 3) ด้านสังคม คือ ความเป็นไปทางสังคม ตำแหน่ง หน้าที่การงาน การเป็นที่ยอมรับนับถือ และเป็นคนที่ผู้อื่นรู้จัก การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และ 4) ด้านเศรษฐกิจ คือ การประกอบสัมมาอาชีพสุจริต มีสถานะทางเศรษฐกิจ รายได้ การเงินที่สามารถเลี้ยงชีพชอบได้ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะธรรมชาติ คือ มีการเกิด มีแก่ มีเจ็บ และมีการตายจากไป จึงทำให้มนุษย์เกิดความต้องการด้านต่าง ๆ ที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อมุ่งความสำเร็จให้แก่ตนเองสืบต่อไป เมื่อนำเรื่องสุขภาพมาพิจารณาคุณภาพชีวิตแล้วจะพบว่า การมีสุขภาพดีทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม เป็นส่วนหนึ่งของการมีคุณภาพชีวิตที่ดี และคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 4 ประการ คือ ร่างกาย จิตใจ ความสัมพันธ์ทางสังคมและสิ่งแวดล้อม และหากสามารถนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ร่วมกับองค์ประกอบข้างต้นแล้ว ชีวิตย่อมมีคุณภาพเพิ่มขึ้นคุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวพุทธจิตวิทยาพัฒนาตามหลักภวนา 4 คือ กาย ศีล จิตและปัญญาอีกด้วย (ขวัญใจ ทองศรี. 2564)

5. การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) ถูกกำหนดโดยศูนย์ควบคุมและป้องกันโรค (Centers for Disease Control and Prevention. 2020) ถึงแนวทางการลดความถี่และความใกล้ชิดของการสัมผัสระหว่างผู้คนเพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่กระจายของโรค ซึ่งเป็นวิธีที่เราใช้สัญชาตญาณเพื่อลดความเสี่ยงของการติดต่อโดยการแยกตัวเราออก

จากกัน และเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในสถานการณ์ที่คนรอบข้างส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกัน การติดเชื้อและการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 และโรคอื่น ๆ ในประชากรเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่เป็นที่รู้จัก เมื่อใดก็ตามที่มีอันตรายจากโรคติดเชื้อ การเว้นระยะห่างทางสังคมถือเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญที่นำมาใช้ในยุคปัจจุบัน หากมองย้อนกลับไปที่ตั้งแต่ปลายศตวรรษที่ 19 การเว้นระยะห่างทางสังคมถือเป็นพฤติกรรมที่จำเป็นจนกว่าจะมีการค้นพบวัคซีนหรือการรักษาด้วยยาป้องกันต่าง ๆ แต่อย่างไรก็ตามการเว้นระยะห่างทางสังคมส่วนใหญ่มีเป้าหมายในระดับที่เล็กมากและทำให้ผู้คนอยู่ห่างกันในช่วงระยะสั้น ๆ โดยปกติจะมากกว่า 1 ถึง 2 เมตร ซึ่งในสถานการณ์ที่เรามีความรู้เพียงเล็กน้อยเกี่ยวกับการแพร่กระจายของไวรัส หรือการแพร่ระบาดของโรค เครื่องมือที่เราใช้ในการควบคุมการติดเชื้อ จะเกิดขึ้นอัตโนมัติคือการเว้นระยะห่างระหว่างกัน (Michael Batty. 2020) การใช้ชีวิตในสังคมเพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสร่างกายจากการทักทายหรือทำกิจกรรมร่วมกับคนหมู่มาก รวมถึงการขอความร่วมมือให้ประชาชนอยู่บ้านลดการเดินทาง โดยหลาย ๆ บริษัทได้ออกนโยบายให้พนักงานทำงานที่บ้าน (Work From Home) รัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรออกมาตรการสั่งปิดสถานบริการ สถานบันเทิงต่างๆ สถานศึกษา ร้านนวดแผนโบราณ ฟิตเนส สปา จัดกิจกรรมต่าง ๆ ส่วนซูเปอร์มาร์เก็ต ร้านยา ตลาด ยกเว้นของสด ของแห้งจำหน่ายได้ปกติ อนุญาตให้เปิดได้ร้านอาหารอนุญาตให้ซื้อกลับบ้านได้เท่านั้นเพื่อความปลอดภัย ลดความเสี่ยงและลดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้เริ่มที่จะใช้คำว่า “การเว้นระยะห่างทางกายภาพ” (Physical Distancing) แทนคำว่า “การเว้นระยะห่างทางสังคม” โดยกล่าวว่า “การเว้นระยะห่างทางสังคม” หรือการโดดเดี่ยวตัวเอง ไม่เป็นผลต่อสุขภาพใจเป็น ที่ทราบกันดีว่าโรคติดเชื้อไวรัสโควิด-19 สามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้ผ่านการไอ จาม สัมผัส น้ำมูก น้ำลาย ตามคำแนะนำขององค์การอนามัยโลกนั้น การรักษาระยะห่างของเรากับผู้อื่นที่มีอาการแสดงออกให้เห็นชัดเจน เช่น การไอ การจาม จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องรักษาระยะห่าง เพราะเชื้อโรคสามารถแพร่กระจายถึงบุคคลอื่น ๆ และสามารถติดต่อเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจ ปาก จมูก ตา รวมถึงการสัมผัสได้ ซึ่งถ้าหากอยู่ในระยะใกล้กันเกินไปก็อาจจะสูดเอาไวรัสเข้าร่างกายได้ และยังคงที่จะหลีกเลี่ยงการสัมผัสทางกายภาพ เพราะอาจเป็นการนำเชื้อมาสู่ตัวเองหรือในขณะเดียวกันก็เป็นการแพร่เชื้อไปสู่ผู้อื่นหลีกเลี่ยงการเดินทางออกนอกบ้านหรือการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ การที่เราออกไปนอกบ้าน เราไม่สามารถรู้ได้เลยว่าใครนั้นมีเชื้อไวรัสอยู่บ้าง โดยเฉพาะกลุ่มคนที่เปราะบาง (มีเชื้อแต่ไม่แสดงอาการ) การทำงานที่บ้าน จึงเป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อและการแพร่เชื้อ เป็นการป้องกันการแพร่เชื้อทั้งภายในบริษัทและนอกบริษัทเช่นกันด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้มีแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Microsoft Teams, Google Hangout, Google Meet, Slack และ Zoom มารองรับในการทำงาน การเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อที่มหาวิทยาลัยหรือสถานศึกษานำมาใช้ในการป้องกันการระบาดภายในมหาลัยและห้องเรียนที่เราจะก้าวข้ามในสภาวะเช่นนี้ไปได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุก ๆ ภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล เอกชน และทั้งตัวเราเองด้วยในการมีจิตสำนึกต่อสังคมต่อไป (Mahasinpaisan. 2020)

6. การมีรายได้หลายทาง (Multiple Income Streams) กล่าวคือ การทำงานในบริษัทเพียงอย่างเดียว อาจไม่มั่นคงเพียงพอ เพราะในยุคสมัยที่เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก เกิดการเลิกจ้างงานจำนวนมาก ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงส่งผลให้เกิดคลื่นแห่งความเปลี่ยนแปลง ที่มาเป็นระลอก ในช่วงระยะเวลา ตั้งแต่ 5 ปี 10 ปี 50 ปี หรือ 100 ปี จะเกิดขึ้นเป็นรอบ ๆ ไม่ว่าจะเป็นเกิดจากภัยธรรมชาติ ภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงทั่วโลก หรือแม้แต่ภาวะเงินเฟ้อ เศรษฐกิจตกต่ำที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ หรือการแพร่ระบาดของโรค ที่มาเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตไป และในขณะเดียวกันมีผู้คนมากมายตกงาน เกิดผลกระทบต่องานอย่างไม่ทันตั้งตัว หรือผิดไปจากแบบแผนที่ตั้งใจไว้ “การทำงาน” จึงเป็นการสร้างคุณค่าให้ตนเอง และผู้อื่น งานที่ทำแล้วมีประโยชน์กับผู้คน หรืองานอะไรก็ได้มีความจำเป็นต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสม ฝึกฝน สร้างความชำนาญในงานนั้น ๆ แล้วเจาะลึกลงไปในเรื่องที่สนใจที่สุดเพียงเรื่องเดียว พอมีวิชาความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แล้ว การสร้างกิจการ การสร้างการค้า การสร้างนวัตกรรม การสร้างการลงทุน เป็นของตัวเอง เป็นต่อยอดความรู้เพื่อสร้างสินทรัพย์ ทำให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อชีวิตวิถีถัดไป และสามารถอยู่รอดได้อย่างมีคุณภาพในชีวิต แหล่งที่มาของรายได้เพื่อการดำรงชีวิตนั้นเป็นสิ่งสำคัญ หากแต่การได้มาซึ่งรายได้เพียงช่องทางเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพตามวิถีเดิม กอปรกับค่าครองชีพที่สูงขึ้นซึ่งผันผวนตามเศรษฐกิจ สังคมของโลกที่ไม่อาจคาดเดาได้ ดังนั้นการเพิ่มช่องทางและการหารายได้เพิ่มมากขึ้นจึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ โดยช่องทางการเกิดรายได้ปกติแล้วสามารถทำได้ ดังนี้ Active Income คือ รายได้ที่เกิดขึ้นจากการทำงาน ซึ่งต้องใช้ทั้งแรง เวลา และสุขภาพในการแลกมา หากวันใดที่หยุดทำงาน ก็จะไม่มียาได้ ถ้าต้องการจะเพิ่มรายได้ในส่วนนี้ให้มากขึ้นก็จำเป็นต้องเพิ่มเวลาในการทำงาน หรือไม่ก็ต้องเพิ่มความสามารถด้านการทำงานเพื่อแลกกับผลตอบแทนของรายได้ที่สูงขึ้น Passive Income คือ รายได้ที่เกิดจากการลงทุนลงแรงไปในช่วงแรก แต่หลังจากนั้นจะเกิดดอกผลให้ได้เก็บกินไป

ตลอดไปโดยไม่ต้องใช้เวลาหรือลงแรงอีก ซึ่งดอกผลที่ได้มานั้นจะมีได้หลายรูปแบบ เช่น เงินปันผล กำไร หรือค่าเช่า (ปริตติปริชาพล. 2565) ดังนั้นเป็นเรื่องที่จะต้องใช้เวลาพอสมควรในการเพิ่มพูนรายได้ซึ่งรายได้จาก 2 ช่องทางนี้จะเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนกันทำให้เข้าใจคำว่า “อิสรภาพทางการเงิน” ได้เร็วขึ้น ดังนั้น รายได้ที่เกิดจากการลงทุนลงแรงไปในช่วงแรกแต่หลังจากนั้นจะเกิดดอกผลให้ได้เก็บกินไปตลอดไปเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยแบ่งเบาภาระการทำงานในรูปแบบ Active Income ได้เป็นอย่างดี

กองทุน	หุ้น	อสังหาริมทรัพย์	ค่าลิขสิทธิ์
• ส่วนต่างราคาจากการขายหน่วยลงทุน • เงินปันผล • สิทธิประโยชน์ในการลดหย่อนภาษี	• เงินปันผล • ส่วนต่างราคาจากการขายหุ้น	• กำไรจากการขาย • ราคาเช่า	• รายได้จากการซื้อขายค่าลิขสิทธิ์ • รายได้จากการ Download

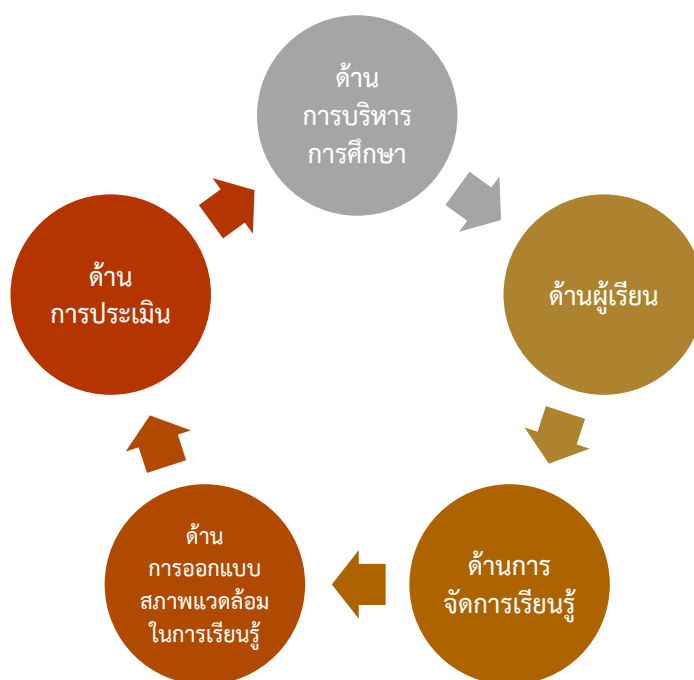
ภาพที่ 2 การเพิ่มรายได้แบบ Passive Income (ปริตติปริชาพล. 2565)

ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วขึ้นเกิดขึ้นตามยุคตามสมัยส่งผลถึงการดำเนินชีวิตที่ต้องเท่าทันเพื่อความอยู่รอด และปลอดภัยในชีวิต การเรียนรู้และเข้าใจ รวมทั้งการปรับตัวตามกระแสสังคมต่าง ๆ ให้ทันย่อมมีความจำเป็นเป็นอย่างมาก การเรียนรู้กระบวนการต่าง ๆ การแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า การกลั่นกรองข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการทำงานก็มีความจำเป็นเช่นกัน เพื่อศักยภาพของตนเองที่มีต่อการดำเนินชีวิต การทำงาน และการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นเพียงจุดเริ่มต้นของอนาคต และทำให้เกิดแนวคิด รูปแบบ และวิธีการเรียนรู้ใหม่ ๆ ตามมาอีกมากมาย

ทิศทางชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษาไทย

การมีองค์ความรู้ และทักษะสำคัญ 3 ด้าน ตลอดจนระบบส่งเสริมการเรียนรู้ซึ่งจะทำให้การจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ และทักษะได้นั้น นักวิชาการการศึกษาหลายท่านได้มีการขยายผลต่อยอดแนวคิดดังกล่าว James Bellanca, & Ron Brandt (2010) ได้รวบรวมบทความที่เกี่ยวกับทักษะการเรียนรู้สมัยใหม่จากผู้รู้ทางการศึกษาของสหรัฐอเมริกา จำนวนหลายบทความในหนังสือชื่อ “ทักษะแห่งอนาคตใหม่ การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21” (21st Century Skills Rethinking How Students Learn) ซึ่งถือว่าเป็นแนวโน้มการพัฒนาการจัดการศึกษาที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 ทำให้สามารถสรุปทิศทางของการพัฒนาการศึกษาที่สำคัญเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ และด้านการประเมิน ดังนี้

ภาพที่ 3 ทิศทางชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษาไทย

ที่มา: สังเคราะห์จากแนวคิดของ James Bellanca, & Ron Brandt (2010)

1. ด้านการบริหารการศึกษา

ประเทศที่ประสบความสำเร็จทางด้านการจัดการศึกษาในระดับแนวหน้าของโลก มีแนวทางการบริหารการศึกษาโดยลดหัวข้อการสอนลง แต่เน้นการสอนให้มีความลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น ในเชิงนโยบายทางด้านการศึกษาจำเป็นต้องมุ่งเน้นการนำทักษะการคิดระดับสูงลงไปในกิจกรรมการเรียนการสอน งานในโลกอนาคตจะเป็นงานที่เน้นการทำงานที่ต้องใช้ความคิด และการสื่อสารที่ซับซ้อนซึ่งคอมพิวเตอร์ทำไม่ได้ ตัวอย่างวิสัยทัศน์ทางการศึกษาของประเทศสิงคโปร์ (สอนให้น้อยลงเรียนรู้ให้มากขึ้น) ซึ่งหลายประเทศให้ความสนใจนั้น ไม่ได้หมายความว่า ครูจะต้องสอนน้อย ชั่วโมงสอนลดลงลดความรู้พื้นฐานลง แต่การสอนให้น้อยลงหมายถึงปรับวิธีการสอน เทคนิคในการสอนการจัดการห้องเรียน การใช้ทรัพยากรการสอนให้น้อยลงหมายถึง ใช้วิธีการสอนหลากหลาย เน้นปฏิสัมพันธ์ และการลงมือปฏิบัติ เน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การเรียนรู้แบบประสม (Multi Model Learning) การสอนแบบนี้อาศัยคุณลักษณะเด่นของผู้เรียนในปัจจุบัน ซึ่งใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นพลเมืองยุคดิจิทัลที่สามารถเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ง่าย (James Bellanca, & Ron Brandt. 2010)

2. ด้านผู้เรียน

Gardner (2006) นักจิตวิทยาเจ้าของทฤษฎีพหุปัญญา นำเสนอจิตลักษณะที่สำคัญซึ่งควรปลูกฝังให้แก่บุคคลในอนาคต ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการที่สำคัญ คือ 1) จิตเชี่ยวชาญ (Disciplined Mind) ผู้ที่จะแสวงหาความรู้จำเป็นต้องได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เกิดความชำนาญ จนกลายเป็นเกิดความเชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาที่ทั่วไปที่เป็นพื้นฐานแล้ว ต้องมีความชำนาญ เชี่ยวชาญในสาขาอื่น ๆ ด้วย ซึ่งเรียกว่าแบบสหวิทยาการ จะเป็นที่ต้องการอย่างมาก อย่างไรก็ตาม ข้อบกพร่องของจิตลักษณะแบบนี้คือ การไม่ใฝ่เรียนรู้ หรือการรู้ทุกอย่างแต่ไม่ลุ่มลึก ซึ่งสามารถแก้ไขได้ เพราะความทันสมัยของวิทยาการ และเทคโนโลยีจะทำให้บุคคลที่เรียนรู้มีความเชี่ยวชาญหลายสาขาภายในเวลาที่รวดเร็วขึ้นกว่าในอดีตหลายเท่า 2) จิตรู้สังเคราะห์ (Synthesizing Mind) เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เป็นความสามารถของบุคคลในการสำรวจข้อมูลที่มีอยู่อย่างหลากหลาย รู้ว่าจะมีคุณค่า สามารถนำข้อมูลมาผสมผสานได้อย่างมีเหตุผล สำหรับตนเอง และผู้อื่น การสังเคราะห์จะเริ่มเข้าสู่การปฏิบัติที่เข้มข้น จำเป็นต้องสืบค้น เอกสารข้อมูลที่ทันสมัย มีการสำรวจ ไปถึงประเมินและติดตาม รวมทั้งการระบุประเภทของข้อมูลที่ได้มาเพิ่ม แยกออกเป็นหมวดหมู่ และปรับแก้ไขข้อมูลใหม่ในกรณีที่ไม่เข้าเกณฑ์ อีกทั้งจำเป็นต้อง

ทบทวนการปฏิบัติงานและปรับแก้ให้ถูกต้องเสมอ 3) จิตสร้างสรรค์ (Creating Mind) หมายถึง การที่บุคคลมีความคิดใหม่ ๆ ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ ครุ่นคิดและหาแนวทางใหม่ ๆ กระหายที่จะเสี่ยงหรือเผชิญกับสิ่งที่ตนเองไม่รู้จัก กล้าที่จะล้มหรือพ่ายแพ้ และยืนสู้อีกครั้ง 4) จิตรู้เคารพ (Respectful Mind) หมายถึง เจตคติ ความสามารถในการเปิดใจรับบุคคล กลุ่มคน ที่มีความแตกต่างหลากหลายเพื่อทำความรู้จัก เชื่อในคุณค่าความดีของผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสินใคร ปราศจากความลำเอียง อคติ ในเรื่องเชื้อชาติ เพศ อำนาจ ฐานะ เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน เป็นผู้ที่มีความเป็นสากล และมีขันติธรรม และ 5) จิตรู้จริยธรรม (Ethical Mind) การนึกถึงตนเองในบริบทสากล มีจุดยืนทางจริยธรรม มีความกล้า จิตใจที่ก้าวหน้า ทำหน้าที่ของตนได้อย่างสมบูรณ์ จิตลักษณะ 3 ประการแรกถือเป็นจิตลักษณะแห่งปัญญา การรู้คิด ส่วนจิตลักษณะ 2 ประการหลังเป็นจิตแห่งความเป็นมนุษย์

3. ด้านการจัดการเรียนรู้

สถานศึกษายุคใหม่จะไม่มีผู้สอนไม่มีผู้เรียน มีแต่ผู้เรียนรู้ และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ที่คอยช่วยเหลือผู้เรียนในเรื่องต่าง ๆ ผู้สอนจะต้องเรียนรู้ไปพร้อม ๆ ผู้เรียนเน้นการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ต้องเน้นเรื่องปฏิสัมพันธ์ การสอนมุมมองใหม่ ๆ ให้กับผู้เรียน การสื่อสารผ่านสื่อกลาง ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ การทำงานผ่านโลกเสมือน การสอนแบบโครงงานเป็นวิธีการสอนหนึ่งที่สามารถบูรณาการให้ผู้เรียนพัฒนาในหลายด้านกิจกรรมการเรียนรู้จะต้องส่งเสริมกระบวนการคิดที่ซับซ้อน ปรับเปลี่ยนการสอนที่มุ่งให้เนื้อหาครบตามมาตรฐานแต่ผิวเผิน ซึ่งไม่ได้เน้นการใช้เหตุผล หรือทักษะในการแก้ไขปัญหา นอกจากนี้ต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรื่องหลัก ๆ ที่สำคัญ มีการบูรณาการหลักสูตร และใช้แนวคิดสหวิทยาการที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีเวลา และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมากขึ้น

4. ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

แนวคิดที่สำคัญในการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีถ้าผู้เรียนมีส่วนร่วม ผู้เรียนยุคใหม่ใส่ใจ และสนใจในเรื่องของเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมในห้องเรียนยุคใหม่ ต้องเป็นสภาพแวดล้อมซึ่งมีสิ่งสนับสนุน และเอื้อให้ผู้เรียนใช้เทคโนโลยีเพื่อค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ ได้ด้วยตนเอง และเอื้อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม

5. ด้านการประเมิน

การประเมินในศตวรรษที่ 21 ขัดแย้งกับแนวคิดเก่า ๆ ในเรื่องความ คงเส้นคงวาของการประเมินความเป็นบรรทัดฐานเดียวกัน ทั้งนี้เนื่องจากในศตวรรษที่ 21 นั้น ไม่มีสภาพแวดล้อมที่เป็นมาตรฐานเดียว ผู้เรียนบางคนใช้เวลาน้อยในการประสบความสำเร็จ ในขณะที่บางคนอาจต้องการเวลามากขึ้นเพื่อความสำเร็จที่เป็นเป้าหมายสุดท้ายอันเดียวกัน จึงควรใช้วิธีการประเมินที่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ไม่ต้องอิงมาตรฐานเดียวกันทั้งหมด การประเมินผลที่เน้นการจดจำข้อมูลต้องปรับเปลี่ยนเป็นการประเมินแบบเปิด และอิงกับการปฏิบัติ การประเมินเป็นทีมเป็นรูปแบบที่น่าสนใจ การประเมินจะต้องมีการเปิดเผยข้อมูลไม่ทำให้ข้อมูลการประเมินเป็นสิ่งที่ลับ การประเมินต้องให้น้ำหนักในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการแก้ไขปัญหา จึงต้องเน้นประเมินกระบวนการคิด และประเมินผลลัพธ์ที่มีคุณค่าด้วยวิธีการที่เหมาะสม นอกจากนี้ผู้เรียนต้องมีส่วนร่วมในการประเมิน ผู้เรียนจำเป็นต้องรู้คำถามก่อนการประเมิน เพราะการรู้คำถามก่อนไม่ใช่ว่าการโกงอีกต่อไป เพื่อให้ผู้เรียนเตรียมพร้อมสำหรับการประเมิน การประเมินหลากหลายระดับเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น ทั้งระดับบุคคล ระดับทีม การประเมินจะต้องมีความครอบคลุมใน 5 มิติ คือ 1) การประเมินความรู้ 2) การประเมินความเข้าใจ 3) การประเมินความสร้างสรรค์ 4) การประเมินการสำรวจและการแบ่งปันองค์ความรู้ และ 5) การประเมินแนวทางการประเมิน

สำหรับทิศทางชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษาไทยนั้นเป็นสิ่งท้าทายสำหรับหน่วยงานการศึกษา และตัวผู้เรียน เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการ และตอบสนองกระแสของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกและสังคม การระบาดของโรค ได้เปลี่ยนการศึกษาและแนวทางปฏิบัติอย่างมหาศาล ทั้งสถานศึกษา ผู้สอน และผู้เรียน ต้องปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงท่ามกลางความไม่แน่นอน เพื่อให้ได้ผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ เราได้เรียนรู้วิถีการใหม่ ๆ และสามารถปรับตัวอย่างมีทิศทางในหลากหลายด้านตามที่ได้กล่าวมา โดยหวังถึงประสิทธิภาพ คุณภาพ และประสิทธิผลต่อการศึกษาเป็นสำคัญ

สรุป

การเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์ที่ไม่ทันตั้งตัวนั้นทำให้เกิดแนวคิดวิถีชีวิตใหม่ และส่งผลต่อวิถีชีวิตถัดไปในอนาคต การเรียนรู้ ปรับเปลี่ยนต่อรูปแบบและกระบวนการทั้ง 7 ประการของ ชีวิตวิถีถัดไป (Next Normal) จะเป็นการเสริมสร้างให้บุคลากรทางการศึกษาได้ดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ มีคุณภาพ และมีความสุขกับการทำงานในวิชาชีพของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเล็งเห็นถึงประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างยั่งยืนและต่อเนื่องพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคตได้อย่างเหมาะสม โดยการเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้แนวทักษะในวิถีชีวิตถัดไป ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ทำทุกอย่างอยู่ที่บ้าน 2) กระบวนการพิสูจน์และยืนยันตัวตน 3) การบริการตนเอง 4) สุขภาพ 5) การเว้นระยะห่างทางสังคม และ 6) การมีรายได้หลายทาง ทั้งนี้ทิศทางการชีวิตวิถีถัดไปกับการศึกษาไทยนั้นยังมีความจำเป็นต่อการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นทุนมนุษย์ที่สำคัญ มีศักยภาพรองรับชีวิตวิถีถัดไป สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ ไปพัฒนาออกแบบการจัดการศึกษาในส่วนที่เกี่ยวข้อง เช่น ด้านการบริหารการศึกษา ด้านผู้เรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการออกแบบสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ ด้านการประเมิน โดยนำรูปแบบและกระบวนการของการดำเนินชีวิตในวิถีถัดไป ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เท่าทันต่อสถานการณ์ เพื่อประโยชน์ต่อแวดวงทางการศึกษา สังคม ประเทศชาติต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญใจ ทองศรี. (2564). คุณภาพชีวิตที่ดีตามแนวพุทธจิตวิทยา. *Journal of MCU Humanities Review*, 7(2): 325-337.
- ปริตา ธิติปริชาพล. (2565). **อยากมี Passive Income ควรเริ่มต้นอย่างไร?** สืบค้นเมื่อ 29 มกราคม 2565, จาก <https://www.krungsri.com/th/krungsri-the-coach/life/good-life/ways-to-earn-passive-income>.
- วรรณภา กุมารจันทร์. (2543). **คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตภาคใต้ตอนบน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้สูงอายุ). มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุพจน์ นาคสวัสดิ์. (2563). **Work from Home Guide วิธีของ HR และองค์กรยุคใหม่**. กรุงเทพฯ: เอชอาร์ เซ็นเตอร์.
- เอกกวีร์ พิทักษ์ธนกุล. (2565). **การศึกษาในโลกยุคปัจจุบัน**. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2565, จาก [http://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-58\(500\)/page9-1-58\(500\).html](http://www.stou.ac.th/study/sumrit/1-58(500)/page9-1-58(500).html).
- Bangkokbank Innohub. (2022). **Digital Identity**. Retrieved on 30 January 2022, from <https://www.bangkokbankinnohub.com/th/what-is-digital-identity-1/>
- Batty, M. (2020). Social distancing at scale. *Environment and Planning B: Urban Analytics and City Science*, 47(9): 1533 - 1536.
- Bellanca, J., & Ron Brandt. (2010). **21st Century Skills: Rethinking How Students Learn**. Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Centers for Disease Control and Prevention. (2020). **Social Distancing: Keep a Safe Distance to Slow the Spread**. Atlanta, GA: Centers for Disease Control and Prevention.
- Demeter ICT. (2022) **Self Service**. Retrieved on 14 February 2022, from <https://www.dmit.co.th/th/zendesk-updates-th/self-service-customer-service/>
- Gardner, H. (2006). **Five minds for the future**. Boston, Massachusetts: Harvard Business School Press.
- Karalis T. (2020). Planning and evaluation during educational disruption: lessons learned from COVID-19 pandemic for treatment of emergencies in education. *European Journal of Education Studies*, 7(4): 125 - 142.
- Mahasinpaisan, T. (2020). Social Distancing การเว้นระยะห่างทางสังคม. *Panyapiwat Journal*, 12(1).
- Purwanto, A., Asbari, M., Fahlevi, M., Mufid, A., Agistiawati, E., Cahyono, Y., & Suryani, P. (2020). Impact of work from home (WFH) on Indonesian teachers' performance during the Covid-19 pandemic: An exploratory study. *International Journal of Advanced Science and Technology*, 29(5): 6235 - 6244.

- The Contextual. (2022). **Self-service** อีกหนึ่งกลยุทธ์ในการออกแบบบริการ. Retrieved on 13 March 2022, from <https://thecontextual.com/blog/self-service/>
- UNESCO (2020). **COVID-19 and higher education: Today and tomorrow**. Retrieved on 19 April 2022, from <http://www.iesalc.unesco.org/en/wp-content/uploads/2020/04/COVID-19-EN-090420-2.pdf>.
- United Nations. (2022). **การศึกษาที่มีคุณภาพ**. Retrieved on 10 March 2022, form <https://thailand.un.org/th/sdgs/4>.
- WHOQOL. (1994). **The development of the World Health Organization Quality of Life assessment instrument (theWHOQOL)**. In: Orley J.

รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบูรณ์ เขต 2

The Model of the Efficiency Education Supervision of Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2

อนันต์ นามทองตัน¹, นงลักษณ์ ใจฉลาด²

Anan Namthongton¹, Nongluck Jaichalad²

Corresponding Author E-mail: anan.namthongton@hotmail.com

Received: 2022-06-09; Revised: 2022-07-16; Accepted: 2022-10-27

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการวิจัยมี 2 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยการสังเคราะห์องค์ประกอบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจากเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลวิเคราะห์โดยการสังเคราะห์เนื้อหา และการตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นที่ 2 การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยนำองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพและการสังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาดำเนินการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เครื่องมือวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูลและวิเคราะห์โดยการสังเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พบว่า มี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งหมายการนิเทศ มี 3 รายการ องค์ประกอบที่ 2 หลักการนิเทศ มี 4 รายการ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS มี 22 รายการ องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการนิเทศ มี 4 รายการ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มี 4 รายการ ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบ และ การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่ามี 9 ประเด็น คือ ชื่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย วิสัยทัศน์การนิเทศ พันธกิจการนิเทศ เป้าประสงค์ หลักการนิเทศ ความมุ่งหมายของการนิเทศ หลักการนิเทศ กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS ขอบข่ายการนิเทศ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศการศึกษา, การนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

¹ นักวิชาการอิสระ

¹ Academician

² คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

² Faculty of Education Pibulsongkram Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to study the model of the efficiency educational supervision and to make the policy recommendation of the efficiency education supervision. The research methods of this research had 2 steps 1) the study the Model of the efficiency education supervision were the synthesized the factors of the model of the efficiency educational supervision were used through the synthesis the content from the documents, theories and the findings of the previous research, and the checking of the model of efficiency education supervision were used through propriety and feasibility checked from 9 experts, were selected by purposive selection. Five-rating scale questionnaire was used as a research instrument with item objective congruence between 0.80 – 1.00 and reliability of 0.92. Data were analyzed using statistics, including mean and standard deviation, 2) the making the policy of the recommendation of the efficiency educational supervision of Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2 from the factors of the model of the efficiency educational supervision and used through the content synthesis from the documents, theories and the findings of the previous research. The findings of this research were as follows;

The model of the efficiency educational supervision had 5 factors, 1) the purpose of educational supervision had 3 items, 2) the principle of educational supervision had 4 items, 3) the process of educational supervision (POLIAS) had 22 items, 4) the framework of educational supervision had 4 items, and 5) the factors of educational supervision success had 4 items and found that the expert had through propriety and feasibility 5 factors were at high levels and the policy recommendation of the efficiency educational supervision of Phetchabun Primary Educational Service Area Office 2 found that 9 issues were 1) the name of policy recommendation, 2) the vision of supervision, 3) the mission of supervision, 4) the goal of supervision, 5) the purpose of supervision, 6) the principle of supervision, 7) the process of supervision (POLIAS), 8) the framework of supervision, and 9) the factors of the supervision success.

Keywords: The Model of Educational Supervision, The Efficiency Educational Supervision

บทนำ

การศึกษาเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้า ทัดเทียมนานาประเทศในเวทีโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562) ฉะนั้น เมื่อเราจะเริ่มพัฒนาสิ่งใดจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่การศึกษาเป็นอันดับแรก เพราะการศึกษาสามารถทำให้เกิดการพัฒนาทักษะใหม่ๆ ได้ไม่ว่าจะเป็นทักษะทางสังคม หรือทักษะทางการอาชีพอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมที่ยั่งยืนได้

ในการจัดการศึกษาจะให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการศึกษาที่สมบูรณ์จึงเปรียบเสมือนเหรียญสองด้าน คือด้านหนึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาแต่ละช่วงชั้น เพื่อสร้างองค์ความรู้ กระบวนการคิดวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ มีทักษะการดำรงชีวิตที่เกิดจากการฝึกหัดสามารถใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาดตนเองและประกอบอาชีพ อีกด้านหนึ่ง คือเป็นการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึก เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีความรับผิดชอบต่อนตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม เกิดความตระหนักในบทบาทหน้าที่ที่ขึ้นในจิตใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข สถานศึกษาทุกระดับ ทุกสังกัดและหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ส่งเสริม สนับสนุน และร่วมจัดการศึกษา

จึงมีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน และจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ. 2552)

การนิเทศการศึกษาถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ครูมีบทบาทหน้าที่หลักสำคัญในระบบโรงเรียน นับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนี้ ได้มีการปรับเปลี่ยนจุดเน้นที่ แตกต่างกันในแต่ละยุคสมัย การปรับเปลี่ยนนั้นมีจุดมุ่งหมายที่ตรงกันก็คือ การปรับปรุงและพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีมาตรฐานและยกระดับคุณภาพมากขึ้น และเป็นข้อมูลประกอบในการตัดสินใจ เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นการกระตุ้นความคิดให้เกิดกับครู ดังนั้นโรงเรียนจึงมีความต้องการจำเป็นที่จะได้รับการนิเทศ เพื่อพัฒนาความสามารถและศักยภาพที่สูงขึ้น ทำให้ครูผู้สอนเป็นครูผู้มีความรู้และมีสมรรถนะ มีการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของผู้สอน ซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (ปนัดดา หมอยา, และ ธรินธร นามวรรณ. 2561) โดยที่การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้นิเทศกับครู เป็นการดูแลช่วยเหลือ ให้คำแนะนำแก่ครูในการปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติงาน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพแก่ครู (จิตติมา วรรณศรี. 2557) กระบวนการนิเทศการศึกษาจึงเป็นภารกิจจำเป็นต่อการจัดการศึกษาที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหลายฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน บุคลากรที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานจัดการศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศการศึกษาถือเป็นกระบวนการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือ ชี้แนะและพัฒนางานให้ประสบผลสำเร็จทันต่อสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น อีกทั้งเป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่ช่วยเหลือสนับสนุนให้กระบวนการบริหาร และกระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของประเทศ ทั้งยังเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมระบบประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดทั้งมาตรฐานการศึกษาของชาติที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะวิชาการ ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต ทักษะการเป็นผู้นำและทักษะการนำไปสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรมในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้สูงขึ้น (จิณัฐตา วรรณเกษม. 2564)

จากการศึกษาข้อมูลสภาพการนิเทศการสอนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พบว่ามีปัญหาอยู่ค่อนข้างมากและในสถานการณ์ทางการนิเทศการสอนในระดับต่าง ๆ เท่าที่ผ่านมา มักจะเป็นไปในลักษณะของการเพิ่มพูนปัญญาให้แก่ครูผู้สอนมากกว่าจะเป็นการช่วยแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอน เพราะการนิเทศศึกษามักจะเป็นไปในลักษณะการประเมินการสอน หรือตรวจดูผลการเรียนมากกว่าการช่วยครูพัฒนา ทำให้ครูรู้สึกท้อแท้ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะครูคิดว่าการนิเทศการสอนเป็นการจับผิด มากกว่าเป็นการช่วยเหลือแก้ปัญหาการเรียนการสอน (สำนักงานศึกษาธิการภาค 1. 2561) ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กระบวนการนิเทศศึกษานั้น จึงต้องมีการปรับปรุงให้เป็นการนิเทศศึกษาอย่างทั่วถึงครอบคลุมขอบเขตการปฏิบัติงานครบถ้วนทุกสถานศึกษา มีการนิเทศการศึกษาที่ตรงตามปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของครูและสถานศึกษา มีความต่อเนื่องในการดำเนินการนิเทศเพื่อแก้ปัญหาของสถานศึกษา การที่จะดำเนินการดังกล่าวได้นั้น ศึกษาพิเศษ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูวิชาการในโรงเรียนจะต้องมีบทบาทอย่างสูงที่ใช้การนิเทศการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เนื่องจากกลุ่มบุคคลดังกล่าวจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่จะพัฒนางานวิชาการในโรงเรียนและต้องดำเนินการนิเทศอยู่ตลอดเวลา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น โดยใช้กระบวนการและขอบข่ายการนิเทศที่หลากหลาย (สุรวดี หงส์ทอง. 2553) และจากรายงานผลการนิเทศการศึกษาของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาสรุปไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ยังไม่มีรูปแบบและแนวทางการนิเทศอย่างเป็นรูปธรรมสำหรับให้คณะศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้องได้ใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานในเชิงพื้นที่ให้ส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดได้อย่างชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. 2563)

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ และใช้เป็นแนวในการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการนิเทศการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและเป็นนวัตกรรมในการนิเทศการศึกษาสำหรับผู้บริหารการศึกษา คณะศึกษานิเทศก์และผู้เกี่ยวข้อง รวมถึงใช้เป็นเครื่องมือในการนิเทศ ส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูให้มีศักยภาพในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถเชื่อมโยงระบบการนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็น

ระบบ มีความเข้มแข็ง เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรและความต้องการของสังคมจนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2
2. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

งานนิเทศเป็นงานที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษา เป็นกระบวนการของการศึกษาที่มุ่งจะส่งเสริมให้การสนับสนุน และพัฒนามาตรฐานของการศึกษา ผู้นิเทศก็ต้องการความรู้ ประสบการณ์และทักษะต่าง ๆ ในการนิเทศ ต้องได้รับการสนับสนุน ขวัญและกำลังใจ ความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและการเมืองของประเทศ มุ่งสร้างสรรค์สังคมให้มีลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม มุ่งสร้างคนหรือผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตโดยตรงให้มีคุณลักษณะที่มีศักยภาพและความสามารถที่จะพัฒนาตนเองและสังคมไปสู่ความสำเร็จการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ต้องการในยุค 4.0 ให้มีความสำคัญกับผู้เรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองเรียนในเรื่องที่สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของตนเอง และได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุดตามแนวทางการจัดการเรียนรู้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ครูจะต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพได้มาตรฐานสูงตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาชาติ และโรงเรียนมีศักยภาพในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเข้าสู่ระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการยกระดับโรงเรียนขึ้นน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความพร้อมสู่การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) ซึ่งบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยนวัตกรรม PLC ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เป็นกระบวนการการนิเทศการสอนที่น่าสนใจในยุค 4.0 เพราะเป็นกระบวนการที่เน้นการรวมตัว ร่วมใจ ร่วมพลัง ร่วมทำและร่วมเรียนรู้ร่วมกันของครู ผู้บริหาร และนักศึกษาระดับพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่ เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิกในชุมชน เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสิทธิภาพทำให้เกิดการร่วมมือร่วมพลังของทุกฝ่ายในการพัฒนาการเรียนการสอนสู่คุณภาพของผู้เรียน ทำให้เกิดการพัฒนาวิชาชีพครูด้วยการพัฒนาผู้เรียน โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนคือคนเชี่ยวชาญในงานนั้น จึงเรียนรู้ร่วมกันได้ (กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. 2564)

คำว่า “การนิเทศ” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Supervision” จากความหมายตามรูปศัพท์ คือ การให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และการปรับปรุง ตามรู้ศัพท์จากพจนานุกรม หมายถึง การชี้แจง การแสดงการจำแนก ความหมายโดยรวมการนิเทศคือกระบวนการที่จะทำให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนของครู โดยการทำงานร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องเป็นการกระตุ้นความเจริญก้าวหน้าของครู และมุ่งหวังที่จะช่วยเหลือครูเพื่อให้ครูช่วยเหลือตนเองได้ (Spears. 1967) โดยเป็นการให้บริการเกี่ยวกับความชำนาญทางเทคนิคด้านวิชาการในการเรียนการสอนการจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้ง การประเมินผลการเรียนการสอน (Glickman. 1990) และปรับปรุงสภาพการเรียนและพัฒนาการของผู้เรียน (Burton, & Bruckner. 1955) ให้เหมาะสมกับสถานการณ์และส่งผลสะท้อนไปถึงการพัฒนาเด็กนักเรียนด้วย (Harris, Marks, & Others. 1975) โดยผู้นิเทศช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครูหรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษากระตุ้นให้มีการพัฒนาการที่จะนำวิธีการสอน สื่อการเรียนการสอนมาใช้ โดยเน้นถึงทักษะในการติดต่อสื่อสาร (Goldhammer, & Other. 1980) และการชี้ช่องทางในลักษณะที่เป็นกันเองแก่ครูและนักเรียน เพื่อการปรับปรุงตัวเอง และสภาพการเรียนการสอนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านอาชีพช่วยพัฒนาความสามารถของครู

รูปแบบการนิเทศอาจแบ่งได้หลายลักษณะเช่น แบ่งการนิเทศตามลักษณะที่เด่นของการนิเทศ ได้ 2 แบบ (Harris, 1985) ได้แก่ 1) การนิเทศแบบเน้นการให้คำแนะนำ (Tractive Supervision) แบบนี้ผู้นิเทศจะให้คำแนะนำ ให้ผู้ได้รับการนิเทศนำไปปรับปรุงแก้ไข 2) การนิเทศแบบเน้นความเป็นพลวัต(Dynamic Supervision) แบบนี้ผู้นิเทศจะจุดประกายทางด้านความคิดเพื่อส่งเสริมให้ผู้ได้รับการนิเทศนำไปปฏิบัติ ผู้ได้รับการนิเทศ สามารถใช้ความรู้ความสามารถตลอดจนประสบการณ์ที่ตนเองมีมาปรับปรุงการสอนตามความเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริง หรืออาจแบ่งตามลักษณะของผู้นิเทศได้ 4 แบบ (D., Tanner, & L., Tanner. 1987) ได้แก่ 1) การนิเทศแบบตรวจตรา (Inspection Supervision) การนิเทศแบบนี้เป็นแบบเก่าแก่ที่มีใช้นาน ผู้นิเทศจะตรวจการทำงานของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ ระเบียบของหลักสูตรที่กำหนดไว้ 2) การนิเทศแบบเน้นผลงาน (Supervision as Production) การนิเทศแบบนี้จะดู ผลงานของสถานศึกษาว่าสามารถผลิตผู้เรียนออกสู่สังคมอย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่มากนัก เพียงใด บางคนเรียก การนิเทศแบบวิทยาศาสตร์ เพราะมีการวางแผนการทำงานอย่างเป็น ระบบระเบียบตรวจสอบย้อนกลับได้อย่างเป็นขั้นตอนที่ชัดเจน 3) การนิเทศแบบคลินิก (Clinical Supervision) การนิเทศแบบนี้เน้นที่การปรับปรุง กระบวนการเรียนการสอนในลักษณะที่พิจารณาและแก้ไขตามความเหมาะสมของผู้ได้รับการนิเทศแต่ละแห่ง จึงคล้ายกับการรักษาอาการเจ็บป่วยของคนไข้ใหม่มีการฟื้นฟูสภาพได้ดีขึ้นแต่การนิเทศการสอนจะมุ่งให้ผู้ได้รับการนิเทศเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม โดยผู้นิเทศและผู้ได้รับการนิเทศจะได้พบปะเผชิญหน้ากันและรับคำแนะนำไป ปรับใช้ตามความเหมาะสมและความจำเป็นเพื่อประโยชน์ของการใช้งาน 4) การนิเทศแบบเน้นการพัฒนา (Developmental Supervision) การนิเทศแบบนี้เน้นพัฒนาผู้ได้รับการนิเทศใหม่มีความรู้ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของตนเองได้ตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การศึกษารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพแหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร หลักการ ทฤษฎี การวิจัย แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อื่น ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับองค์ประกอบ การนิเทศที่มีประสิทธิภาพ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) และหาลักษณะร่วม (Common Character) ของเนื้อหา เพื่อกำหนดองค์ประกอบและรายการของรูปแบบ

1.2 การตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ได้มา โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย ด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ด้านการบริหาร สถานศึกษา จำนวน 3 คน ด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้วิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น เกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) มี 5 ด้าน 37 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.92 เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการนำแจกแบบสอบถามโดยตรงและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน เกณฑ์การตัดสินใจ องค์ประกอบและรายการของรูปแบบจะต้องมีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไปและมีค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานน้อยกว่า 1.00 จึงถือว่า มีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้

2. จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ดำเนินการ ดังนี้

2.1 แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร หลักการ แนวคิดและการวิจัยเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เครื่องมือที่ใช้ใน การวิจัยเป็นแบบบันทึกข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึกประเด็นหัวข้อและรายละเอียดประกอบข้อเสนอแนะเชิง นโยบาย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสังเคราะห์เนื้อหา (Content Synthesis) และหาลักษณะร่วม (Common Character) ของ เนื้อหาและกำหนดเป็นประเด็นรายละเอียดแล้วนำข้อมูลของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มาบูรณาการเพื่อ จัดทำเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่มีความสมบูรณ์ครบทุกประเด็น

ผลการวิจัย

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มี องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ มี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งหมายการ นิเทศ มี 3 รายการ องค์ประกอบที่ 2 หลักการนิเทศ มี 4 รายการ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS มี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นวางแผน (Planning-P) 2) ขั้นการจัดองค์การ (Organizing-O) 3) ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading-L) 4) ขั้นการควบคุมและจูงใจ (Inducing-I) 5) ขั้นการตรวจประเมินผล (Appraising-A) และ 6) ขั้นการกำหนดกลยุทธ์พัฒนาต่อ ยอด (Strategy-S) มี 22 รายการ องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการนิเทศ มี 4 รายการ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยแห่ง ความสำเร็จ มี 4 รายการ ทุกองค์ประกอบ แสดงดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

การตรวจสอบรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทุกองค์ประกอบและเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานระดับความเหมาะสมและระดับความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (n=9)

องค์ประกอบหลัก	ผู้เชี่ยวชาญ (n=9)					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเป็นไปได้
องค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งหมายการนิเทศ	4.18	.412	มาก	4.44	.235	มาก
องค์ประกอบที่ 2 หลักการนิเทศ	4.41	.375	มาก	4.36	.309	มาก
องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS มี 6 ขั้นตอน	4.48	.243	มาก	4.48	.138	มาก
องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการนิเทศ	4.46	.331	มาก	4.48	.226	มาก
องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ	4.50	.375	มาก	4.47	.291	มาก
เฉลี่ยรวม	4.41	.244	มาก	4.45	.164	มาก

จากตารางที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ในภาพรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากทุกองค์ประกอบ และเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีประเด็นสำคัญ 9 ประเด็น คือ 1) ชื่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) วิสัยทัศน์การนิเทศ 3) พันธกิจการนิเทศ 4) เป้าประสงค์หลักการนิเทศ 5) ความมุ่งหมายของการนิเทศ 6) หลักการนิเทศ 7) กระบวนการนิเทศ แบบ POLIAS 8) ขอบข่ายการนิเทศ 9) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ชื่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย: ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เรื่อง “รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 โดยใช้กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS (โพ-ไล-อัล) 6 ขั้นตอน”

2.2 วิสัยทัศน์การนิเทศ: “นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและทั่วถึงให้ สถานศึกษา ครู ผู้เรียน มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา”

2.3 พันธกิจการนิเทศ: ดำรงการนิเทศการศึกษา พัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพครู และคุณภาพสถานศึกษา ให้บรรลุสู่คุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

2.4 เป้าประสงค์หลักการนิเทศ: 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (ศึกษานิเทศก์) เชื่อมโยงข้อมูลและปฏิบัติการ นิเทศร่วมกับโรงเรียน (ผู้บริหารโรงเรียน) อย่างน้อยปีละ 3 ครั้ง 2) กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา มี ผลการวิจัยการนิเทศการศึกษาย่างน้อยปีละ 1 เรื่อง 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นร้อยละ 3 หรือสูงกว่า ค่าเฉลี่ยระดับประเทศในกลุ่มสาระหลักและภาพรวม 4) โรงเรียนที่เข้ารับการประเมินได้รับการรับรองการประเมินคุณภาพ ภายนอกครอบคลุมทุกแห่ง

2.5 ความมุ่งหมายการนิเทศ: 1) เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถการปฏิบัติงานของบุคลากร 2) เป็น การประสานสัมพันธ์กันเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจที่ดี และ 3) เป็นการเพิ่มพูนความสามารถและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ มากยิ่งขึ้น

2.6 หลักการนิเทศ: 1) การส่งเสริมและสร้างสรรค์พัฒนางานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้น 2) เป็นหลักความร่วมมือ จากทุกฝ่าย 3) การพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล และ 4) การเก็บข้อมูลนำมาสรุปผลอย่าง มีประสิทธิภาพ

2.7 กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS (โพ-ไล-อัล) มี 6 ขั้นตอน

2.7.1 ขั้นวางแผน (Planning - P): 1) การรับทราบความต้องการและแนวทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน 2) การกำหนด ทางเลือกและกิจกรรมการนิเทศร่วมกัน 3) การสังเคราะห์ผลการจัดการจัดการศึกษาของครูและนักเรียนร่วมกัน 4) การสร้าง แบบฟอร์มการนิเทศเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2.7.2 ขั้นการจัดองค์การ (Organizing - O): 1) การชี้แจงให้ผู้รับการนิเทศเห็นจุดเด่น จุดด้อยของกิจกรรมที่ ดำเนินการ 2) การสืบค้น วิเคราะห์ปัญหา ความต้องการที่แท้จริงในแต่ละกิจกรรม 3) การเรียนรู้ขั้นตอนการนิเทศแต่ละ กิจกรรมของทีมนิเทศอย่างชัดเจน

2.7.3 ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading - L): 1) การบันทึกข้อมูลการนิเทศที่ได้รับการยอมรับร่วมกัน 2) การบันทึกเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นระหว่างการนิเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการนิเทศ 3) การปฏิบัติงานวิจัยควบคู่ไปกับการ ปฏิบัติการนิเทศเพื่อปรับเป็นผลงานทางวิชาการ 4) การให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.7.4 ขั้นการควบคุมและจูงใจ (Inducing - I): 1) การจัดกิจกรรมย่อยสนับสนุนแบบคู่ขนานกันไป 2) การสนับสนุน ปัจจัยการนิเทศตามความต้องการและความจำเป็นต่อสถานการณ์ 3) การสะท้อนพฤติกรรม ให้คำปรึกษาและแก้ปัญหา ระหว่างปฏิบัติการนิเทศ 4) การเทียบเคียงผลปฏิบัติแต่ละกิจกรรมกับเป้าหมายและมอบรางวัล

2.7.5 ขั้นการประเมินผล (Appraising - A): 1) การใช้เครื่องมือประเมินตามการออกแบบและเป้าหมายที่ กำหนดร่วมกัน 2) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และทบทวนข้อมูลจากผลการปฏิบัติการนิเทศ 3) การร่วมประเมินซ้ำโดยใช้ เครื่องมือที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ร่วมกัน 4) การสรุปผลงาน การเขียนรายงานการวิจัยและเผยแพร่ผลการนิเทศ

2.7.6 ขั้นการกำหนดกลยุทธ์พัฒนาต่อยอด (Strategy - S): 1) การจัดลำดับความสำคัญของผลปฏิบัติแต่ละ กิจกรรมเพื่อแสวงหาทางเลือกใหม่ 2) การประยุกต์ใช้ข้อมูลสารสนเทศปฐมนิเทศเป็นแนวทางแก้ปัญหาและพัฒนา กิจกรรม ร่วมกัน 3) การเสนอแนวทางที่จะพัฒนากระบวนการนิเทศในอนาคตต่อผู้เกี่ยวข้อง

2.8 ขอบข่ายการนิเทศ: 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียน การสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล และ 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน

2.9 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ: 1) ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกและภายในสถานศึกษามีถูกต้องเป็นปัจจุบัน 2) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความชัดเจน 3) การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้นิเทศมีความเป็นระบบ และ 4) การกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้นิเทศมีความเชื่อมโยงและยอมรับร่วมกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 ดังแสดงภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 (ประเด็นที่ 5 - 9 บูรณาการจากรูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. รูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 พบว่ามี 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งหมายการนิเทศ องค์ประกอบที่ 2 หลักการนิเทศ องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการนิเทศ และองค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ โดยมีรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบดังนี้

1.1 องค์ประกอบที่ 1 ความมุ่งหมายการนิเทศ มี 3 รายการ ประกอบด้วย 1) เป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถการปฏิบัติงานของบุคลากร 2) เป็นการประสานสัมพันธ์กันเพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจที่ดี 3) เป็นการเพิ่มพูนความสามารถและพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2552) ที่สรุปไว้ว่า การนิเทศเป็นไปเพื่อช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนให้เกิดการปรับปรุงพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน สังคมและทันต่อการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน ทำให้เกิดการประสานงานและความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาระหว่าง ผู้ที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ ทิพวรรณ ถาวโรต (2564) ที่สรุปไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 4 ประการ คือ เพื่อพัฒนาค้น เพื่อพัฒนางาน

เพื่อประสานสัมพันธ์ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจ และสอดคล้องกับ Good (1993) ที่สรุปไว้ว่า การนิเทศการศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทางอาชีพ ช่วยพัฒนาความสามารถของครู ช่วยในการเลือกและปรับปรุงวัสดุประสงค์ของการศึกษา ช่วยเหลือจัดสรรสื่อ วัสดุอุปกรณ์และปรับปรุงวิธีสอน

1.2 องค์ประกอบที่ 2 หลักการนิเทศ มี 4 รายการ ประกอบด้วย 1) เป็นการส่งเสริมและสร้างสรรค์พัฒนางานให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น 2) เป็นหลักความร่วมมือจากทุกฝ่าย 3) เป็นการพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพโดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล 4) เป็นการเก็บข้อมูลนำมาสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ญัตินานนท์ ทิพยมนตรี (2553) ที่สรุปไว้ว่า หลักการนิเทศในยุคใหม่ที่จะเป็น คือ 1) การนิเทศการศึกษา จะต้องได้รับการร่วมมือร่วมใจกับทุกฝ่าย 2) การนิเทศการศึกษา มุ่งให้ครูสามารถคิดค้นวิธีการทำงานด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ 3) การนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยพัฒนาความสามารถของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ และควรเป็นกรณีการนิเทศการศึกษาที่เป็นไปอย่างไม่มีพิธีรีตองแต่ดำเนินการอย่างง่าย ๆ 4) การนิเทศการศึกษาต้องสร้างบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร เป็นบรรยากาศที่สร้างความเข้าใจอันดีต่อกันและช่วยครูให้พบวิธีที่ดีกว่าในการจัดการเรียนการสอนและสอดคล้องกับเบอร์ตันและบรูกเนอร์ (Burton, & Bruckner. 1955) ที่สรุปไว้ว่า หลักการนิเทศการศึกษา คือ มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายที่วางไว้ควรเป็นไปตามความจริงและกฎเกณฑ์ที่แน่นอน เป็นวิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษาควรเป็นไปอย่างมีระบบ และวิธีการในการศึกษา การปรับปรุงและประเมินผลกรณีการนิเทศการศึกษาควรจะมาจากการรวบรวมข้อมูล และการสรุปผลอย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่เชื่อถือได้ เป็นประชาธิปไตย ควรเป็นการแสวงหาความพิเศษของบุคคล แล้วเปิดโอกาสให้ได้แสดงออกและพัฒนาความสามารถเหล่านั้นอย่างเต็มที่ และเป็นการสร้างสรรค์ (Creative) พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่

1.3 องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS มี 6 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นวางแผน (Planning-P) 2) ขั้นการจัดองค์การ (Organizing-O) 3) ขั้นการนำเข้าสู่การปฏิบัติ (Leading-L) 4) ขั้นการควบคุมและจูงใจ (Inducing-I) 5) ขั้นการประเมินผล (Appraising-A) และ 6) ขั้นการกำหนดกลยุทธ์พัฒนาต่อยอด (Strategy-S) ซึ่งกระบวนการนิเทศดังกล่าว สอดคล้องกับ แฮร์ริส (Harris. 1975) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแนวทางการนิเทศการศึกษา เรียกโดยย่อว่า POLCA มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การวางแผนในการปฏิบัติงาน 2) การจัดโครงสร้างของการดำเนินงาน 3) บทบาทในฐานะผู้นำ 4) การควบคุมการปฏิบัติงาน 5) การตรวจสอบผลการปฏิบัติงานโดยการประเมินผล สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2555) ได้กำหนดกระบวนการนิเทศไว้ 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและการกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนางานวิธีการ 4) การปฏิบัติกรณีการนิเทศ 5) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ใช้หลักการการมีส่วนร่วมเป็นฐานคิดในการพัฒนาวิชาชีพ

1.4 องค์ประกอบที่ 4 ขอบข่ายการนิเทศ มี 4 รายการ ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการนิเทศว่า ประกอบด้วย 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดผลประเมินผล 5) ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการสอน สอดคล้องกับ จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556) ได้กล่าวถึงขอบข่ายการนิเทศว่า การนิเทศการสอนนอกจากเป็นการช่วยเหลือพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องตลอดจนทำให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในการปฏิบัติงานแล้ว จะเห็นได้ว่าการนิเทศการสอนไม่ใช่ว่าการปรับปรุงที่ตัวครูอย่างเดียวแต่ยังสร้างความเจริญงอกงามให้แก่ผู้เรียนด้านคุณภาพด้วย การนิเทศนั้นมีขอบข่ายครอบคลุมการพัฒนาครูและการพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดยมีการนำนโยบายการศึกษา จุดประสงค์การศึกษา ความเหมาะสมของหลักสูตร วัสดุ อุปกรณ์ รูปแบบวิธีการสอนของครู มาพิจารณาเป็นขอบข่ายการนิเทศอย่างครอบคลุม ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานั้นเป็นขอบข่ายของการนิเทศการศึกษาที่ต้องดำเนินการทั้งสิ้น

1.5 องค์ประกอบที่ 5 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ มี 4 รายการ ประกอบด้วย 1) ข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกและภายในสถานศึกษามีถูกต้องเป็นปัจจุบัน 2) แผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความชัดเจน 3) การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้ นิเทศมีความเป็นระบบ 4) การกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้ นิเทศมีความเชื่อมโยงและยอมรับร่วมกัน สอดคล้องกับ สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551) ได้สรุปถึงปัจจัยเอื้อสำหรับการนิเทศที่ทำให้การนิเทศบรรลุผลสำเร็จคือ การจัดทำระบบรายงานผล

การประเมินคุณภาพภายนอกและภายในสถานศึกษาที่เข้าใจง่าย ถูกต้องและเป็นรูปธรรมเพื่อการติดตามผลของหน่วยงานต้นสังกัด การพัฒนาความรู้ด้านการนิเทศภายในให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและทีมผู้บริหาร และการกำหนดบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาและทีมงานให้ชัดเจน รวมถึงข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่เป็นระบบเชื่อถือได้

2. การจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับรูปแบบการนิเทศการศึกษา ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2 มี 9 ประเด็นคือ 1) ชื่อข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) วิสัยทัศน์การนิเทศ 3) พันธกิจการนิเทศ 4) เป้าประสงค์หลักการนิเทศ 5) ความมุ่งหมายของการนิเทศ 6) หลักการนิเทศ 7) กระบวนการนิเทศแบบ POLIAS 8) ขอบข่ายการนิเทศ และ 9) ปัจจัยแห่งความสำเร็จ สอดคล้องกับ วิโรจน์ สารรัตน์ (2553) ที่กล่าวว่า นโยบาย (policy) เป็นข้อความที่บอก ให้ทราบถึงทิศทาง การเปลี่ยนแปลงขององค์การหรือของสังคม ทิศทางดังกล่าวอาจจะอธิบายถึงเรื่องอะไร เพื่ออะไร อย่างไร และเพียงใดของความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน คือ วัตถุประสงค์ของนโยบาย (policy objective) และแนวทางของนโยบาย (policy means) และสอดคล้องกับ ประชุม รอดประเสริฐ (2553) ที่ได้อธิบายโครงสร้างเชิงองค์ประกอบของนโยบายไว้ว่า สิ่งแรกที่ต้องมี คือ วัตถุประสงค์ (objective) ในการกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งให้เป็นไปตามความมุ่งหวัง วัตถุประสงค์หนึ่ง ๆ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย (purpose) หรือจุดหมาย (aim) หรือเป้าหมาย (target) ซึ่งก็คือผลงานสุดท้าย (ultimate result) ของวัตถุประสงค์นั่นเอง และกลวิธีที่จะทำให้การปฏิบัติให้สำเร็จลุล่วงได้ก็ต้องอาศัยวิธีการ (method) ซึ่งเป็นวิถีทางหรือแนวทางเฉพาะที่กำหนดขึ้นเพื่การดำเนินงานกลวิธีหนึ่ง ๆ อาจประกอบด้วยวิธีการที่มีมากกว่าหนึ่งวิธีการขึ้นไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 2 ควรนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายจากผลการวิจัย เสนอคณะกรรมการติดตามตรวจสอบ นิเทศและประเมินผลการจัดการศึกษา เพื่อกำหนดรายละเอียดและกำหนดเป็นนโยบายนำไปใช้ในการนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีคุณภาพสูงขึ้นต่อไป

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน สามารถนำรูปแบบและกระบวนการนี้ไปปรับใช้ในการนิเทศการศึกษาเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ตามบริบทของเขตพื้นที่การศึกษาแต่ละแห่งได้อย่างเหมาะสม

1.3 ในส่วนของกระบวนการนิเทศแบบ POLIAS (โพ-ไล-อัล) ที่ได้จากการวิจัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการนิเทศติดตามแผนงาน โครงการ กิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาหาความสัมพันธ์ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพของเขตพื้นที่การศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนว่ามีความสัมพันธ์กันหรือไม่เพียงใดเพื่อจะได้ศึกษาพัฒนาระบบการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรได้มีการวิจัยรูปแบบและกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อใช้ในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ที่มีปัญหาในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้สูงขึ้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561**. กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซนจูรี จำกัด.

_____. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กุลกาญจน์ สุวรรณรักษ์. (2564). **การนิเทศการสอนในยุค 4.0**. สืบค้นเมื่อ 14 มีนาคม 2564, จาก <http://edu.bsru.ac.th/images/196/%204.0%20%20new.pdf>.

- จิณัฐตา วรรณเกษม. (2564). **คู่มือแนวทางการนิเทศเพื่อส่งเสริมสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน**. กาฬสินธุ์: อัดสำเนา.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา**. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณ.
- จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). **การบริหารองค์การ**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วี. พรินท์ 1991.
- ณัฐชานันท์ ทิพย์มนตรี. (2553). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน กับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา เครือข่าย การศึกษาวังจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพวรรณ ถาวโรต. (2564). **รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเพื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปนัดดา หมอยา, และ อรินธร นามวรรณ. (2561). **การพัฒนาระบบการนิเทศแบบสอนแนะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**, 15(69).
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2553). **นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี**. กรุงเทพฯ: เนติกุลการพิมพ์.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). **ผู้บริหารโรงเรียน: สามมิติการพัฒนาวิชาชีพครูสู่ความเป็นผู้บริหารที่มีประสิทธิผล**. (พิมพ์ครั้งที่ 6). ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2551). **การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สุรจภูมิ หงส์ทอง. (2553). **ความต้องการและสถานะที่ได้รับการตอบสนองจากการนิเทศงานวิชาการ ของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)**. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). **รายงานการศึกษาสภาพการนิเทศ ปัญหา ความต้องการและรูปแบบการนิเทศที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: จี เอ็น ที.
- _____. (2558). **รายงานประจำปี 2558**. กรุงเทพฯ: อัดสำเนา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 2. (2563). **รายงานผลการนิเทศการศึกษาประจำปีการศึกษา 2563**. เพชรบูรณ์: อัดสำเนา.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 1. (2561). **รายงานการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ**. กรุงเทพฯ: เอกสารอัดสำเนา.
- Burton, William H., & Bruecker, Lee J. (1955). **Supervision: A Social Process**. (3rd ed). New York: Appleton –Country –Crafts.
- Glickman, Carl D. (1990). **Supervision of Instruction**. New York: Allyn and Bacon.
- Goldhammer, Robert, & others. (1980). **Clinical Supervision**. (2nd ed). New York: Holt Rinehart and Winston.
- Good, C. V. (1993). **Dictionary for education**. (3rd ed.). New York: Mc Graw-Hall Book.
- Harris, Ben M. (1985). **Supervisory behavior in education**. (3rd ed). Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.
- Harris, M. Ben, & Others. (1975). **Supervisory Behavior in Education**. (2nd ed). Englewood Cliffs. New Jersey: Prentice-Hall.
- Spears, Harold. (1967). **Improving the Supervision of Instruction**. New York: Prentice – Hall.
- Tanner, Daniel, & Tanner, Laurel. (1987). **Supervision in Education Problems and Practices**. New York: Macmillan.

การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล The Development of Competency According to the Four Sublime States of Mind for Executives Tambon Health Promoting Hospital

รัตนศักดิ์ ทรัพย์เจริญ¹

Rattanasak Supjalern¹

Corresponding Author E-mail: Rattanasak1973@hotmail.com

Received: 2022-06-02; Revised: 2022-07-17; Accepted: 2022-11-16

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการบริหารงานโดยยึดหลักการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 และสมรรถนะของผู้บริหาร โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2552 - 2556 2) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร 3) แนวคิดการบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 4) แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5) แนวคิดเกี่ยวกับหลักการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ผลการศึกษาพบว่า

การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ ทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสื่อสารเชิงใจ 3) ด้านการประสานงาน 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 6) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ 7) ด้านการบริการที่ดี 8) ด้านการทำงานชุมชนเชิงรุก 9) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และ 10) ด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้สูงขึ้นกระทรวงสาธารณสุขนำองค์ประกอบสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลโดยยึดสมรรถนะเป็นหลักเริ่มจากการวางแผนกำลังคน การสรรหาและเลือกสรร การประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลและการวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ และเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด โดยสามารถนำรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะไปปรับใช้กับบุคลากรสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และขยายผลเชิงการบริหาร หรือนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการทำงานของบุคลากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนต่อไป

คำสำคัญ: การพัฒนาสมรรถนะ, หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร, โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

¹ Students in Doctor of Education Program Buddhist Education Administration, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Abstract

This development of competency according to the Four Sublime States of mind for executives Tambon Health Promoting Hospital, so that the administrators of the district with management based on principles the Four Sublime States of mind and and competency of management. The research of documents by synthesis related research includes theory of 1) civil service development strategy 2009 – 2013 2) management concepts 3) the management concept of Tambon Health Promoting Hospital 4) the concept of competency of the director of Tambon Health Promoting Hospital and 5) concepts of management principles according to the Four Sublime States of mind. The results of this study shows that,

The model for competency development according to the Four Sublime States of mind for executives Tambon Health Promoting Hospital. Which consists of 10 competencies of 1) leadership 2) motivating communication 3) coordination 4) team work 5) strategic planning 6) analytical thinking 7) good service 8) proactive community work 9) community engagement and 10) use of technology and information. The research results of the development of competency according to the Four Sublime States of mind for executives Tambon Health Promoting Hospital, and can be used to develop the competency of hospital administrators to promote higher politeness of the district. The Ministry of Public Health uses the competency components obtained from research studies in human resource management based on competencies, starting with manpower planning, selection and selection performance appraisals and compensation personnel training and development and career progression planning by being able to apply the competency development to public health personnel of the Tambon Health Promoting Hospital and expand the administrative results or use the research results to develop a curriculum that is suitable for the work of the personnel to meet the needs of the people in the future.

Keywords: Performance development, Four Sublime States of mind for executives, Tambon Health Promoting Hospital

บทนำ

ประเทศไทยมีพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 จึงได้มีการจัดตั้งสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติขึ้น จากนโยบายการสร้างหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่จะจัดให้มีระบบหลักประกันสุขภาพที่ประชาชนไทยเข้าถึงด้วยความมั่นใจ และเข้าถึงบริการสุขภาพที่จำเป็นที่มีคุณภาพ มาตรฐานได้อย่างเท่าเทียมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยในปีงบประมาณ 2564 ได้รับการจัดสรรงบประมาณหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสำหรับผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (Universal Coverage Scheme: UCS) จำนวน 47.644 ล้านคน วงเงิน 194,508.79 ล้านบาท (เป็นเงินเดือนของหน่วยบริการภาครัฐ 52,143.98 ล้านบาท) คิดเป็นร้อยละ 5.89 ของงบประมาณประเทศในอัตราเหมาจ่ายเท่ากับ 3,719.23 บาทต่อผู้มีสิทธิ และได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อการบริหารจัดการในสำนักงานจำนวน 1,377.69 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 0.71 (สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. 2564: 8) จะเห็นได้ว่างบประมาณในการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นค่าใช้จ่ายที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล จะต้องนำมาใช้ในการดูแลประชากรในพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองปัจจุบัน การพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบบริการสุขภาพนั้น อยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานหลักสองส่วน คือ กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นหน่วยที่รับผิดชอบนโยบายและการวางแผนระบบสาธารณสุขในภาพรวมของประเทศและอีกหน่วยงาน คือ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการบริการสุขภาพ ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ที่เป็นงบประมาณส่วนใหญ่ในระบบบริการสุขภาพปัจจุบัน และระบบหลักประกันสุขภาพไทย

การพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งมีพันธกิจและเป้าหมายที่จะเป็นเครือข่ายสำคัญในการผลักดันให้เกิดระบบสุขภาพชุมชนที่มีคุณลักษณะบริการสุขภาพที่เข้าใจปัญหาสุขภาพ เข้าถึงวิถีชีวิตชาวบ้าน เป็นหน่วยบริการที่ได้รับการยอมรับและไว้วางใจจากชาวบ้านและชุมชน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์ทศวรรษพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

ระยะยาวที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมและความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับระบบสุขภาพของประเทศ จะทำให้การพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นไปอย่างมีทิศทาง สอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมาย และสามารถนำไปใช้ได้จริงในเชิงปฏิบัติ นอกจากนี้ยังเป็นแผนยุทธศาสตร์ที่จะเชื่อมโยงไปสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนางานระบบบริการปฐมภูมิของประเทศไทยต่อไป โดยจัดทำ “แผนยุทธศาสตร์ทศวรรษการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พ.ศ. 2555 – 2564” ขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (กระทรวงสาธารณสุข. 2564: 13) แนวโน้มการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสุขภาพในอนาคตเน้นการสร้างเสริมสุขภาพ โดยมีเป้าหมายเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีการมีความสุขประชาชนสามารถพึ่งตนเองด้านสุขภาพได้พอดี และรัฐเป็นผู้สนับสนุนสำหรับระบบบริการสุขภาพก็จะต้องพัฒนาให้มีคุณภาพเป็นสถานพยาบาลที่ประชาชนเข้าถึงได้สะดวกจัดบริการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสุขภาพของประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม ภายใต้ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า หน่วยบริการสุขภาพปฐมภูมิเป็นสถานบริการใกล้บ้านเป็นหน่วยบริการระดับต้นที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย และที่สำคัญเป็นหน่วยบริการที่มีโอกาสทำงานเชื่อมต่อกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการสร้างเสริมเพื่อการพัฒนาสุขภาพหน่วยบริการปฐมภูมิจึงอยู่ในตำแหน่งที่เป็นจุดยุทธศาสตร์หลักของความสำเร็จ ซึ่งที่ผ่านมาพบว่า การดำเนินนโยบายการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีจุดเด่นคือการมีรูปแบบการพัฒนาที่ดี โดยเฉพาะจุดเด่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการระดับเขต จังหวัด อำเภอ ในลักษณะโซนเครือข่ายและ node กระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม และความเข้มแข็งของภาคีเครือข่ายสุขภาพในรูปแบบต่าง ๆ อย่างไรก็ตามพบว่ามีปัญหาและต้องการการสนับสนุนในด้านกำลังคน เครื่องมืออุปกรณ์ และสถานการณ์การเงินการคลังที่ยังพึ่งพาตนเองได้ไม่มากนัก มีการเปลี่ยนแปลงการทำงาน ซึ่งมีทั้งภาพงานเชิงรุกที่ลดลงทำงานตั้งรับมากขึ้นและในทางตรงข้าม บริการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลส่วนใหญ่ยังเป็นไปตามที่ส่วนกลางกำหนด ส่วนใหญ่ไม่ได้มีการวิเคราะห์ถึงการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาสุขภาพของพื้นที่ การสื่อสารกับประชาชนที่ต้องการเน้นงานส่งเสริมป้องกันใน รพสต. มากยิ่งขึ้น แต่ประชาชนยังคงคาดหวังในเรื่องงานดูแลรักษาเช่นเดิม เป็นต้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาสุขภาพชุมชน. 2563)

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ตั้งแต่ต้นปี 2363 จนถึงปัจจุบันยังคงเป็นสถานการณ์ที่ทำนายระบบต่าง ๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่กระทบต่อระบบสาธารณสุข และระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ซึ่งจะต้องปรับตัว และกำหนดมาตรการรองรับอย่างรวดเร็วและมีความยืดหยุ่น ทั้งการจัดระบบบริการรูปแบบใหม่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ประชาสังคม และอาสาสมัครต่าง ๆ ในการจัดการบริการดูแลประชาชน การออกแบบกลไกการเงินการคลังสุขภาพที่เหมาะสมและปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ เพื่อร่วมกันจัดระบบให้ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น ปกป้องความเสี่ยงจากการแพร่ระบาดของโรค และไม่เกิดความยุ่งยากทางการเงินจากภาระค่าใช้จ่ายเมื่อเจ็บป่วย กระทรวงสาธารณสุขจัดทำแผนทศวรรษเพื่อการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล พ.ศ. 2555-2564 ขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งการทำงานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการบูรณาการงานทั้งหมดและดำเนินงานเพื่อแก้ไขปัญหาสาธารณสุขในระดับพื้นที่ รวมทั้งเป็นผู้จัดการด้านสุขภาพเพื่อโน้มน้าวผู้ที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามาร่วมแก้ปัญหาสุขภาพ โดยเน้นการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเป็นหลักซึ่งนับว่าเป็นการดำเนินการระยะยาวที่มีผลลัพธ์ที่ดีกว่าและส่งผลให้ประชาชนมีการดูแลสุขภาพของตนเอง การพัฒนาสถานอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการปฏิบัติงานที่ต้องดำเนินการ ได้แก่ 1) การส่งเสริมสุขภาพ 2) การรักษาพยาบาล 3) การควบคุมป้องกันโรค 4) การฟื้นฟูสมรรถภาพ 5) การคุ้มครองผู้บริโภค เป็นภารกิจเพื่อสร้างสุขภาพที่ดีให้ครอบคลุมทั้งสุขภาพกายสุขภาพใจ และสังคมควบคู่กันไปด้วย โดยมีผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเป็นผู้บริหารจัดการ มีบทบาทหน้าที่ในการวางแผนการปฏิบัติงาน กำหนดกลไกการทำงานการจัดรูปแบบการปฏิบัติงาน การมอบหมายงานและการควบคุมกำกับกับการปฏิบัติงานของบุคลากร ดังนั้นเพื่อให้ภารกิจดังกล่าวข้างต้นบรรลุเป้าหมาย ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลต้องเป็นบุคคลที่มีศักยภาพ มีทักษะและมีสมรรถนะตรงตามที่ต้องการ สามารถบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อจัดบริการในการดูแลประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบให้เข้าถึงบริการสุขภาพและมีสุขภาพที่ดีทั้งกายใจ และสังคมซึ่งสมรรถนะที่จำเป็นประกอบด้วยสมรรถนะหลัก และสมรรถนะประจำกลุ่มงาน โดยกลุ่มงานทางด้านบริการสุขภาพและสวัสดิภาพซึ่งเป็นกลุ่มงาน 1 ใน 18 กลุ่มงานในระบบราชการไทยตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสามัญ กำหนดจำเป็นต้องมีสมรรถนะหลัก 5 สมรรถนะ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์การบริการที่ดีการส่งเสริมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม การทำงานเป็นทีม และสมรรถนะประจำกลุ่มงาน 3 สมรรถนะ ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพคน ความคิดริเริ่ม

สร้างสรรค์และการคิดเชิงวิเคราะห์จาก 20 สมรรถนะ คือ การคิดวิเคราะห์การมองภาพองค์รวม การพัฒนาศักยภาพคน การสั่งการตามอำนาจหน้าที่ การสืบเสาะหาข้อมูล ความเข้าใจข้อแตกต่างทางวัฒนธรรม ความเข้าใจผู้อื่น ความเข้าใจองค์กร และระบบราชการ การดำเนินการเชิงรุก ความถูกต้องของงาน ความมั่นใจในตนเอง ความยืดหยุ่นผ่อนปรน ศิลปะการสื่อสาร จูงใจ สภาวะผู้นำสุนทรียภาพทางศิลปะ วิสัยทัศน์การวางกลยุทธ์ภาครัฐ ศักยภาพเพื่อนำการปรับเปลี่ยน การควบคุมตนเอง การให้อำนาจผู้อื่น การกำหนดสมรรถนะประจำกลุ่มงาน แต่ละกลุ่ม สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสามัญจะมีการกำหนดสมรรถนะไว้เป็นการเฉพาะ เช่น สมรรถนะพยาบาลวิชาชีพ สมรรถนะนักวิชาการสาธารณสุข ฯลฯ ซึ่งจากการกำหนดบทบาทและทิศทางการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลประกอบกับสมรรถนะเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน และหากมีการประเมินสมรรถนะอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลดีต่อการปฏิบัติงานขององค์กรมากยิ่งขึ้น จึงมีความสนใจที่ต้องการศึกษาและพัฒนาสมรรถนะที่ควรต้องมีสำหรับผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยประยุกต์จากสมรรถนะด้านการบริหารของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือนสามัญ และสมรรถนะจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ด้านการบริการที่ดีด้านการส่งเสริม ความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านสภาวะผู้นำ ด้านความเข้าใจองค์กรและระบบราชการ ด้านความคิดเชิงวิเคราะห์ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาระดับสมรรถนะของผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และนำผลการศึกษาที่ได้ไปวางแผนในการพัฒนาสมรรถนะได้อย่างถูกต้องทิศทางและเกิดประโยชน์สูงสุด (สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. 2564)

การบริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ผู้บริหารจะต้องมีสมรรถนะสูงและมีคุณธรรม โดยเฉพาะพรหมวิหาร ซึ่งเป็นคุณธรรมสำหรับผู้ปกครองหรือผู้บริหาร ซึ่งสมเด็จพระญาณสังวร ทรงกล่าวว่า “ผู้ที่มีพรหมวิหาร 4 ที่แท้จริงนั้น ต้องมีธรรมสี่ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา เกิดขึ้นพร้อมเพรียงกัน โดยไม่ขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง” (สมเด็จพระญาณสังวร. 2543: 124) พรหมวิหาร เป็นหลักธรรมที่นำไปปฏิบัติแล้วทำให้สังคมมีความสุข มีความรัก เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน มี 4 ประการ คือ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ด้านเมตตา หมายถึง ความรัก ความหวังดีรักอย่างมีไมตรีจิตซึ่งเป็นกุศลจิตปรารถนาจะเห็นผู้อื่นเป็นสุขคิดอนุเคราะห์เขาด้วยความหวังดีด้านกรุณา หมายถึง ความหวังที่จะช่วยเหลือ มีลักษณะสงสารเพื่อนที่เดือดร้อน เจ็บ ตายด้วยกันและเกิดรู้สึกห่วงใยเมื่อเห็นเขาได้รับความทุกข์ทรมานลำบาก จึงคิดหาอุบายแก้ไขเพื่อช่วยให้เขาได้รอดพ้นจากทุกข์อันนั้น ด้านมุทิตา หมายถึงการมีจิตใจที่พลอยยินดีเมื่อได้เห็นได้รับทราบว่ามีผู้อื่นได้ดีด้านอุเบกขา หมายถึง การมีจิตใจที่วางเฉยเมื่อเห็นผู้อื่นได้รับความทุกข์โดยที่ตนเองไม่สามารถช่วยเหลือเขาได้คุณธรรมและจริยธรรมนับเป็นพื้นฐานที่สำคัญของคนทุกคนและทุกวิชาชีพ หากบุคคลใดหรือวิชาชีพใดไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหลักยึดเบื้องต้นแล้วก็ยากที่จะก้าวไปสู่ความสำเร็จแห่งตนและแห่งวิชาชีพนั้น ๆ ยิ่งไปกว่านั้นก็คือการขาดคุณธรรมและจริยธรรม ทั้งในส่วนบุคคลและวิชาชีพ อาจมีผลร้ายต่อตนเอง สังคมและวงการวิชาชีพในอนาคตได้อีกด้วย ดังพระบรมราโชวาทในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช ในพระราชพิธีบวงสรวงสมเด็จพระมหากษัตริยาธิราชว่า “การทำงานให้สัมฤทธิ์ผลที่พึงปรารถนา คือให้เป็นประโยชน์และเป็นธรรมด้วยนั้น จะอาศัยความรู้แต่เพียงอย่างเดียวมิได้ จำเป็นต้องอาศัยความสุจริต ความบริสุทธิ์ใจและความถูกต้องเป็นธรรมประกอบด้วยเพราะเหตุว่าความรู้ที่นั้นเหมือนเครื่องยนต์ที่ทำให้รถยนต์เคลื่อนไปได้ประการเดียว ส่วนคุณธรรมดังกล่าวแล้วเป็นเสมือนหนึ่งพวงมาลัยหรือหางเสือ ซึ่งเป็นปัจจัยที่นำทางให้รถยนต์ดำเนินไปถูกทางด้วยความสวัสดิคือปลอดภัย บรรลุวัตถุประสงค์” (สมเด็จพระญาณสังวร. 2551: 162)

หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์กรเพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่าง ๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์กรซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การโดยอ้อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสำคัญมีความจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม และเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุก ๆ องค์กรพึงต้องศึกษาเรียนรู้และนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์และเหมาะสมกับองค์กรของตน

คำว่า บริหาร สามารถใช้คำ 2 คำ ทดแทนกันได้ คือ คำว่า “บริหาร” (Administration) และ “การจัดการ” (Management) แต่ในความหมายที่แท้จริง คำว่า “การบริหาร” จะเน้นในเรื่องของการจัดการที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย และการนำนโยบายไปปฏิบัติมักจะใช้กับการบริหารงานทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับภาครัฐ ส่วนคำว่า “การจัดการ” มักจะใช้ในงานที่เกี่ยวข้องกับงานเอกชน แต่ทั้ง 2 คำก็สามารถใช้แทนกันได้ เพราะมีความหมายเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้บริหารทั้งสิ้น ความหมายของการบริหารจัดการ คือ ความต้องการของมนุษย์ ซึ่งเรียกว่าทฤษฎีลำดับความต้องการ (Maslow's Hierarchy of Need) ที่มนุษย์มีความต้องการถึง 3 อย่างด้วยกัน คือความต้องการอยู่ตลอดเวลา ไม่มีที่สิ้นสุดถ้ายังมีชีวิตอยู่ ความต้องการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจะต้องเป็นความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองและความต้องการของมนุษย์ จะเป็นลำดับจากต่ำไปหาสูง เมื่อความต้องการขั้นต่ำได้รับการตอบสนองจนเป็นที่พอใจแล้วความต้องการลำดับสูงขึ้นไปจะตามมาเป็นทฤษฎีแรงจูงใจที่ได้รับการยอมรับ ทฤษฎีนี้เรียกว่า การตอบสนองตามความต้องการตอบสนองจนเป็นที่พอใจ ในแนวคิดทางการศึกษาของพุทธทาสภิกขุ ได้กล่าวถึงการศึกษาที่มีความหมายเป็นพิเศษอยู่ คือ ต้องดูออกมาจากข้างใน แล้วแก้ปัญหาข้างนอก คำว่า ศึกษา หรือ สึกขารวมความหมายแล้ว คือการดูตัวเอง เห็นตัวเอง รู้จักตัวเอง จึงจะเรียกว่า สึกขา จากความหมายดังกล่าว

จะเห็นได้ว่าท่านพุทธทาสให้วิเคราะห์ดูตัวเองเป็นหลัก ถ้าผู้บริหารมองเห็นตัวเอง พิจารณาตัวเองการบริหารงานของผู้บริหารก็จะประสบความสำเร็จ ซึ่งแนวคิดของท่านพุทธทาสนั้นได้เน้นความหมายของการศึกษาอย่างพระพรหมคุณาภรณ์ ได้กล่าวไว้ว่า การศึกษาในเชิงการฝึกฝนอบรมตนให้ก่อเกิดความสุขหลุดทั้งทางร่างกายและจิตใจ และการมุ่งการศึกษาเพื่ออิสรภาพภายในที่ว่า การศึกษากายในตนเป็นสิ่งที่ยืนตัวแน่นอน เพราะเกี่ยวข้องกับธรรมชาติภายในของบุคคล การศึกษาเพื่ออิสรภาพภายนอกเป็นประโยชน์แก่มนุษย์และทำให้ชีวิตเข้าถึงจุดมุ่งหมาย คือความเป็นอยู่อย่างดีที่สุดได้จริง จึงเรียกว่า การศึกษาที่แท้

ลักษณะคุณธรรมจริยธรรมในพุทธศาสนา

หลักธรรมในพุทธศาสนามีอยู่มากมายหลายหมวด แต่ละหมวดธรรมมีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับชีวิตของคนเรา หลักธรรมดังกล่าวทุกคนสามารถนำไปใช้กับตนเองและผู้อื่น ตลอดจนนำไปใช้ในการบริหารงานทุกสถานการณ์ของแต่ละบุคคลสุดแต่ว่า บุคคลนั้นจะเรียกใช้ให้เหมาะสมหรือนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ โดยเฉพาะประเทศไทยเราส่วนใหญ่ก็นับถือพุทธศาสนาควรที่ผู้บริหารจะได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปประพฤติปฏิบัติให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตส่วนตัวและราชการซึ่งจะทำให้มีความเจริญก้าวหน้าและเป็นการทำนุบำรุงพุทธศาสนาอีกด้วย

ความจริงหลักธรรมของทุกศาสนา ย่อมมีจุดหมายปลายทางอย่างเดียวกัน คือสอนให้ทุกคนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม ละเว้นจากการประพฤติในสิ่งที่ชั่ว ให้ทำความดีมีจิตใจเมตตากรุณาต่อกัน ไม่เบียดเบียนกัน ส่วนวิธีการที่จะให้บรรลุผลดังกล่าวได้ ย่อมจะแตกต่างกันออกไป หลักธรรมของพุทธศาสนามีค่าควรแก่การยึดถือเป็นหลักในการดำรงชีวิต โดยเฉพาะในการบริหาร เพื่อจะได้ประพฤติตามแนวของพระพุทธศาสนาในลักษณะที่เป็นไปอย่างมีเหตุผลเน้นหนักเรื่องการใช้สติปัญญาในการดำรงชีวิตให้รู้จักจัดความทุกข์ ความเดือดร้อนพิจารณาที่ต้นเหตุของความทุกข์แล้วแก้ปัญหาทาง ไม่ใช่ใช้อย่างมง่าย ไร้เหตุผล หลักธรรมที่ใช้ในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์จนสามารถชนะใจครองใจเขาได้นั้นมีอยู่มากมายหลายประการ หลักธรรมสำหรับตัวบุคคลแต่ละคน หลักธรรมที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวมิให้มนุษย์เบียดเบียนกันและกัน และหลักธรรมอันจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างมนุษย์ เช่น พรหมวิหาร 4 ในที่นี้ ขอยกตัวอย่างของนักบริหารที่ได้บริหารงานอย่างประสบความสำเร็จโดยการอาศัยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาตัวอย่าง เช่น

พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), และเสถียรพงษ์ วรรณปก (2546) ได้กล่าวถึง “พรหมวิหาร 4” ในหนังสือ มณีแห่งปัญญา ตอนคุณธรรมสำหรับนักบริหาร สรุปความได้ว่านักบริหารต้องมีพรหมวิหารธรรม คือธรรมสำหรับผู้ใหญ่ 4 ประการ เพราะเมตตาจะทำให้รู้จักมองแง่ดีของเพื่อนร่วมงาน และจดจำไว้เพื่อจะได้ใช้คนที่เหมาะสมกับลักษณะที่ดีของเขา กรุณาจะทำให้เปิดใจกว้างรับฟังปัญหา ของคนอื่นมุทิตาทำให้ส่งเสริมการทำงานมีโอกาสพัฒนาความรู้ ความสามารถจนได้เลื่อน ตำแหน่งสูงขึ้น และอุเบกขาจะทำให้มีความยุติธรรมในการให้รางวัลและลงโทษ โดยรู้เท่าทัน คนร่วมงานทุกคน เป็นต้นพจนานุกรมศัพท์ศาสนาสาทุก อังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายความหมายของ “พรหมวิหาร 4” ว่าเป็นธรรมหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา มีความหมายหลายนัย คือ 1) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของพรหม เครื่องอยู่อย่างพรหม และทำให้เป็นพรหมเสมอด้วยพรหม โดย มุ่งประเด็นที่ว่า เมื่อผู้บำเพ็ญสมาธิ เจริญเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาแล้ว

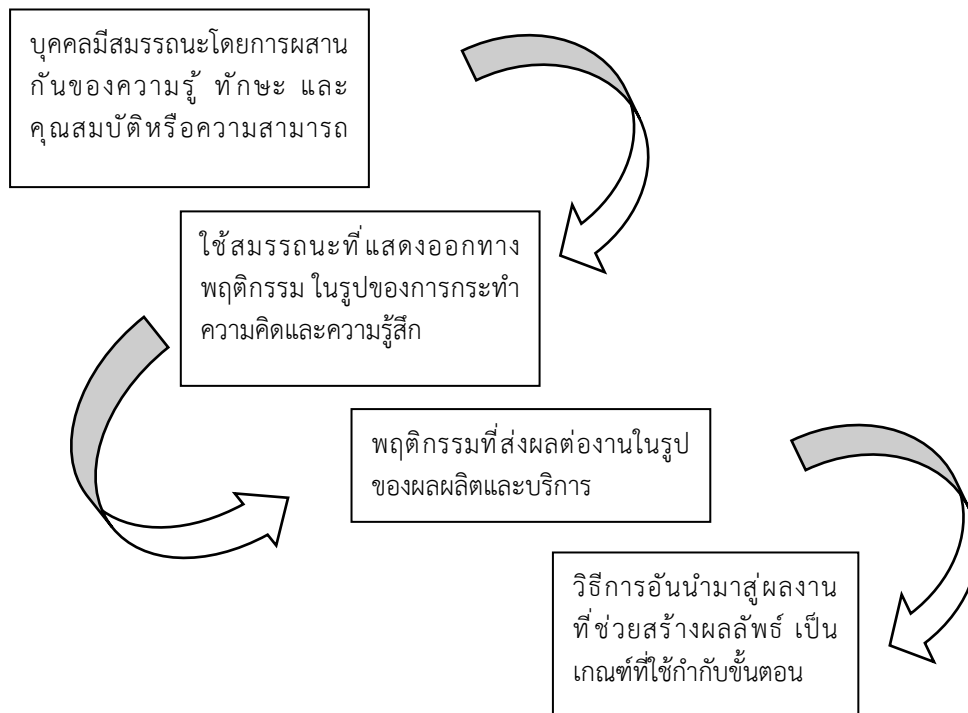
ย่อมส่งผลให้บรรณานได้ตามลำดับ 2) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้ประเสริฐ ธรรมประจำใจอันประเสริฐหลักความประพฤติที่ประเสริฐ เมื่อมีธรรม 4 ประการนี้ประจำใจ ย่อมมีความรักสรรพสัตว์ ปราศจากช่วยสรรพสัตว์ที่ประสบทุกข์ให้พ้นทุกข์ ไม่ริษยาในความได้ดั่งมีสุข และวางใจเป็นกลางเมื่อช่วยไม่สำเร็จ 3) เป็นธรรมเครื่องอยู่ของผู้เป็นใหญ่ คือ ผู้นำหรือผู้ปกครอง โดยมุ่งให้ผู้นำหรือ ผู้ปกครองมีความรัก ความปรารถนาดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา เป็นพื้นฐานช่วยเหลือเขาเมื่อเขาประสบความทุกข์ยินดีด้วยเมื่อเขาได้รับความสำเร็จ และวางใจเป็นกลางไม่ตกอยู่ในอคติ เป็นต้น

สรุปได้ว่าพรหมวิหาร 4 คือ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างประเสริฐ ธรรมเป็นเครื่องอยู่อย่างพรหม เป็นธรรมสำหรับมนุษย์ผู้มีจิตใจประเสริฐทุกคน เป็นธรรมอันเป็นหลักปฏิบัติสำหรับท่านผู้ใหญ่เป็นธรรมสำหรับบิดามารดา เป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา และเป็นกัมมัญฐาน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า อัปมัญญา คือ ธรรมที่แผ่ไปไม่มีประมาณ ดังนั้นการนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 มาประยุกต์ใช้ในอาชีพพยาบาล จะต้องประกอบไปด้วย 1) ความมีเมตตา คือความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) ความกรุณา คือปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือการแสดงความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และ 4) อุเบกขา คือการวางใจเป็นกลาง ไม่ยินดีเกินไปเมื่อผู้อื่นมีสุข และไม่เสียใจเกินไปเมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (Competency) มีจุดเริ่มต้นจากแบบทดสอบทางบุคลิกภาพของ McClelland นักจิตวิทยาของมหาวิทยาลัย Harvard เพื่อศึกษาว่าบุคคลที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้นมีทัศนคติและนิสัยอย่างไร โดย McClelland (1973) ให้ความหมายว่าสมรรถนะคือบุคลิกลักษณะที่ซ่อนอยู่ในบุคคล ซึ่งสามารถผลักดันให้บุคคลนั้นสร้างผลการปฏิบัติงานที่ดี หรือตามเกณฑ์ที่กำหนด ในงานที่ตนรับผิดชอบ โดยอธิบายด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ซึ่งได้กลายมาเป็นแนวทางในการศึกษาสมรรถนะในระยะเวลาต่อมา ที่อธิบายถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเปรียบเทียบได้กับภูเขาน้ำแข็งโดยมีส่วนน้อยที่เห็นได้ง่ายและพัฒนาได้ง่าย คือส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำนั่นคือองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่ สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นไม่ยากนักด้วยการศึกษาค้นคว้าทำให้เกิดความรู้ และการฝึกฝนปฏิบัติทำให้เกิดทักษะ และส่วนใหญ่มองเห็นได้ยากอยู่ใต้วงน้ำเป็นส่วนที่พัฒนาได้ยาก เพราะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ในตัวบุคคล ได้แก่ แรงจูงใจอุปนิสัย ภายลักษณะภายใน และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม และเรียกทั้งหมดนี้ว่าคุณลักษณะ (Attributes) ซึ่งส่วนที่อยู่ใต้น้ำนี้มีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลอย่างมาก หรือกล่าวได้ว่าเป็นทักษะ ความสามารถ และพฤติกรรมที่จำเป็นในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ (Mirabile. 1985) หรือปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้บริบทขององค์การ (Whiddett, & Hollyforde (2003) อ้างถึงใน ปิยะธิดา ทองอร่าม. 2552) และเกณฑ์มาตรฐาน (Criterion Reference) ซึ่งหมายถึง เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงาน โดยมาตรฐานการปฏิบัติงานอาจจะระบุลักษณะของการปฏิบัติงานในเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพ ระยะเวลา ค่าใช้จ่าย และพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงาน (อลงกรณ์ มีสุทธา, และ สมิต สัจฉกร. 2551) ซึ่งเกณฑ์มาตรฐานจะสามารถอธิบายได้ว่าสมรรถนะหนึ่ง ๆ สามารถทำนายได้ว่าใครทำงานได้ดีหรือไม่ดีด้วยเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้วัดเฉพาะ แสดงดังรูปภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะกับผลการปฏิบัติงานและเกณฑ์มาตรฐาน
ที่มา: ดัดแปลงจาก The United States Department of Labor (Carr, Gaudet and Annjulis, n.d. อ้างถึงใน
ปิยะธิดา ทองอร่าม. 2552: 51)

จากรูปภาพที่ 1 เป็นความเชื่อมโยงระหว่าง สมรรถนะกับผลการปฏิบัติงานและเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งเกณฑ์มาตรฐาน จะมี 2 เกณฑ์คือ 1) ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิผล (Effective Performance) ซึ่งบ่งบอกถึงระดับการปฏิบัติงานที่ได้รับการยอมรับจากระดับมากที่สุดถึงน้อยที่สุด โดยถือว่าผลการปฏิบัติงานในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนดถือว่าไม่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน และ 2) ผลการปฏิบัติงานที่ดีกว่าหรือเหนือกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Superior Performance) ถือว่ามีสมรรถนะในการปฏิบัติงาน (Spencer, & Spencer. 2008) การนำแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นั้น

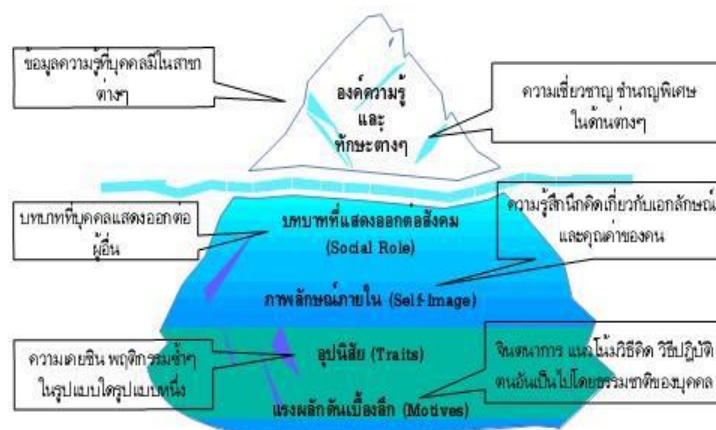
สุจิตรา ธนานันท์ (2554) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของสมรรถนะทั้งในระดับบุคคลและองค์การ โดยประโยชน์ในระดับบุคคล การกำหนดสมรรถนะจะช่วยสร้างความชัดเจนในการเชื่อมโยงลำดับขั้นของการเรียนรู้ การถ่ายโอนทักษะ คุณค่าและศักยภาพของความรู้ความก้าวหน้าในอาชีพ รวมทั้งทำให้แต่ละบุคคลได้มีการทบทวนวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงานมากขึ้น มีการให้ข้อมูลป้อนกลับที่ชัดเจนตามสมรรถนะที่กำหนดไว้เป็นมาตรฐาน ซึ่งถือเป็นการกระตุ้นใจให้บุคคลพยายามฝึกฝนพัฒนาตนเองและแสดงพฤติกรรมให้เข้ากับมาตรฐานขององค์การดังรูปภาพที่ 1 และในระดับองค์การจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดสมรรถนะที่มีอยู่เดิมกับสมรรถนะที่องค์การต้องการให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง รวมทั้งการพัฒนาเรื่องทักษะความรู้และคุณสมบัติต่างๆ ของบุคลากร ที่จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและเป็นไปตามภารกิจและกลยุทธ์ขององค์การ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดประสิทธิภาพของการฝึกอบรมและพัฒนาให้คุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายและเวลา และสร้างกรอบการทำงานสำหรับการสอนงานและการติดตามผลด้วยเช่นกัน

องค์ประกอบของสมรรถนะ

การศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของสมรรถนะ นักการศึกษาได้นำเสนอไว้แตกต่างกัน ดังนี้ McClelland (1973) กล่าวว่า สมรรถนะ ประกอบด้วย องค์ประกอบ 5 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skills) นั้น ถือว่าเป็นส่วนที่คนแต่ละคนสามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ไม่ยากนักด้วยการศึกษาค้นคว้า (ทำให้เกิดความรู้ Knowledge) และการฝึกฝนปฏิบัติ (ทำให้เกิดทักษะ Skills) ในส่วนนี้นักวิชาการบางท่านเรียกว่า “Hard Skills” ในขณะที่องค์ประกอบส่วนที่เหลือ

คือ Self - concept (เจตคติ ค่านิยม และความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตนเอง) รวมทั้ง Trait (บุคลิกลักษณะประจำของแต่ละบุคคล) และ Motive (แรงจูงใจหรือแรงขับภายในของแต่ละบุคคล) เป็นสิ่งที่พัฒนายาก เพราะเป็นสิ่งที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ส่วนนี้นักวิชาการบางท่านเรียกว่า “Soft Skills” แนวคิดดังกล่าวอธิบายด้วยโมเดลภูเขาน้ำแข็ง (Iceberg Model) ได้ว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลเปรียบได้กับภูเขาน้ำแข็ง ส่วนที่เห็นได้ง่ายและพัฒนาได้ง่าย คือส่วนที่ลอยอยู่เหนือน้ำ นั่นคือองค์ความรู้และทักษะต่าง ๆ ที่บุคคลมีอยู่ และส่วนที่มองเห็นได้ยากอยู่ใต้น้ำ ได้แก่ แรงจูงใจ อุปนิสัย ภาพลักษณ์ภายใน และบทบาทที่แสดงออกต่อสังคม ส่วนที่อยู่ใต้น้ำมีผลต่อพฤติกรรมในการทำงานของบุคคลและเป็นส่วนที่พัฒนาได้ยาก ซึ่ง McClelland ได้อธิบายความหมายขององค์ประกอบทั้ง 5 ส่วน ไว้ดังนี้ 1) ทักษะ (Skills) คือ สิ่งที่บุคคลกระทำได้ดีและฝึกปฏิบัติเป็นประจำจนเกิดความชำนาญ เช่น ทักษะของหมอฟันในการอุดฟันโดยไม่ทำให้คนไข้รู้สึกเสียวเส้นประสาท หรือเจ็บ 2) ความรู้ (Knowledge) คือ ความรู้เฉพาะด้านของบุคคล เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ความรู้ด้านการบริหารต้นทุน เป็นต้น 3) เจตคติ ค่านิยม และความเห็นเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของตน หรือสิ่งที่บุคคลเชื่อว่าตนเองเป็น (Self - concept) เช่น Self - concept ของคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงจะเชื่อว่าตนเองสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ เป็นต้น 4) บุคลิกลักษณะประจำของแต่ละบุคคล (Trait) เป็นสิ่งที่อธิบายถึงบุคคลนั้น เช่น เขาเป็นคนที่น่าเชื่อถือและน่าไว้วางใจ หรือเขามีลักษณะเป็นผู้นำ เป็นต้น 5) แรงจูงใจหรือแรงขับภายใน (Motive) เป็นพลังที่ทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อมุ่งไปสู่สิ่งที่ตนปรารถนาของเข เช่น บุคคลที่มุ่งผลสำเร็จ (Achievement Orientation) มักชอบตั้งเป้าหมายที่ท้าทายและพยายามทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ตลอดจนพยายามปรับปรุงวิธีการทำงานของตนเองตลอดเวลา

ภาพที่ 2 โมเดลภูเขาน้ำแข็ง
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2548: 4)

การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4

การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะ ทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสื่อสารจูงใจ 3) ด้านการประสานงาน 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 6) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห 7) ด้านการบริการที่ดี 8) ด้านการทำงานชุมชนเชิงรุก 9) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และ 10) ด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ โดยวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบของคุณลักษณะที่เป็นหลักของผู้บริหารฯ เป็นผลมาจากความรู้ ทักษะ คุณลักษณะต่าง ๆ ทั้งด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านการบริการสาธารณสุข และด้านการทำงานร่วมกับคนอื่นโดย จากนั้นทำการสังเคราะห์วิธีการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหาร 4 ให้เข้ากับองค์ประกอบของคุณลักษณะด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ ด้านการบริการสาธารณสุข และด้านการงานร่วมกับคนอื่น การนำหลักธรรมมาปรับใช้กับผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ให้ดำเนินไปตามแนวทางแห่งความสุขความสงบร่มเย็นได้มั่นคงของการประกอบวิชาชีพ และการนำสมรรถนะหลักในวิชาชีพเชิงทฤษฎีหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ให้เป็นประโยชน์ในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล การบริหารงานในโรงพยาบาลเป็นงานปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารในการบริหาร

โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพต้องมีจิตเมตตาและกรุณาเป็นพื้นฐาน มีความเห็นอกเห็นใจบุคลากร มีความเอื้อเฟื้อเข้าใจและเห็นใจบุคลากร ดังนั้นผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพจะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมสูง และจะต้องมีหลักธรรมมาปรับใช้ในการบริหารจัดการโดยหลักธรรมสำหรับผู้บริหารนั้นต้องปฏิบัติในหลักพรหมวิหาร 4

การประยุกต์ใช้พรหมวิหาร 4

การประยุกต์ใช้หลักเมตตาธรรม คือการใช้หลักเมตตาธรรมในการทำหน้าที่ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลด้วยให้ความรัก ความปรารถนาดีต่อบุคลากรและเพื่อนมนุษย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพื่อให้เขาได้รับความสุขและมีกำลังใจต่อการปฏิบัติงาน เป็นการนำความรู้เชิงทฤษฎีหรือความรู้ที่มีอยู่แล้วมาปรับใช้ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งนี้จะต้องมีหลักปฏิบัติ คือ เมตตาทายกรรม เมตตาวิจิตรกรรม และเมตตาโมกขกรรม การประยุกต์ใช้หลักกรุณา คือ การปฏิบัติงานด้วยความสงสารคิดช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ทั้งต่อหน้าและลับหลัง เพื่อให้เขาพ้นจากทุกข์ทั้งปวง หรือใฝ่ใจที่จะปลดปล่อยบาปความทุกข์ยาก ความเดือดร้อนของเพื่อนมนุษย์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นทางทุกข์กายและทางทุกข์ใจ การประยุกต์ใช้มุทิตาธรรม คือ ผู้บริหารจะต้องมีความพลอยยินดีทั้งต่อหน้าและลับหลัง เมื่อบุคลากรมีความสุขในชีวิตในการดำเนินชีวิตต่อไป ซึ่งสามารถปฏิบัติหน้าที่การทำงานของตนได้ตามปกติ และการประยุกต์ต่อบุคคลาธรรม คือ การปฏิบัติงานจะต้องวางใจเป็นกลางทั้งต่อหน้าและลับหลัง หรือให้ความยุติธรรมต่อผู้คนและเพื่อนร่วมงานวางเฉยไม่เียงเอียงเมื่อเขาถึงความวิบัติหรือประสบความล้มเหลว

บทสรุป

ผู้เขียนเห็นว่าการบริหารเป็นได้ทั้งศาสตร์และศิลป์ โดยเฉพาะผู้บริหารที่เป็นนักบริหารมืออาชีพนั้นสามารถนำศาสตร์ของการบริหารมาปฏิบัติใช้ให้เกิดเป็นศิลป์ในการบริหาร เมื่อผู้บริหารใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารแล้วองค์กรก็ย่อมจะประสบผลสำเร็จ แต่ถ้าต้องการให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนก็ต้องอาศัยการบริหารที่ประยุกต์นำหลักพุทธธรรมมาใช้เพื่อให้เกิดทั้งพระเดชและพระคุณ จนสามารถนำองค์กรของตนและผู้ใต้บังคับบัญชาไปสู่ความสำเร็จขององค์กร จึงมีคำกล่าวที่ว่า เป็นนักบริหารเป็นง่ายแต่เมื่อเป็นแล้วจะทำอย่างไรที่จะทำให้การบริหารงานนั้นประสบความสำเร็จและยั่งยืนตลอดไปนี่คือหลักและวิธีการบริหารที่นักบริหารสมัยใหม่จะต้องคิดวิเคราะห์และนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างสูงสุด การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล เพื่อให้ผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลมีการบริหารงานโดยยึดหลักการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 และสมรรถนะของผู้บริหาร มุ่งเน้นการบริหารงานตามกรอบการบริหารจัดการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และสมรรถนะของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ทั้ง 10 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านการสื่อสารเชิงใจ 3) ด้านการประสานงาน 4) ด้านการทำงานเป็นทีม 5) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ 6) ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ 7) ด้านการบริการที่ดี 8) ด้านการทำงานชุมชนเชิงรุก 9) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชน และ 10) ด้านการใช้เทคโนโลยีและสารสนเทศ ตามสมรรถนะที่สอดคล้องการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ซึ่งเป็นการบริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล ในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลให้สูงขึ้น กระทรวงสาธารณสุขนำองค์ประกอบสมรรถนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยไปใช้ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลโดยยึดสมรรถนะเป็นหลักเริ่มจากการวางแผนกำลังคน การสรรหาและเลือกสรร การประเมินผลการปฏิบัติงานและค่าตอบแทน การฝึกอบรมและพัฒนาบุคคลและการวางแผนความก้าวหน้าในอาชีพ และเป็นประโยชน์ โดยสามารถนำการพัฒนาสมรรถนะไปปรับใช้กับบุคลากรสาธารณสุขของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล และขยายผลเชิงการบริหาร หรือนำผลการวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับการทำงานของบุคลากรเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แผนพัฒนาสุขภาพแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 ที่ 12. นนทบุรี: ผู้แต่ง.
- ปิยะธิดา ทองอร่าม. (2552). การพัฒนาระบบการประเมินการปฏิบัติงานสำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยเอกชนตามแนวคิดของการประเมินแบบอิงมาตรฐาน และการให้ผลตอบแทนตามสมรรถนะ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต (บริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระเทพโสภณ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), และเสถียรพงษ์ วรรณปก. (2546). มณีแห่งปัญญา: หนังสือคู่มือสำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- สถาบันวิจัยและพัฒนาาระบบสุขภาพชุมชน. (2563). กรอบระบบคุณภาพของเครือข่ายหน่วยบริการปฐมภูมิ ฉบับปฐมบท. กรุงเทพฯ: อุษาการพิมพ์.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช, (เจริญ สุวฑฺฒโน). (2543). รวมธรรมะ. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- _____. (2551). อำนาจอันยิ่งใหญ่แห่งกรรม. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองวิริยะพัฒนาโรงพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2548). การปรับใช้สมรรถนะในการบริหารทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ. (2564). รายงานฉบับสมบูรณ์แผนยุทธศาสตร์ทศวรรษการพัฒนาโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (พ.ศ.2555 - 2564). กรุงเทพฯ: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ. (2564). คู่มือปฏิบัติงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่น หรือพื้นที่ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2557). กรุงเทพฯ: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- สุจิตรา ธานันท์. (2554). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์: Human Resource Development. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: ทีพีเอ็น เพรส.
- อลงกรณ์ มีสุทธา, และ สุมิตร สัมภูกร. (2551). การประเมินผลการปฏิบัติงาน การประเมินโดยใช้ Competency. (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).
- McClelland, D. (1973). Testing for Competency Rather than for Intelligence. *American Psychologist*, 28(1): 1 - 14.
- Mirabile, R. J. (1985). A model for competency-based career development. *Personnel*, 62(4): 30 - 38.
- Spencer, L. M., & Spencer, P. S. M. (2008). *Competence at Work models for superior performance*. New Jersey: John Wiley & Sons.

การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนามตามแนวคิดทฤษฎี
คอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
A Study of The Effects of Mathematics Learning Activities on Polynomial by
Constructivism Theory Approach Cooperated with Student Teams Achievement
Divisions Technique (STAD) for Secondary School Grade 8

จันทิมา พร่องครบุรี¹, นิพนธ์ ฝ่ายบุญ²

Jantima Prongkhonburi¹, Nipon Fauiboon²

Corresponding Author E-mail: nipon@rumail.ru.ac.th

Received: 2022-07-07; Revised: 2022-08-12; Accepted: 2022-11-29

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 35 คน 1 ห้องเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ราชภัฏรำคำแหง (ฝ่ายมัธยม) ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานทางสถิติ โดยใช้สถิติทดสอบ t-test Dependent ผลการวิจัย พบว่า

1) กิจกรรม การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82.10 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ ที่กำหนดไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ระดับความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19

คำสำคัญ: ทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์, การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD, พหุนาม

¹ อาจารย์, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏรำคำแหง (ฝ่ายมัธยม), ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำคำแหง

¹Lecturer, The Demonstration School of Ramkhamhaeng University, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

² อาจารย์, โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏรำคำแหง (ฝ่ายมัธยม), ภาควิชาหลักสูตรและการสอน, คณะศึกษาศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำคำแหง

²Lecturer, The Demonstration School of Ramkhamhaeng University, Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Ramkhamhaeng University

Abstract

This research aimed to study 1) to study the effects of mathematics learning activities on polynomial for secondary school grade 8 with the criterion efficiency of E1/E2. 2) to compare the academic achievement in mathematics on the subject under study prior to and after the study, 3) to examines the student satisfaction with the learning activities on polynomial by constructivism theory approach cooperated with student teams achievement divisions technique (STAD) for secondary school grade 8. The sample consisted of thirty-five grade 8 students in the first semester of the academic year 2019 in one classroom at the demonstration school of Ramkhamhaeng University (secondary level) using the technique of cluster random sampling. The research instruments consisted of lesson plans, an academic achievement test, and a form to measure the student satisfaction with the learning activities. The statistics used in data analysis were mean, percentage, and standard deviation. The technique of t-test dependent was used to test the hypothesis. The research was as follows:

1) The mathematics learning activities developed exhibited an efficiency of 83.16/82.10 in accordance with the set criterion efficiency of E1/E2, 2) The academic achievement in mathematics on polynomial by constructivism theory approach cooperated with student teams achievement divisions technique (STAD) for secondary school grade 8 was higher after the study than prior to the study at the statistically significant level of .05. 3) The level of student satisfaction with the learning activities on polynomial by constructivism theory approach cooperated with student teams achievement divisions technique (STAD) for secondary school grade 8 overall was at a high level with the mean being 4.19.

Keywords: Constructivist Theory, Cooperative learning technique (STAD), Polynomial

บทนำ

โลกมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้ทันสมัย เหมาะสม และทัดเทียมต่อการเปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว เพื่อพัฒนาศักยภาพของคนในชาติ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับนานาชาติ โดยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานระดับสากล สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 และโลกในศตวรรษที่ 21 โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ การให้ความรู้พื้นฐานที่ช่วยให้คนมีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล สามารถวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้รอบคอบ สามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ รวมถึงการพัฒนาทักษะในหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสื่อสารกับนานาชาติ การส่งเสริมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ ที่เป็นส่วนหนึ่งของสะเต็มศึกษา (STEM Education) และคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดีของไทยควบคู่กับการเรียนศาสตร์ใหม่ ๆ ที่ทันสมัย ตลอดจนการนำความรู้ด้านคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ไปพัฒนาคิดค้นนวัตกรรมใหม่ ๆ ใช้ทักษะการคิดคำนวณ ความรู้ด้านเทคโนโลยี แก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และปรับใช้ประกอบอาชีพได้อย่างสร้างสรรค์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 4 - 5)

คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เนื่องจากคณิตศาสตร์ช่วยให้มนุษย์มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล เป็นระบบ มีแบบแผน สามารถวิเคราะห์ปัญหาหรือสถานการณ์ได้อย่างรอบคอบ และถี่ถ้วน ช่วยให้คาดการณ์ วางแผน ตัดสินใจแก้ปัญหา ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้แล้วคณิตศาสตร์มีความจำเป็นและเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ทุกคน นับตั้งแต่ตื่นนอนจนกระทั่งเข้านอน ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การดูเวลา ซื้อขายสินค้า และพยากรณ์เหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างสมเหตุสมผล ความรู้ทางคณิตศาสตร์ยังเป็นสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพต่าง ๆ การศึกษาคณิตศาสตร์จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 1)

จากความสำเร็จที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าคณิตศาสตร์มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ แต่ในสภาพปัจจุบันพบว่า การศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนไทย ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เห็นได้จากผลการประเมินการเรียนรู้คณิตศาสตร์ระดับนานาชาติของผู้เรียนในโครงการ TIMSS (Trends in International Mathematics and Science Study) ค.ศ. 2015 โดย IEA (International Association for the Evaluation of Educational Achievement) บ่งชี้ว่าผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของไทยมีระดับคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ทั้งในด้านเนื้อหาและพฤติกรรมการเรียนรู้อยู่ในระดับต่ำ (Low International Benchmark) อีกทั้งผลการประเมินการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของผู้เรียนในโครงการ PISA (Programme for International Student Assessment) ซึ่งเป็นโครงการประเมินความสามารถในการใช้ความรู้และทักษะของผู้เรียนในด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ จัดโดย OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development) ก็บ่งชี้เช่นกันว่าใน ค.ศ. 2015 นักเรียนไทยซึ่งส่วนใหญ่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของ OECD และเมื่อสังเกตผลการประเมินจาก PISA 2000 จนถึงปัจจุบัน พบว่า ผลการประเมินของนักเรียนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยไม่แตกต่าง อีกทั้งยังมีนักเรียนประมาณครึ่งหนึ่งที่ยังรู้เรื่องคณิตศาสตร์ไม่ถึงระดับพื้นฐาน ในขณะที่ประเทศ/เขตเศรษฐกิจในเอเชียส่วนใหญ่มีผลการประเมินอยู่ในกลุ่มสูง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2560: 35 - 50) นอกจากนี้ยังพบว่าผลการประเมินการเรียนรู้คณิตศาสตร์ของผู้เรียนจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินัยพื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-NET) ผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561 มีคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ระดับประเทศ 30.04 (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). 2562: 3) ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยแล้วยังถือว่าต่ำกว่าร้อยละ 50 ที่เป็นมาตรฐานขั้นต่ำจากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ยังมีปัญหา และจำเป็นต้องปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเกิดแนวความคิดในการหาแนวทางจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจัดประสบการณ์ให้เกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งเชื่อได้ว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ค้นคว้าจากพื้นฐานความรู้ของตนเอง อาศัยการเรียนรู้แบบร่วมมือที่ผู้เรียนทุกคนต้องให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันนั้น นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนต้องแสวงหาความรู้ความเข้าใจขึ้นด้วยตนเองโดยผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับคนอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ นำความรู้ที่มีอยู่เดิมมาเชื่อมโยงสร้างเป็นความรู้ใหม่ เพื่อให้นักเรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม ทำให้ผู้วิจัยสนใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ (นพพร แหยมแสง, และอุไร ชีรัมย์. 2561: 45-46; Eggen, & Kauchak. 1994: 3; Glasersfeld. 1989: 63 - 64; Martin, Sexton, Wagner, & Gerlovich. 1994: 44)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนที่มีความสามารถต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกัน มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน อีกทั้งยังฝึกการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น ฝึกความร่วมมือ ความรับผิดชอบ และช่วยเหลือกัน เพื่อให้กิจกรรมที่เข้าร่วมกันประสบความสำเร็จ (สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ. 2550: 134 - 135)

การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีขั้นตอนกิจกรรมประกอบด้วย 1) ขั้นการนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้นครูแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิม และนำเสนอเนื้อหาใหม่ 2) ขั้นการเรียนรู้กลุ่มย่อย นักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย 3) ขั้นทดสอบย่อย นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล 4) ขั้นคิดคะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล นำคะแนนที่ได้จากการทำใบงานหรือแบบทดสอบของนักเรียนแต่ละคนมาคิดคะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล 5) ขั้นการยกย่องกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ นำคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนทุกคนในกลุ่มมาเฉลี่ยหาคะแนนของกลุ่มเมื่อทราบคะแนนแต่ละกลุ่มแล้ว ครูประกาศผล กล่าวยกย่องชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดี ให้กำลังใจกลุ่มที่ทำคะแนนได้น้อย และบอกให้ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนาคะแนนของกลุ่มตนเองให้สูงขึ้น (Slavin. 1995: 71-73)

จากการศึกษาแนวคิดในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และเหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเลือกจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มาจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพื่อแก้ไขปัญหาการเรียนให้ดีขึ้น เมื่อนักเรียนมีความรู้

ความเข้าใจเรื่อง พหุนาม เป็นอย่างดีแล้ว จะส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องที่เกี่ยวข้องกับพหุนามในระดับชั้นต่อ ๆ ไปได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

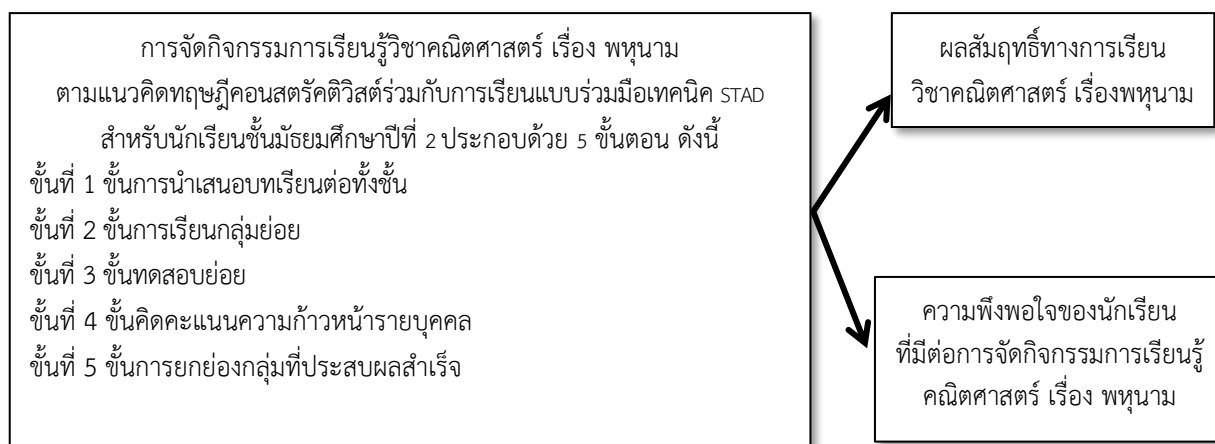
1. เพื่อศึกษาผลการกิจกรรมการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

การทบทวนวรรณกรรม

หลักการสอนคณิตศาสตร์ ครูต้องคำนึงถึงความพร้อมของนักเรียน เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาด้วยตัวเอง โดยครูเป็นผู้ชี้แนะแนวทาง และให้คำปรึกษา สำหรับในการจัดการเรียนการสอนครูควรจัดกิจกรรมเพื่อช่วยให้นักเรียนเรียนวิชาคณิตศาสตร์ด้วยความเข้าใจ และประสบความสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553: 9 - 10) การเรียนรู้ของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลศึกษา วิจัย อ่าน เรียน ฟัง หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมกับบุคคลนั้น ๆ จนก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิด หรือพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เหมาะสมขึ้น ซึ่งสามารถนำมาใช้ประยุกต์ในการจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา โดยเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลางจัดกิจกรรม ใช้สื่อ ทรัพยากรที่หลากหลาย และครูจะต้องส่งเสริมให้นักเรียนได้เสนอความคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ อีกทั้งจะต้องจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์และชีวิตจริงของนักเรียน (นพพร แหยมแสง, และอุไร ชีรัมย์. 2561: 45 - 46) นักเรียนได้ร่วมมือ และช่วยเหลือกันในการเรียน โดยแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ คณะความสามารถ มีการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ช่วยเหลือกัน รับผิดชอบทั้งในส่วนตนและส่วนรวม เพื่อให้ตนเองและกลุ่มประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย (สุวิทย์ มูลคำ, และอรรถ มูลคำ. 2550: 134 - 135) เป็นความรู้สึกรู้สึกมีความสุข เมื่อประสบผลสำเร็จตามคาดหวัง (Wolman. 1973: 304)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดของการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูแบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มละประมาณ 4 - 5 คน ซึ่งมีการคละนักเรียนที่เรียนเก่ง ปานกลาง และอ่อน โดยครูกำหนดบทบาท และงานของกลุ่ม สอนบทเรียนให้กับนักเรียนทั้งชั้น แล้วให้แต่ละกลุ่มร่วมกันทำงานตามที่ครูกำหนด นักเรียนในกลุ่มทำงานร่วมกันและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในการทดสอบทุกคนจะต้องทำข้อสอบของตนเอง หลังจากนั้นครูนำคะแนนของสมาชิกทุกคนภายในกลุ่มมาเฉลี่ยหาความก้าวหน้าในแต่ละคน แล้วคิดเป็นคะแนนของกลุ่ม จัดลำดับคะแนนของทุกกลุ่ม และให้รางวัลกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดี (วัฒนาพร ระงับทุกข์. 2542: 37; ทิศนา ขมมณี. 2545: 266 - 267; สิริพร ทิพย์คง. 2545: 155 - 160; Slavin. 1995: 71 - 73)

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 8 ห้องเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 275 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2562 ภาคเรียนที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งหมด 35 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 8 จำนวน 35 คน พบว่า นักเรียนโดยส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 60 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 40 แสดงตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

เพศ	จำนวน (n = 35)	ร้อยละ
ชาย	21	60
หญิง	14	40
รวม	35	100

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 6 แผน ประกอบด้วย 1) เอกนาม 2) การบวกและการลบเอกนาม 3) พหุนาม 4) การบวกและการลบพหุนาม 5) การคูณพหุนาม 6) การหารพหุนาม ซึ่งผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องด้านต่าง ๆ ของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยเทคนิคการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ไม่ต่ำกว่า 0.67 ซึ่งพบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง พหุนาม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชนิดปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.236 - 0.718 และมีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.20 - 0.73

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ซึ่งเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ที่มี 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ซึ่งมีเกณฑ์ระดับคะแนนและการแปลความหมาย ดังนี้ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553: 69)

ระดับคะแนน	ช่วงของค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
5	4.50 – 5.00	มีความพึงพอใจมากที่สุด
4	3.50 – 4.49	มีความพึงพอใจมาก
3	2.50 – 3.49	มีความพึงพอใจปานกลาง
2	1.50 – 2.49	มีความพึงพอใจน้อย
1	1.00 – 1.49	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

3. ขั้นตอนการวิจัย

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการให้กลุ่มตัวอย่าง ทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre – Test) จำนวน 30 ข้อ เพื่อวัดความรู้พื้นฐานเดิมของนักเรียน และบันทึกผลการทดสอบ

3.2 ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 6 แผน แผนละ 1 คาบ คาบละ 50 นาที ซึ่งใช้เวลาในการทดลองทั้งสิ้น 6 คาบ ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดกิจกรรม 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 : ขั้นการนำเสนอบทเรียนต่อทั้งชั้นซึ่งครูจะแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ ทบทวนความรู้เดิม และนำเสนอเนื้อหาใหม่

ขั้นที่ 2 : ขั้นการเรียนรู้กลุ่มย่อยนักเรียนเรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่ม ลงมือปฏิบัติกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นที่ 3 : ขั้นทดสอบย่อยนักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นรายบุคคล

ขั้นที่ 4 : ขั้นคิดคะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล นำคะแนนที่ได้จากการทำใบงานหรือแบบทดสอบของนักเรียนแต่ละคนมาคิดคะแนนความก้าวหน้ารายบุคคล

ขั้นที่ 5 : ขั้นการยกย่องกลุ่มที่ประสบความสำเร็จนำคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนทุกคนในกลุ่มมาเฉลี่ยหาคะแนนของกลุ่มเมื่อทราบคะแนนแต่ละกลุ่มแล้ว ครูประกาศผล กล่าวยกย่องชมเชยกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดี ให้กำลังใจกลุ่มที่ทำคะแนนได้น้อย และบอกให้ตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนาคะแนนของกลุ่มตนเองให้สูงขึ้น

3.3 เมื่อดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เสร็จสิ้นครบทุกแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนั้น ผู้วิจัยให้นักเรียนทำการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post – test) แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์วิธีทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

3.4 นำแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปสอบถามนักเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และประมวลผลโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณค่าสถิติ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 หาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการวิเคราะห์เกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 การทดสอบสมมติฐาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent Samples เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง พหุนาม

งานวิจัยนี้ ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยประจำสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เลขที่ RU-HS-RESC/xd-0132/62 เมื่อวันที่ 29 สิงหาคม 2562

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พหุนาม ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง พหุนาม ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82.10 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E_1/E_2 ที่ กำหนดไว้ แสดงตามตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละของประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง พหุนาม

คะแนน	จำนวน (คน)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	ร้อยละ
ระหว่างเรียน	35	240	199.59	27.21	83.16
หลังเรียน	35	30	24.63	3.85	82.10

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียน

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ห้อง 8 มาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 14.91 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 6.14 หลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 24.63 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) เท่ากับ 3.85 เมื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที่ไม่อิสระจากกัน (t-test Dependent) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงตามตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ก่อนและหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	df	P
ก่อนเรียน	35	30	14.91	6.14	15.41*	34	.00
หลังเรียน	35	30	24.63	3.85			

*มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พหุนาม ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่พึงพอใจในการวัดและประเมินผลครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน ($\bar{X}$ = 4.37) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำที่สุด คือ เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสม ($\bar{X} = 3.89$) จากการสอบถามเพิ่มเติมพบว่า นักเรียนต้องการให้เพิ่มเวลาสำหรับการจัดกิจกรรมให้มากขึ้น แสดงตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
1. นักเรียนทราบเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนแต่ละครั้ง	4.23	0.84	มาก
2. การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนมีความต่อเนื่อง จากง่ายไปยาก	4.23	0.77	มาก
3. เวลาในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเหมาะสม	3.89	1.02	มาก
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.20	0.90	มาก
5. นักเรียนเกิดกระบวนการคิด การทำงานมากขึ้น	4.26	0.74	มาก
6. นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด กล้าแสดงออก	4.09	0.78	มาก
7. นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น	4.34	1.00	มาก
8. นักเรียนเห็นความสำคัญของการเรียนคณิตศาสตร์	4.00	1.06	มาก
9. นักเรียนพอใจที่มีส่วนร่วมช่วยให้กลุ่มประสบความสำเร็จ	4.26	1.07	มาก
10. การวัดและประเมินผลครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	4.37	0.81	มาก
รวมเฉลี่ย	4.19	0.90	มาก

อภิปรายผล

1. ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82.10 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้นจะเห็นว่า มีปัจจัยหลายด้าน อาจเนื่องมาจากแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญตามแนวคิดของสิริพร ทิพย์คง (2545) ที่กล่าวถึงหลักการสอนคณิตศาสตร์ไว้ว่า ควรสอนจากสิ่งที่ป็นรูปธรรมไปสู่นามธรรม สอนจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนก่อนแล้วจึงสอนไปถึงสิ่งไกลตัวสอนตามลำดับจากเรื่องง่ายไปเรื่องยาก สอนให้ตรงตามเนื้อหา สอนให้นักเรียนคิดตามลำดับขั้นตอนอย่างมีเหตุผล สอนให้นักเรียนสนุก อาจใช้เกม เพลง หรือปริศนามาเป็นสื่อช่วย สอนโดยใช้หลักจิตวิทยาการสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน โดยอาจมีการใช้คำพูด เช่น ดีมาก แบบนี้ถูกต้องแล้วลองคิด อีกวิธีหนึ่งดู เพื่อให้นักเรียนรู้สึกมั่นใจ และ อัมพร ม้าคะนอง (2546) ที่กล่าวว่าหลักการสอนคณิตศาสตร์ที่สำคัญ คือ สอนให้ผู้เรียนเกิดมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์จากการคิดและมีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรมกับผู้อื่น การจัดกิจกรรมการสอนต้องคำนึงถึงความรู้พื้นฐานของผู้เรียน สอนให้ผู้เรียนเกิดทักษะการให้เหตุผล แก้ปัญหา สื่อสาร เชื่อมโยงและคิดสร้างสรรค์ได้ สอนให้ผู้เรียนมีความสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมคณิตศาสตร์ สังเกตและประเมินการเรียนรู้และความเข้าใจของผู้เรียนขณะเรียนในห้องเรียนด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ (มฤดี สิงห์กุล. 2555; วัลลดา เกตุจันทร์. 2558)

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนเรียนและหลังเรียนที่ได้รับการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนครั้งนี้ได้จัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ เป็นการจัดการเรียนรู้ภายใต้แนวคิดที่ว่า นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อนักเรียนได้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยครูมีบทบาทในการจัดสภาพแวดล้อม กิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจรูปแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้

และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือที่เน้นให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง โดยมีการจัดกลุ่มนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ คณะความสามารถที่แตกต่างกันทั้งเก่ง ปานกลาง และอ่อน มาเรียนรู้ร่วมกันทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยครูสอนเนื้อหาบทเรียนใหม่ให้กับนักเรียน และให้นักเรียนช่วยกันศึกษาและทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายร่วมกันจนสำเร็จ มีการทดสอบรายบุคคล คะแนนจากการทดสอบของนักเรียนแต่ละคนจะถูกนำไปเปรียบเทียบกับคะแนนเฉลี่ยเดิมของนักเรียนเป็นคะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนแต่ละคน ซึ่งคะแนนความก้าวหน้านี้จะถูกนำไปคิดรวมเป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนรวมตามเกณฑ์ที่ครูกำหนดจะได้รับคำชมเชยและรางวัลที่ครูกำหนด สอดคล้องกับแนวคิดของ สุวิทย์ มูลคำ (2548) ซึ่งกล่าวว่า การเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการเรียนรู้แบบร่วมมืออีกรูปแบบหนึ่งที่คล้ายกันกับเทคนิค TGT ที่แบ่งผู้เรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันออกเป็นกลุ่ม เพื่อทำงานร่วมกันกลุ่มละประมาณ 4 - 5 คน โดยกำหนดให้สมาชิกของกลุ่มได้เรียนรู้ในเนื้อหาสาระที่ผู้สอนจัดเตรียมไว้แล้วทำการทดลองความรู้ คะแนนที่ได้จากการทดสอบของสมาชิกแต่ละคนนำมาบวกเป็นคะแนนรวมของทีม ผู้สอนจะต้องใช้เทคนิค การเสริมแรง เช่น ให้รางวัล คำชมเชย เป็นต้น ดังนั้น สมาชิกกลุ่มจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยสังเกตพบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มต่างให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนที่เรียนเก่งกว่าจะพยายามแนะนำและอธิบายนักเรียนที่อ่อนกว่าให้เข้าใจในเนื้อหานั้น ๆ ตามแนวคิดของ สิริพร ทิพย์คง (2545) ที่กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ครูต้องชี้แจงให้นักเรียนในแต่ละกลุ่มทราบบทบาทและหน้าที่ของสมาชิกในกลุ่ม ว่านักเรียนต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เรียนร่วมกันอภิปรายปัญหา ร่วมกันตรวจสอบคำตอบของปัญหาที่ได้รับมอบหมายและแก้ไขคำตอบร่วมกัน สมาชิกทุกคนในกลุ่มต้องทำงานให้ดีที่สุดเพื่อเกิดการเรียนรู้ ต้องให้กำลังใจซึ่งกันและกัน ตลอดจนสามารถทำงานร่วมกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน (มลฤดี สิงห์กุล. 2555; เพ็ญประภา อุดมฤทธิ์. 2558)

3. ระดับความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนพบว่า นักเรียนสนใจ และมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Good (1973) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับความพึงพอใจซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจในด้านต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลมีต่อสิ่งนั้น ๆ ที่ตนได้กระทำและ Shelly (1975) ที่กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกสองแบบของมนุษย์ คือ ความรู้สึกทางบวก เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะมีความสุข และความรู้สึกทางลบเป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วจะทำให้ ไม่มีความสุข ซึ่งในการทำงานผู้ร่วมงานจะเกิดความพึงพอใจต่อการทำงานมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจในการทำงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญประภา อุดมฤทธิ์ (2558) ซึ่งทำการวิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับ วิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจในการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง พหุนาม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.16/82.10 เป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพ E1/E2 ที่กำหนดไว้ และ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ดังนั้น ควรนำการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปใช้เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่องพหุนามของนักเรียน หากแต่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้้นั้น ครูผู้สอนควรอย่างยิ่งที่ต้องใช้เวลาในการค้นหาความรู้ ไม่เร่งรีบจนเกินไปจนทำให้ผู้เรียนขาดความพยายาม อีกทั้งครูผู้สอนต้องใส่ใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนมากเป็นพิเศษหากพบว่าผู้เรียนไม่เกิดการเรียนรู้อยู่ต้องใช้คำถามนำการเรียนรู้นั้นเป็นการกระตุ้นพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยในครั้งนี้เป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้งต่อไปหรือพัฒนางานวิจัยจากเดิมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยผู้วิจัยสามารถนำวิธีการจัดการเรียนการสอนนี้ไปใช้ เปรียบเทียบกับทฤษฎีการสอนรูปแบบใหม่ที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในยุคปัจจุบัน โดยใช้เป็นแนวทางในสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เนื้อหาอื่น หรือเป็นแนวทางในสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องต่อไป ทั้งนี้ผู้วิจัยควรอย่างยิ่งที่ต้องศึกษาธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน พื้นฐานความรู้เดิมและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อการออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบรับกับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- ทิศนา แคมมณี. (2545). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). เทคนิคการเลือกใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 12). นนทบุรี: ไทเนรมิตกิจ อินเตอร์ โปรดักส์.
- นพพร แหยมแสง, และ อุไร ชีรัมย์. (2561). พฤติกรรมเรียนคณิตศาสตร์ 1. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เพ็ญประภา อุดมฤทธิ์. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ โดยใช้ชุดการเรียนการสอนเรื่อง สมการกำลังสองของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (คณิตศาสตร์ศึกษา). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- มลฤดี สิงห์กุล. (2555). การศึกษาผลสัมฤทธิ์และความพึงพอใจในการเรียน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามแนวทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (คณิตศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วัฒนาพร ระบับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัลลดา เกตุจันทร์. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง อัตราส่วนตรีโกณมิติ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวคิดทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์ร่วมกับวิธีการเรียนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (คณิตศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน). (2562). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2561. สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2562, จาก http://www.newonetestresult.niets.or.th/AnnouncementWeb/PDF/SummaryONETM3_2561.pdf.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). รายงานผลการวิจัยโครงการ TIMSS 2015. สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2562, จาก https://drive.google.com/file/d/19xvsLP_bLN8q6wkzX9hVlVv_TS4hyuGa/view.
- สิริพร ทิพย์คง. (2545). หลักสูตรและการสอนคณิตศาสตร์. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2548). กลยุทธ์การสอนคิดเชิงกลยุทธ์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- สุวิทย์ มูลคำ, และอรทัย มูลคำ. (2550). วิธีการจัดการเรียนรู้. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์.
- อัมพร ม้าคะนอง. (2546). การสอนและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Engen, P., & Kauchak, D. (1994). Educational psychology: Classroom connections. (2nd ed.). New York: Maxwell Macmillan.
- Glaserfeld, V. E. (1989). Constructivist in education in the international encyclopedia of education: Research and studies. New York: Progamon.
- Good, C. V. (Ed.). (1973). Dictionary of education. New York: McGraw-Hill.

- Martin, R. E., Sexton, C., Wagner, K., & Gerlovich, J. (1994). **Teaching science for all children**. Boston: Allyn and Bacon.
- Shelly, M. W. (1975). **Responding to social change**. Stroudsburg, PA: Dowden Hutchison & Press.
- Slavin, R. E. (1995). **Cooperative learning**. (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Wolman, B. B. (1973). **Dictionary of Behavioral Science**. London: Litton Educational.

การประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน
โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย(โครงการ วมว.)

An Evaluate Curriculum: Science Classrooms in University-Affiliated School
Project (SCiUS) Piboonbumpen Demonstration School

วิโรจน์ ชมภู¹

Wirote Chompoo¹

Corresponding Author E-mail: wirotec@buu.ac.th

Received: 2022-08-01; Revised: 2022-09-06; Accepted: 2022-10-27

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) เป็นการวิจัยเชิงประเมิน โดยใช้รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam หรือ CIPP Model ซึ่งเป็นการประเมิน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และ ด้านผลผลิต (Product Evaluation) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ มีจำนวนทั้งสิ้น 20 คนประกอบด้วย ผู้บริหาร อาจารย์ ผู้ปกครอง และนักเรียน ผลวิจัยพบว่า

หลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีลำดับความเหมาะสมดังนี้ ด้านผลผลิต ได้แก่ ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) ด้านปัจจัยนำเข้า ได้แก่ อาจารย์ผู้สอน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ งบประมาณ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$) ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) และด้านบริบท ได้แก่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร และเนื้อหาวิชา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$)

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตร, โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.)

¹ อาจารย์, โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ”, มหาวิทยาลัยบูรพา

¹ Lecturer, Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University

Abstract

This study aims to evaluate a curriculum used in Science Classrooms in University-Affiliated School Project (SCIUS), Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University. This evaluation research uses Stufflebeam or CIPP Model as an evaluation methodology in four dimensions: context evaluation, input evaluation, process evaluation, and product evaluation. The study was conducted on 20 samples from administration, instructors, parents, and students, then analyzed a result using an arithmetic mean and standard deviation of collected data.

The study shows that a curriculum used in Science Classrooms in University-Affiliated School Project (SCIUS), Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University is highly applicable according to specified criteria. The result includes a high satisfaction on a product evaluation of the curriculum ($\bar{X}=3.91$), an input evaluation including instructors, media, resources, and budgets ($\bar{X}=3.74$), and a process evaluation including activities, evaluation, and administration ($\bar{X}=3.56$) with a moderate satisfaction in a context evaluation including aims, a structure and subject descriptions ($\bar{X}=3.16$).

Keywords: Curriculum Evaluation, Science Classrooms in University-Affiliated School Project (SCIUS), Instructors, Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University

บทนำ

การศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ มีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของคนไทยทุกคน ที่รัฐต้องจัดให้เพื่อพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัย ให้มีความเจริญงอกงามทุกด้าน เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาที่สำคัญในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะ และสมรรถนะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข อันจะนำไปสู่เสถียรภาพและความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติที่ต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมนานาประเทศในโลกท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: ก) ซึ่งผลจากการสำรวจข้อมูลการจัดการศึกษาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ตามหลักสูตรของนักเรียนในปี 2558 พบว่านักเรียนชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของไทยได้คะแนนเฉลี่ยคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์อยู่อันดับที่ 26 จาก 37 ประเทศทั้ง 2 วิชา แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการนำไปใช้ โดยเฉพาะด้านที่กำหนดเป็นสาระหลักในการประเมินระดับนานาชาติได้แก่ คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 37)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาระดับพื้นฐานเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนานักเรียน เป็นช่วงเวลาแห่งการเรียนรู้ที่รัฐได้จัดให้มีการเรียนฟรี 15 ปี ซึ่งจะทำให้เด็กทุกคนได้มีโอกาสศึกษาเล่าเรียนที่เท่าเทียมกัน อีกทั้งได้มีการให้ความสำคัญกับการเรียนวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และเทคโนโลยี อันเป็นศาสตร์ที่ขาดแคลนบุคลากรเป็นอย่างมาก เป็นสาขาที่รัฐบาลได้ให้ความสำคัญ ดังจะเห็นได้จากการที่รัฐบาลได้มีประกาศให้ใช้สะเต็มศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน และจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พุทธศักราช 2551 มุ่งหวังให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิทยาศาสตร์ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการ มีทักษะสำคัญในการค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ และการแก้ปัญหาที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทุกขั้นตอน มีการทำกิจกรรมด้วยการลงมือปฏิบัติจริงอย่างหลากหลาย เหมาะสมกับระดับชั้น มุ่งหวังให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาและเข้าใจว่า วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กัน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551: 75)

ซึ่งกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในฐานะเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศได้ริเริ่ม “โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย” (โครงการ ววม.) ขึ้น เพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จากผู้มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อพัฒนาเป็นฐานนักวิจัยซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการเพิ่มผลผลิต คุณภาพ และสร้างนวัตกรรมในภาคการผลิตและบริการทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่มีประสิทธิภาพของ

ประเทศต่อไปในอนาคต และคณะรัฐมนตรีเมื่อ วันที่ 24 เมษายน 2550 ได้มีมติให้กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ดำเนินงานโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย ในระยะแรก 5 ปี โดยเริ่มต้นในปีงบประมาณ 2551 กระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ได้ร่วมมือกับมหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ตั้งอยู่ต่างภูมิภาคกัน 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยนำร่อง โดยมีโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โรงเรียนราชสีมาวิทยาลัย โรงเรียนครุณสิกขาลัย และโรงเรียน มอ. วิทยานุสรณ์ อยู่ในกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยดังกล่าว ตามลำดับ ทั้งนี้ โรงเรียนทั้ง 4 แห่งในโครงการ รวมได้ใช้หลักสูตรของโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ ซึ่งเป็นโรงเรียนวิทยาศาสตร์สมบูรณ์แบบของประเทศไทยเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และจัดทำกิจกรรมพัฒนาความสามารถของนักเรียน โดยมีอิสระในการบริหารจัดการและพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับศักยภาพ และทรัพยากร รวมทั้งความโดดเด่นทางวิชาการของมหาวิทยาลัย โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์ฯ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2551 เป็นต้นมา (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2552: 2 - 3) และในปีงบประมาณ 2556 ได้มีการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์เพิ่มอีก คือ โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา (สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2558: ก - ข)

ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนั้นควรมีการตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตรด้วยการประเมินหลักสูตรอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงคุณภาพอันเป็นแนวทางของการใช้หลักสูตรตามข้อเสนอของรัฐ ซึ่งแบ่งออกเป็นการประเมินก่อนนำหลักสูตรไปใช้ เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบคุณภาพของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรหลังได้จัดทำแล้ว โดยอาศัยความคิดเห็นจากผู้ใช้หลักสูตร ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิในด้านต่างๆ การประเมินระหว่างการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าหลักสูตรสามารถนำไปใช้ได้ดีเพียงใด ควรมีการปรับปรุงแก้ไขในเรื่องใด และการประเมินหลังการใช้หลักสูตรเป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบหลักสูตรทั้งระบบหลังจากที่ได้ใช้หลักสูตรครบแต่ละอายุเพื่อสรุปผลว่าหลักสูตรที่จัดทำควรมีการปรับปรุงหรือไม่อย่างไร (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 45) โดยการประเมินหลักสูตรนั้นควรมีการประเมินปัจจัยรอบด้าน อันได้แก่การประเมินแบบ CIPP model ที่ออกแบบโดย Stufflebeam นั้นเป็นการประเมินปัจจัย 4 ด้าน คือ ด้านสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และด้านผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินที่จะชี้ให้เห็นถึงความเข้าใจในการประเมินและเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรที่ดี (สมทรง สุภาพ. 2565: 3)

จากการที่โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา ซึ่งเป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นคุณภาพ ส่งเสริมความสามารถและความถนัดของผู้เรียน มีการเน้นความสามารถทางด้านวิทยาศาสตร์และได้เข้าร่วมมือกับคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เข้าร่วมโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ รวมว.) ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2556 จนถึงปัจจุบัน โดยใช้หลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยมีจุดเน้นด้านศาสตร์ทางทะเล และอวกาศ มาเป็นเวลาเกินกว่า 3 ปี จึงได้ทำการประเมินหลักสูตรเพื่อจะได้ทราบถึงคุณภาพของหลักสูตรในแต่ละด้าน อันจะนำไปสู่การนำไปใช้และพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินของหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ รวมว.) ด้านบริบท (Context Evaluation) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) ด้านกระบวนการ (Process Evaluation) และ ด้านผลผลิต (Product Evaluation)

การทบทวนวรรณกรรม

การประเมินหลักสูตร

ความหมายของการประเมินหลักสูตร

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล (2556: 4) ได้แสดงความคิดเห็นว่า การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินเกี่ยวกับปัจจัย กระบวนการ ผลผลิตและ ผลกระทบของหลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา และความต้องการทางสังคม

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2556: 278) ได้สรุปไว้ว่า การประเมินหลักสูตรเป็นการพิจารณาคุณค่าของหลักสูตรต่อผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด หลักสูตรสามารถพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายได้จริงหรือไม่ ซึ่งข้อมูลการประเมินหลักสูตรจะนำไปสู่การตัดสินใจที่จะปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีคุณภาพสูงขึ้น

ขวลิต ชูกำแพง (2559: 116) ได้ให้ความหมายของการประเมินหลักสูตรว่า การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับหลักสูตร แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล จุดเด่น จุดด้อยของตัวหลักสูตร และกระบวนการของหลักสูตรเพื่อตัดสินคุณค่าของหลักสูตรว่าบรรลุความมุ่งหมายที่กำหนดไว้หรือไม่ เพียงใด เพื่อนำไปสู่การปรับปรุง และเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

การประเมินหลักสูตร หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่า ความเหมาะสม ประสิทธิภาพของหลักสูตรโดย การวิเคราะห์เอกสารหลักสูตรและการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ นำไปวิเคราะห์ตัดสินผลของการใช้หลักสูตรตาม เกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง การเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง กับหลักสูตร ได้แก่ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร อาจารย์ผู้สอน และนักเรียน ที่มีต่อหลักสูตรโครงการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ (รวม) โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พุทธศักราช 2556 โดยมุ่งประเมินด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และด้านผลผลิต

รูปแบบการประเมินของ Stufflebeam หรือ CIPP Model (Aziz, Mahmood, & Rehman. 2018: 192-194) คือ รูปแบบการประเมินที่เน้นให้ข้อมูลในด้านการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรในแต่ละขั้นตอนของการพัฒนา โดยมีประเด็นในการ ประเมิน 4 ด้าน หรือที่เรียกว่า CIPP Model รายละเอียด ดังนี้

1) ด้านบริบท (C : Context Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อม ความต้องการจำเป็นของ บุคคล หรือหน่วยงาน ตลอดจนความเหมาะสมของจุดมุ่งหมายของหลักสูตร นำไปสู่การตัดสินใจ วางแผนกำหนดหลักสูตร และกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (I : Input Evaluation) เป็นการประเมินความเหมาะสมเกี่ยวกับทรัพยากร ความเหมาะสม ของโครงสร้าง เนื้อหาหลักสูตร ทรัพยากรสนับสนุนต่าง ๆ เช่น ห้องเรียน สื่อการเรียนรู้ หรือสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อหลักสูตร เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผน โครงสร้างเนื้อหา และการจัดเตรียมทรัพยากรสนับสนุนต่าง ๆ

3) ด้านกระบวนการ (P : Process Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อตัดสินใจนำหลักสูตรไปปฏิบัติ และปรับปรุงแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหาร การจัดการเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล

4) ด้านผลผลิต (P : Product Evaluation) เป็นการประเมินเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตาม หลักสูตร และการบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อตัดสินใจทบทวนหลักสูตร ปรับปรุง ขยาย หรือยุบหลักสูตร

จากการทดลองใช้รูปแบบการประเมินหลักสูตรแบบ CIPP Model ของ Stufflebeam นั้นเหมาะสำหรับการพิจารณาข้อมูลเพื่อตัดสินใจในการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้น ๆ ซึ่งทำควบคู่ไปพร้อมกับกระบวนการพัฒนาหลักสูตร หรือ อาจกล่าวได้ว่ารูปแบบนี้จะเหมาะสมและควบคู่กับกระบวนการพัฒนาหลักสูตรในแต่ละขั้น โดยการประเมินหลักสูตรตาม รูปแบบของ CIPP Model นั้นเป็นการประเมินที่มีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรต่อไปได้ (Aziz, Mahmood & Rehman. 2018: 190)

หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรมีองค์ประกอบหลายส่วนที่นักการศึกษาได้สรุปแนวคิดไว้หลายรูปแบบ ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน อันจะนำไปสู่การใช้หลักสูตรอย่างมีคุณภาพ

ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, นิรมล ศตวุฒิ, และระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ (2557: 3 - 4) ได้สรุปแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบ ของหลักสูตร ว่ามีองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ดังนี้

1. หลักการและจุดมุ่งหมาย หลักการ คือ คุณสมบัติหรือแนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับหลักสูตร “หลักการ” จะบอกให้รู้ว่าหลักสูตรนั้น ๆ จัดขึ้นเพื่ออะไร ซึ่งจะกำหนดไว้ในเชิงปรัชญาของหลักสูตร ส่วนจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นความคาดหวังของหลักสูตรว่า ผู้ที่เรียนหลักสูตรนั้น ๆ จะมีคุณลักษณะอย่างไร ควรมีพฤติกรรมอะไรบ้าง จุดมุ่งหมายจึงเป็นผล การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ ค่านิยม ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ

2. เนื้อหาวิชาและเวลาเรียน

2.1 เนื้อหาวิชา เปรียบเสมือนสื่อหรือเครื่องนำทางพาผู้เรียนไปสู่จุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกเนื้อหาวิชา อาจจัดเป็นกลุ่มวิชา หมวดวิชา หรือรายวิชาก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเจตนาและความเหมาะสมในการจัดทำหลักสูตร

2.2 เวลาเรียน คือ ส่วนที่กำหนดว่า หลักสูตรนั้นต้องใช้เวลาศึกษาทั้งหมดกี่ปี แต่ละปีต้องเรียนกลุ่มวิชาหรือ รายวิชาอะไรบ้าง ร้อยละเท่าไร ในแต่ละสัปดาห์ต้องเรียนวิชาอะไรบ้าง เป็นเวลาเท่าไร

3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้บริหารและครูนำไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียน ประกอบด้วย กิจกรรมสำคัญ 3 ประการ

3.1 การแปลงหลักสูตรสู่การสอน ได้แก่การจัดทำเอกสารหลักสูตร วัสดุ และอุปกรณ์การสอนที่ต้องใช้ในการ จัดการเรียนการสอนให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตัวอย่างเอกสารหลักสูตร เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน แบบฝึกเสริมทักษะ หนังสืออ่านประกอบ เป็นต้น

3.2 การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก เช่นวัสดุหลักสูตร เอกสารหลักสูตร การจัดอบรมบุคลากรทั้งผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ รวมทั้งการเตรียมอาคาร สถานที่ ห้องปฏิบัติการ ห้องสมุด ให้พร้อมที่จะรองรับกิจกรรมการเรียนรู้ตาม ที่หลักสูตรที่กำหนดไว้

3.3 การสอน เป็นกระบวนการที่ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมเสริมความรู้ให้ผู้เรียน จุดหมายปลายทางของกระบวนการสอนคือทำให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร การสอนถือว่าเป็น หัวใจและเป็นกิจกรรมสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ หากไม่มีการสอน แม้หลักสูตรจะกำหนดไว้อย่างดีเลิศ ก็ไม่สามารถ ทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายที่มุ่งหวังได้

4. การประเมินผล เป็นกระบวนการค้นหาคำตอบเกี่ยวกับหลักสูตร 2 ลักษณะคือ

4.1 การประเมินผลการเรียน เป็นแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนและการปรับปรุง การเรียนการสอนของครู

4.2 การประเมินผลหลักสูตร เป็นการประเมินเกี่ยวกับปัจจัยป้อนกระบวนการ ผลผลิตและ ผลกระทบของ หลักสูตร เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษา และความต้องการทางสังคม

ดังนั้นหลักสูตร หมายถึง แผนหรือประสบการณ์เรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย หลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหารายวิชาหลักสูตร ตลอดจนความพร้อมและศักยภาพของผู้สอน สื่อการเรียนรู้ แหล่ง การเรียนรู้ งบประมาณ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การบริหารหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้าน ต่าง ๆ ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในโครงการวิจัยนี้ หมายถึง หลักสูตรโครงการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ (รวม.) โรงเรียน สาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พุทธศักราช 2556

หลักสูตรโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ รวม.) โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา หมายถึงโครงการจัดการศึกษาสำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่กำเนิดขึ้นโดยกระทรวงวิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างนักวิทยาศาสตร์ นักวิจัย เพื่อสร้างนวัตกรรมทาง วิทยาศาสตร์ โดยความร่วมมือของโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา และคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย บูรพา

รายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมหลักสูตรโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับ ดูแลของมหาวิทยาลัย” (โครงการ รวม.) โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา

กลุ่มสาระการเรียนรู้	หน่วยกิตในภาคเรียนต่าง ๆ						รวม
	ม.4		ม.5		ม.6		
	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 1	ภาค 2	
รายวิชาพื้นฐานและเพิ่มเติมกลุ่ม 1							
1. ภาษาไทย	1.0*	1.0*	1.0*	1.0*	1.0*	1.0*	6.0
2. สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม	1.0*	1.0*	1.0*	1.0*	1.0*	1.0*	6.0
- ประวัติศาสตร์	0.5*	0.5*	0.5*	0.5*			2.0
3. สุขศึกษาและพลศึกษา	0.5*	0.5*	0.5*	0.5*	0.5*	0.5*	3.0
4. ศิลปะ	0.5*	0.5*	0.5*	0.5*	1.0*		3.0
5. ภาษาต่างประเทศ							
- ภาษาอังกฤษ	2.0*	2.0*	2.0*	2.0	2.0	2.0	12.0
- ภาษาต่างประเทศที่ 2			1.5				1.5
6. คณิตศาสตร์	3.0*	3.0*	3.0	3.0	2.0		14.0
7. วิทยาศาสตร์							
- ฟิสิกส์	1.5*	1.5*	1.5*	1.5			7.0
- เคมี	1.5*	1.5*	1.5*	1.5			7.0
- ชีววิทยา	1.5*	1.5*	1.5*	1.5			7.0
- วิทยาศาสตร์โลกและดาราศาสตร์	1.5*						1.5
- วิทยาศาสตร์ทางทะเล						1.0	1.0
8. เสริมกระบวนการทางวิทยาศาสตร์							
- การสืบเสาะทางวิทยาศาสตร์	1.0						1.0
- สัมมนาทางวิทยาศาสตร์				1.0			1.0
- โครงการวิทยาศาสตร์		1.0		1.0			2.0
9. การงานอาชีพและเทคโนโลยี							
- คอมพิวเตอร์	1.0*		0.5*			1.5	3.0
- การงานอาชีพและเทคโนโลยี		1.5*					1.5
10. ทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา	1.0				0.5		1.5
รวมหน่วยกิตรายวิชาพื้นฐาน และ รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มที่ 1	16.75	15.75	15.25	15.25	10.75	7.25	81.0
รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มที่ 2	เลือกเรียนไม่ต่ำกว่า 9.0 หน่วยกิต						
รวมทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า	90.0 หน่วยกิต						

หมายเหตุ * หมายถึงรายวิชาพื้นฐาน

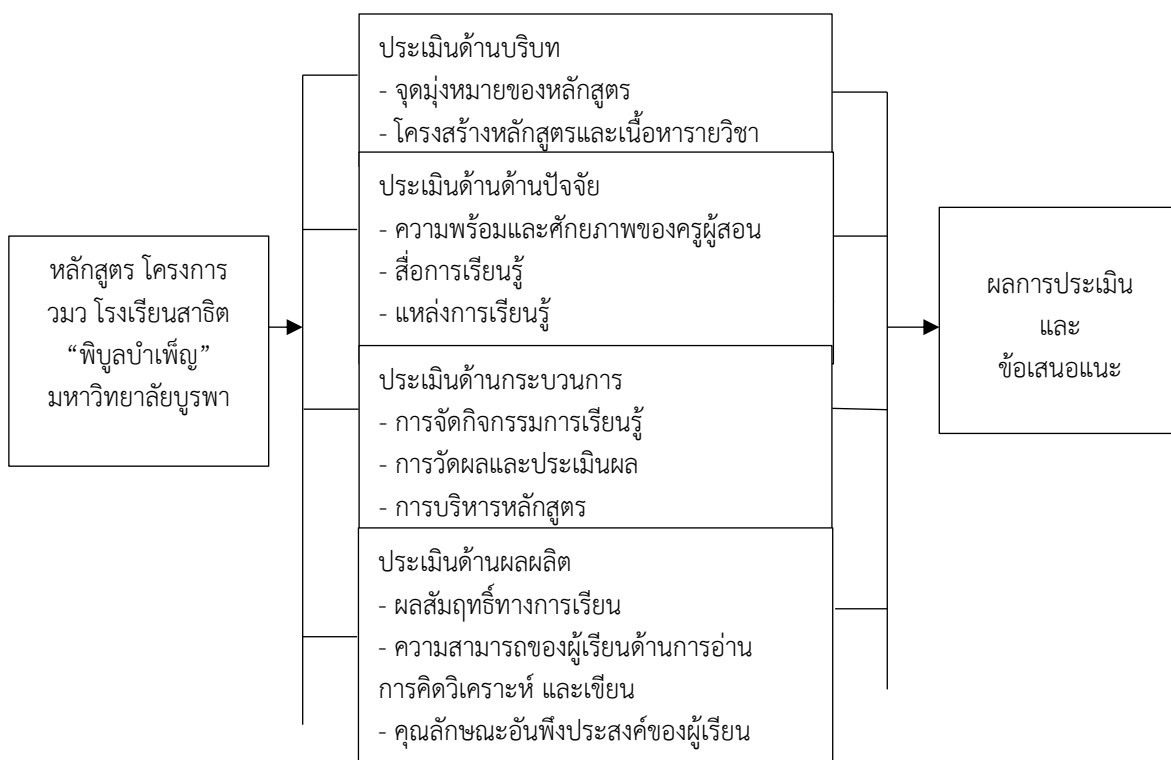

กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. การประเมิน ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้รูปแบบการประเมิน แบบ CIPP Model เนื่องจากเป็นรูปแบบการประเมินที่ประเมินครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่

- 1.1 ด้านบริบท ประกอบด้วย
  - 1.1.1 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
  - 1.1.2 โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหารายวิชา
- 1.2 ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย
  - 1.2.1 ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน
  - 1.2.2 สื่อการเรียนรู้
  - 1.2.3 แหล่งการเรียนรู้
- 1.3 ด้านกระบวนการ ประกอบด้วย
  - 1.3.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้
  - 1.3.2 การวัดผลและประเมินผล
  - 1.3.3 การบริหารหลักสูตร
- 1.4 ด้านผลผลิต ประกอบด้วย
  - 1.4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
  - 1.4.2 ความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน
  - 1.4.3 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

โดยสามารถแสดงในรูปแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน เพื่อประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) โดยใช้รูปแบบการประเมินแบบชิปปี้ (CIPP Model) (Stufflebeam and Deniel. 2003) ทำการประเมิน 4 ด้าน คือ 1) ด้านบริบท ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตร โครงสร้างหลักสูตร เนื้อหารายวิชา 2) ด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยความพร้อมศักยภาพของครู สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้และงบประมาณ 3) ด้านกระบวนการ ประกอบด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร และ 4) ด้านผลผลิต ประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การประเมินครั้งนี้มีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

ประชากร ที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ผู้บริหาร จำนวน 10 คน อาจารย์ผู้สอนโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) จำนวน 30 คน นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 - 6 โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ปีการศึกษา 2559 จำนวน 81 คน ผู้ปกครอง จำนวน 81 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการประเมินครั้งนี้ ได้มาจากการสุ่มที่ประกอบด้วย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จำนวน 2 คน ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการสอนวิทยาศาสตร์ จำนวน 1 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ และผู้บริหาร ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนของโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) จำนวน 2 คน โดยเป็นผู้บริหารสังกัดคณะวิทยาศาสตร์ 1 คน และสังกัดโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” เพื่อประเมินหลักสูตร

2. กลุ่มตัวอย่างที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) ได้แก่ อาจารย์ผู้สอนโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) จำนวน 5 คน นักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) จำนวน 5 คน และผู้ปกครองของนักเรียนโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) จำนวน 5 คน เพื่อประเมินหลักสูตร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่าง คือ แบบสอบถามสำหรับผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหารและครู และแบบสอบถามสำหรับ นักเรียน และผู้ปกครอง ในโครงการสนับสนุนการจัดตั้ง ห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ตอนที่ 2 สอบถามด้านบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการ และผลผลิต จำนวน 24 ข้อ และตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบบสอบถามดังนี้

- 2.1 กำหนดประเด็นที่ต้องการศึกษาและออกแบบสร้างข้อคำถาม
- 2.2 นำข้อคำถามที่ได้ทั้ง 3 ตอนหารือกับที่ปรึกษางานวิจัย
- 2.3 นำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถาม เป็นแบบแสดงความคิดเห็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และ ไม่แน่ใจ โดยมีค่าคะแนน +1 ,0 และ -1 ตามลำดับ
- 2.4 นำผลการพิจารณาข้อคำถามของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าความเที่ยงตรง (IOC)
- 2.5 เลือกข้อคำถามที่มีค่าความเที่ยงตรง(IOC) มากกว่า 0.5 ขึ้นไป และปรับแก้ข้อความในแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ
- 2.6 ปรับแก้ไขแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์

3. วิธีรวบรวมข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2561 ถึงเดือน มิถุนายน 2561 ในการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลกับผู้บริหารและครู ผู้ปกครอง และนักเรียนโครงการ วมว. โดยได้ดำเนินการดังนี้

3.1 ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูล และนำส่งให้กลุ่มตัวอย่าง

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้คืนกลับมาวิเคราะห์ข้อมูล จากแบบสอบถาม จากทั้ง 3 ตอน ตอนที่ 1 การตอบข้อมูลส่วนบุคคล เพื่อแบ่งกลุ่มผู้ตอบคำถาม และทำการวิเคราะห์เพื่อประเภทผู้ตอบคำถาม ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ 4 ด้าน คือด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐาน แยกกลุ่มการวิเคราะห์ 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอน กลุ่มผู้ปกครอง และกลุ่มนักเรียน แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การผ่านการประเมินที่ระดับ 3.51 และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ข้อมูลจากการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมโดยเขียนบรรยายเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการประเมินหลักสูตรสถานศึกษาโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2557 ดังตารางที่ 1 - ตารางที่ 5

ตารางที่ 1 ผลการประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ของการประเมินตามรูปแบบซีบีซี (CIPP Model)

รายการประเมิน	ระดับผลการประเมิน							
	ผู้บริหารและครู		ผู้ปกครอง		นักเรียน		ผลรวม	
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	ผลการประเมิน
1. ด้านบริบท	4.30	0.40	2.88	0.98	2.30	1.00	3.16	ผ่าน
2. ด้านปัจจัยนำเข้า	4.67	0.58	3.44	0.84	3.12	1.01	3.74	ผ่าน
3. ด้านกระบวนการ	4.56	0.58	3.11	0.36	3.00	0.61	3.56	ผ่าน
4. ด้านผลผลิต	4.62	0.49	3.43	0.66	3.69	0.96	3.91	ผ่าน

จากการประเมินตามเกณฑ์การผ่านการประเมินที่กำหนดไว้ คือ 3.51 นั้นผลการประเมินพบว่าผู้บริหารและอาจารย์ในโครงการให้ผ่านทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ได้คะแนนสูงที่สุดคือด้านปัจจัย ซึ่งประกอบด้วย ความพร้อมและศักยภาพของอาจารย์ สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้และงบประมาณ โดยมีผลการประเมินที่ 4.67 ส่วนผู้ปกครองนั้นประเมินในทุกด้านอยู่ในระดับไม่ผ่านเกณฑ์ โดยด้านที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดคือด้านบริบท ซึ่งประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของหลักสูตรและโครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา โดยมีผลการประเมินที่ 2.88 และนักเรียนประเมินผ่านเพียงด้านเดียวคือด้านผลผลิต ซึ่งประกอบด้วย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีผลการประเมินที่ 3.69 และไม่ผ่าน 3 ด้าน คือด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ โดยด้านที่มีผลการประเมินต่ำที่สุดคือด้านบริบท มีผลการประเมินที่ 2.3

จากการประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) มีผลการประเมินรายด้านดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประเมินหลักสูตรโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ด้านบริบท

รายการประเมิน	ระดับผลการประเมิน								
	ผู้บริหารและครู			ผู้ปกครอง			นักเรียน		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านบริบท									
1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร	4.53	0.52	มากที่สุด	2.88	0.77	ปานกลาง	2.94	0.87	ปานกลาง
2. โครงสร้างหลักสูตรและเนื้อหาวิชา	4.30	0.40	มาก	2.88	0.98	ปานกลาง	2.30	0.87	น้อย

1. ผู้บริหาร และครู มีความคิดเห็นว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสมมากที่สุด และ เหมาะสมมาก ตามลำดับ
2. นักเรียน มีความคิดเห็นว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสมปานกลาง และน้อย ตามลำดับ
3. ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นว่า จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร มีความเหมาะสมปานกลาง

ตารางที่ 3 ผลการประเมินหลักสูตรโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ด้านปัจจัยนำเข้า

รายการประเมิน	ระดับผลการประเมิน								
	ผู้บริหารและครู			ผู้ปกครอง			นักเรียน		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านปัจจัยนำเข้า									
1. ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน	4.06	0.46	มาก	3.57	0.73	มาก	3.71	1.14	มาก
2. สื่อการเรียนรู้	4.67	0.46	มากที่สุด	3.13	0.80	ปานกลาง	3.43	0.79	ปานกลาง
3. แหล่งเรียนรู้	4.53	0.58	มากที่สุด	3.40	0.55	ปานกลาง	2.80	1.10	ปานกลาง

1. ผู้บริหาร และครูผู้สอนมีความคิดเห็นว่า ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ มีความเหมาะสม มาก มากที่สุด และมากที่สุด ตามลำดับ
2. นักเรียน มีความคิดเห็นว่า ความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน สื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสม มาก ปานกลาง และปานกลาง ตามลำดับ
3. ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นว่าความพร้อมและศักยภาพของครูผู้สอน สื่อการเรียนรู้ และแหล่งการเรียนรู้ มีความเหมาะสม มาก ปานกลาง และปานกลาง ตามลำดับ

ตารางที่ 4 ผลการประเมินหลักสูตรโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ด้านกระบวนการ

รายการประเมิน	ระดับผลการประเมิน								
	ผู้บริหารและครู			ผู้ปกครอง			นักเรียน		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านกระบวนการ									
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.92	0.24	มาก	3.16	0.67	ปานกลาง	2.78	0.79	ปานกลาง
2. การวัดผลและประเมินผล	3.92	0.43	มาก	3.43	0.61	ปานกลาง	3.50	0.67	ปานกลาง
3. การบริหารหลักสูตร	4.56	0.58	มากที่สุด	3.11	0.36	ปานกลาง	3.00	0.61	ปานกลาง

1. ผู้บริหาร และครูผู้สอน มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร มีความเหมาะสม มาก มาก และมากที่สุดตามลำดับ
2. นักเรียน มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร มีความเหมาะสมปานกลางทั้งหมด
3. ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการบริหารหลักสูตร มีความเหมาะสมปานกลางทั้งหมด

ตารางที่ 5 ผลการประเมินหลักสูตรโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ด้านผลผลิต

รายการประเมิน	ระดับผลการประเมิน								
	ผู้บริหารและครู			ผู้ปกครอง			นักเรียน		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านผลผลิต									
1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	4.10	0.62	มาก	2.77	0.44	ปานกลาง	3.03	1.00	ปานกลาง
2. การอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน	4.22	0.49	มากที่สุด	3.09	0.54	ปานกลาง	3.20	0.61	ปานกลาง
3. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน	4.62	0.49	มากที่สุด	3.43	0.66	ปานกลาง	3.69	0.96	มาก

1. ผู้บริหาร และครู มีความคิดเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเหมาะสม มาก มาก และมากที่สุด ตามลำดับ
  2. นักเรียน มีความคิดเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเหมาะสมปานกลาง ปานกลาง และมาก ตามลำดับ
  3. ผู้ปกครอง มีความคิดเห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีความเหมาะสมปานกลางทั้งหมด
- ทั้งนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้
- ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการบริหารหลักสูตรยังไม่เหมาะสม จึงควรปรับปรุงโดยมีการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม และไม่จัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลามากเกินไป ทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมน้อย และการปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตร เพื่อให้เกิดความเข้าใจในด้านการจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผล รวมถึงการจัดเวลาในการทำโครงการให้เพียงพอ

อภิปรายผล

ผลการวิจัยที่ได้จากการประเมินหลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) มีผลการประเมินอยู่ในระดับผ่าน โดยแบ่งการประเมิน 4 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนการประเมินจากมากไปหาน้อยดังนี้

1. ด้านผลผลิต ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ผ่าน เนื่องจากกลุ่มผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความสามารถด้านการอ่านคิดวิเคราะห์ เขียนและคุณลักษณะอันพึงประสงค์มีความเหมาะสม มากเนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับดี ซึ่งเป็นไปตามประกาศ มติกรรมการบริหารโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) เกณฑ์การรักษาสภาพการเป็นนักเรียนโครงการ วมว. ระยะที่ 2 ทำได้กำหนดผลการเรียนเฉลี่ยสะสมไม่น้อยกว่า 2.5 และผลการเรียนเฉลี่ยในกลุ่มสาระวิชาวิทยาศาสตร์และกลุ่มสาระวิชาคณิตศาสตร์ ไม่น้อยกว่า 3.0 ในแต่ละภาคการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2558: 1) ซึ่งเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียนมีความพยายามในการคงสถานะการเป็นนักเรียนทุนตลอดโครงการ

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ผ่าน เพราะผู้สอนมีความพร้อมและศักยภาพมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารโครงการ ซึ่งจัดการเรียนการสอนในรายวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์โดยอาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และมีการใช้ห้องปฏิบัติการของคณะวิทยาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา หากแต่ผู้ปกครองและนักเรียนเห็นว่าสื่อการเรียนรู้และแหล่งการเรียนรู้มีความเหมาะสมปานกลาง เนื่องจากต้องใช้เวลาในการเดินทางจากโรงเรียนไปห้องปฏิบัติการของมหาวิทยาลัยมากพอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับรายงานประจำปี 2558 ที่พบว่า มหาวิทยาลัยมีการตั้งคณะทำงานเพื่อทำหน้าที่กำกับดูแลการจัดการเรียนการสอนห้องเรียนวิทยาศาสตร์ของโรงเรียนที่อยู่ในกำกับของมหาวิทยาลัย บริหารจัดการหลักสูตร ประสานงานกับโรงเรียนเครือข่าย และภาคีฯ ในการสนับสนุนด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนหากแต่ อาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์ที่ต้องทำการสอนให้กับโครงการ วมว. มีภาระงานสอนมากทำให้เกิดความไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้กับนักเรียน สร้างความกังวลใจให้กับผู้ปกครองที่มีต่อหลักสูตรห้องเรียนวิทยาศาสตร์ โครงการ วมว. (สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2558: 9)

3. ด้านกระบวนการ ผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์ผ่าน เนื่องจากการบริหารจัดการด้วยความร่วมมือจากคณะวิทยาศาสตร์และโรงเรียนทำให้ได้คุณภาพมาก หากแต่ผู้ปกครองและนักเรียนประเมินในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้ปกครองและนักเรียนเห็นว่า โดยได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรปรับปรุงโดยมีการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลที่เหมาะสม และไม่จัดการเรียนรู้ที่ใช้เวลามากจนเกินไป ทำให้ผู้เรียนมีเวลาในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมน้อย และควรปรับปรุงพัฒนาการบริหารหลักสูตรอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ศรัณย์ จันทศรี, และน้อมจิต กิตติโชติพาณิชย์ (2557: 76) ที่พบว่า ผู้ปกครองและครู และผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้เรียนและเพิ่มเจตคติต่อการเรียนคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ โดยการจัดโครงการหรือกิจกรรมทางการศึกษาให้ผู้เรียนได้เห็นความสำคัญและความสำเร็จที่จะเกิดขึ้น และนำไปพัฒนาผลการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์และเจตคติที่ดีต่อการเรียนในด้านต่าง ๆ

4. ด้านบริบท อยู่ในเกณฑ์ไม่ผ่าน ซึ่งผู้ปกครอง และนักเรียนเห็นว่าหลักสูตร และโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรยังไม่มี ความเหมาะสมกับผู้เรียน เนื่องจากพบว่าจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตรโดยรวมยังมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ควรมีการปรับปรุงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และโครงสร้างของหลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทนักเรียนและโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ สุภา นิลพงษ์ (2554: 137) ที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรต้องสอดคล้องกับความต้องการและความถนัดของผู้เรียนจึงจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากที่สุด และตรงกับความต้องการของผู้ปกครองของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักสูตรโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพาโครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) มีความแตกต่างจากหลักสูตรวิทยาศาสตร์ทั่วไป อันเป็นการจัดหลักสูตรที่เข้มข้น ทางด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ จึงควรมีโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์

อย่างเข้มข้นให้กับนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพิ่มขึ้นเพื่อเป็นการเตรียมบุคคลที่มีคุณภาพสูงเพื่อเข้าสู่อุดมศึกษา

1.2 ในการนำหลักสูตรโรงเรียนสาธิต“พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา โครงการสนับสนุนการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (โครงการ วมว.) ไปใช้นั้น ควรมีการปรับปรุงในด้านบริบทให้สอดคล้องกับสถานศึกษาโดยยึดจุดเน้นของโรงเรียนโดยการปรับรายวิชาให้ตรงความต้องการและกำหนดเวลาการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเกณฑ์และเงื่อนไขของการจบการศึกษาที่จะต้องมีการใช้เวลาในการทำและนำเสนอโครงงานอย่างน้อย 1 เรื่องและได้รับผลการประเมินในระดับ “ผ่าน” ตามที่ได้กำหนดไว้ในหลักเกณฑ์/แนวทางปฏิบัติในการเป็นนักเรียนโครงการ วมว. ระยะที่ 2 (สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2558: 1)

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ทำการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ

2.2 ควรมีการวิจัยประเมินหลักสูตรโดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากและหลากหลายขึ้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในด้านต่าง ๆ เช่นเจ้าหน้าที่โครงการ ผู้ที่ได้มีโอกาสรับนักเรียนไปศึกษาต่อ

2.3 ควรมีการวิจัยประเมินหลักสูตรเมื่อมีการใช้หลักสูตรครบ 3 ปี เพื่อให้เกิดการพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์แห่งประเทศไทย.
- _____. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- ชวลิต ชูกำแหง. (2559). **การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2556). **การพัฒนาหลักสูตร ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: วิพริทธิ์ (1991)
- ศรัณย์ จันทศรี, และ น้อมจิต กิตติโชติพาณิชย์. (2557). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคะแนนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์ - คณิตศาสตร์ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขตพระโขนง. **วารสารวิทยาศาสตร์ลาดกระบัง**, 23(1): 62 – 79.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล. (2556). **การพัฒนาและประเมินหลักสูตรสังคมศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศักดิ์ศรี ปาณะกุล, นิรมล ศตวุฒิ, และระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน. (2557). **หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สมทรง สุภาพ. (2565). รูปแบบการประเมินในศตวรรษที่ 21 ซึ่งพัฒนาจากรูปแบบการประเมิน CIPP Model. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา**, 33(1): 1 – 14.
- สุภา นิลพงษ์. (2554). **การประเมินหลักสูตรโรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการการประเมิน). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). **มติคณะกรรมการบริหารโครงการฯ ครั้งที่ 1/2558 ประกาศสำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2558**. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2565, จาก <http://scius.most.go.th/upload/downloads/67/99.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (วมว) ระยะที่ 2**. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2565, จาก <http://scius.most.go.th/upload/downloads/56/82.PDF>.
- _____. (2552). **รายงานผลการดำเนินงานโครงการจัดตั้งห้องเรียนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน โดยการกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย (วมว) 2552**. สืบค้นเมื่อ 29 สิงหาคม 2565, จาก <http://scius.most.go.th/upload/downloads/56/82.PDF>.
- Shamsa Aziz, Munazza Mahmood, & Zahra Rehman. (2018). Implementation of CIPP Model for Quality Evaluation at School Level: A Case Study. **Journal of Education and Educational Development**, 5(1).

Stufflebeam, & Daniel, (2003). **The CIPP model for Evaluation**. International Handbook of Educational Evaluation, p.31 – 62.

การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
The Study of Academic Affairs Management of Small Schools
under Nakhon Sawan Primary Educational
Service Area Office 2

ลลิตา ภัทรธาดาสิริ¹, ทินกร ชอัมพงษ์², เยาวเรศ ภัคดีจิตร³
Lalita Phattharathadasiri¹, Thinnakorn Cha-umpong², Yaowares Pakdeejit³
Corresponding Author E-mail: lalita.nu@nsru.ac.th

Received: 2022-08-12; Revised: 2022-10-26; Accepted: 2022-11-29

บทคัดย่อ

การศึกษครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก และ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 191 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ที่มีค่าความเที่ยง 0.97 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และทดสอบรายคู่ตามวิธีของเชฟเฟ ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการดำเนินงาน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ตามลำดับ โดยพบว่าด้านที่มีการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ ด้านการวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การดำเนินงานวิชาการ, โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University.

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were 1) to study the problems of academic administration of small schools and 2) to compare the opinions of school administrators and teachers towards academic administration of small schools. The sample group comprised 191 people consisting of administrators and teacher of small school, using simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire according to academic affairs management of small schools with a reliability coefficient of .97. The data were statistically analyzed by percentage, mean, and standard deviation, t-test independent, and analysis of variance (One-way ANOVA), and Scheffe's method. The study findings were as follows:

1. The level of academic affairs management of small schools overall were at a high level When considering each aspect it was found that the highest level of academic affairs management was the development of an school curriculum. The next to that was the development of an internal assurance system and education standard. The next to that was the education guidance and the lowest level of academic affairs management was the assessment and credit transfer.

2. The comparison of the level of opinions of administrators and teachers towards the academic affairs management of small schools found that different job position education level and work experience had not different opinions toward the academic affairs management of small schools not different in overall.

Keywords: Academic Affairs Management, Small Schools

บทนำ

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การจัดการศึกษาต้องเป็นไปตามความถนัด ความสนใจของผู้เรียน และเป็นการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การพัฒนาศักยภาพและความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข และสมรรถนะที่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน การพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่เสถียรภาพ และความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ ตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กล่าวว่า การกำหนดเป้าหมาย ทิศทางของการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาได้อย่างเสมอภาค พัฒนาการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาด้านสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับตลาดงานและการพัฒนาของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2562: 1 - 2) หลักการจัดการศึกษาเพื่อปวงชน (Education for All) เป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้ประชาชนทุกคนทุกช่วงวัย ได้รับโอกาสทางการศึกษา เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ประชาชนทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา ทุกโอกาสอย่างมีคุณภาพและเป็นมาตรฐาน ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ สามารถพัฒนาให้บรรลุตามความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ ตอบสนองและก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560: 76)

งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา เพราะงานวิชาการเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่วนงานด้านอื่นๆเป็นงานที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้งานวิชาการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งงานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมด้านการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การวางแผน กำหนดนโยบาย จัดทำหลักสูตร พัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน ไปจนถึงการวัดและประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของของสถานศึกษา (พนัส ดวงเอก. 2555: 9) งานวิชาการเป็นการกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาตามหลักแห่งประสิทธิภาพและประสิทธิผล และเน้นในเรื่องการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ อาศัยความร่วมมือของชุมชน สังคม การสร้างเครือข่าย โดยมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐาน (วิมล เดชะ. 2559: 18) งานวิชาการเป็นกระบวนการในการดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร (รุจิรี ภู่อารยะ. 2557: 19)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น 145 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนขนาดเล็กที่มีนักเรียน 1 - 120 คน จำนวน 81 โรงเรียน ซึ่งในปีที่ผ่านมา ผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนในภาพรวมทุกรายวิชาต่ำกว่าระดับประเทศ ดังนี้ วิชาภาษาไทย คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 0.60 วิชาภาษาอังกฤษ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 6.36 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 1.78 และวิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 1.48 และผลการทดสอบทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 ปีการศึกษา 2563 ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในภาพรวมทุกรายวิชาต่ำกว่าระดับประเทศ ดังนี้ วิชาภาษาไทย คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 4.17 วิชาภาษาอังกฤษ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 6.39 วิชาคณิตศาสตร์ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 3.97 และวิชาวิทยาศาสตร์ คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 1.94 และนอกจากปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำลงแล้วนั้น ยังพบปัญหาด้านวิชาการของโรงเรียนอยู่หลายด้าน เช่น ระบบของการนิเทศ ติดตาม กำกับ และประเมินผลไม่ต่อเนื่อง ครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่เข้าใจการพัฒนาตามสมรรถนะตามศักยภาพ การจัดสรรงบประมาณยังไม่ครอบคลุมและทั่วถึงไม่เพียงพอต่อความต้องการ โรงเรียนขนาดเล็กมีความแตกต่างในด้านบริบทสถานศึกษา ด้านงบประมาณ จำนวนครู ส่งผลต่อการบริหารจัดการศึกษา ครูโรงเรียนขนาดเล็กมีภาระงานมาก มีการรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนหลายรายวิชา และอาจต้องจัดการเรียนการสอนแบบหลายระดับชั้น ทำให้ส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียน ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้าน ICT ครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่เข้าใจทักษะด้านการสื่อสารทางภาษา ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการศึกษา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. 2564: 27)

จากสภาพปัจจุบันและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานวิชาการ ในการเสริมสร้างงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิชาการเพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำแนกตาม ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของงานวิชาการ

งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา งานวิชาการจะเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การนิเทศ ปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ ซึ่งผู้ศึกษาได้รวบรวมความหมายของนักวิชาการและนักการศึกษาหลายท่านซึ่งได้ให้ความหมายของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งผู้ศึกษาจะขอนำเสนอดังนี้

ชุมศักดิ์ อินทร์รัช (2556: 26) กล่าวว่า ความหมายของงานวิชาการไว้ว่า เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการถ่ายทอดความรู้ไปสู่กลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียน การจัดสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา การวัดผลประเมินผล การประกันคุณภาพ รวมถึงการจัดบรรยากาศเพื่อประโยชน์ทางวิชาการ

จรรณี แก้วเอี่ยม (2557: 4) กล่าวว่า งานวิชาการ หมายถึง งานที่เป็นหัวใจของสถานศึกษาหรือโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วยงานย่อยอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรวิชาสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา และงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุน งานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จ

อมรรตน์ โพธิ์เพชร (2557: 34) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญและถือเป็นงานหลักของโรงเรียน ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและความรับผิดชอบ และต้องเป็นผู้นำทางวิชาการแก่คณะครูให้ความร่วมมือ ให้คำปรึกษาแนะนำ และคอยประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญงานวิชาการยังป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จ และส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีความสุข

อุทัย บุญประเสริฐ (2557: 40) กล่าวว่า งานวิชาการ คือ งานที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้เป็นงานบริหารหลักสูตรให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามจุดหมายของหลักสูตรที่มีคุณภาพได้มาตรฐานมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดหมายของหลักสูตร

ปริศนา สำเนียงแจ่ม (2558: 16) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การนิเทศงานสอน การประเมินผลการสอนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดแก่ผู้เรียน

สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่สำคัญที่สุดของสถานศึกษา เพราะจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ก็คือ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษา ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเป็นคนที่มีความสุข

ความสำคัญของงานวิชาการ

งานวิชาการของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องด้วยเป็นหัวใจหลักของการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อให้นักเรียนมีคุณภาพตามที่หลักสูตรสถานศึกษากำหนด ซึ่งได้มีนักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการดำเนินงานวิชาการไว้ ซึ่งผู้ศึกษาจะขอนำเสนอ ดังนี้

สุชาติ ศิริสุวรรณ (2554: 15) ได้สรุป ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า ความสำเร็จของสถานศึกษาขึ้นอยู่กับ การนำหลักงานวิชาการ คือหลักการพัฒนาคุณภาพ หลักการมีส่วนร่วม หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักประหยัด หลักความเป็นวิชาการ นำไปปฏิบัติเพื่อคุณภาพของเป้าหมายคือผู้เรียนเป็นหลัก ตลอดจนบุคลากรซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในกระบวนการบริหาร โดยเน้นการมีส่วนร่วมให้การส่งเสริมสนับสนุนและดูแลเอาใจด้วยความยุติธรรมและเสมอภาพ

ปรารณา ดันติกุลไพบูลย์ (2555: 33) ได้สรุป ความสำคัญของงานวิชาการไว้ว่า งานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการของสถานศึกษาซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในสาระสำคัญตามขอบข่ายงานวิชาการเป็นอย่างดีอันจะส่งผลให้นักเรียนมีคุณภาพตามเป้าหมายของหลักสูตร

จรรณี แก้วเอี่ยม (2557: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่า งานวิชาการเป็นหัวใจของสถาบันการศึกษาทุกระดับไม่ว่า จะเป็นมหาวิทยาลัยหรือระดับสถานศึกษาการที่จะดูว่า สถาบันใดมีมาตรฐานก็มักเอาผลงานทางวิชาการเป็นสำคัญงานวิชาการจะสัมฤทธิ์ผลเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับ บทบาทของผู้บริหารว่า จะเอาใจจริงเอาใจกับการบริหารงานวิชาการเพียงใด

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า งานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยมีเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่สถานศึกษากำหนด

หลักการของงานวิชาการ

หลักการของงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญในการพัฒนางานวิชาการ โดยมีจุดมุ่งหมายจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ นักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวถึงหลักการของงานวิชาการดังนี้

ธวัชชัย สิงห์จันทร์ (2556: 11) กล่าวว่า หลักการของงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวิชาการที่เกี่ยวกับงานด้านบริหารหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้งานด้านพัฒนาคุณภาพครู งานด้านการจัดการเรียนการสอน งานด้านวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อ การเรียนการสอน งานห้องสมุด งานนิเทศการศึกษา งานการวัดและประเมินผลการเรียน

จิตติมา วรรณศรี (2557: 6 - 8) กล่าวว่า หลักการของงานวิชาการของสถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วยกระบวนการ PDCA ดังนี้

1. การวางแผน (Plan: P) เป็นการดำเนินงานเพื่อจัดเตรียม วางแผนงาน ทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ได้แก่ การวางแผนงานวิชาการ การพัฒนาหลักสูตร และการพัฒนาสื่อและแหล่งการเรียนรู้

1.1 การวางแผนงานวิชาการ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางและแนวทางดำเนินงานวิชาการ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายของงานวิชาการ การกำหนดโครงการ/กิจกรรมด้านวิชาการ การจัดทำปฏิทินในการดำเนินงาน การจัดสรรและกำหนดทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินโครงการ/กิจกรรม การกำหนดโครงสร้างการบริหารงานวิชาการ การกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบแก่บุคลากร เพื่อสนับสนุนให้การดำเนินงานวิชาการเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนด

1.2 การพัฒนาหลักสูตร เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติคุณลักษณะตามที่คาดหวัง ได้แก่ การแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำหลักสูตรโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ปัญหาและความต้องการต่าง ๆ ของท้องถิ่น เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษา กำหนดสาระการเรียนรู้ที่จำเป็น และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น กำหนดแนวทางจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีคุณลักษณะตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติจริงโดยการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

2. การปฏิบัติตามแผน (DO: D) เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับในส่วนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อันได้แก่ การพัฒนาสื่อ แหล่งการเรียนรู้และการจัดการเรียนรู้

2.1 การจัดการเรียนรู้ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดเตรียมสื่อวัสดุ อุปกรณ์ คู่มือ ชุดการสอน วีดิทัศน์ คอมพิวเตอร์หรืออื่น ๆ เพื่อประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้รวมถึงการพัฒนา หรือการจัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.2 เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้ และสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายหลักสูตร ซึ่งควรมีกิจกรรมที่หลากหลายเน้นผู้เรียนให้มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติกิจกรรม ผึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับเพื่อน การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง สอดแทรกและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ รวมทั้งการดำเนินโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหา และพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษา

3. การตรวจสอบ (Check: C) เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ผลการเรียนรู้รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนของครูเพื่อสรุปประเมินผลว่าสามารถบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมากน้อยเพียงใด ได้แก่ การนิเทศภายใน การวัดและประเมินผล

3.1 การนิเทศภายใน เป็นกระบวนการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการติดตาม และช่วยเหลือ แนะนำส่งเสริม สนับสนุนให้ครู/บุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทความรับผิดชอบได้สำเร็จ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้นิเทศควรกำหนดแผนการนิเทศ ติดตาม ดำเนินการนิเทศ การปฏิบัติงาน เพื่อช่วยให้การบริหารงานวิชาการบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

3.2 การวัดและประเมินผล เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างการเรียนการสอน และหลังการเรียนการสอนเพื่อประกอบการตัดสินใจ ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่ มากน้อยเพียงใด มีปัญหา/อุปสรรคในการพัฒนาผู้เรียนอย่างไรบ้าง โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายตรงตามสภาพจริงและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายการเรียนรู้ โดยการสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล หรือ

เครื่องมือวัดผลที่มีความสอดคล้องครอบคลุมเนื้อหาและคุณลักษณะที่ต้องการวัด อาทิ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบตรวจสอบรายการ แบบทดสอบ เป็นต้น

4. การปรับปรุง (Act: A) เป็นการดำเนินงานเกี่ยวกับการพิจารณากำหนดแนวทางปรับปรุง พัฒนาผลผลิตจากการดำเนินงานวิชาการ ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

4.1 การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาและการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นหรือมีคุณลักษณะ/พฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ โดยเริ่มต้นจากปัญหาที่พบในการจัดการเรียนรู้ หรือนำข้อมูลสารสนเทศจากการวัด และประเมินผลการเรียนรู้มาใช้วิเคราะห์ปัญหา เพื่อกำหนดวิธีการสร้างนวัตกรรมในการแก้ปัญหา พัฒนาผู้เรียนซึ่งจะนำไปสู่การวางแผนปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ต่อไป

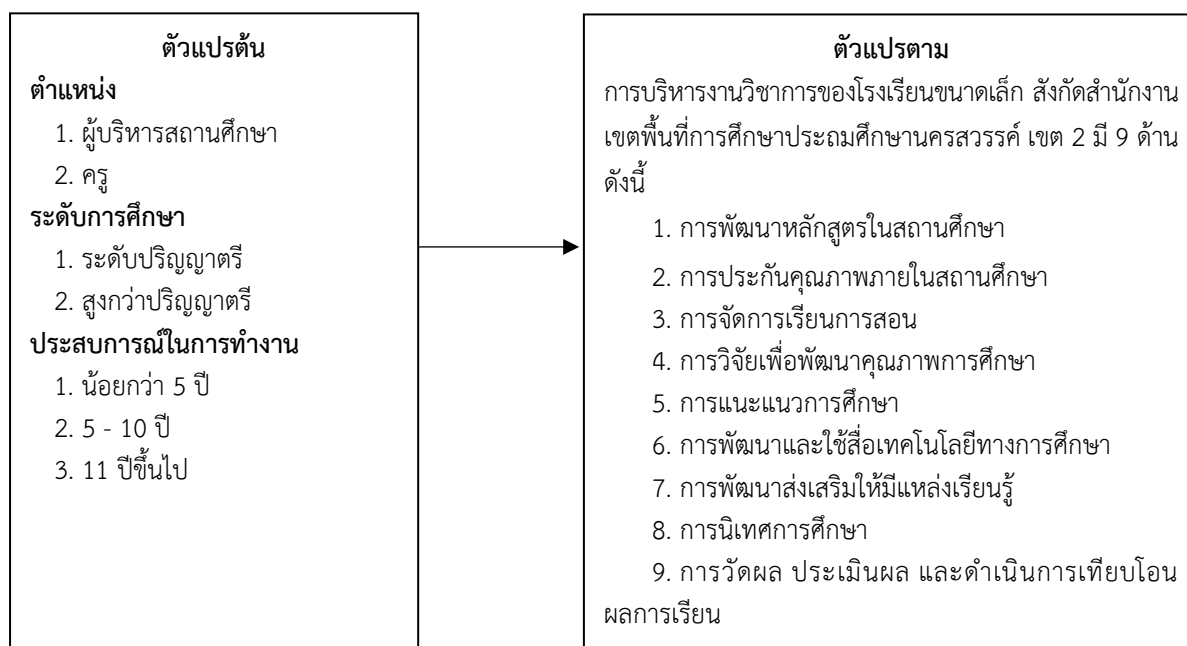
กระทรวงศึกษาธิการ (2561: 20) กล่าวว่า ได้กำหนดแนวทางงานวิชาการเป็นภารกิจสำคัญของสถานศึกษา ซึ่งจะต้องดำเนินพัฒนาในเรื่องหลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ เพื่อให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์ พันธกิจของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

1) วางแผนงานด้านวิชาการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาการพัฒนาทางกระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน การประเมินคุณภาพภายในมาตรฐานสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การพัฒนาและการส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ โดยการรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์ กำหนดเป้าหมาย จัดทำกรอบในการดำเนินงานตลอดจน ดูแล นิเทศ กำกับ และติดตาม

2) ผู้บริหารสถานศึกษาอนุมัติโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

จากความหมายดังกล่าว สรุปได้ว่า หลักการของงานวิชาการ หมายถึง เป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาส่งเสริมงานด้านวิชาการ การทำงานอย่างเป็นระบบ งานด้านวิชาการของสถานศึกษาที่ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เกิดประสิทธิภาพและต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 81 คน ครู จำนวน 290 คน รวม 371 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 191 คน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 42 คน ครู จำนวน 149 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) จากโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามการศึกษาดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 การศึกษาดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยศึกษาใน 9 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา 2) ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการแนะแนวการศึกษา 6) ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา 7) ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 8) ด้านการนิเทศการศึกษา และ 9) ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการศึกษาดำเนินงานวิชาการ เพื่อนำข้อมูลต่าง ๆ มาวิเคราะห์เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ขอเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหา หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของคำถามแต่ละข้อตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้

3.2 แบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารและครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้ศึกษาขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้ศึกษาพบผู้อำนวยการโรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูทาง Google form ในระหว่างวันที่ 25 กุมภาพันธ์ - 11 มีนาคม 2565

4.3 ผู้ศึกษาขอได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามทาง Google form โดยได้รับการตอบกลับของแบบสอบถามกลับมา 191 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 การศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 นำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย หาค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอในรูปตารางประกอบ ความเรียง

5.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน นำมาวิเคราะห์สถิติ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพแบ่งเป็น 2 กลุ่ม และการวิเคราะห์ความแปรปรวน ทางเดียว (One-Way ANOVA) ด้วยสถิติ (F - test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพตั้งแต่ 3 กลุ่มขึ้นไป ในกรณีที่พบ ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำมาทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ตามวิธีการของ Scheffe

ผลการวิจัย

1. การศึกษาในขั้นตอนการปฏิบัติงานสูงสุด 2 อันดับแรก และอันดับสุดท้ายของการดำเนินงานวิชาการทั้ง 9 ด้าน คือ

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23, S.D. = 0.48$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การนำหลักสูตรไปใช้ภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.65$) รองลงมา คือ วิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 4.30, S.D. = 0.61$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุดคือ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.74$)

1.2 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.30$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ กำหนดมาตรฐานการศึกษาเป้าหมายความสำเร็จของ สถานศึกษา ($\bar{X} = 4.34, S.D. = 0.61$) รองลงมา คือ การพัฒนางานตามแผนและติดตามตรวจสอบประเมินคุณภาพภายใน สถานศึกษา ($\bar{X} = 4.26, S.D. = 0.53$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 4.13, S.D. = 0.74$)

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.16, S.D. = 0.44$) เมื่อพิจารณาเป็นราย ข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.64$) รองลงมา คือ การปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ($\bar{X} = 4.28, S.D. = 0.70$) และข้อที่มีสภาพ การดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การวิเคราะห์หลักสูตรในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.07, S.D. = 0.67$)

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12, S.D. = 0.49$) เมื่อ พิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนา คุณภาพการศึกษา ($\bar{X} = 4.21, S.D. = 0.64$) รองลงมา คือ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทาง วิชาการของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.64$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์การวิจัยระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา ($\bar{X} = 3.87, S.D. = 0.76$)

1.5 ด้านการแนะแนวการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22, S.D. = 0.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การจัดระบบงานและโครงสร้างงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ ชัดเจน ($\bar{X} = 4.35, S.D. = 0.67$) รองลงมา คือ การพัฒนาระบบงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.70$) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในการแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ($\bar{X} = 4.05, S.D. = 0.72$)

1.6 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14, S.D. = 0.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ กำหนดนโยบายการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ และ เทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.25, S.D. = 0.58$) รองลงมา คือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนและ

เทคโนโลยีทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.64) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การประเมินผลการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.72)

1.7 ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.32$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ การจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.58) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = 0.76)

1.8 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การวางแผนกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.62) รองลงมา คือ การประสานความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.68) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = 0.75)

1.9 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีสภาพการดำเนินงานสูงที่สุด คือ การกำหนดนโยบายการวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ ส่งเสริมให้ครูวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.67) และข้อที่มีสภาพการดำเนินงานต่ำที่สุด คือ การพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.71)

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีตำแหน่งต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์การศึกษากิจการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ส่วนใหญ่มีสภาพการดำเนินงานเรื่อง การนำหลักสูตรไปใช้ภายในสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและมีเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา งบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนในการจัดกระบวนการกิจกรรมการเรียนรู้ มีการจัดระบบงานโครงสร้างงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำหนดนโยบายการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการวางแผนกระบวนการนิเทศ การกำหนดนโยบายการวัดผลประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วัชร ขันธสมบัติ (2553) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ ด้านการเรียนการสอน ด้านการวัดประเมินผล ด้านการนิเทศภายใน และด้านวัสดุประกอบหลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านการเรียนการสอน ด้านวัสดุประกอบ

หลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดประเมินผล ด้านการนำหลักสูตรไปใช้ และด้านการนิเทศภายใน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา มีหลักสูตรสถานศึกษานำหลักสูตรไปใช้ภายในสถานศึกษา ผู้บริหารครู และชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ชุมชนมีความเข้าใจในหลักสูตรสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ปัญหาและสาเหตุที่เกี่ยวข้องจากการประเมินผลการจัดทำหลักสูตรและการใช้หลักสูตรสถานศึกษาร่วมกัน ทำให้การนำหลักสูตรสถานศึกษาสู่การปฏิบัติจึงเป็นเรื่องง่าย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ญัฐณิโกนต์ ทองโคตร, และวานิช ประเสริฐพร (2564) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ได้แก่ ประชุมชี้แจง และแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ก่อนจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษา พัฒนางานตามแผนและติดตามตรวจสอบประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรนาถ มีศิลป์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรธิดา เตโชเม้ง (2560) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียน โดยเปลี่ยนบทบาทจากครูที่มีแต่บรรยายมาเป็นผู้ชี้แนะ แนะนำ หรืออาจรวมกันเป็นคณะครู เพื่อร่วมกันออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีสร้างความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมทางวิชาการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ คำหาญ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

5. ด้านการแนะแนวการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการแนะแนวการศึกษา มีการจัดระบบงานและโครงสร้างงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การพัฒนาระบบงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการกำกับ ดูแล และสนับสนุน การดำเนินงานแนะแนวและระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกศล ประสงค์สุข (2558) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 ด้านการแนะแนวการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

6. ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา มีกำหนดนโยบายการจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีทางการศึกษา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผลิตสื่อการสอนและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการเก็บ บำรุงรักษา และปรับปรุงสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อภิชาติ คำหาญ (2564) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

7. ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีสภาพการดำเนินงานด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ มีการส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา พัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โกศล ประสงค์สุข (2558) ได้วิจัยเรื่อง สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3 พบว่า ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

8. ด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนมากสภาพการดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษา มีการวางแผนกระบวนการนิเทศ มีการประสานความร่วมมือในการทำงานระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ และมีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภัทรธิดา เดโชเม้ง (2560) ได้วิจัยเรื่อง ศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

9. ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนมากสภาพการดำเนินงานด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน มีการกำหนดนโยบายการวัดผล ประเมินผล และการดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน มีการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลให้มีมาตรฐาน ส่งเสริมให้ครูวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรนาท มีศิลป์ (2559) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2 พบว่า ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

1. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างผู้บริหารสถานศึกษาและครู ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการบริหารงานทุกฝ่าย โดยให้การสนับสนุน ส่งเสริมครูในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ส่วนครูทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานของสถานศึกษา ใช้หลักการทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดความเข้าใจในระบบการดำเนินงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริณา เมรัตน์ (2562) การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการ จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความรู้และเข้าใจในหลักการของงานวิชาการ แนวความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ วางแผน และการดำเนินงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นพรัตน์ ศรีสกุล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษารนอง พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้บริหาร และครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานวิชาการไม่แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ต้องรับผิดชอบงานหลาย ๆ อย่าง

ร่วมกัน ใช้หลักการทำงานร่วมกัน ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งต่างกันสามารถเข้าใจ การดำเนินงานวิชาการเหมือนกัน และแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วัชรระ ชันธสมบัติ (2553) ได้วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 พบว่า การเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 เมื่อเปรียบเทียบตามประสบการณ์ในการทำงาน โดย ภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาการดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ควรมีการส่งเสริมให้ครูร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของชุมชน

1.2 ด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ควรมีการดำเนินการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และ ประเมินผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

1.3 ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตรในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ และการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.4 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ควรมีการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์การวิจัย ระหว่างบุคลากรภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบและชัดเจน

1.5 ด้านการแนะแนวการศึกษา ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติมในการแนะแนวและระบบ ดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้คำปรึกษากับนักเรียน และควรมีครูแนะแนวโดยตรง

1.6 ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ควรมีการส่งเสริมการประเมินผลการใช้สื่อและ เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อนำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.7 ด้านการพัฒนาส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ควรมีการส่งเสริมการจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ให้กับ สาธารณชน เพื่อเกิดประโยชน์กับผู้สนใจได้เข้ามาใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา และเกิดเป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน

1.8 ด้านการนิเทศการศึกษา ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การจัดการระบบนิเทศภายใน สถานศึกษา เพื่อเกิดความรู้ความเข้าใจในการนิเทศภายในสถานศึกษาและแนวทางการปรับปรุง พัฒนาระบบงานนิเทศให้เกิด ประสิทธิภาพ

1.9 ด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ควรส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือการวัดและ ประเมินผลให้ได้มาตรฐาน ทำให้เกิดเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย มีคุณภาพ และวัดได้ตรงตามคุณภาพของ ผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่า การดำเนินงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 พบปัญหาหลักที่สุดในด้านการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา ส่วนมากพบ ปัญหาการนำหลักสูตรไปใช้ภายในสถานศึกษา การจัดระบบงาน โครงสร้างงานแนะแนว และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ ชัดเจน ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับหลักสูตรสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานแนะแนว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2561). คู่มือการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รักษาการในตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติกร.
- โกศล ประสงค์สุข. (2558). สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบุรีรัมย์เขต 3. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2: บูรณาการงานวิจัย ใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน. วิทยาลัยนครราชสีมา. 725 - 731. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.
- จรูญ แก้วเอียน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ. สงขลา: ชานเมืองการพิมพ์.
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์. (2556). การบริหารงานวิชาการ. (พิมพ์ครั้งที่ 4). ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ณัฐธินิกันต์ ทองโคตร, และวานิช ประเสริฐพร. (2564). แนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 10(37): 113 - 123.
- ธวัชชัย สิงห์จันทร์. (2556). แนวทางการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพะเยา เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- นพรัตน์ ศรีสกุล. (2557). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปรารธนา ดันติกุลไพบูลย์. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 1. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ปริศนา สำเนียงแจ่ม. (2558). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่สังกัดเทศบาล จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยไขว่จรรคุณภาพ. ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- พนัส ดวงเอก. (2555). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ภัทรธิดา เดโชเม้ง. (2560). ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคามเขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารจัดการการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- รุจิร ภู่อาระ. (2557). การบริหารวิชาการและการประกันคุณภาพ. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ.
- วัชร ชันธสมบัติ. (2553). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูไม่ครบชั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล, 33(1): 57-65.
- วิมล เดชะ. (2559). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาประถมศึกษาสตูล. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ศิริภา เมธีรัตน์. (2562). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11(1): 141 - 153.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2564ก). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ระยะ 3 ปี พ.ศ. 2564 - 2567. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่.

- สุชาดา ศิริสุวรรณ. (2554). การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ระดับมัธยมศึกษา อำเภอเบตง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 15. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา).
มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- สุนาท มีศิลป์. (2559). การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2. การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.
- อภิชาติ คำหาญ. (2564). การศึกษาสภาพการบริหารและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย
มหาวิทยาลัยราชธานี, 5(3): 648 – 659.
- อมรัตน์ โพธิ์เพชร. (2557). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการ
บริหารงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11.
ภาคนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2557). หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการโรงเรียน. กรุงเทพฯ: เอสดีเพรส.

การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์

The Study of Student Affairs Administration Problems in Educational Extension
Schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 2

กิตติชัย ภัทรธาดาสิริ¹, ทินกร ชอัมพงษ์², เยาวเรศ ภัคจิตจิตร³
Kittichai Phattharathadasiri¹, Thinnakorn Cha-umpong², Yaowares Pakdeejit³
Corresponding Author E-mail: Kittichai.nu@nsru.ac.th

Received: 2022-08-12; Revised: 2022-11-12; Accepted: 2022-11-29

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 242 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาที่มีค่าความเที่ยง 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานโดยการทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาพบว่า

1. ระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.71) รองลงมา คือ ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.73) และด้านที่มีปัญหาลดสุด คือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.46)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส ไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานกิจการนักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Student in Master of Education Degree, Educational Administration, Nakhon Sawan Rajabhat University.

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

³ อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

³ Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this study were 1) to study and 2) to compare the level of student affairs administration problems in opportunity expansion schools. The sample was 242 administrators and teachers of opportunity expansion schools under Nakhon Sawan primary educational service area office 2. The sample was selected by simple random sampling. The instrument was a questionnaire according to student affairs administration problems in opportunity expansion schools with a reliability at 0.98. The data was analyzed by percentage, mean, standard deviation, t-test independent, and the analysis of variance (One-way ANOVA). The study findings were as follows:

1. The overall problems for student affairs administration in opportunity expansion schools was at a high level ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.53). Each aspect was found that the highest level of problems was the student affairs planning ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.71), next the student affairs administration ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.73) and the lowest level of problems was the promoting and developing students to have discipline, morality and ethics ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.46).

2. The comparison of the level of administrators and teachers' opinions towards the student affairs administration problems in opportunity expansion schools were found that there was no different of opinions between the respondents with different job position, education level and work experience.

Keywords: Student Affairs Administration, Educational Extension Schools

บทนำ

การจัดการศึกษาได้ให้ความสำคัญกับผู้เรียนโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ (มาตรา 22) ในการจัดการศึกษาต้องเน้นทั้งด้านความรู้ ปุถุผังด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียน พิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน และความประพฤติตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ตามเจตนารมณ์พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้ดำเนินการความรู้ ทักษะในการประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิตอย่างปกติสุข โดยสถานศึกษาเป็นหน่วยงานของกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาวางรากฐานความคิด ความประพฤติของเยาวชน ปุถุผังคุณธรรมให้เป็นพลเมืองของชาติ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ทางวิชาการ วิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย มีความต้องการความสนใจ ความถนัดและมีความประพฤติที่ดีเป็นที่ยอมรับของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงได้กำหนดให้สำนักงานศึกษานิเทศก์ขึ้นซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัย มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศิลธรรม จริยธรรม พัฒนาการตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข จึงให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา และการบริหารงาน 4 ฝ่าย ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง โดยงานบริหารกิจการนักเรียนนั้นถือเป็นขอบข่ายภารกิจหนึ่งของงานบริหารทั่วไป โดยกำหนดความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน คือ งานที่ดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2562: 13)

งานบริหารกิจการนักเรียนเป็นภาระงานหนึ่งมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานของสถานศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ปัจจุบัน นักเรียนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยเฉพาะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาและระดับชั้นมัธยมศึกษา นักเรียนที่เรียนในระดับนี้เป็นเด็กที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งเป็นวัยที่เปลี่ยนแปลงและอ่อนไหวต่อสภาวะสังคมได้ง่าย ทำให้นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมกับสภาพและวัยเป็นจำนวนมาก งานกิจการนักเรียนช่วยส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น และบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรพัฒนานักเรียนให้เกิดความเจริญงอกงามในทุกด้านต่าง ๆ ทั้งทางด้าน

อารมณ์ สังคม จิตใจ ช่วยให้เป็นคนที่มีบุคลิกภาพ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข ครูมีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือผู้เรียน รู้จักนักเรียนรายบุคคล เพื่อช่วยให้ครูสามารถพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ เกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียน มีการส่งเสริมนักเรียนมีระเบียบ วินัย คุณธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม เกิดการเรียนรู้ระบอบประชาธิปไตย ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีจิตสาธารณะ ซึ่งงานกิจกรรมนักเรียนเป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมเพื่อเป็นคนดีและใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนและสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งองค์ประกอบในการเรียนรู้ นอกจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว การเรียนรู้สามารถเกิดจากการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนและสามารถทำได้อย่างกว้างขวาง (วนิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล. 2556: 19) ตามขอบข่ายงานของการบริหารงานกิจการนักเรียน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. 2562: 32 - 42) และเล็งเห็นความสำคัญและความมุ่งหมายของการบริหารกิจการนักเรียนเป็นการดำเนินไปเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเองและปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมและพัฒนาความรู้ความสามารถสติปัญญาของนักเรียนให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียน การประกอบอาชีพการงานในอนาคต (วรารักษ์ บุญดอก. 2559: 13)

การบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษามีปัญหาที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและบริบทของแต่ละสถานศึกษา การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนยังคงมีปัญหาในเรื่องของการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากขาดการวางแผนบริหารงาน กิจการนักเรียนอย่างครอบคลุมหรือไม่ได้รับการปรับปรุงหรือการพัฒนาอย่างเต็มที่และต่อเนื่อง ทำให้เกิดปัญหา การบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนด้าน ต่าง ๆ เช่น ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้าน การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน ส่งผลให้นักเรียนที่ศึกษาใน โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 มีความแตกต่างเฉพาะ บุคคล ทั้งด้านสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ เช่น นักเรียนมีการเลือกรับวัฒนธรรมที่ไม่เหมาะสม สถานะทางครอบครัวของ ผู้เรียนอ่อนแอ ครอบครัวเปราะบาง การเกิดโรคอุบัติใหม่หรือโรคอุบัติซ้ำ เครือข่ายและสัญญาณโทรศัพท์เคลื่อนที่ ไม่เสถียร สภาพเศรษฐกิจของชุมชนโดยภาพรวมมีรายได้เฉลี่ยต่ำ ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนเกิด ปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปัญหาการขาดเรียน ปัญหาด้านสุขภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การทะเลาะวิวาท การขาดระเบียบวินัย ไม่เคารพกฎระเบียบของสถานศึกษา และการไม่รู้จักรู้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ของ นักเรียน ซึ่งในอนาคตอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ ดังนั้น การบริหารกิจการนักเรียนถือเป็นหน้าที่ของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูที่ต้องร่วมกันดำเนินการแก้ไข ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้และเห็นคุณค่าในตนเองและบุคคลอื่น รู้จักคิด รู้จัก การแก้ไขปัญหา ตัดสินใจได้ถูกต้องเหมาะสม การจัดการกับความเครียดและอารมณ์ และมีทักษะการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับ ผู้อื่น มีแนวความคิดและทัศนคติเชิงบวก มีความมั่นใจ นับถือตนเอง มีการปรับเปลี่ยนนิสัย และพฤติกรรมที่ดีขึ้น สามารถอยู่ ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2. 2564: 27)

จากสภาพดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนและส่งเสริมให้สถานศึกษา ได้ ดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีความรู้และมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามความ ต้องการของสังคม อันส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นภารกิจที่สำคัญที่สุดที่ทุกฝ่ายภายในสถานศึกษาต้องจัดรูปแบบเพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้นักเรียนได้พัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพโดยผ่านกระบวนการกิจการนักเรียน ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาความหมายของกิจการนักเรียน ซึ่งผู้ศึกษาขอเสนอ ดังนี้

ปณิธิกุล เลิศล้ำ (2555: 21) กล่าวว่า งานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติที่มุ่งส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนทุกคน ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความประพฤติที่ดีงาม มีระเบียบวินัยในตนเอง อันจะส่งผลให้นักเรียนก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จในการเรียนและการทำงานเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไป

วาทยุทธ พุทธพรหม (2555: 13 - 14) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึงงานส่งเสริม พัฒนา ควบคุม และแก้ไขความประพฤติของนักเรียนให้อยู่ในระเบียบวินัย ก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในการอยู่ร่วมกัน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา

กาญจนา ธนฤกษ์มงคล (2556: 13) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน นอกเหนือจากที่ได้รับตามหลักสูตรการเรียนการสอนที่ทางสถานศึกษาได้จัดขึ้น โดยเริ่มต้นตั้งแต่ก่อนเข้าเรียนจนถึงหลังจบการศึกษาไปแล้ว มุ่งส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีบุคลิกภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมตามวัย ให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีความสมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

สวภพ เทพสิกุล (2559: 17) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินกิจกรรมทุกชนิดเกี่ยวกับนักเรียน ในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นการบริการนักเรียน โดยจะเริ่มตั้งแต่ก่อนที่นักเรียนจะโรงเรียน จนกระทั่งนักเรียนจบออกจากโรงเรียนไปแล้วทั้งนี้ในการบริหารกิจการนักเรียนดังกล่าวต้องตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน ครูผู้ปกครองและสมาชิกในชุมชนด้วย

กุลิณา รอดทอง (2560: 25) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง งานที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในกิจกรรมต่าง ๆ นอกห้องเรียน ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนนั้นหน้าที่ที่จะต้องจัดให้กับนักเรียน เพื่อให้ให้นักเรียนได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรม และเป็นคนดีของสังคมต่อไป

จากที่กล่าวมาผู้ศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียน หมายถึง การดำเนินการหรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนในส่วนที่นอกเหนือไปจากการเรียนการสอนในห้องเรียน การดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน เพื่อพัฒนาพัฒนานักเรียนด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เป็นการช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตที่สมบูรณ์ให้กับนักเรียน ทั้งเป็นการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตลอดจนการส่งเสริมระเบียบวินัยและความประพฤติของนักเรียน และให้นักเรียนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ทั้งระหว่างอยู่ใน และนอกสถานศึกษา

ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน

งานกิจการนักเรียนเป็นงานส่งเสริมให้กับนักเรียน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาจะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อเป็นการเสริมทักษะและเพิ่มประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักเรียน พัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่ดีเป็นคนดี สามารถปรับตัว แก้ปัญหา รู้จักเสียสละแก่ส่วนรวม และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยมีนักวิชาการได้ให้ความสำคัญบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

สมพิศ ไห้งาม (2555: 5 - 6) กล่าวว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนมีความสำคัญ ดังนี้

1. มีความสำคัญต่อตัวนักเรียน คือ ช่วยให้นักเรียนได้มีโอกาสคลายเครียดจากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติ เนื่องจากหากนักเรียนมุ่งแต่เรียนและทำงานตามที่ครูมอบหมายอย่างจริงจังจนไม่มีเวลาหยุดพัก ย่อมทำให้หย่อนสมรรถนะ ไม่มีสมรรถภาพทัดเทียมกับผู้อื่นได้

2. มีความสำคัญต่อผู้สอน เนื่องจากส่งเสริมให้ผู้สอนมีสัมพันธภาพอันดีแก่ผู้เรียนได้รู้จัก เข้าใจ และสามารถช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาของผู้เรียนได้อย่างถูกต้องยิ่งขึ้น

3. มีความสำคัญต่อผู้บริหารโรงเรียน ช่วยให้ผู้บริหารโรงเรียนได้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อนำมาศึกษา หรือใช้ประโยชน์กับนักเรียน ผู้ปกครอง นายจ้าง โรงเรียนหรือสถานศึกษาที่สูงขึ้นไป ซึ่งต้องการข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เป็นต้น

4. มีความสำคัญต่อฝ่ายแนะแนว ช่วยให้ได้รับข้อมูลด้านความถนัดและความสนใจ จากการสังเกตและบันทึกข้อมูลประจำวันในการร่วมทำกิจกรรมนักเรียนรายบุคคล เพื่อนำไปประกอบการให้คำปรึกษาแก่นักเรียนในการตัดสินใจวางแผนเลือกสายการเรียนให้เหมาะสมกับตนที่สุด

5. มีความสำคัญต่อประเทศชาติ เสริมสร้างประชาชาติที่เพียบพร้อมไปด้วยคุณภาพ และประสิทธิภาพในด้านปัญญา ศีลธรรม จรรยา มารยาทเพราะได้ส่งเสริมนักเรียนในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความรู้และประสบการณ์อยู่เนื่อง ๆ อันสรรค์สร้างให้นักเรียนเติบโตเป็นพลังสังคมของชาติต่อไป

รัตนารณ พลวัน (2555: 15) กล่าวว่า งานกิจการนักเรียนเป็นงานที่มีความสำคัญทั้งต่อตัวนักเรียนเอง ต่อครูและผู้เกี่ยวข้องมุ่งส่งเสริมพัฒนาบุคลิกภาพสร้างกิจนิสัยที่ดีให้นักเรียนส่งเสริมและควบคุมนักเรียนให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และยังช่วยส่งเสริมความถนัด ความสนใจความสามารถของนักเรียนแต่ละคนอีกด้วย

กุสินา รอดทอง (2560: 21) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียนไว้ว่า งานกิจการนักเรียนมีความสำคัญต่อนักเรียนมาก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับนักเรียน ตั้งแต่นักเรียนเข้าสู่ระบบของโรงเรียนจนกระทั่งออกจากโรงเรียน และการบริหารงานกิจการนักเรียนเป็นงานที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถเฉพาะตนได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง โดยมีคุณธรรม จริยธรรม ช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียนให้อยู่กับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข อีกทั้งยังมีประโยชน์กับโรงเรียน คือ ช่วยให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยดี

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญทั้งต่อตัวนักเรียน ต่อครู และผู้ที่เกี่ยวข้องเป็น การดำเนินการที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียน เกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ มุ่งพัฒนาบุคลิกภาพ และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคม เพื่อเป็นคนดีและใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนและในสังคมอย่างมีความสุข และยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสม และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีทักษะในการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

ขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน

ในการบริหารงานกิจการนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพนั้น ประเด็นสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการ กำหนดขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการดำเนินงาน โดยมีนักวิชาการได้ให้ขอบข่ายของการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ดังนี้

สวภพ เทพสิกุล (2559: 7 - 8) กล่าวว่า ขอบข่ายงานกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 6 งาน คือ

1. งานสำมะโนนักเรียน หมายถึง การประสานงานกับผู้ปกครองและชุมชนในการสำรวจและจัดสำมะโนนักเรียนที่เข้ารับบริการทางการศึกษาในเขตบริการของสถานศึกษารวมทั้งจัดระบบและนำเสนอข้อมูลสารสนเทศจากการทำสำมะโนนักเรียนให้เขตพื้นที่การศึกษาทราบ

2. งานรับและลงทะเบียนนักเรียน หมายถึง การวางแผนเพื่อรับนักเรียนในแต่ละปีการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วย ประกาศรับสมัครและผลการสอบคัดเลือกนักเรียนประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการช่วยเหลืองานรับนักเรียนในวันรับสมัครนักเรียนลงทะเบียนนักเรียนในวันรับสมัครนักเรียนจัดทำทะเบียนนักเรียนโดยรวบรวมข้อมูลของนักเรียนที่จำเป็นและมีความเป็นปัจจุบัน

3. งานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ ความสนใจและความสามารถของนักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างอย่างมีคุณค่ารวมทั้งพัฒนาความเป็นผู้นำให้แก่นักเรียนดำเนินการและประเมินผลการจัดกิจกรรมนักเรียนอย่างส่วนร่วมกันระหว่างโดยการวางแผนโรงเรียน ครอบครัวและชุมชน

4. งานบริการและสวัสดิการนักเรียน หมายถึง การให้บริการความช่วยเหลือนักเรียนเพื่อขจัดปัญหาที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียนที่เป็นอุปสรรคต่อการเรียน อำนวยความสะดวกสบายให้แก่นักเรียน เพื่อตอบสนองความต้องการจำเป็นของนักเรียน ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ภายในโรงเรียนป้องกันโรคภัย อุบัติเหตุและสิ่งเสพติดมาสู่นักเรียนและส่งเสริมสุขภาพกายและใจของนักเรียนรวมทั้งแนะแนวทางการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและแนวทางประกอบอาชีพในอนาคต

5. งานวินัยและความประพฤตินักเรียน หมายถึง การกำกับดูแล รักษาระเบียบวินัยและความประพฤติของนักเรียนให้สามารถควบคุมดูแลตนเองและสังคมให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข มีความสามารถในการปฏิบัติตนในแนวทางที่ถูกต้องสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนรวมทั้งส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ดีในการเรียนรู้ของนักเรียน

6. งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การวิเคราะห์ปัญหาของนักเรียน และแก้ไขสถานการณ์ ตลอดจนช่วยเหลือและประสานความร่วมมือกับฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งร่วมมือและส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรัก ความเข้าใจ เอาใจใส่ในการอบรมสั่งสอนบุตรหลานและเป็นแบบอย่างที่ดีของนักเรียน

อาทิตยา เวชกรณ์ (2559: 25 - 26) กล่าวว่า ขอบข่ายในการบริหารกิจการนักเรียนมี 5 งาน คือ

1. งานแนะแนว หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การให้คำปรึกษาแก่นักเรียนที่มีปัญหาด้านต่าง ๆ การจัดหาแหล่งทุนและจัดสรรทุนการศึกษานักเรียนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ตลอดจนเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและจิตใจให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขรู้จักและเข้าใจตนเอง สามารถใช้ศักยภาพที่มีให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. งานกิจกรรมนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้แก่เรียนนอกเหนือจากกิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเหล่านี้เป็นส่วนหนึ่งที่จะสร้างประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางขึ้น เช่น กิจกรรมกีฬา กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น

3. งานโครงการพิเศษ หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้แก่เรียนซึ่งเป็นโครงการพิเศษเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและโครงการพิเศษเพื่อพัฒนานักเรียน

4. งานปกครอง หมายถึง การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับงานปกครองและระเบียบวินัย การกำหนดหน้าที่และผู้รับผิดชอบการประสานงานติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบดูแลความประพฤติของนักเรียน การติดตามพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และการประสานงานกับสภาวัดนักเรียน เจ้าหน้าที่ตำรวจและผู้ปกครองในการแก้ปัญหาความประพฤติของนักเรียน

5. งานสวัสดิการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดให้นักเรียน การกำหนดบทบาทหน้าที่และผู้รับผิดชอบการประสานงานติดต่อประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การจัดบริการยานพาหนะที่สะดวกและปลอดภัย การดูแลสุขภาพอนามัยของนักเรียน การดูแลให้ความปลอดภัยกับนักเรียน การจัดบริการน้ำดื่ม และอาหารที่สะอาดมีคุณภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 32 - 42) กล่าวว่า ขอบข่ายของงานบริหารกิจการนักเรียนไว้ 6 ด้าน ดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน

1.1 การรวบรวมข้อมูลนักเรียนและจัดทำระเบียบเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน

1.2 การทำแผนงานกิจการนักเรียน

2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน

2.1 การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและกำหนดพันธกิจงานกิจการนักเรียน

2.2 การประสานงานกิจการนักเรียนกับเครือข่ายภายนอกโรงเรียน

2.3 การส่งเสริมงานกิจกรรมนักเรียน

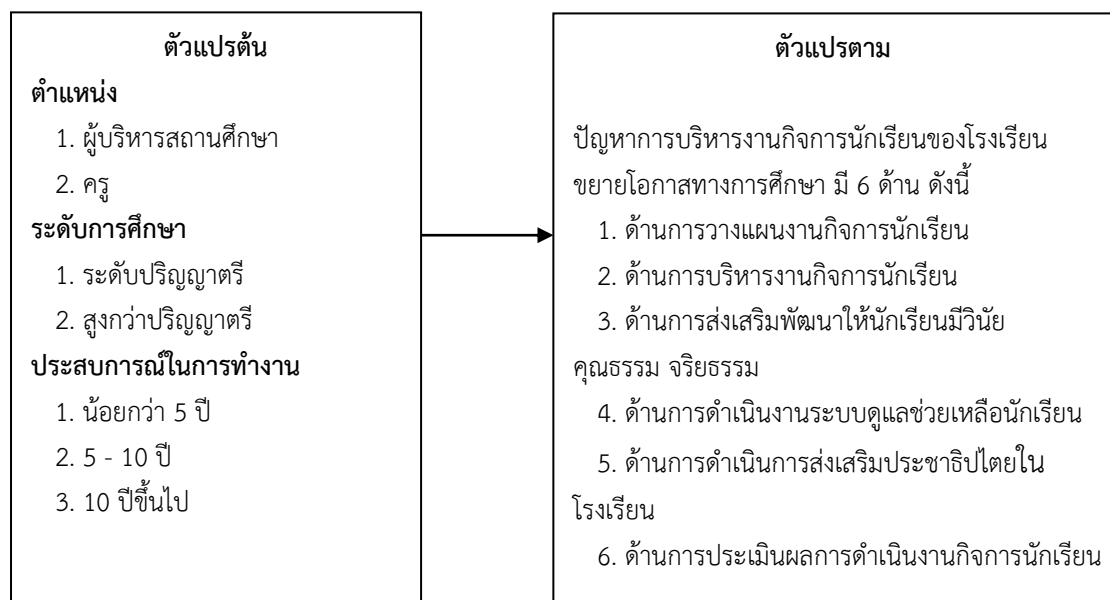
3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม

3.1 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัย

- 3.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม
- 3.3 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคม
- 3.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
- 3.5 การยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี
4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
  - 4.1 การจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เสริมทักษะชีวิตและคุ้มครองนักเรียน
  - 4.2 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล
  - 4.3 การคัดกรองนักเรียน
  - 4.4 การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน
  - 4.5 การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพนักเรียน
  - 4.6 การส่งต่อนักเรียน
5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน
6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

สรุปได้ว่า ขอบข่ายของงานกิจการนักเรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้นักเรียนทุกคนนอกเหนือจากการเรียนในชั้นเรียนที่ส่งเสริมและมุ่งหวังให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ โดยสามารถสรุปขอบข่ายของการบริหารกิจการนักเรียน ได้ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรมจริยธรรม ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 42 คน และครูจำนวน 607 คน รวมทั้งสิ้น 649 คน จากโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาทั้งหมด 42 โรงเรียน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากการกำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง 242 คน โดยการเทียบสัดส่วน ได้ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 16 คน และครูจำนวน 226 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและครูตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 การศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูโดยศึกษาใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และ 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการสร้างและพัฒนาเครื่องมือ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562: 6) ซึ่งได้กำหนดขอบข่ายงานการบริหารงานกิจการนักเรียนออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา และ 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน

3.2 ศึกษารูปแบบและวิธีการสร้างแบบสอบถาม และเทคนิคการตั้งข้อคำถามแบบสอบถามจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3 กำหนดกรอบเพื่อสร้างแบบสอบถามและสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมตัวแปรตามกรอบความคิด ประกอบด้วย แบบสอบถามการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 62 ข้อ

3.4 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว จำนวน 62 ข้อ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบ ความตรงเชิงเนื้อหาของการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ให้มีความถูกต้องและชัดเจน โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน นำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของคำถามแต่ละข้อโดยให้ผู้เชี่ยวชาญลงความเห็นว่าคุณค่าคำถามแต่ละข้อวัดได้ตรงวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ โดยนำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปมาใช้ ข้อที่วัดได้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์มีจำนวน 60 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์อยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูโรงเรียนบ้านคลองสมบูรณ์ อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน โรงเรียนบ้านท่ามะกรูด อำเภอแม่เปิน จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 15 คน ในระหว่างวันที่ 14 - 18 กุมภาพันธ์ 2565

3.7 นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองใช้มาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

3.8 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เสนออาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อขอรับความเห็นชอบและนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้ศึกษาขอหนังสือแนะนำจากคณะครุศาสตร์ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 ผู้ศึกษาประสานผู้อำนวยการสถานศึกษา ขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูทาง Google from ในระหว่างวันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2565 - วันที่ 11 มีนาคม 2565

4.3 ผู้ศึกษาขอรับแบบสอบถามทาง Google from โดยได้รับแบบสอบถามคืนกลับมา 242 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

5.1 ศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

5.2.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test) แบบ Independent Sample t - test

5.2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

6. สถิติที่ใช้ในการศึกษา

6.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการศึกษา

6.1.1 หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อในแบบสอบถาม

6.1.2 หาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa - coefficient) ตามวิธีของ Cronbach

6.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

6.2.1 ค่าร้อยละ (%)

6.2.2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

6.2.3 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

6.3.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และระดับการศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) แบบ Independent Simple test

6.3.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 สรุปผลการการศึกษา ได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีกลุ่มตัวอย่าง 242 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา 16 คน ครู 226 คน ส่วนมากเป็นครู ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน 5 - 10 ปี มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีปัญหามากที่สุดคือ ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน และด้านที่มีปัญหาน้อยที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน ผลปรากฏดังนี้

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การวางแผนแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน รองลงมา คือ การพัฒนางานกิจการนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีปัญหาลดที่สุดคือ การเผยแพร่ระเบียบและแนวปฏิบัติให้แก่ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชนรับทราบ

2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานกิจการนักเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง รองลงมา คือ การประสานงานกิจการนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และข้อที่มีปัญหาลดที่สุด คือ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง รองลงมา คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนา ความประพฤติและระเบียบวินัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และข้อที่มีปัญหาลดที่สุด คือ การยกย่องให้กำลังใจแก่นักเรียนผู้ประพฤติดี

4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การวางแผนจัดระบบดูแลช่วยเหลือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจนและเป็นระบบ รองลงมา คือ การวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดกลุ่มนักเรียนและจำแนกนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ และข้อที่มีปัญหาลดที่สุด คือ การเสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียน

5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การวางแผนการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน รองลงมา คือ การจัดทำกฎระเบียบ ข้อบังคับความประพฤติของกำหนดในคู่มือนักเรียนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด และข้อที่มีปัญหาลดที่สุด คือ การจัดให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนเป็นประจำทุกปี

6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานกิจการนักเรียน รองลงมา คือ การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ และข้อที่มีปัญหาลดที่สุด คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมนักเรียนแต่ละครั้ง

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวม จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีความคิดเห็นต่อปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 ส่วนใหญ่จะมีปัญหาขาดการวางแผนแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน การประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานกิจการนักเรียนกับผู้เกี่ยวข้องไม่เป็นปัจจุบัน การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ต่อเนื่อง ขาดการวางแผนจัดระบบดูแลช่วยเหลือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ ขาดการวางแผนการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานกิจการนักเรียนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันจิรา แกลวงหาญ (2557) พบว่า การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีปัญหาขาดการวางแผนแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน การวางแผนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกิจการนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาไม่เป็นระบบ และการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญา บัวไสว (2558) ผลการวิจัยของ พบว่า การขาดการวางแผนการทำงานส่งผลต่อกระบวนการทำงานการบริหารงานกิจการนักเรียน

2. ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีปัญหาการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งานกิจการนักเรียนกับผู้เกี่ยวข้องไม่เป็นปัจจุบัน ขาดการประสานงานกิจการนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การกำหนดหน้าที่ ความรับผิดชอบครบทุกงานตามขอบข่ายงานกิจการนักเรียนที่กำหนดของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล (2556) พบว่า ด้านการบริหารงานกิจการนักเรียนในนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

3. ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีปัญหาการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมไม่ต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบวินัยไม่เป็นระบบ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมไม่ต่อเนื่องซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพัชร เกตุรัตน์ (2561) พบว่า ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรมต้องมีการวิเคราะห์และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรมเป็นประจำ

4. ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีปัญหาขาดการวางแผนจัดระบบดูแลช่วยเหลือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไม่ชัดเจนและไม่เป็นระบบ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดกลุ่มนักเรียนและจำแนกนักเรียนอย่างชัดเจนและเป็นระบบ และการดำเนินงานพัฒนาระบบการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลของสถานศึกษาไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฉลิมพล สมิรินทร์, และนงลักษณ์ ใจฉลาด (2563) พบว่า ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการจัดการด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ให้ความช่วยเหลือกลุ่มนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ โดยมีการจัดประชุมให้ความรู้กับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้แก่ครูทุกคน

5. ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีปัญหาขาดการวางแผนการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน การจัดทำกฎระเบียบ ข้อบังคับ ความประพฤติของกำหนดในคู่มือนักเรียนได้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดไม่ชัดเจน และการพัฒนากิจกรรมประชาธิปไตยใน

โรงเรียนไม่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล (2556) พบว่า ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ให้มีการจัดทำคู่มือชี้แจงเผยแพร่หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน

6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน พบว่า โดยภาพรวมมีปัญหายอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะส่วนมากมีปัญหาการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนไม่ต่อเนื่อง การประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนไม่เป็นระบบ ขาดหลักฐานในการตรวจสอบ ครูและนักเรียนไม่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียนทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพัชร เกตุรัตน์ (2561) พบว่า ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน ควรมีการประเมินผลงานกิจกรรมนักเรียนโดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งในการทํางานระดับการศึกษา และประสบการณ์ พบว่า

1. ผู้บริหาร และครูที่มีตำแหน่งในการทํางานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่รับผิดชอบการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนและครูผู้ดำเนินงานกิจกรรมนักเรียน ทำให้มีความเข้าใจในการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ จันจิรา แกล้วหาญ (2557) พบว่า การบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ทั้งในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ผู้บริหาร และครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของผู้บริหารและครูมีความรู้ ความเข้าใจในหลักการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน การวางแผน การดำเนินงานการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน และการประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ทิพสุคล์ หงส์ชู (2560) พบว่า ครูที่มีคุณวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผู้บริหาร และครูที่มีประสบการณ์ทํางาน มีความคิดเห็นต่อระดับปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารและครูใช้หลักการทำงานแบบมีส่วนร่วม ทำให้ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์ทํางานในตำแหน่งต่างกัน สามารถรับรู้ปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนเหมือนกันและร่วมกันแก้ไข้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วราภรณ์ บุญดอก (2559) พบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทํางาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

จากการศึกษาปัญหาการบริหารงานกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ด้านการวางแผนงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนควรมีการวางแผนแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจกรรมนักเรียน การวางแผนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกิจกรรมนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การจัดทำแผนงานกิจกรรมนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา เพื่อติดตาม ปรับปรุง และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการบริหารงานกิจกรรมนักเรียน โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่งาน กิจกรรมนักเรียนกับผู้เกี่ยวข้อง การประสานงานกิจกรรมนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบครบทุกงานตามขอบข่ายงานกิจกรรมนักเรียนที่กำหนดของสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการงานอย่างเป็นระบบ

1.3 ด้านการส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านความรับผิดชอบต่อสังคมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาความประพฤติและระเบียบ

วินัยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อให้ นักเรียนมีการพัฒนาด้านวินัย คุณธรรม และจริยธรรม

1.4 ด้านการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนควรมีการวางแผนจัดระบบดูแลช่วยเหลือการรู้จัก นักเรียนเป็นรายบุคคลอย่างชัดเจนและเป็นระบบ การวิเคราะห์ข้อมูลในการจัดกลุ่มนักเรียนและจำแนกนักเรียนอย่างชัดเจน และเป็นระบบ การดำเนินงานพัฒนาระบบ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้รู้จักเด็กเป็นรายบุคคลของสถานศึกษา และดำเนินการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม

1.5 ด้านการดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน โรงเรียนควรมีการวางแผนการดำเนินการส่งเสริม ประชาธิปไตยในโรงเรียน การจัดทำกฎระเบียบ ข้อบังคับความประพฤติของกำหนดในคู่มือนักเรียนได้ปฏิบัติตามอย่าง เคร่งครัด การพัฒนากิจกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง และรู้จักหน้าที่ในฐานะการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

1.6 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน โรงเรียนควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงาน กิจการนักเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน โดยมีหลักฐานให้ตรวจสอบได้ ครูและนักเรียนมีส่วนร่วมใน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ผลการศึกษาครั้งนี้ทำให้ได้ทราบว่าปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 มีปัญหามากที่สุดในด้านการวางแผนงาน กิจการนักเรียน ส่วนมากมีปัญหาด้านการวางแผนงานกิจการนักเรียน ขาดการวางแผนแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงาน กิจการนักเรียน การวางแผนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกิจการนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาไม่เป็นระบบ และ การจัดทำแผนงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษาไม่ชัดเจน ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย ครั้งต่อไปดังนี้

2.1 ควรศึกษาแนวทางการวางแผนแนวปฏิบัติทางราชการเกี่ยวกับงานกิจการนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.2 ควรศึกษาแนววางแผนเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานกิจการนักเรียนทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

2.3 ควรศึกษาแนวทางการจัดทำแผนงานกิจการนักเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- กัญญา บัวใส. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัย มหาสารคาม.
- กาญจนา ธนาฤกษ์มงคล. (2556). ปัญหาและความต้องการพัฒนาการบริหารกิจการนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 จังหวัดอุดรธานี. การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต (การบริหาร การศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กุสิณา รอดทอง. (2560). การบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จันจิรา แกล้วหาญ. (2557). การศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- เฉลิมพล สโมรินทร์, และนางลักษณ์ ใจฉลาด. (2563). การศึกษาสภาพการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39. การศึกษาค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

- ทิพสุคล์ หงส์ชู. (2560). การพัฒนางานกิจการนักเรียนสู่ศตวรรษที่ 21 ในโรงเรียนขยายโอกาสเครือข่ายการจัดการศึกษา
ที่ 5 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- ปณิกฤกษ์ เลิศล้ำ. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารกิจการนักเรียนกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- รัตนภรณ์ พลวัน. (2555). การศึกษาสภาพปัญหาการบริหารงานกิจการนักเรียนในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์กลุ่ม 2
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนราธิวาส. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
(การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วณิชย์ เอื้อน้อมจิตต์กุล. (2556). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนจรัญญูมรรคมีรังสฤษฎี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร
มหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรภรณ์ บุญดอก. (2559). สภาพและปัญหาการบริหารกิจการนักเรียนโรงเรียนมัธยมหนองจอก สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. งานนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วาทยุทธ พุทธพรหม. (2555). การพัฒนาระบบการบริหารงานกิจการนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามกระบวนการ
ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพิศ ไหมงาม. (2555). การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพฯ: มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ.
- สวภพ เทพกลี. (2559). แนวทางการบริหารกิจการนักเรียนตามแนวคิดการเสริมสร้างความยืดหยุ่นผูกพันระหว่าง
โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10.
วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (บริหารการศึกษา). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2. (2564). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะ 3 ปี พ.ศ. 2564 -
2567. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). มาตรฐานในการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2562.
กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการราชบุรี. การค้นคว้าอิสระ
การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อาทิตยา เวชกรณ. (2559). แนวทางการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน
คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (การบริหาร
การศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์
ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยี
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

Effect of Cooperative Learning with Jigsaw Technique and Infographic on
Learning Achievement and Satisfaction Toward Learning in Technology
and Design Subject of Mathayomsuksa 1 Students

วริษา ทรัพย์สำราญ¹, พรรณราย เทียมทัน²

Warisa Subsumran¹, Pannarai Tiamtan²

Corresponding Author E-mail: warisasubsumran@gmail.com

Received: 2022-08-18; Revised: 2022-11-12; Accepted: 2022-11-29

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิก 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม และ 3) ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิก กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/8 โรงเรียนลาดยาววิทยาคม จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบวัดความพึงพอใจ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีกรณีกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกันและการทดสอบค่าทีกรณีกลุ่มเดียว ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอร์, อินโฟกราฟิก, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาหลักสูตรและการสอน), มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Student in Master of Education Degree (Curriculum and Instruction), Nakhon Sawan Rajabhat University

² อาจารย์ที่ปรึกษา, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Advisor, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

The purposes of this research were to 1) compare the learning achievement of Mathayomsuksa 1 students between before and after learning by cooperative learning with jigsaw technique and infographic 2) compare the learning achievement of Mathayomsuksa 1 students after learning by cooperative learning using jigsaw technique and infographic with the criteria 80 percent of total score and 3) study the satisfaction of Mathayomsuksa 1 students towards learning on technology and design subject. The samples Mathayomsuksa 1/8 students of Latyaowhitthayakom School province obtained by multi-stage sampling. The instruments were 1) lesson plan 2) achievement test and 3) the assessment form concerning satisfaction. Data were analyzed by using mean, standard deviation, t-test for dependent samples and t-test for one sample. The research results were found as follows:

1. The Mathayomsuksa 1 students after learning by cooperative learning with jigsaw technique and infographic had the post-test score higher than pre-test score significantly by statistical level .05.
2. The Mathayomsuksa 1 students after learning by cooperative learning with jigsaw technique and infographic had the post-test score higher than the criteria at 80 percent of total score significantly by statistical level .05.
3. The Mathayomsuksa 1 students after learning by cooperative learning with jigsaw technique and infographic had the satisfaction toward learning on technology and design subject in overall at the high level.

Keywords: Cooperative Learning with Jigsaw Technique, Infographic, Learning Achievement

บทนำ

ปัจจุบันนี้ความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ถูกพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องเข้ามามีบทบาทอย่างมากในชีวิตของเรา การเพิ่มศักยภาพในเรื่องความคิดสร้างสรรค์หรือการเพิ่มทักษะในการช่วยเหลือตัวเองของนักเรียนทั้งจากห้องเรียนและจากชีวิตประจำวัน ในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นแนวคิดที่สำคัญของการพัฒนาคุณภาพของคนเพื่อให้สามารถตอบสนองกับสภาพความท้าทายและความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันที่มีผลสะท้อนมาจากปัญหาสังคม เศรษฐกิจ (พรรณราย เทียมทัน. 2561: 27) ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่กำหนดวิสัยทัศน์ คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2560: 78) จึงได้มีนโยบายให้ครูได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยได้กำหนดให้เป็นรายวิชาออกแบบและเทคโนโลยีในหลักสูตร

วิชาออกแบบและเทคโนโลยี เป็นวิชาที่เรียนเกี่ยวกับโปรแกรมพื้นฐานของคอมพิวเตอร์ และกระบวนการคิดเชิงวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและสามารถนำมาปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ พบว่า การจัดการเรียนการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาออกแบบและเทคโนโลยีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จำนวน 7 โรงเรียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในปีการศึกษา 2563 และ 2564 มีคะแนนเฉลี่ยร้อยละเท่ากับ 62.48 และ 57.16 ตามลำดับ ซึ่งไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. 2564: 97) ดังนั้นการเรียนการสอนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีจึงไม่บรรลุตามความมุ่งหมายของหลักสูตรเท่าที่ควรครูผู้สอนจะต้องจัดกิจกรรมให้นักเรียนทำความเข้าใจในข้อมูลสามารถตีความเชื่อมโยง ใช้วิธีการที่หลากหลายมากขึ้นโดยเฉพาะเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ผู้สอนมีวิธีสอนแบบบรรยายซึ่งทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาด้านเนื้อหาพบว่า มีเนื้อหาจำนวนมากและยากต่อการเข้าใจในเวลาที่ย่ำกัด จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากแบบการบรรยายเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีหลากหลายวิธี เช่น รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นต้น (สิทธิพล อาจอินทร์. 2562: 82) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยสมาชิกในกลุ่มมีความสามารถในการเรียน

ต่างกัน และสมาชิกในกลุ่มจะมีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้รับการสอนและช่วยเพื่อนสมาชิกในกลุ่มให้เกิดการเรียนรู้ด้วยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน คือเป้าหมายกลุ่ม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2561: 183) ซึ่งมีหลากหลายเทคนิค เช่น เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ เทคนิคร่วมมือร่วมกลุ่ม เทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นต้น (วัฒนาพร กระจับทุกซ์. 2542: 40 - 42)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายเป็นผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนดีขึ้น และมีความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มมากขึ้น มีขั้นตอนการจัดกิจกรรม ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มโดยจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มบ้าน ขั้นตอนที่ 2 ผู้สอนแบ่งหัวข้อย่อย โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนรับผิดชอบเนื้อหาไปศึกษาค้นคว้า ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาหาความรู้โดย ผู้เรียนที่รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อเดียวกันของในแต่ละกลุ่มบ้านมารวมเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้ หลังจากศึกษาหาความรู้ร่วมกับสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แล้วสมาชิกแต่ละคนผลัดกันถ่ายทอดความรู้จนสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจ ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลงานและการประเมินผลงาน สมาชิกในกลุ่มร่วมกันอภิปรายข้อมูล เพื่อตรวจสอบความรู้ร่วมกัน เพื่อเตรียมนำเสนอผลงานและสุดท้ายผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละกลุ่มตามแบบประเมินที่เตรียมไว้ กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล (ทิศนา แหมมณี. 2564: 266) และ ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าหาความรู้ซึ่งในเนื้อหาที่เป็นทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ ได้นำเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ช่วยให้ ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น ซึ่งอินโฟกราฟิกเป็นการนำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปเป็นสารสนเทศในลักษณะของกราฟิกที่ออกแบบเป็นภาพนิ่ง สามารถอธิบายข้อมูลที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายในเวลาทีรวดเร็ว นอกจากนั้นยังเป็นกราฟิกที่สวยงามสะดุดตา เพื่อสร้าง การรับรู้อย่างต่อเนื่อง มีการใช้ข้อมูลกราฟิกแปลงข้อมูลที่เป็นนามธรรมที่มีปริมาณมาก เข้าใจง่าย น่าเบื่อให้กลายเป็นข้อมูลที่ กระชับ เข้าใจง่ายและมีความน่าสนใจ (จงรัก เทศนา. 2558: 1; วิไลภรณ์ ศรีไพศาล. 2559: 1) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มสมาชิกรวมถึงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันและเมื่อนำอินโฟกราฟิกที่เป็นการนำข้อมูลหรือความรู้มาสรุปข้อมูลที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย เข้ามาช่วยในกิจกรรมการเรียนการสอนส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ สามารถทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มขึ้น และอินโฟกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น โดยการออกแบบที่ผ่านการสรุป เรียบเรียงให้สั้น กระชับและเข้าใจง่าย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วย เทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อมุ่งหวังที่จะส่งเสริมให้ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีดีขึ้น อันจะส่งผลไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจที่มีต่อวิชาออกแบบและเทคโนโลยี ทั้งเป็นการตอบสนองนโยบาย ปฏิรูปการศึกษาให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาทฤษฎีหลักการและแนวคิดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ซึ่งผู้วิจัย ได้นำไปใช้ในการออกแบบ คือ ทฤษฎีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียนช่วยกันเรียนรู้ โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ การพึ่งพา และเกื้อกูลกัน การปรึกษาหารือกันอย่างใกล้ชิด ความรับผิดชอบที่ตรวจสอบได้ของสมาชิกแต่ละคน การใช้ทักษะ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย และการวิเคราะห์กระบวนการกลุ่ม (ทิศนา แหมมณี. 2564: 99-100) โดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ ซึ่งเป็นการเรียนการสอนที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมาย ให้ทำ

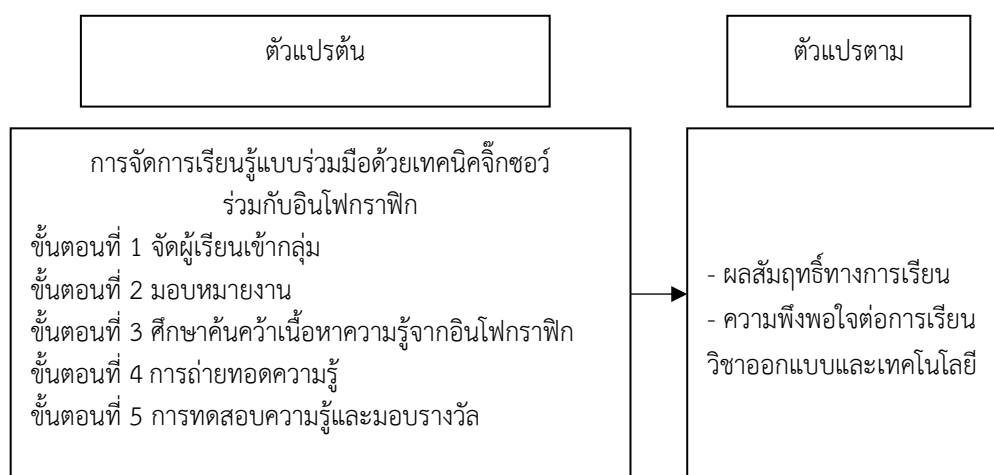
กิจกรรมเช่นเดียวกัน ครูแบ่งเนื้อหาของเรื่องที่จะเรียนออกเป็นหัวข้อย่อยเท่าจำนวนสมาชิก แต่ละกลุ่มและมอบหมายให้นักเรียนแต่ละกลุ่มค้นคว้าหัวข้อเดียวกัน จะศึกษาบทเรียนหัวข้อนั้นร่วมกัน จากนั้นแต่ละคนกลับเข้าไปกลุ่มเดิมเพื่ออธิบายหัวข้อที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังและทำแบบฝึกหัด (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553: 75 - 76)

การเรียนรู้แบบจิ๊กซอว์มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ที่เน้นให้ผู้เรียนได้ทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่ม เหมือนกับการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งการทำงานแบบร่วมมือจะสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีงามต่อกัน เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และการเรียนรู้แบบต่อภาพนี้ยังมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา เน้นให้ผู้เรียนได้ช่วยเหลือกัน ร่วมกันคิด ได้ลงมือกระทำค้นหาความรู้ด้วยตนเองจนเกิดความรู้ ความเข้าใจที่ชัดเจนและการสร้างสรรค์ผลงานเป็นความสำเร็จของกลุ่ม (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2561: 190) การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีขั้นตอนดังนี้ ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 กำหนดขนาดของกลุ่มโดยจัดผู้เรียนเข้ากลุ่มบ้าน ขั้นตอนที่ 2 มอบหมายงาน โดยให้ผู้เรียนแต่ละคนรับผิดชอบเนื้อหาไปศึกษาค้นคว้า ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ โดยผู้เรียนที่รับมอบหมายให้ศึกษาหัวข้อเดียวกันของในแต่ละกลุ่มบ้านมารวมเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ขั้นตอนที่ 4 การถ่ายทอดความรู้ หลังจากศึกษาหาความรู้ร่วมกับสมาชิกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ แล้วสมาชิกแต่ละคนผลัดกันถ่ายทอดความรู้จนสมาชิกทุกคนในกลุ่มเข้าใจ ขั้นตอนที่ 5 การทดสอบความรู้และมอบรางวัล ผู้สอนกับผู้เรียนร่วมกันประเมินผลการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละกลุ่มตามแบบประเมินที่เตรียมไว้ กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัลของเรามาารวมกัน(หรือหาค่าเฉลี่ย) เป็นคะแนนกลุ่ม กลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดได้รับรางวัล (ทิศนา เขมมณี. 2564: 266)

อินโฟกราฟิก เป็นการนำเอาภาพมารวมกับข้อมูล เรื่องราวต่าง ๆ มารวมไว้ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเข้าใจเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น เพราะข้อมูลในอินโฟกราฟิกผ่านการสรุป เรียบเรียงให้สั้น กระชับง่ายต่อการทำความเข้าใจ สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เผยแพร่ได้ง่าย เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ หนังสือนิทรรศการ หรือเป็นส่วนหนึ่งในบทความในนิตยสาร ภาพกราฟิกประกอบข่าวโทรทัศน์ ซึ่งพร้อมส่งต่อในสื่อดิจิทัล เช่น การส่งอีเมล การนำไปใช้ประกอบบทความในเว็บไซต์ การส่งต่อใน Social Media เช่น LINE, Facebook, Instagram (วิไลภรณ์ ศรีไพศาล. 2559: 12) ด้วยข้อมูลที่ถูกต้องตรงมาเป็นอย่างดี เป็นวิธีการนำเสนอข้อมูลเชิงสร้างสรรค์ ในมุมมองที่แปลกตา นักเรียนสามารถจดจำเนื้อหาที่ซับซ้อนได้ง่ายในเวลาอันสั้น ทำให้เกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จะช่วยให้ส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอาใจใส่ รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มสมาชิกรวมถึงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันและเมื่อนำอินโฟกราฟิกยังสามารถอธิบายข้อมูลที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายในเวลาที่เรารวดเร็ว และชัดเจนสามารถสื่อสารข้อมูลทั้งหมดให้เข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้นำเสนอมาช่วยขยายความเข้าใจอีกจึง ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) แบบแผนการวิจัยกลุ่มเดียวทดสอบก่อน - หลัง (One group pretest posttest design)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 7 โรงเรียน รวม 1,143 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนลาดยาววิทยาคม ตำบลสระแก้ว อำเภอลาดยาว จังหวัด นครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ตามขั้นตอนดังนี้

1.2.1 ทำการจับสลากชื่อโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ออกมา 1 โรงเรียน จากทั้งหมด 7 โรงเรียน ซึ่งผลปรากฏว่า ได้โรงเรียนลาดยาววิทยาคม ซึ่งมีจำนวน 9 ห้องเรียน

1.2.2 จากนั้นทำการสุ่มห้องเรียน 1 ห้อง จาก 9 ห้องเรียน ได้ห้องเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/8 จำนวนนักเรียน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก วิชาออกแบบและเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีกับชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง โดยมีองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ 2) มาตรฐานการจัดการเรียนรู้ และตัวชี้วัด 3) สารการเรียนรู้ 4) สารสำคัญ 5) จุดประสงค์การเรียนรู้ 6) กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค จิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก 7) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 8) การวัดและประเมินผล ซึ่งนำไปประเมินความเหมาะสมของ แผนโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ผลการประเมินพบว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.07)

2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีกับ ชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ฉบับ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบดังนี้

2.2.1 ทำการวิเคราะห์หลักสูตร ตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ โดยทำเป็นตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

2.2 เขียนข้อสอบตามที่กำหนดไว้ในตารางวิเคราะห์ข้อสอบ โดยเขียนจำนวนข้อสอบมากกว่าจำนวนที่ต้องการ 49 ข้อ เพื่อที่หลังจากนำไปวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบรายข้อเรียบร้อยแล้ว จะตัดข้อที่มีคุณภาพไม่เข้าเกณฑ์ออกจน เหลือจำนวนข้อสอบที่ต้องการใช้จริงจำนวน 30 ข้อ

2.2.3 นำแบบทดสอบไปหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับ จุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67- 1.00 จากนั้นนำแบบทดสอบไปทดสอบกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลาดยาววิทยาคม ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาความยาก (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) พบว่า ข้อสอบมีค่าความยาก (P) ระหว่าง 0.20-0.80 จำนวน 41 ข้อ และค่าอำนาจจำแนก (B) เท่ากับ 0.20 ขึ้นไป จำนวน 41 ข้อ จากนั้นผู้วิจัยทำการคัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากระหว่าง 0.34- 0.80 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.33 ขึ้นไป โดยคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์จำนวน 30 ข้อ เพื่อนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น

2.2.4 นำแบบทดสอบที่คัดเลือกข้อสอบไว้จำนวน 30 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/7 โรงเรียนลาดยาววิทยาคม ที่ได้เรียนในหน่วยนี้ไปแล้วและไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น แบบอิงเกณฑ์ของ โลเวทท์ (Lovett method) ใช้การสอบครั้งเดียวหลังเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

2.3 แบบวัดความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยี เรื่อง เทคโนโลยีกับชีวิตประจำวันของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 20 ข้อ โดยมีการสร้างและหาคุณภาพของแบบวัดตามลำดับดังนี้

2.3.1 จัดทำร่างแบบวัดความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก โดยกำหนดรูปแบบเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท

(Likert) จำนวน 20 ข้อ โดยกำหนดระดับคะแนนความพึงพอใจเป็น 5 ระดับ คือ ระดับ 5 4 3 2 1 และกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยความพึงพอใจ ดังนี้

ระดับความพึงพอใจ	
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 5 คะแนน
เห็นด้วย	ให้คะแนน 4 คะแนน
ไม่แน่ใจ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ให้คะแนน 1 คะแนน
เกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย	
ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00	หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50	หมายถึง พึงพอใจมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50	หมายถึง พึงพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50	หมายถึง พึงพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50	หมายถึง พึงพอใจน้อยที่สุด

2.3.2 นำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก ไปหาความตรงเชิงเนื้อหา โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน พบว่ามีค่าระหว่าง 0.67-1.00

2.3.3 นำแบบวัดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนลาดยาววิทยาคม จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และผ่านการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง เทคโนโลยีกับชีวิตประจำวันมาแล้ว เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.68

3. วิธีรวบรวมข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนแบบแผนการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทำการแบ่งกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/8 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 เป็น 6 กลุ่มๆ ละ 5 คน แบบคละความสามารถ ซึ่งแต่ละกลุ่มประกอบด้วย นักเรียนเก่ง 2 คน ปานกลาง 2 คน และอ่อน 1 คน

3.2 ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/8 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pretest) เรื่อง เทคโนโลยีกับชีวิตประจำวัน ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ จากนั้นทำการบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนก่อนเรียน

3.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก เรื่อง เทคโนโลยีกับชีวิตประจำวัน จำนวน 6 แผน ใช้เวลาในการทดลองจำนวน 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 วัน วันละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง

3.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกับการทดสอบก่อนเรียน จากนั้นทำการบันทึกผลการสอบไว้เป็นคะแนนหลังเรียน และให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความพึงพอใจที่มีต่อวิชาออกแบบและเทคโนโลยี จำนวน 20 ข้อ และบันทึกคะแนนไว้

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ผู้วิจัยนำผลการทดลองมาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

4.1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าทีกรณีกกลุ่มตัวอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for Dependent samples)

4.2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าทีกรณีกกลุ่มเดียว (One sample t-test)

4.3 การศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกโดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	df	ΣD	ΣD^2	t
ก่อนเรียน	30	30	11.27	1.86	29	417	5909	38.61*
หลังเรียน	30	30	25.17	2.05				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(0.05,29)} = 1.699$)

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนด้วยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.27 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 1.86 ส่วนคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 25.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.05 เมื่อทำการทดสอบค่าทีที่กรณีก่อนเรียนด้วยอย่างไม่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า ค่า t คำนวณ ได้เท่ากับ 38.61 มีค่ามากกว่าค่า t ที่ได้จากการเปิดตาราง (1.699) แสดงว่านักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม

n	คะแนนเต็ม	คะแนนเกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	df	t
30	30	24	25.17	2.05	29	3.44*

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t_{(0.05,29)} = 1.699$)

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 25.17 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.05 เมื่อทำการทดสอบค่าทีที่กรณีก่อนเรียนด้วย พบว่าค่า t ที่ได้จากการคำนวณ มีค่าเท่ากับ 3.44 มีค่ามากกว่าค่า t ที่ได้จากการเปิดตาราง (1.699) แสดงว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก

ตารางที่ 3 แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่มีต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยี

องค์ประกอบ	ข้อที่	รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา	1	เนื้อหาเข้าใจง่าย	4.30	0.53	มาก
	2	หัวข้อชัดเจน	4.23	0.72	มาก
	3	เนื้อหามีความหลากหลายให้เลือกเรียน	4.17	0.69	มาก
	4	นักเรียนชอบที่จะเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยี	4.33	0.65	มาก
	5	นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตัวเอง	3.97	0.84	มาก
	รวม		4.20	0.68	มาก
ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	6	นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานในกลุ่ม	3.97	0.80	มาก
	7	กิจกรรมทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้น	4.27	0.81	มาก
	8	กิจกรรมช่วยกระตุ้นให้คิด	3.87	0.99	มาก
	9	นักเรียนชอบทำงานเป็นกลุ่ม	4.53	0.56	มากที่สุด
	10	กิจกรรมการเรียนรู้ใช้เวลาไม่นาน	4.30	0.64	มาก
	11	กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้นักเรียนสนุก	4.17	0.86	มาก
	12	ช่วยเหลือเพื่อนในกลุ่มนักเรียนได้	4.07	0.81	มาก
	รวม		4.17	0.78	มาก
ด้านสื่อการสอน	13	อินโฟกราฟิกช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนดียิ่งขึ้น	4.57	0.62	มากที่สุด
	14	ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสม มองเห็นชัดเจน	4.50	0.50	มากที่สุด
	15	เนื้อหาภายในอินโฟกราฟิกสื่อความหมายได้ดี เข้าใจง่าย	4.27	0.73	มาก
	16	นักเรียนทำความเข้าใจเนื้อหาได้เร็ว	4.37	0.60	มาก
	17	มีความแปลกใหม่ น่าสนใจ	4.47	0.56	มาก
	รวม		4.44	0.60	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	18	นักเรียนชอบทำแบบฝึกหัดจากการใช้อินโฟกราฟิก	4.45	0.56	มาก
	19	นักเรียนภาคภูมิใจที่ครูชมเชยและให้รางวัล	4.83	0.37	มากที่สุด
	20	การให้คะแนนเหมาะสม	4.10	0.83	มาก
	รวม		4.46	0.59	มาก
ภาพรวม			4.29	0.68	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกมีความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิกโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.68) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจใน 3 ลำดับแรกคือ นักเรียนภาคภูมิใจที่ครูชมเชยและให้รางวัล ($\bar{X} = 4.83$, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ อินโฟกราฟิกช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่เรียนดียิ่งขึ้น ($\bar{X} = 4.57$, S.D. = 0.62) และนักเรียนชอบทำงานเป็นกลุ่ม ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.56) ตามลำดับ

อภิปรายผล

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบตัวเองและกลุ่มสมาชิกรวมถึงการช่วยเหลือนักเรียนที่มีความสามารถแตกต่างกันได้เรียนรู้ร่วมกันและเมื่อนำอินโฟกราฟิก

ยังสามารถอธิบายข้อมูลที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่ายในเวลาทีรวดเร็ว และชัดเจนสามารถสื่อสารข้อมูลทั้งหมดให้เข้าใจได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีผู้นำเสนอมาช่วยขยายความเข้าใจอีก (จงรัก เทพนา. 2558: 1) ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์เพิ่มมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยหลายเรื่องเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคแบบจิ๊กซอว์ เช่น จันทน์ ชาตวรณ (2563) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ สุภรณ์พัฒน์ พันธุ์วงศ์ (2559) ที่ทำการพัฒนาสื่อวีดิทัศน์รูปแบบอินโฟกราฟิกร่วมกับกิจกรรมแบบเกมที่ใช้การเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์วิชาศิลปะ พบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รวมถึงงานวิจัยของปจิตรา สมหมาย (2563) ที่ทำการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ภูมิภาคโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. จากการที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ร่วมกับอินโฟกราฟิก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม อาจเนื่องมาจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่แบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม นักเรียนแต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ไปศึกษาค้นคว้าจนเกิดความรู้ความเข้าใจ จากนั้นแต่ละคนกลับเข้าไปกลุ่มแล้วสามารถอธิบายหัวข้อที่ตนศึกษาให้เพื่อนฟังและทำแบบฝึกหัดได้บรรลุตามจุดประสงค์ ส่งผลไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้น (วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. 2553: 75 - 76) และนอกจากนั้นอินโฟกราฟิกนั้นยังทำให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาสาระที่ต้องการสื่อได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น เพราะข้อมูลในอินโฟกราฟิกผ่านการสรุป เรียบเรียงให้สั้น เข้าใจง่าย สื่อสารอย่างตรงไปตรงมา เนื่องจากข้อมูลที่ถูกต้องถูกคัดกรองมาเป็นอย่างดีทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย (สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. 2560: 5) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เสาวเพ็ญ บุญประสพ (2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิต ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตของนักเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค จิ๊กซอว์สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับงานวิจัยของ ดาริกา พงษ์เผ่าพงษ์ (2560) ทำวิจัยเกี่ยวกับ ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์เรื่องระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนห้วยวัง พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ชลิตา ทองเพิ่ม (2561) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกเรื่อง ดาราศาสตร์ และอวกาศ ที่มีต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิกสูงกว่าของนักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้การสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากผลการวิจัยที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความพึงพอใจต่อเรียนวิชาออกแบบและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในข้อที่นักเรียนภาคภูมิใจที่ครูชมเชยและให้รางวัลมากที่สุด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ ในขั้นตอนที่ 5 ทดสอบความรู้และมอบรางวัล (ทศนา เขมมณี. 2564: 266) ทำให้เกิดแรงจูงใจในการใฝ่เรียนรู้และมีความพึงพอใจกับรางวัลที่กลุ่มและตนเองได้ร่วมมือกันในการดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเกี่ยวกับความพึงพอใจการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เช่น รณิดา บริพันธ์ (2561) ที่ทำการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เช่นเดียวกับการวิจัยของ ขนัญญา ขอร่มย์ (2558) ที่ศึกษาผลการใช้ชุดการเรียน เรื่องวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 และมีความพึงพอใจต่อการใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ และกระตุ้นให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ดังนั้นครูผู้สอนควรเพิ่มเติมจัดกิจกรรมที่เป็นพื้นฐานในการสร้างความสัมพันธ์เบื้องต้นให้กับผู้เรียน เพื่อช่วยให้สมาชิกกลุ่มคุ้นเคยกัน กล้าแสดงออกและกล้าแสดงความคิดเห็น กระตือรือร้นที่จะร่วมแบ่งปันความรู้กับเพื่อน ๆ อันจะช่วยส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จดียิ่งขึ้น

1.2 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้เฉพาะอินโฟกราฟิกแบบภาพนิ่งซึ่งที่เป็นแบบภาพนิ่ง เพราะเป็นรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจและใช้กันอย่างแพร่หลาย ดังนั้นจึงควรใช้อินโฟกราฟิกประเภทอื่น ๆ ประกอบการจัดการเรียนการสอนด้วย เพื่อให้นักเรียนได้มีการปฏิสัมพันธ์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยพบว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ มีความกระตือรือร้นและช่วยเหลือกันในการทำงาน จึงควรทำการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อทักษะกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร

2.2 ควรศึกษาผลการใช้อินโฟกราฟิกแบบอื่น เช่น แบบมีปฏิสัมพันธ์ หรือแบบภาพเคลื่อนไหว เนื่องจากเป็นอินโฟกราฟิกที่สร้างปฏิสัมพันธ์ของนักเรียนให้เพิ่มขึ้นได้

เอกสารอ้างอิง

- จงรัก เทศนา. (2558). **ทำไมต้องอินโฟกราฟิกส์**. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก http://www.krujongrak.com/infographics/infographics_information.pdf.
- จันทน์ ชาติวรรณ. (2563). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. ค้นคว้าอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและวิธีสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชนัญญา ขอร่มย์. (2558). **ผลการใช้ชุดการเรียนรู้ เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและศาสนพิธีโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ชลิตา ทองเพิ่ม. (2561). **ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้อินโฟกราฟิก เรื่อง ดาราศาสตร์และอวกาศที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต (วิทยาศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. (พิมพ์ครั้งที่ 8). นนทบุรี: พิบาลานซ์ดีไซด์.
- ฐกรณ์พัฒน์ พันธุ์วงศ์. (2559). **การพัฒนาสื่อวีดิทัศน์รูปแบบอินโฟกราฟิกร่วมกับกิจกรรมแบบเกมที่ใช้การเรียนรู้แบบสตอรี่ไลน์ วิชาศิลปะสำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (เทคโนโลยีการเรียนรู้และสื่อสารมวลชน). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- ดาริกา พงษ์เผ่าพงษ์. (2560). **ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยใช้เทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง ระบบต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์และสัตว์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหอวัง**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. (พิมพ์ครั้งที่ 16). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปจิตรา สมหมาย. (2563). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ (Jigsaw) ร่วมกับอินโฟกราฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ เรื่อง ภูมิภาคโลก ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- พรรณราย เทียมทัน. (2561). **เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- รณิดา ปรีพันธ์. (2561). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะกระบวนการกลุ่ม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2542). แผนการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง. กรุงเทพฯ: แอล ที เพรส วัน.
- วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์. (2553). นวัตกรรมตามแนวคิดแบบ Backward Design. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิไลภรณ์ ศรีไพศาล. (2559). ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่ายด้วย Infographics. สืบค้นเมื่อ 16 กุมภาพันธ์ 2563, จาก <http://www.pattani.go.th/stabundamrong/book3.pdf>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์. (2564). แผนการปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ. นครสวรรค์: ผู้แต่ง.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน. (2560). คู่มือการฝึกอบรมการเพิ่มประสิทธิภาพเทคนิคการนำเสนอด้วยรูปแบบ Infographic. สืบค้นเมื่อ 28 พฤษภาคม 2563, จาก <http://www.krumontree.com/pdf/InfographicManual.pdf>.
- สิทธิพล อาจอินทร์. (2562). ศาสตร์และศิลป์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. ขอนแก่น: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เสาวเพ็ญ บุญประสพ. (2553). ผลการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคจิ๊กซอว์ เรื่อง การแปลงทางเรขาคณิตที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ปรินญาการศึกษามหาบัณฑิต (การมัธยมศึกษา). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปัจจัยในการสร้างภาพลักษณ์สถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Factors in Creating an Image of an Educational Institution in the Digital Age

จินณวัตร ปะโคตง¹, ธีระ รุญเจริญ²

Jinawata Pakotung¹, Teera Runcharoen²

Corresponding Author E-mail: jinawata@hotmail.com

Received: 2022-08-27; Revised: 2022-11-15; Accepted: 2022-12-13

บทคัดย่อ

ภาพลักษณ์สถานศึกษาเป็นภาพรวมทั้งหมดขององค์กรที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์หรือมีความรู้ความประทับใจตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อหน่วยงานหรือสถาบันโดยการกระทำหรือพฤติกรรมของบุคลากรในสถานศึกษา การบริหารผลิตภัณฑ์การบริหาร และการประชาสัมพันธ์ หน้าที่ของผู้สร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาโดยมีปัจจัยสำคัญ คือ 1) การให้ข้อเท็จจริงที่เป็นบวก (Positive Fact) 2) การชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายใช้มาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษามาใช้ในการประเมินสถานศึกษาเพื่อชี้แนะ และ 3) การส่งเสริมบุคลากรให้สร้างประสบการณ์ตรงที่น่าประทับใจให้กับผู้มาติดต่อ ซึ่งภาพลักษณ์เกิดขึ้นได้ใน 2 กรณี คือ 1) เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติตามสภาพแวดล้อมโดยที่สถานศึกษามีได้ดำเนินการใด ๆ และเกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการสร้างภาพที่สถานศึกษาปรารถนาที่จะให้เป็น และ 2) ผ่านสื่อหลายช่องทาง ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในสถานศึกษา คือ การสร้างสรรค์ในองค์กร ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ ความเชื่อถือ การเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ และการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม โดยลักษณะภาพลักษณ์ของสถานศึกษาใน 3 ด้าน คือ 1) ภาพลักษณ์เปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุการณ์การกระทำที่เกิดขึ้น ตามท่าทีความรู้สึก และทัศนคติของประชาชนในขณะนั้นที่มีต่อสถานศึกษา 2) ภาพลักษณ์ที่สืบทอดจากผู้บริหารคนเดิม ทั้งทางที่ดีและไม่ดียากต่อการแก้ไข 3) ภาพลักษณ์ที่เป็นนามธรรม ประการสำคัญของภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่เกิดจากการเผยแพร่โฆษณาจะเกิดขึ้นเร็วและสลายได้เร็ว แต่ภาพลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การกระทำ การบริการแก่สังคม การสร้างสาธารณประโยชน์ที่เป็นวัตถุประสงค์ของ จะเป็นภาพลักษณ์ที่คงทนถาวร ดังนั้นความสำเร็จในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา นอกจากการทําจริงและการประชาสัมพันธ์แล้ว ต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดในทุกช่องทางหนึ่ง ด้วยการฟังโดยบุคลากรในสถานศึกษาต้องเป็นผู้ฟังที่ดีเมื่อมีผู้มาติดต่อประสานงาน และทำในสิ่งที่ผู้มารับบริการต้องการให้เกิดความสำเร็จ และผลที่ได้จากการสร้างชื่อเสียงสถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะเกิดผลลัพธ์ 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาผู้เรียน 2) คุณภาพของครู 3) การสร้างหลักสูตรนวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ และ 4) การพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตร

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์, สถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

¹ อาจารย์ประจำวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

¹ Assoc. Prof. Dr. of Graduate College of Management, Sripatum University Khon Kaen Campus

² อาจารย์ประจำวิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น

² Prof. Dr. of Graduate College of Management, Sripatum University Khon Kaen Campus

Abstract

The image of an educational institution was the overall image of an organization that a person perceives through experience or impression as well as feelings towards an agency or institution by the actions or behavior of personnel in educational institutions, administration, administrative products, and public relations. The duty of the image maker of the educational institution with important factors were: 1) giving positive facts (Positive Fact), 2) persuading the target group to use measures that were beneficial to educational institutions to use in evaluating educational institutions for guidance; and 3) encouraging personnel to create impressive first-hand experiences for visitors. The image could occur in two cases: 1) the spontaneously according to the environment without any action by the educational institution, and arises from creativity through the process of creating the image that the educational institution wishes to be; and 2) through various media. The factor that contributes to the image in the educational institution was creativity in the organization, honesty, sincerity, trust, participation in creativity and appropriate public relations. The image characteristics of educational institutions in 3 aspects were 1) the image could change according to the events that occur according to feeling and attitudes of the people at that time towards educational institutions; 2) the image inherited from the former administrator both good and bad were difficult to correct.,3) abstract image that was important aspect of the image in the educational institution arising from advertising which could be quickly formed and disintegrated but a concrete image such as acts of service to society the creation of public benefits that were objects which could be a permanent image. Therefore success in creating image of the educational institution in addition to the actual and public relations stakeholders must relate parties and there was participated as much as possible in any way by listening personnel in educational institution and must be good listeners when there were people who come to coordinate. Moreover must do what the service users want to be successful and the results of building a reputation for educational institutions in the digital era would be effective 4 aspects 1) student development, 2) teacher quality, 3) creation of unique innovative curricula, and 4) development of extracurricular activities.

Keywords: Image, Educational Institutions, Digital Era

บทนำ

การจัดระบบบริหารสถานศึกษามีโครงสร้างและภารกิจเพิ่มขึ้นอีกมาก มีบุคลากรปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นหลายฝ่าย มีหน้าที่บริหารและจัดการศึกษาให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายและรัฐธรรมนูญ และเป็นไปตามความต้องการของผู้รับบริการที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน โดยมีหลักสูตรเป็นเข็มทิศชี้แนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้เกิดเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ ที่เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของแต่ละสถานศึกษาที่ต้องการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาที่มีนักเรียนเป็นผลผลิตออกสู่ตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ของสถานศึกษา คือ ผลที่เกิดจากความเชื่อถือ การยอมรับ และศรัทธาที่บุคคลมีต่อสถานศึกษา ดังนั้น “ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา” จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา เกิดจากความรู้สึกรักใคร่ของคนที่มีต่อสถานศึกษา ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา สามารถสร้างขึ้นมาได้โดยใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้เกิดขึ้นแก่สถานศึกษาทำได้ยากพอ ๆ กับการรักษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษา แต่ก็คงไม่เกินความสามารถของผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องที่ใกล้ชิด คือ บ้าน วัด โรงเรียน “บวร” ที่จะทำให้อาณาเขตเกิดได้ โดยอาศัยสื่อและช่องทางให้เกิดประโยชน์และเท่าทันในยุคดิจิทัล ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกด้าน ทั้งตัวผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรในองค์กร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และที่สำคัญคือผู้เรียนซึ่งจะเป็นกระบอกเสียงนำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรสถานศึกษาก็ได้

ความหมายของภาพลักษณ์

สถานศึกษาจัดว่าเป็นองค์กรที่สำคัญ ก่อนที่จะได้กล่าวถึงการสร้างภาพลักษณ์สถานศึกษาจะได้กล่าวถึงภาพรวมของภาพลักษณ์องค์กร (Corporate Image) ก่อนว่าหมายถึง ภาพรวมทั้งหมดขององค์กรที่บุคคลรับรู้จากประสบการณ์หรือมีความรู้ความประทับใจ ตลอดจนความรู้สึกที่มีต่อหน่วยงานหรือสถาบันโดยการกระทำหรือพฤติกรรมองค์กร การบริหาร ผลิตภัณฑ์หรือผลลัพธ์การบริหาร และการประชาสัมพันธ์ จะเข้ามาบิบบทบาทต่อภาพลักษณ์องค์กรด้วย ดังนั้นการสร้างภาพลักษณ์ให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา สิ่งแรกที่จะต้องพิจารณา คือ ต้องรู้ว่ากลุ่มเป้าหมายเป็นใคร เขามองสถานศึกษาอย่างไร วิธีการที่จะทราบภาพลักษณ์สถานศึกษาในสายตาของกลุ่มเป้าหมาย นั้น อาจได้จากการสำรวจความคิดเห็นการทำวิจัย การสอบถาม การสัมภาษณ์ การรับฟังข้อมูลจากหลาย ๆ ฝ่าย ซึ่งจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการที่จะนำมากำหนดภาพลักษณ์ของสถานศึกษาต่อไป ภาพลักษณ์สถานศึกษาจึงมีความสำคัญ สามารถทำให้สถาบัน หน่วยงานมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับเชื่อถือศรัทธาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องและจะทำให้สถานศึกษาหน่วยงานสถาบันนั้น ๆ มีความเจริญก้าวหน้าได้ (วรรณกมล ทัพขันธ์. 2560) ความหมายภาพลักษณ์ หรือ IMAGE นั้น มีข้อความที่แสดงถึงความหมายที่สำคัญของคำต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

I = Institution คือ สถาบันเป็นภาพลักษณ์ที่สร้างได้จากการทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ สถานศึกษาที่เป็นสถาบันจะต้องมีตึกมีอาคารใหญ่และมีเพลง สถาบันมีโครงสร้าง การจัดการที่มีความเป็นปึกแผ่นดูยิ่งใหญ่ มีโลโก้ (Logo) หรือสัญลักษณ์ของสถานศึกษาที่งามสง่า และสร้างศรัทธาได้ในระยะยาว

M = Management คณะผู้บริหารต้องมีความฉลาด มีความดีความงามและมีผลงานเป็นที่ยอมรับแก่บุคคลทั่วไป จะเห็นว่าสถานศึกษาระดับโลกจะคิดถึงคนที่เบอร์หนึ่ง เบอร์สอง หรือเบอร์สามได้อย่างไร สิ่งที่ได้ดีก็เป็นเพราะว่าผู้บริหารทุกคนมีประสบการณ์และประวัติ (Profile) เป็นที่รู้จัก ยอมรับ เช่น เป็นอาจารย์รับเชิญของมหาวิทยาลัย เป็นนักปราชญ์ทางด้านวิชาการที่เขียนหนังสือออกมามากมายเล่มจนเป็นที่ที่ทุกคนยอมรับในฝีมือ กลับกันถ้าสถานศึกษานั้นมีผู้บริหารที่ทุกคนไม่ยอมรับภาพลักษณ์นั้น ก็สะท้อนมาในแง่ลบ

A = Action คือ การกระทำต่อประชาชนหรือผู้บริโภค จากสิ่งที่สถานศึกษาประชาสัมพันธ์ว่ามีการให้บริการด้านใดบ้าง ซึ่งผู้รับบริการจะเป็นผู้ตัดสินใจว่าหลังรับบริการแล้ว สถานศึกษานั้นให้บริการตามที่ประชาสัมพันธ์ไว้หรือไม่ เพียงใด ซึ่งจะส่งผลต่อการที่มีผู้รับบริการเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างเห็นได้ชัด

G = Goodness คือ ความดี ความงาม เป็นเรื่องของสถานศึกษาที่จะเป็นหน่วยงานหรือมีคนดีอยู่ในสังคม เช่น ตรงไปตรงมา จ่าภาษีรัฐเต็มจำนวน มีการจ้างงานคนไทยมากมาย หรือเป็นสถานศึกษาต่างชาติแต่มีการถ่ายทอดทักษะให้คนไทยอย่างต่อเนื่อง หรือทำประโยชน์ให้แก่สังคม ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้บริโภค ไม่โจมตีคู่แข่งอย่างไม่ถูกกติกา ตลอดจนเป็นคนดีในภาพรวมของสถานศึกษา สะท้อนภาพลักษณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

E = Employee คือ พนักงานของสถานศึกษาเปรียบเหมือนทูตสถานศึกษา ที่จะเสริมความน่าเชื่อถือความสัมพันธ์กับลูกค้าและกับสังคม พนักงานเปรียบเหมือนกระบอกเสียงที่สำคัญในการกระจายชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของสถานศึกษา แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าขาดการสื่อสารกับพนักงานที่ดีมีความเข้าใจต่างกัน ภาพลักษณ์ก็จะกลับกลายเป็นภาพลบ และถ้าภาพลบออกจากพนักงานจะเป็นสิ่งที่ทุกคนจะฟัง เพราะเขาเหล่านั้นอยู่ใกล้ชิดกับสถานศึกษามากกว่า

จะเห็นว่า IMAGE หรือภาพลักษณ์สถานศึกษานั้น ไม่ใช่เรื่องที่ทำวันเดียวได้ จะต้องค่อย ๆ ขัดให้เงา โดยมีการวางแผนในทุกรูปแบบอย่างมีอาชีพ หลายสถานศึกษาอาจจะหาคนช่วยทำ เช่น เรื่องทรัพยากร เรื่องการประชาสัมพันธ์ และภาพลักษณ์ต้องให้บุคลากรที่ชำนาญการประชาสัมพันธ์และมีฐานข้อมูลที่ดีเอามาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อสำคัญการทำประชาสัมพันธ์เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เขาทำให้มีสีสันและการสร้างภาพลักษณ์ (วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, และ เฉลิมชัย หทยกุล. 2546) จากหลักการดังกล่าวมาแล้ว สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งในสังคม สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อการสร้างภาพลักษณ์โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลได้ ดังที่จะได้กล่าวต่อไป

การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ในการสร้างภาพลักษณ์สถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้เกิดประสิทธิภาพนั้น มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องหลายด้าน ดังนี้

1. หน้าที่ของผู้สร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

หน้าที่ของผู้ที่มีหน้าที่ในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ตามแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการภาพลักษณ์องค์กร (A Model of Organizational Image Management) ของ Joseph Eric Massey (2008) มีรูปแบบการจัดการภาพลักษณ์

องค์การ ประกอบด้วย 1) การสร้างภาพลักษณ์ (Creating Image) 2) การรักษาภาพลักษณ์ (Maintaining Image) และ 3) การฟื้นฟูภาพลักษณ์องค์การที่มีประสิทธิภาพ (Regaining an Effective Organizational Image) สรุปเป็นประเด็นได้ ดังนี้

ประเด็นหลักคือให้ข้อเท็จจริงที่เป็นบวก (Positive Fact) รวมทั้งการเสาะแสวงหาข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริงที่เป็นบวก เพื่อจะก่อให้เกิดทัศนคติที่เป็นบวกออกมาเผยแพร่ให้มากที่สุด และขณะเดียวกันก็พยายามทำให้สิ่งที่เป็นลบหายไปจากการเผยแพร่หรือไม่ก็ทำให้กลายเป็นลบเบาบางลง ด้วยการให้เหตุผลที่อยู่เบื้องหลังความเสียหายอย่างน่าเชื่อถือ ทำให้ความไม่ดีเป็นสิ่งที่สุญหายหรือเป็นภาพวาดที่เกิดจากเจตนาที่ตี ก็จะสามารถเปลี่ยนความรู้สึกจากลบให้กลายเป็นศูนย์หรืออาจจะกลายเป็นบวกได้

ประเด็นรองลงมาคือ การชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายใช้มาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษามาใช้ในการประเมินสถานศึกษา และให้มองข้ามมาตรการที่อาจทำให้สถานศึกษาเสียหายจากการถูกประเมิน เมื่อใดก็ตามที่บุคคลประเมินสถานศึกษาด้วยมาตรการที่ไม่ดีจะทำให้สถานศึกษามีภาพลักษณ์ที่ไม่ดี แต่ถ้าบุคคลประเมินสถานศึกษาด้วยมาตรการที่สอดคล้องกับจุดแข็งของสถานศึกษา สถานศึกษาก็จะมีภาพพจน์ที่ดี ผู้มีหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีโดยเฉพาะผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรควรจะมีสามารถในการจูงใจให้บุคคลอื่นเลือกเอามาตรการที่สอดคล้องกับจุดแข็งของสถานศึกษามาประเมินสถานศึกษา

ประเด็นสุดท้าย คือ ใช้วิธีการที่ทำให้คนได้รับประสบการณ์ตรงกับสถานศึกษาหรือกับบุคลากรที่ประทับใจ ถ้าหากสถานศึกษาได้มีการเผยแพร่ข้อเท็จจริงที่ดีเกี่ยวกับสถานศึกษาออกไป และผู้ทำหน้าที่สร้างภาพลักษณ์ได้มีการชักจูงให้คนมองในจุดดีของสถานศึกษาแล้ว แต่เมื่อคนมาสัมผัสกับผู้บริหารของสถานศึกษา สัมผัสกับบุคลากรของสถานศึกษาแล้วรู้สึกไม่ประทับใจ ไม่พอใจในการติดต่อก็ทำให้สถานศึกษานั้นล้มเหลวในการสร้างภาพลักษณ์ได้

โดยสรุปแล้วในการสร้างภาพลักษณ์ผู้ที่จะต้องทำหน้าที่ คือ การให้ข้อเท็จจริง การชักชวนให้กลุ่มเป้าหมายใช้มาตรการที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ที่มาประเมินสถานศึกษา และการควบคุมบุคลากรของสถานศึกษาให้สร้างประสบการณ์ตรงที่น่าประทับใจให้กับผู้มาติดต่อ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากร นักเรียน รวมถึงผู้ปกครอง ศิษย์เก่าและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนร่วมมือในการนำเสนอหรือให้ข้อคิดเห็นเชิงบวกซึ่งจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรได้

2. การเกิดภาพลักษณ์ในสถานศึกษา

ภาพลักษณ์ เกิดขึ้นได้ใน 2 กรณี คือ เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติตามสภาพแวดล้อม โดยที่สถานศึกษามีได้ดำเนินการใด ๆ และเกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์โดยผ่านกระบวนการสร้างภาพที่สถานศึกษาปรารถนาที่จะให้เป็น ไม่ว่าในกรณีใดภาพลักษณ์จะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้รับบริการมีการสรุปความคิดรวบยอดจากการรับรู้ข้อมูล ข้อมูลนั้นต้องชัดเจน มุ่งประเด็นที่เป็นภาพลักษณ์จำนวนมากพอ มาจากหลายช่องทางอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจนทำให้ผู้รับบริการเกิดความเข้าใจ คิดและรู้สึกได้ว่าสถานศึกษาและบริการนั้น เป็นอย่างไรหากมีการสื่อสารที่ดีภาพนั้นจะชัดเจนขึ้นเรื่อย ๆ จนเกิดความมั่นใจและเกิดเป็นภาพลักษณ์ ดังนั้น ภาพลักษณ์จะเกิดขึ้นได้จึงต้องอาศัยการสื่อสารข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และระยะเวลาที่ยาวนานเพียงพอสำหรับการสื่อสารในลักษณะซ้ำหลายครั้งและผ่านสื่อหลายช่องทาง

การสร้างสรรค์ภาพลักษณ์บนความไม่จริง จะเกิดเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่คงทนถาวรโดยเฉพาะอย่างยิ่งสังคมในปัจจุบัน ด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมาก คนสามารถรับข้อมูลจากสื่อได้หลายช่องทาง โอกาสที่จะเปรียบเทียบและคัดเลือกข้อมูลมีมาก การปกปิดภาพที่แท้จริงเป็นไปด้วยความลำบาก หากผู้รับบริการทราบว่ามีการสร้างภาพบนข้อมูลที่ปรุงแต่งขึ้นจะเกิดความรู้สึกไม่ไว้วางใจ ไม่มั่นใจ ไม่พึงพอใจ และอาจถึงขั้นเป็นปฏิปักษ์กับสถานศึกษานั้นได้ ซึ่งทำให้นักประชาสัมพันธ์ต้องทำงานหนักขึ้น เพื่อตามแก้ไขภาพลักษณ์เชิงลบนี้

3. ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในสถานศึกษา

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์ในสถานศึกษาที่สำคัญ คือ พฤติกรรม การกระทำ การแสดงออกในทางที่ดีของผู้บริหาร รวมทั้งบุคลากร ก็จะเกิดภาพลักษณ์ที่ดี การสร้างสรรค์ ความซื่อสัตย์สุจริต ความจริงใจ ไม่ทำให้ผู้รับบริการหลงผิด เกิดความเชื่อถือ ความไม่จริงใจทำให้เสื่อมศรัทธาของผู้รับบริการ การเข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทในการสร้างสรรค์ เสริมสร้าง ปรับปรุง แก้ไขปัญหาของสถานศึกษา การเสียสละของผู้บริหารและบุคลากรต่อสังคมส่วนรวม การพิสูจน์ความจริง ข้อเท็จจริงให้ประจักษ์ต่อสังคม ถึงความถูกต้องและการให้บริการที่ดี การประชาสัมพันธ์ในลักษณะที่ไม่เป็นการอวดอ้างมากเกินไป รวมทั้งขาดความต่อเนื่องของการให้ข้อมูลข่าวสาร จะทำให้เสียภาพลักษณ์ขององค์กรหรือสถานศึกษาได้

4. ลักษณะภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

ภาพลักษณ์เปลี่ยนแปลงได้ตามเหตุการณ์การกระทำที่เกิดขึ้น ตามท่าทีความรู้สึก และทัศนคติของประชาชน ในที่นี้คือสถานศึกษา (กันตยา เพิ่มผล. 2551) ภาพลักษณ์สถานศึกษาที่เสียไปแล้วมักแก้ไขได้ยากและจะติดต่อบีบทอดจากผู้บริหารคนเดิม การดำเนินการต่อไปได้ทั้งทางที่ดีและไม่ดี ภาพลักษณ์ที่เป็นนามธรรมเกิดจากการเผยแพร่โฆษณาจะเกิดขึ้นเร็วและสลายได้เร็ว แต่ภาพลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม เช่น การกระทำ การบริการแก่สังคม การสร้างสาธารณประโยชน์ที่เป็นวัตถุ สิ่งของ จะเป็นภาพลักษณ์ที่คงทนถาวร ภาพลักษณ์ที่ไม่ค่อยถาวร เช่น ข่าวลือ การให้ร้ายป้ายสี ถ้าพิสูจน์ความจริงชี้แจงข้อเท็จจริง และการประพฤติปฏิบัติดีมาแต่หลัง ก็จะช่วยให้อาณาการณ์ประเภนี้สลายไปรวดเร็ว ประชาชนจะยังเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ที่ดีที่ได้ทำมา เพียงแต่พิสูจน์และชี้แจงข้อเท็จจริงก็จะหายไปเอง เพราะข่าวลือจะหมดไปได้ก็ด้วยการแสดงข้อเท็จจริงต่อสาธารณชน

5. ธรรมชาติและบทบาทของการประชาสัมพันธ์ในการสร้างภาพพจน์ของสถานศึกษา

จุดมุ่งหมายและประโยชน์ที่สำคัญของการประชาสัมพันธ์ คือ การสร้างให้เกิดการรับรู้ และเกิดทัศนคติที่ดีกับสถานศึกษา ซึ่งเป็นสิ่งที่ฝังใจผู้บริโภคเป็นภาพลักษณ์ของสถานศึกษา ธรรมชาติและบทบาทของการประชาสัมพันธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ คือ การทำวิจัยสาธารณะทุกมิติ เป็นการหาข้อมูลเพื่อการวางแผนและวางนโยบายว่าจะสร้างภาพลักษณ์ในแนวทางใดบ้าง เป็นการกำหนดแผนในการทำงาน การวางแผนจัดโปรแกรมต่าง ๆ เพื่อสร้างภาพพจน์ เป็นการวางกลยุทธ์ในการสร้างภาพพจน์ การเผยแพร่สิ่งที่ทำออกไป เป็นการทำให้กลุ่มเป้าหมายรับรู้ความดีของสถานศึกษา เบื้องหน้าเบื้องหลังกิจกรรมของสถานศึกษา การติดตามดูปฏิกิริยาตอบรับของสาธารณชนว่า ชื่นชม ยินดี พอใจ ไม่พอใจ ไม่แน่ใจในสถานศึกษาอย่างไร ซึ่งถือว่าเป็นการวัดประเมินผล และการนำผลที่สาธารณชนมีปฏิกิริยาตอบรับมาประเมิน เพื่อพิจารณาว่าสิ่งที่สถานศึกษาทำไปนั้นถูกต้อง เหมาะสมหรือไม่เพียงใด บรรลุเป้าหมายในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานศึกษาหรือไม่สมควรจะมีอะไรปรับปรุงแก้ไขหรือไม่ การทำงานของผู้บริหารกับเรื่องของการสร้างภาพพจน์จะดำเนินตามขั้นตอนเป็นวงจรต่อไปไม่สิ้นสุดที่แสดงธรรมชาติและบทบาทของการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์ได้อย่างมีคุณภาพ (Dienen. 2000)

6. กลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

กลยุทธ์ในการสร้างภาพลักษณ์สถานศึกษาควรดำเนินการด้วยวิธีการสร้างความรู้สึกให้ประชาชนยอมรับและเห็นด้วย อันจะเป็นผลให้สถานศึกษาเป็นที่เชื่อถือ ปรับปรุงสถานศึกษาทั้งหมด ทั้งด้านการบริหาร การจัดการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ กำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางและหลักชัยในการทำงาน นำสถานศึกษาให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับชุมชนและท้องถิ่นมากขึ้น สร้างสถานศึกษาให้มีชื่อเสียง เช่น การส่งสถานศึกษาเข้าประกวดในทุกระดับ การส่งครูและนักเรียนไปแข่งขันความรู้ เน้นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ (ใจทิพย์ ศรีประกายเพชร. 2552)

สรุป ความสำเร็จในการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษา นอกจากการลงมือปฏิบัติและการประชาสัมพันธ์แล้ว ต้องให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) และผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมมากที่สุดไม่ว่าทางใดทางหนึ่ง ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์ต่อความเจริญก้าวหน้าของสถานศึกษา ภาพลักษณ์นั้นเกิดจากความรู้สึกนึกคิดของคนที่มีต่อสถานศึกษา แนวทางการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษามีขั้นตอน คือ ศึกษาภาพลักษณ์ของสถานศึกษาแล้วสร้างความตระหนักแก่บุคลากรให้เห็นความสำคัญของภาพลักษณ์สถานศึกษา ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อพัฒนาสถานศึกษา เน้นการประชาสัมพันธ์ ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และภาพลักษณ์ของสถานศึกษาสามารถสร้างขึ้นได้โดยการใช้กลยุทธ์ที่เหมาะสม คือ สร้างความน่าเชื่อถือ ปรับปรุงทุกฝ่ายงานในสถานศึกษา กำหนดวิสัยทัศน์ ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา สร้างชื่อเสียงอย่างต่อเนื่อง เน้นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบต่าง ๆ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

7. การสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษา

นักวิชาการท่านหนึ่งได้ให้แนวทางในการสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาได้หลายประเด็นดังนี้ การสร้างอัตลักษณ์และวัฒนธรรมสถานศึกษาสู่ความสำเร็จของผู้เรียน การสร้างและเสริมสร้างความสัมพันธ์กับผู้รับบริการเพื่อเพิ่มคุณค่าของสถานศึกษามีหลายประการดังนี้ 1) การฟัง บุคลากรในสถานศึกษาต้องเป็นผู้ฟังที่ดีเมื่อมีผู้มาติดต่อประสานงาน 2) ทำในสิ่งที่ผู้มารับบริการต้องการให้เกิดความสำเร็จ (Zerfass. 2011)

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีได้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบในทุก ๆ ด้านของสังคมโลก ด้วยตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างผู้เรียนให้พร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 วงการศึกษาได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างแพร่หลาย สถานศึกษา หน่วยงาน สถาบันการศึกษา ต่างเห็นความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงได้มีการส่งเสริมให้ครู อาจารย์ไปอบรมเพิ่มพูนความรู้ด้านเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ แต่ปัญหาที่พบคือ ครู อาจารย์ยังคงใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีในกระบวนทัศน์ (Paradigm) แบบเดิม คือ ใช้เพื่อการถ่ายทอดความรู้ แทนที่จะใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้มีทักษะและคุณลักษณะแห่งศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช. 2556)

หลักสูตรจัดการใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างห้องเรียนแอคทีฟ (Active) จะเป็นการส่งเสริมให้บรรยากาศแห่งการเรียนรู้ เมื่อครูละบทบาทผู้รู้เพียงผู้เดียวมาเป็นการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและผู้เรียน อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดความเป็นครู คือ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ช่วยให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสร้างสรรค์ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและรับฟังผู้อื่น

ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีทั้งต่อตนเองและสังคม เกิดแรงจูงใจ ในการสร้างสรรค์พัฒนาตนเองและสังคมต่อไป ดังนั้นความสำเร็จของผู้เรียนหรือผลลัพธ์ที่ดีของสถานศึกษา จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อสถานศึกษาได้

ผลที่ได้จากการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การสร้างชื่อเสียงให้สถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีองค์ประกอบด้วยต่อไปนี้ (Hughes. 1999)

1. **ผู้เรียน** การศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาต่อไปตามยุคสมัย ทำให้ครูยุคปัจจุบันต้องมี ความรู้ ความสามารถและทักษะ มีคุณธรรมให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไป ตัวอย่างเช่น ในปัจจุบันในสถานศึกษาแทบทุกแห่ง ครูหรืออาจารย์ได้ให้นักเรียน นักศึกษาส่งรายงานหรือการบ้านผ่านทางเว็บไซต์ (Website) หรือมีการอัปเดตข้อมูลข่าวสารการศึกษาผ่านทางโซเชียลเน็ตเวิร์ค (Social Network หรือ Facebook) ซึ่งกำลังได้รับความนิยม และการเรียนแบบอี-เลิร์นนิง (E-learning) หรือการเรียนรู้ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ เริ่มมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ เพราะสามารถทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ ไม่จำกัดอยู่แต่ในห้องเรียนหรือในสถานศึกษาเท่านั้น นอกจากนี้ยังส่งเสริมความสามารถในการเรียนรู้เป็นรายบุคคลและการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ตอบสนองคุณลักษณะใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และพัฒนาทักษะการคิดสืบค้นของผู้เรียน การเรียนการสอน อี-เลิร์นนิง (E-learning) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ในโลกยุคปัจจุบันที่ครูควรได้ศึกษาไว้ถึงแม้ว่าในปัจจุบันยังไม่มีควมจำเป็นมากนักด้วยเหตุผลหลาย ๆ ประการแต่ในอนาคตจะมีความสำคัญและจำเป็นมาก การเรียนรู้และศึกษาไว้ก่อน จะทำให้ครูเป็นคนที่ “ไม่ตกยุค” นักเรียนก็ไม่ควรที่จะเป็นคน “ตกยุค” และควรที่จะได้รับการจัดการศึกษาในทุกรูปแบบ เพื่อนำไปใช้ในอนาคตข้างหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพโดยที่ครูเป็นผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จนั้น จากการเรียนรู้อย่างหลากหลายเกิดความต่อเนื่องชัดเจนตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและมีระบบปฏิบัติการในด้านการพัฒนาผลสัมฤทธิ์และการติดตามผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพและต่อเนื่องตามที่สถานศึกษาได้สร้างเอกลักษณ์หรือแบรนด์ (Brand) ขึ้นมาตามเกณฑ์ที่สถานศึกษานั้นกำหนด

2. **คุณภาพของครูยุคดิจิทัล** จากเนื้อหา ข้อมูล ข่าวสาร ความรู้มีมากขึ้น และถูกแทนที่ด้วยดิจิทัล มีอยู่รอบ ๆ ตัวเป็นองค์ความรู้ ผู้เรียนมีขีดความสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ง่ายและเร็ว ทำให้มีขีดความสามารถในการมองเห็นเนื้อหาได้ ประหนึ่งเสมือนจดจำไว้ในสมอง ครูยุคดิจิทัลควรมีความท้าทาย คือ ไม่นับการสอนตามเนื้อหาในหลักสูตร แต่จะเน้นการนำเนื้อหา มาประยุกต์ใช้หรือต่อยอดทางความคิด และต้องจัดการเรียนรู้ทักษะและความรู้ที่จำเป็นให้นักเรียน เน้นให้นักเรียนแสวงหาความรู้ได้เอง ครูจะไม่ใช้วิธีส่งต่อความรู้ (Transfer knowledge) แต่จะให้นักเรียนสามารถหาความรู้เอง (Infer Knowledge) หรือสังเคราะห์ความรู้ จากข้อมูลข่าวสารที่แสวงหามาได้ การเป็นนักจัดการที่ดี จัดการให้นักเรียนได้เรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ (Action Learning) และต้องเปลี่ยนการสอบเป็นการประเมินเพื่อการพัฒนาปรับปรุง การมีเทคนิคในการทำให้นักเรียนเรียนรู้ อย่างสนุก จากเกมการเรียนรู้ (Gamification in Learning) รู้วิธีการใช้และประยุกต์เทคโนโลยีอุบัติใหม่ เน้นให้ผู้เรียนมีความสุขกับการทำกิจกรรม เพื่อการเรียนรู้ มีแรงจูงใจให้คิดสร้างสรรค์ นำเสนอความรู้อย่างสนุกสนาน

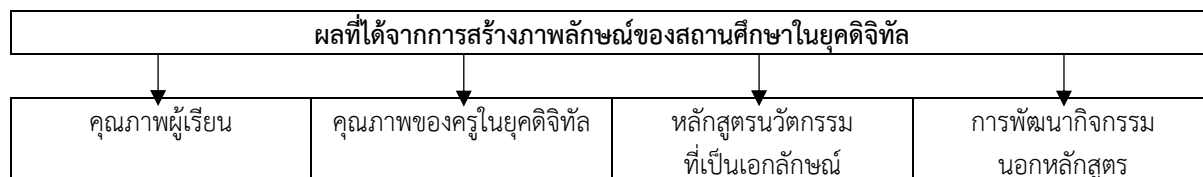
การพัฒนาคุณภาพของครู นักเรียน จะประสบผลสำเร็จได้เนื่องจากการได้รับการสอนจากครูที่มีคุณภาพ มีความรู้ความเข้าใจระบบการพัฒนาการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างชัดเจน ตลอดจนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาในสถานศึกษามีความเข้าใจระบบและบทบาทความเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล อันประกอบไปด้วยการใช้โซเชียลมีเดีย (Social Media) การใช้เครื่องมือสารสนเทศอื่นๆ เข้ามาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาให้มีพัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น เพื่อความเป็นเอกลักษณ์การสร้างชื่อของสถานศึกษา

3. **หลักสูตรนวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์** การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดทำนวัตกรรมทางการศึกษาหรือการจัดทำโปรแกรมทางการศึกษา แม้กระทั่งการจัดพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยการใช้โปรแกรม การใช้กลุ่มการเรียนรู้ ตลอดจนการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทำให้เกิดนวัตกรรมของหลักสูตรที่เป็นการสร้างชื่อเสียงเฉพาะของสถานศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นผลกระทบที่ได้จากการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีส่วนช่วยในการจัดการเรียนการสอน โดยเฉพาะในด้านการจัดทำหลักสูตรอันจะทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

4. **พัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตร** การใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทในการจัดการจัดการเรียนการสอนที่นอกเหนือจากกิจกรรมหลักสูตร นั้นหนทางการส่งเสริมการเรียนรู้การสร้างกลุ่มการเรียนรู้ชุมชนหรือกลุ่มสนใจต่าง ๆ ของนักเรียน การสร้างระบบความเป็นผู้นำของนักเรียนสามารถนำเอาสื่อเทคโนโลยีดิจิทัล เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้นอกหลักสูตรอันมีส่วนช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนรู้อย่างสมบูรณ์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา

และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นการทำให้สถานศึกษาสร้างภาพลักษณ์ในการสื่อสารแบบดิจิทัล มีการพัฒนาผู้เรียนที่สมบูรณ์และครอบคลุมหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้และทักษะการใช้ชีวิตพร้อมทั้งคุณธรรมจริยธรรม

สรุปได้ว่าการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของสถานศึกษาทำให้เกิดผลที่สำคัญ คือ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) คุณภาพของครูในยุคดิจิทัล 3) หลักสูตรนวัตกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา และ 4) การพัฒนากิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่นำไปสู่การมีชื่อเสียงและความศรัทธาจากสาธารณชนได้ ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ภาพลักษณ์ของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

สรุป

จากการนำเสนอบทความการสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาดังกล่าวนี้นี้ การนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จที่มีคุณภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียนในสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในสถานศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ ต้องมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน คือ การร่วมกันสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดบทบาทหน้าที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทุกฝ่ายที่ต้องเข้าใจและทำหน้าที่ของตนเอง ตั้งแต่การประชาสัมพันธ์ความสำเร็จของสถานศึกษา ในสื่อออนไลน์ทุกประเภท ค้นหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดภาพลักษณ์หรือความสำเร็จของสถานศึกษา วิเคราะห์กลยุทธ์ที่จะสามารถสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ เป็นสถานศึกษาที่ดีและเป็นไปตามที่สังคมมุ่งหวัง และต้องการ ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะของครูมืออาชีพและผู้บริหารมืออาชีพ ที่จะสามารถสร้างอัตลักษณ์ของสถานศึกษาของตนเอง

การสร้างภาพลักษณ์ของสถานศึกษาโดยการใช้เทคโนโลยีในดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษานั้น ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำในการจัด การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลโดยการศึกษาการสร้างเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ในการใช้สื่อดิจิทัลโดยใช้ขั้นตอนวิธีการต่าง ๆ นำมาผสมผสานโดยเฉพาะการมีจุดเด่นในการจัดการเรียนการสอนและมีนวัตกรรมที่ชัดเจน มีสัญลักษณ์ มีจุดสนใจทำให้ภาพลักษณ์ของสถานศึกษามีความเป็นหนึ่งเดียวน่าสนใจต่อผู้มีส่วนร่วมในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะความสนใจของผู้เรียน ความน่าสนใจของหลักสูตรสาระการเรียนรู้ นั้น ๆ และเทคนิควิธีการในการใช้สื่อ โดยการจัดการสถานศึกษาโดยการใช้สื่อในยุคดิจิทัลนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากครูนักเรียน ผู้ปกครองตลอดจนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการและดำเนินการตามแนวทาง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นเอกลักษณ์สถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งต้องมีการพัฒนาทักษะของผู้สอนให้มีความสอดคล้องกับการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล ความรู้ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัล ความเข้าใจในการใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ ของนักเรียน การติดตามการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ตลอดจนวิสัยทัศน์การบริหารจัดการทางด้านทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาให้สามารถดำเนินกิจการจัดการเรียนการสอนโดยการผ่านสื่อดิจิทัลให้มีความสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์โดยการสร้างภาพลักษณ์ที่ชัดเจนของสถานศึกษา

ในสังคมการแข่งขันของยุคเทคโนโลยีดิจิทัล การจะคงอยู่ของผู้เรียน การให้ความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การพัฒนาสถานศึกษาสู่คุณภาพและมาตรฐาน ต้องอาศัยภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร ซึ่งเกิดจากบทบาทของผู้บริหาร บุคลากรในองค์กรเป็นสำคัญ จึงจะมุ่งไปสู่เป้าหมายความสำเร็จได้อย่างมีคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กันตยา เพิ่มผล. (2551). การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). การจัดการความรู้ฉบับนักปฏิบัติ. วารสารการบริหารและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 2(3): 203 - 216.
- ใจทิพย์ ศรีประกายเพชร. (2552). การศึกษากลยุทธ์การประชาสัมพันธ์และประสิทธิผลการสร้างภาพลักษณ์ของโครงการดาวเทียมไทยคม. วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต (การสื่อสารมวลชน). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรรณกมล ทักษิณ. (2560). การเปิดรับนิตยสารแจกฟรีและอิทธิพลต่อประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารวิชาการระดับบัณฑิตศึกษาจากการประชุมวิชาการการสื่อสารระดับชาติ คณะวารสารศาสตร์และสื่อสาร มวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 9(2).
- วีระวัฒน์ อุทัยรัตน์, และ เฉลิมชัย หาญกล้า. (2546). คุณภาพ: ความสำเร็จที่ต้องเริ่มจากภายในสถานศึกษา. วารสารวิชาการ, 6(1): 49 - 55.
- Dienes, E. (2000). Subjective Well-being: The Science of Happiness and a Proposal for a National Index. *American Psychologist*, 55(1): 34 - 43.
- Hughes, L. W. (1999). *The Principal as Leader*. (2nd ed.). New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Joseph W. Alba, & J. Wesley. (2008). *Hutchinson*. UT: Association for Consumer Research.
- Zerfass, A. (2011). Assuring Rationality and Transparency in Corporate Communications. Theoretical foundations and Empirical Findings on Communication Controlling and Communication Performance Management. *International Public Relations Research Conference*, 947-966. Gainesville, FL: Institute for Public Relations.

แนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย

Guidelines for Organizing Intensive Courses to Develop Communication Skills that affect the Quality of Life of Migrant Workers in Thailand

สุชาดา ตั้งศิรินทร์¹

Suchada Tangsirin¹

Corresponding Author E-mail: Suchada.t@nsru.ac.th

Received: 2022-09-01; Revised: 2022-10-25; Accepted: 2022-10-25

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานตามบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือในการจ้างงานระหว่างรัฐ MOU ซึ่งประกอบด้วย แรงงานสัญชาติเมียนมา ลาว กัมพูชา และเวียดนาม โดยแนวทางการจัดหลักสูตรประกอบด้วยแนวทางที่สำคัญ 4 แนวทาง คือ แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรครอบคลุมด้านการดำรงชีพได้ การทำงานได้ และการมีสุขได้, แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระควรบูรณาการทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนในบริบทการสื่อสารเพื่อการดำรงชีพและการทำงานร่วมกับวัฒนธรรมของสังคมไทย, แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรขับเคลื่อนด้วยแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรง และแนวทางการวัดประเมินผลควรเป็นลักษณะของการวัดผลเพื่อพัฒนาร่วมกับการวัดผลรวม พร้อมกับการออกแบบเกณฑ์ประเมินแบบยืดหยุ่นที่ช่วยสะท้อนทักษะการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและนำไปสู่การพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การจัดหลักสูตรเร่งรัดตามแนวทางดังกล่าวจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาไทยให้กับแรงงานต่างสัญชาติในกระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยให้เกิดประสิทธิผลได้ต่อไป

คำสำคัญ: หลักสูตรเร่งรัด, ทักษะการสื่อสาร, แรงงานต่างด้าว

¹ อาจารย์, สาขาวิชาภาษาไทย, ครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Lecturer, Department of Thai, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This article aims to analyze guidelines for organizing an intensive course to develop communication skills that affect the quality of life of migrant workers in Thailand, which is a labor group according to the memorandum of understanding cooperation in the employment of workers between the states: MOU. They consist of Burmese, Laotian, Cambodian and Vietnamese migrant workers. The curriculum guidelines consist of four main guidelines: guidelines for setting the objectives of the curriculum that should meet the needs of living, working, and having fun; guidelines for setting content should Integrating listening, speaking, reading, and writing skills in a communication context for a living and working with the culture of Thai society; guidelines for learning management should be driven by the direct method, and guidelines for evaluation should encourage students know how to learn by integrating the formative assessment with the summative assessment. However, organizing an intensive course according to the aforementioned guidelines will be an important tool in developing Thai language communication skills for foreign workers in the process of importing foreign workers for better quality and efficiency. This will affect the economic growth of Thailand to be effective in the future.

Keywords: Intensive Course, Communication Skills, Migrant Workers

บทนำ

แรงงานต่างด้าว นับเป็นแรงงานที่มีความสำคัญต่อภาคธุรกิจของประเทศไทยเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะภาคธุรกิจของผู้ประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลาง ซึ่งจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ประกันตนภาคบังคับจากสำนักงานประกันสังคม (ชนานถ นิตตะโย, และคณะ. 2563) พบว่ามีการจ้างแรงงานต่างด้าวในระบบมากถึงหนึ่งล้านคน โดยการกระจายตัวของแรงงานต่างด้าวมากที่สุดสามอันดับแรก ได้แก่ แรงงานสัญชาติเมียนมา แรงงานสัญชาติกัมพูชาและแรงงานสัญชาติลาว ตามลำดับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นภาวะการจ้างแรงงานทักษะต่ำในปริมาณที่สูงมากยิ่งขึ้นในช่วงที่ผ่านมา ทั้งนี้ผลการวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย (ชนานถ นิตตะโย, และคณะ. 2563; ธีรภาพ พักทอง. 2559; อริยพร โพธิ์ใส. 2554; ทรงชัย ทองปาน. 2563; สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, และนรินทร์ สังข์รักษา. 2560) เกิดจากความต้องการแรงงานในภาคธุรกิจของประเทศไทยมีปริมาณสูง เนื่องด้วยความต้องการทำงานของแรงงานไทยและลักษณะประชากรวัยทำงานของประเทศลดต่ำลง กอปรกับค่าแรงขั้นต่ำของประเทศไทยเมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านนับว่าเป็นรายได้สูงเมื่อหักค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แล้วยังสามารถดำรงชีพส่วนตนและครอบครัวของตนเองต่อไปได้ นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีระบบสวัสดิการแรงงานที่มีคุณภาพซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่แรงงานส่วนใหญ่ให้ความสำคัญในการเลือกเข้าทำงานด้วย ประเทศไทยจึงเป็นปลายทางของแรงงานต่างด้าวทักษะต่ำจำนวนมากที่เข้ามาดำรงชีพและทำงาน แม้ว่าสภาพของการทำงานจะต้องใช้ความอดทนสูง และเสี่ยงต่อสุขภาพก็ตาม

แม้ว่าความต้องการของแรงงานต่างด้าวและผู้ประกอบการในประเทศไทยจะมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกัน แต่ข้อจำกัดในการรับคนต่างด้าวเข้าทำงานยังเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ผู้ประกอบการจะต้องคำนึงถึงเป็นประการแรก ทั้งนี้ข้อกำหนดดังกล่าวเป็นไปเพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการได้รับแรงงานที่มีคุณภาพตรงกับความต้องการ อีกทั้งแรงงานต่างด้าวยังได้รับความปลอดภัยและมีอิสระในการงานด้วย ซึ่งหนึ่งในกระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวตามบันทึกความเข้าใจด้วยความร่วมมือในการจ้างแรงงานระหว่างรัฐ (MOU) ได้กำหนดแนวปฏิบัติที่สำคัญประการหนึ่งก่อนแรงงานต่างด้าวจะได้รับการขึ้นทะเบียนแรงงาน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน. 2561) คือต้องผ่านการอบรม ณ ศูนย์อบรมรับเข้าทำงานและสิ้นสุดการจ้างงาน ซึ่งเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับสัญญาจ้าง ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี และการใช้ชีวิตในประเทศไทย เพื่อป้องกันปัญหาด้านคุณภาพและความปลอดภัยของแรงงาน ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะแนวปฏิบัติที่ดีของการพัฒนาทักษะแรงงานข้ามชาติ (ดิณณพจน์ สีนสมบูรณ์ทอง, และคณะ. 2563) ว่านายจ้างควรส่งเสริมทักษะการสื่อสารภาษาไทยให้กับแรงงานให้สามารถสื่อสารภาษาไทยได้อย่างคล่องแคล่ว ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการทำงานที่มีประสิทธิภาพและช่วยให้แรงงานต่างด้าวสามารถเข้าถึงสวัสดิการด้านสุขภาพได้มากยิ่งขึ้น ดังเช่นที่ สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, และนรินทร์ สังข์รักษา (2560) ได้

สรุปข้อค้นพบในงานวิจัยรูปแบบวิถีชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในพื้นที่เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับด้านสวัสดิการสุขภาพที่สำคัญประการหนึ่งว่า แรงงานเข้ารับการรักษาระบบสวัสดิการแต่ไม่สามารถเข้าถึง การปฏิบัติได้อย่างเท่าเทียมในการรับบริการสุขภาพกับคนไทยโดยทั่วไปเนื่องจากปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับการศึกษาสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทยของ ทรงชัย ทองปาน (2563) ซึ่งพบว่า อุปสรรคด้านการสื่อสารภาษาไทยเป็นปัจจัยของปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งของการเข้ารับสวัสดิการด้านสุขภาพ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบไปถึงปัญหาด้านคุณภาพการผลิตของผู้ประกอบการที่เกิดความยุ่งยากอันเนื่องมาจากการไม่เข้าใจภาษาของ แรงงาน รวมไปถึงปัญหาเรื่องความขัดแย้งกับคนไทยในชุมชนเดียวกันด้วย จึงอาจกล่าวสรุปได้ว่าปัจจัยด้านความสามารถใน การสื่อสารภาษาไทยเป็นกลไกสำคัญของการพัฒนาคุณภาพด้านการผลิตของผู้ประกอบการและคุณภาพชีวิตของแรงงาน ต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างมาก

การพัฒนาความสามารถด้านการสื่อสารภาษาไทยให้กับแรงงานต่างด้าวในภาคธุรกิจของไทยนั้นเป็นภารกิจที่มี ข้อจำกัดเรื่องเวลา และต้นทุนในการพัฒนาตนเองของแรงงาน การออกแบบหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาเพื่อแก้ปัญหาที่มีความ เป็นไปได้ประการหนึ่งจึงสอดคล้องกับแนวคิดการจัดหลักสูตรเร่งรัด ซึ่งใช้เวลาในกระบวนการพัฒนาไม่นานแต่กลับได้ ประสิทธิภาพเทียบเท่าหรือดีกว่าการจัดหลักสูตรแบบปกติ ซึ่งในปัจจุบันจะพบได้ว่าการจัดทำหลักสูตรเร่งรัด (Intensive Courses) เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษากันอย่างแพร่หลาย ทั้งนี้จากการวิจัย (Pratticia A. Scott, 2003) เกี่ยวกับคุณลักษณะ ของหลักสูตรเร่งรัดคุณภาพสูง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตพฤติกรรม และการทดสอบกับผู้เรียนสองกลุ่มแบบ เปรียบเทียบกันสรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยหลักสูตรเร่งรัดได้คุณภาพของการเรียนรู้เท่ากับหรือบางครั้งสูงกว่าการเรียนรู้ใน หลักสูตรแบบปกติ อีกทั้งยังเป็นการเรียนรู้ที่คุ้มค่าและทรงพลังมากกว่าด้วย เนื่องจากระยะเวลาการเรียนรู้ในหลักสูตรที่ กระชับกว่าการเรียนรู้แบบปกติส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความมุ่งมั่นตั้งใจในการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าการเรียนรู้ตาม ระยะเวลาในหลักสูตรปกติ อีกทั้งระยะเวลาที่สั้นกระชับกว่านี้ยังเป็นปัจจัยที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความจดจำเนื้อหาแล้วนำไป ประยุกต์ใช้ในการถ่ายโอนความเข้าใจในกิจกรรมอื่น ๆ ของหลักสูตรได้อย่างทันทั่วทั้งที่ ซึ่งช่วยลดปัญหาเรื่องการย้อนกลับไป ทบทวนเนื้อหาและการผัดวันประกันพรุ่งของผู้เรียนด้วย นอกจากนี้หลักสูตรเร่งรัดยังจำกัดผู้เรียนในปริมาณไม่มากทำให้เกิด การอภิปรายเนื้อหาอย่างลึกซึ้งอันส่งผลต่อความเข้าใจแก่นแท้ของเนื้อหาและกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ต่อสาระความรู้ ของหลักสูตรสู่ผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แม้ว่าการจัดหลักสูตรเร่งรัดจะปรากฏข้อดีหลายประการและเป็นที่ยอมรับในการนำมาพัฒนาทักษะทางภาษาแบบ เร่งด่วน แต่การออกแบบหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักของการพัฒนาหลักสูตรที่ สอดคล้องกับการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ ดังแนวทางต่อไปนี้

แนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

การกำหนดวัตถุประสงค์เป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้อง กับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่าน อาทิ ไทเลอร์ (อ้างถึงใน รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงศ์, 2557) ที่แจกแจง ขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรโดยเริ่มจากการกำหนดวัตถุประสงค์ชั่วคราวซึ่งนำข้อมูลมาจากการศึกษาความต้องการของผู้เรียน สภาพสังคม และแก่นวิชา เพื่อนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์แท้จริงให้สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาและจิตวิทยาการเรียนรู้ จากนั้นจึงเริ่มกระบวนการคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ การจัดลำดับประสบการณ์เรียนรู้ การกำหนดทิศทางของประสบการณ์ เรียนรู้ และการประเมินผลประสบการณ์เรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (อ้างถึงใน รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงศ์, 2557) ที่เริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพื่อนำมากำหนดวัตถุประสงค์ของ หลักสูตร จากนั้นจึงเริ่มกระบวนการคัดเลือกและจัดเนื้อหาสาระ กระบวนการเลือกและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และ กระบวนการกำหนดสิ่งที่ประเมินและวิธีการวัดประเมินเพื่อตรวจสอบผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้นแนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจึง จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับสภาพปัจจุบันและความต้องการจำเป็นของแรงงานต่างด้าวมากที่สุด ทั้งนี้จากการศึกษาวิจัย เกี่ยวกับแรงงานต่างด้าวในด้านสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ (ทรงชัย ทองปาน, 2563; สุดารัตน์ พิมพ์รัตนศักดิ์, 2560; อริยพร โพธิ์ใส, 2554; พิชรจิรา ตันต์ประพันธ์, 2562 และคมสันต์ นาควังไทร, 2560) สามารถสรุปข้อค้นพบได้ว่า แรงงานต่างด้าวเป็นปัจจัยสำคัญของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดเล็กที่สามารถลดต้นทุนในการผลิตและภาวะการขาด

แคลนแรงงานอันเนื่องมาจากการขยายตัวของภาคเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วในขณะที่แรงงานไทยมีจำนวนน้อย และมีข้อจำกัดในการเลือกรับงานที่ต้องใช้แรงงานหนัก ได้รับเกียรติน้อย และอันตราย แต่อย่างไรก็ตามแรงงานที่ผู้ประกอบการต้องการจำเป็นต้องมีคุณลักษณะด้านความคิดสร้างสรรค์ ความตรงต่อเวลา ความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย และการมีทักษะทางวิชาชีพ เพื่อให้ผลการปฏิบัติงานมีคุณภาพได้มาตรฐานต่อไป ทั้งนี้คุณลักษณะดังกล่าวมีอาจเกิดขึ้นได้ หากแรงงานมีข้อจำกัดเรื่องการสื่อสาร กล่าวคือ การทำงานเกิดข้อผิดพลาดได้ง่าย การต้อยอดทักษะและความชำนาญในการทำงานเป็นไปได้ช้า เกิดความขัดแย้งกับเพื่อนร่วมงานคนไทยที่สืบเนื่องมาจากการแสดงวิธีคิด ความรู้สึกและการแสดงพฤติกรรมตามแบบวัฒนธรรมของตนทำให้เกิดความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน รวมทั้งการเข้าใจบริการด้านสาธารณสุขขั้นพื้นฐานด้วย ดังนั้นความต้องการจำเป็นของการพัฒนาแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยจึงสอดคล้องกับการพัฒนาแรงงานให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพของประเทศไทยซึ่งจะช่วยลดปัญหาด้านสังคม วัฒนธรรม และการขาดแคลนแรงงานคุณภาพในภาคธุรกิจด้วยการเตรียมความพร้อมก่อนทำงานโดยส่งเสริมทักษะการสื่อสารควบคู่กับการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี เพื่อให้เกิดต้นทุนในการปรับตัวทางสังคมและวัฒนธรรมจนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างเป็นปกติสุข

ภาพที่ 1 แผนภาพทักษะการสื่อสารและความต้องการจำเป็น 3 ได้

ฉะนั้นแนวทางการกำหนดวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวจึงควรเป็นการฝึกฝนทักษะการสื่อสารผ่านทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน รวมทั้งตอบสนองความต้องการจำเป็นที่สำคัญ 3 ได้ คือ การมีทักษะสื่อสารที่ช่วยให้ดำรงชีพได้ การมีทักษะสื่อสารที่ช่วยให้ทำงานได้ และการมีทักษะสื่อสารที่ช่วยให้มีความสุขได้ ดังภาพที่ 1 ซึ่งอาจเขียนเป็นวัตถุประสงค์ได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวชี้วัด	ทักษะการสื่อสาร		
	ด้านการดำรงชีพ	ด้านการทำงาน	ด้านความสุข
	รู้จักคำศัพท์สำคัญที่ใช้สื่อสารในการซื้อ-ขายสินค้า	เข้าใจคำสั่งที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง	เข้าใจวันภาษาของคนไทยที่ปรากฏในชีวิตประจำวันได้
	พูดแสดงความต้องการในการรับสินค้าหรือบริการได้อย่างถูกต้อง	แสดงคำถามเพื่อขอข้อมูลเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง	แสดงวันภาษาสื่อสารกับคนไทยได้อย่างถูกต้อง

แนวทางการกำหนดเนื้อหาสาระ

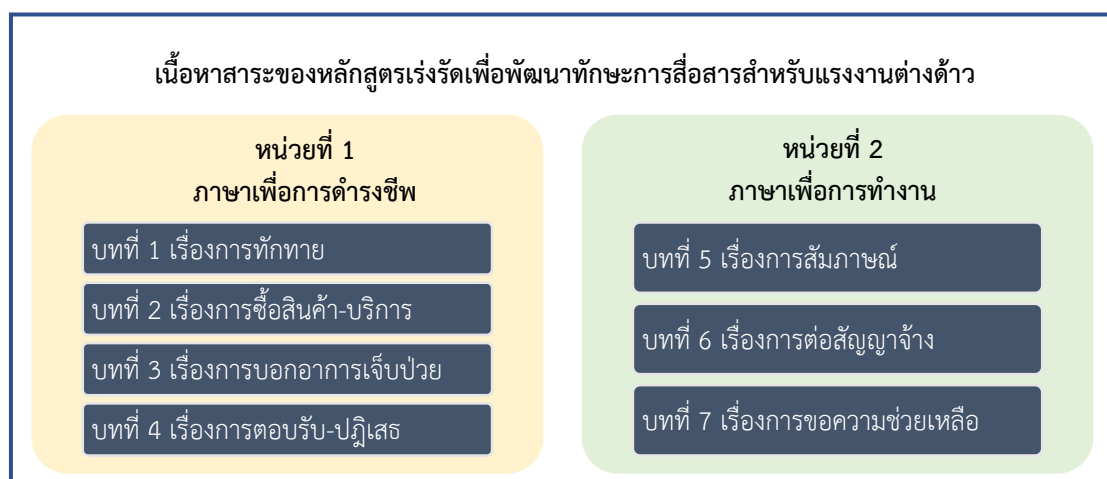
เนื้อหาสาระของหลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้เป้าหมายของหลักสูตรบรรลุผลสำเร็จได้ ทั้งนี้การกำหนดและคัดเลือกเนื้อหาสาระจะต้องมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าควรมีการบูรณาการระหว่างการศึกษาฝึกทักษะทางภาษากับความรู้ด้านระเบียบปฏิบัติการทำงานของแรงงานต่างด้าวและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการจัดเนื้อหาการสอนภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติในทำนองเดียวกันกับ นวลทิพย์ เพิ่มเกษร (2552) และสรียา ทับทัน (2549) ที่มองว่าเนื้อหาการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติควรอยู่ในลักษณะของการบูรณาการทักษะทางภาษา หลักการทางภาษา การคิด และ

วัฒนธรรมประเพณีไทยควบคู่กันไปซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจแก่นสาระได้กระจ่างชัดขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวัฒนธรรมพร้อมทั้งเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานมากยิ่งขึ้นด้วย

เนื้อหาสาระเกี่ยวกับการฝึกฝนทักษะทางภาษาไทยสำหรับแรงงานต่างด้าวในแนวทางการจัดหลักสูตรเร่งรัดนี้ควรเป็นทักษะทางภาษาในระดับเริ่มต้นสำหรับผู้ที่ไม่รู้ภาษาไทย โดยปูพื้นฐานทักษะทางภาษาจากการฝึกทักษะการฟังเสียง การพูดสื่อสารของเจ้าของภาษาพร้อมกับการฝึกฝนทักษะการพูดเลียนแบบเพื่อเข้าสู่กระบวนการปรับปรุงแก้ไขให้ได้ลักษณะของการออกเสียงให้ถูกต้องมากที่สุด ซึ่งการจัดประสบการณ์การฟังที่ชัดเจนจากเจ้าของภาษาจะช่วยทำให้ผู้ฝึกมีพัฒนาการและความมั่นใจในการออกเสียงได้ดีขึ้น นอกจากนี้เพื่อให้การฝึกฝนทักษะทางภาษามีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นควรมีการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ฝึกการอ่านออกเสียงร่วมกับการฝึกฝนทักษะการเขียนคำศัพท์สำคัญในการพูดสื่อสารในแต่ละครั้งด้วยจะทำให้ทักษะมีความคงทนมากยิ่งขึ้น แต่ประเด็นสำคัญต้องระมัดระวังให้การฝึกทักษะด้านการอ่านและการเขียนอยู่ในสัดส่วนที่ไม่มากเกินไปกว่าการฝึกทักษะการฟังและการพูด

ส่วนความรู้ด้านระเบียบปฏิบัติการทำงานของแรงงานต่างด้าวและขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมไทยควรนำมาจัดทำเป็นบริบทของเนื้อหาในการเรียนรู้ทักษะทางภาษา ในลักษณะบทสนทนาที่ผูกโยงเป็นเรื่องราวรวมทั้งมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตและการทำงาน เช่น การทักทาย การตอบรับหรือปฏิเสธ การซื้อขายและการต่อรองราคา การรักษาพยาบาล การขอความช่วยเหลือ การตั้งคำถาม การแสดงความคิดเห็น กฎหมายแรงงานต่างด้าว และสัญญาจ้าง เป็นต้น ทั้งนี้ควรกำหนดเนื้อหาโดยยึดเรื่องหน้าที่ของภาษาเป็นแกน ด้วยการจัดทำเป็นหน่วยการเรียนรู้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 2 เนื้อหาสาระของหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับแรงงานต่างด้าว

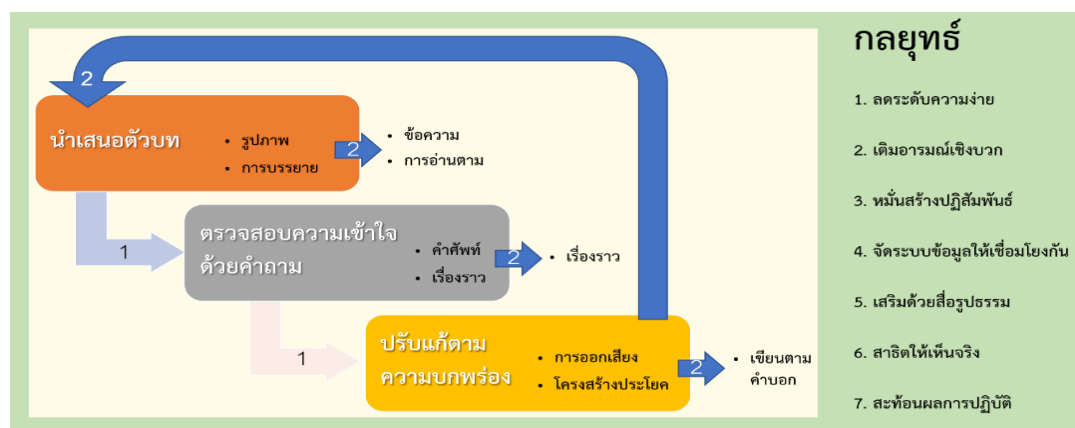
จากตัวอย่างเนื้อหาสาระที่ยกมาจะเห็นได้ว่า มีการจัดแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มภาษาเพื่อการดำรงชีพ และกลุ่มภาษาเพื่อการทำงาน เนื่องจากเป็นหน้าที่ของภาษาที่แรงงานต่างด้าวมีความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้มากที่สุด ส่วนเนื้อหาด้านวัฒนธรรมประเพณีจะเป็นบริบทประกอบการเรียนรู้ภาษาเพื่อให้สามารถเลือกใช้ภาษาได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทวัฒนธรรมประเพณีในสังคมไทย ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้ภาษาและส่งผลต่อมวลความสุขของแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นด้วย

แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

แนวคิดการสอนภาษาที่ช่วยพัฒนาทักษะการสื่อสารสำหรับการเรียนรู้ภาษาที่สองมีอยู่หลากหลายแนวคิดทฤษฎีที่น่าสนใจและมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อพิจารณาจากวัตถุประสงค์ ระยะเวลา และต้นทุนทางภาษาที่มีอยู่อย่างจำกัดของผู้เรียนที่เป็นแรงงานชาวต่างด้าวแล้วพบว่า แนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรง (Direct Method) มีความสอดคล้องที่ช่วยส่งเสริมให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามหลักสูตรแบบเร่งรัดได้ดีที่สุด เป็นแนวคิดที่ช่วยพัฒนาทักษะภาษาให้กับผู้เรียนในระดับเริ่มต้นจนถึงระดับปานกลางได้เป็นอย่างดี (Si Li. 2019) โดยหลักการสำคัญของแนวคิดอยู่ที่การฝึกสร้างความเข้าใจในการสื่อสารจาก

บริบทแวดล้อมที่ปรากฏในขณะสนทนา เป็นการบอกใบ้ด้วยการแสดงท่าทาง การแสดงรูปภาพ หรือวัตถุสิ่งของ พร้อมกับตรวจสอบความเข้าใจของตนเองด้วยการตั้งคำถามและตอบคำถามเพื่อสร้างความกระจ่างในความหมายของการสนทนา นอกจากนี้การสนทนายังต้องดำเนินไปด้วยภาษาเป้าหมายเท่านั้นซึ่งทำให้ผู้เรียนได้โอกาสในการฝึกทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ และการพูดออกมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการออกเสียงอย่างเข้มข้นจากผู้สอนที่เป็นเจ้าของภาษา นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับคำศัพท์และหลักไวยากรณ์ผ่านวิธีการแบบอุปนัย (Nilä. 2015) ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงมีลักษณะใกล้เคียงกับการฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์จริงอย่างมากซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้สู่การพัฒนาทักษะทางภาษาด้วยตนเองต่อไปได้อย่างไม่จำกัดอีกด้วย

การจัดประสบการณ์เรียนรู้ภาษาที่สองด้วยแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงตามแนวทางของหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสาร จึงเป็นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการฝึกพูดและคิดตามภาษาเป้าหมาย ร่วมกับการเรียนรู้คำศัพท์สำคัญและฝึกฝนทักษะการออกเสียงอย่างเข้มข้นผ่านบริบทการใช้ภาษาจริง ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการสื่อสาร อีกทั้งยังเกิดความคุ้นชินในการคิดผ่านระบบภาษาเป้าหมายด้วยซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการในการสื่อสารได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่นข้อค้นพบในการนำแนวคิดการสอนแบบทางตรงไปใช้พัฒนาทักษะการพูดซึ่งปรากฏว่าผู้เรียนมีพัฒนาการในการสื่อสารด้วยการพูด โดยการประกอบสร้างประโยคขนาดสั้นที่มีการเลือกใช้คำ โครงสร้างประโยค และการออกเสียงได้ดีขึ้นมากกว่าก่อนเรียน อีกทั้งยังพบว่าวิธีการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการร่วมทำกิจกรรมระหว่างเรียนอีกด้วย (Nilä. 2015) ดังนั้นแนวทางการจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการสื่อสารตามแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงจึงควรประกอบด้วย กระบวนการ 3 ขั้นตอน 7 กลยุทธ์ ดังแผนภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน 7 กลยุทธ์

แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน 7 กลยุทธ์ ดังแผนภาพข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันอย่างเป็นวัฏจักร 2 วงจร ดังนี้

วงจรที่ 1 เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการฟังและการพูดเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 นำเสนอด้วยบท : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องนำเสนอรูปภาพที่สอดคล้องกับหัวข้อการสอนในครั้งนั้น เช่น หัวข้อการซื้อขายสินค้า ควรนำเสนอชุดภาพร้านค้า สินค้า กิจกรรมการซื้อขาย และสถานที่ซื้อขายสินค้า เป็นต้น พร้อมกันนี้ผู้สอนต้องพูดบรรยายรายละเอียดของภาพดังกล่าวไปด้วย ซึ่งอาจมีการชี้ระบุตำแหน่งของภาพไปพร้อมกับการพูดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงและทำความเข้าใจได้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถาม : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องตั้งคำถามเกี่ยวกับคำศัพท์สำคัญและเรื่องราวที่ปรากฏในภาพ โดยตั้งคำถามที่มุ่งตรวจสอบความจำความเข้าใจความหมายของคำศัพท์เป็นสำคัญ ทั้งนี้ข้อคำถามจะต้องไม่ยาวหรือใช้โครงสร้างประโยคซับซ้อนจนเกินไป เช่น ใครซื้อส้ม ขายส้มที่ไหน หรือ ส้มราคาเท่าไร เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ปรับแก้ตามความบกพร่อง : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องเก็บรายละเอียดการออกเสียงที่มีปัญหาของผู้เรียนจากการตอบคำถามในขั้นตอนที่ 2 มาใช้ฝึกฝนทักษะการออกเสียง และปรับปรุงโครงสร้างประโยคให้มีความถูกต้อง ซึ่งจุดเน้น

สำคัญของขั้นตอนนี้จะอยู่ที่การปรับปรุงการออกเสียง ดังนั้นผู้สอนจะต้องออกแบบกิจกรรมการฝึกซ้ำย้ำทวนการฝึกฝนอย่างเข้มข้นให้กับผู้เรียน ซึ่งอาจจัดให้มีการฝึกแบบพร้อมกันทั้งห้อง การจับคู่ฝึก โดยมีผู้สอนเป็นต้นแบบของการออกเสียงที่ถูกต้อง สาสิตให้ผู้เรียนดูอย่างละเอียด นอกจากนี้การฝึกทักษะการพูดผู้สอนอาจแบ่งการออกเสียงคำที่มีปัญหาเป็นทักษะย่อยให้ผู้เรียนฝึกตามทีละขั้นจนคล่องก่อนแล้วจึงฝึกออกเสียงคำอีกครั้ง เช่น คำว่า “เท่าไร” อาจแบ่งการฝึกออกเสียงเป็น 2 ส่วน คือ “เท่า” - “ไร” เมื่อสามารถออกเสียงได้ถูกต้องทั้งสองส่วนแล้วจึงฝึกออกเสียงคำอีกครั้ง ส่วนการปรับแก้โครงสร้างประโยคจะเน้นปรับแก้เป็นรายประโยค และให้ข้อสังเกตในการแต่งประโยค แต่จะไม่อธิบายหลักการทางภาษา

วงจรที่ 2 เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เน้นทักษะการอ่านและการเขียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนเช่นกัน คือ

ขั้นตอนที่ 1 นำเสนอตัวบท : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องนำเสนอข้อความบทสนทนาที่สอดคล้องกับภาพเหตุการณ์ในวงจรที่ 1 เพื่อฝึกทักษะการอ่านและเรียนรู้จากรูปคำศัพท์และโครงสร้างประโยคที่ชัดเจนยิ่งขึ้นด้วยการฝึกฝนทักษะการอ่านออกเสียงบทสนทนาตามทีผู้สอนสาธิตให้ดูเป็นตัวอย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเข้าใจด้วยคำถาม : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องตั้งคำถามเพื่อทบทวนความเข้าใจเนื้อเรื่องของบทสนทนา ทั้งนี้อาจเริ่มต้นคำถามจากสิ่งที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนจากบทสนทนาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนไต่ระดับความยากของข้อคำถามไปสู่คำถามที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ คาดเดา หรือเชื่อมโยงเหตุผลด้วยตนเองในลำดับต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ปรับแก้ตามความบกพร่อง : ขั้นตอนนี้ผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ทดลองฝึกหัดการเขียนคำศัพท์สำคัญจากเนื้อเรื่อง ซึ่งอาจเป็นขั้นตอนนี้ที่ยากมากสำหรับผู้เรียนในระดับต้น แต่อย่างไรก็ตามการฝึกทักษะเขียนตามแบบอักษรจากคำที่ได้นำเสนอซ้ำๆ ร่วมกับการฝึกอ่านในวงจรก่อนหน้านี้จะทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลายจากการเปลี่ยนแปลงอิริยาบถในการฝึกฝน อีกทั้งการทำให้สมองได้ทำงานร่วมกันหลายส่วนจะทำให้เกิดรอยประทับในความทรงจำได้ดีมากยิ่งขึ้นด้วย

นอกจากแนวทาง 3 ขั้นตอนของกระบวนการที่กล่าวมาข้างต้นนี้ การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ภาษาแบบทางตรงจะมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นเมื่อใช้ร่วมกับกลยุทธ์ที่สำคัญ 7 ประการ ดังต่อไปนี้

กลยุทธ์ที่ 1 ลดระดับความง่าย : เป็นการวางแผนการคัดเลือกบริบทเนื้อหาในการจัดกิจกรรมที่มีความซับซ้อนน้อย ขนาดเรื่องไม่ยาว บริบทใกล้ตัวผู้เรียนมากที่สุด ไปสู่บริบทเนื้อหาที่มีความซับซ้อนมาก ขนาดเรื่องยาว และบริบทไกลตัวผู้เรียนยิ่งขึ้น เพื่อเสริมสร้างกำลังใจในการเรียนรู้ภาษาให้กับผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกอีกใหม่ในการเรียนรู้ซึ่งจะกระตุ้นแรงขับที่ช่วยผลักดันให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ภาษาได้มากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ที่ 2 เติมอารมณ์เชิงบวก : เป็นการเสริมแรง (Reinforcement) ด้วยความรู้สึกเชิงบวก (Positive Emotion) เช่น ความรู้สึกตื่นเต้น ทำทาย ทึ่ง สนใจใคร่รู้ อยากเอาชนะ อยากเปลี่ยนแปลง ชื่นชมตนเองและผู้อื่น ภูมิใจในตนเอง กลุ่มทำงานหรือเพื่อนพ้อง โดยผู้สอนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนร่วมกันทำงานหรือช่วยกันแก้ไขสถานการณ์บางอย่างด้วยกันจนสำเร็จ ผู้เรียนจะรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ภูมิใจในตนเอง และอยากจะเรียนรู้ต่อไป (พนม เกตุมาน. 2561) ซึ่งจะก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้อย่างยิ่งขั้น นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนสามารถแสดงทักษะการสื่อสารออกมาได้อย่างถูกต้อง เช่น สามารถออกเสียงได้ถูกต้อง ตอบคำถามได้ถูกต้อง ผู้สอนต้องแสดงออกถึงการชื่นชมอย่างชัดเจนและจริงใจ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในตัวผู้เรียน เกิดความมุ่งมั่นในการฝึกฝนและพัฒนาทักษะของตนเองให้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกระตุ้นให้ผู้เรียนนำทักษะที่ได้จากการเรียนไปทดลองใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อสร้างประสบการณ์เชิงบวกในการใช้ภาษาอันจะนำมาซึ่งแรงจูงใจในการฝึกฝนทักษะทางภาษาที่ต่อเนื่องและเข้มข้นได้มากยิ่งขึ้น

กลยุทธ์ที่ 3 หมั่นสร้างปฏิสัมพันธ์ : เป็นการกระตุ้นให้เกิดการสื่อสารขณะดำเนินกิจกรรมการสอนระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับผู้สอน ด้วยการใช้ภาษาเป้าหมายให้มากที่สุด ทั้งนี้การปฏิสัมพันธ์จะเกิดขึ้นได้จากการวางแผนกิจกรรมอย่างเหมาะสม เช่น ในกิจกรรมการตอบคำถามหลังการนำเสนอตัวบท ผู้สอนอาจใช้เทคนิคเพื่อนร่วมคิดเป็นคู่ ก่อนเข้าสู่กระบวนการอภิปรายคำตอบร่วมกันในกลุ่มใหญ่ ทั้งนี้ผู้เรียนในระดับต้นอาจสร้างปฏิสัมพันธ์ด้วยภาษาเป้าหมายได้ยาก ดังนั้นผู้สอนอาจมีตัวช่วยไว้เป็นแนวทางในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันได้ง่ายขึ้นด้วยการให้ตัวเลือกหรือการให้ตัวอย่างเพิ่มเติมพร้อมกับการอภิปรายคำตอบในแต่ละครั้ง

กลยุทธ์ที่ 4 จัดระบบข้อมูลให้เชื่อมโยงกัน : เป็นการนำเสนอภาพรวมของความรู้ซึ่งเปรียบเหมือนการให้แผนที่เดินทางแก่ผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์และความสำคัญของสิ่งที่กำลังเรียนรู้ได้อย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่ง

อาจทำเป็นแผนภาพเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างคำศัพท์กับภาพ, แผนภาพเชื่อมสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคำศัพท์ หรือแผนภาพจัดระเบียบคำศัพท์ เช่น การจัดกลุ่มคำศัพท์ที่มีความหมายในทำนองเดียวกันไว้ด้วยกัน การจัดกลุ่มคำศัพท์ที่ออกเสียงลักษณะเดียวกันไว้ด้วยกัน เป็นต้น ทั้งนี้การจัดระเบียบเชื่อมโยงดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนจดจำได้ดีขึ้น และเรียกถึงความจำที่เกี่ยวข้องกันออกมาใช้ได้อย่างรวดเร็วยิ่งขึ้นด้วย

กลยุทธ์ที่ 5 เสริมด้วยสื่อรูปธรรม : เป็นการคัดเลือกวัสดุ รูปภาพ หรือการแสดงท่าทางประกอบการสร้างความเข้าใจความหมายให้กับผู้เรียนแทนการอธิบายด้วยภาษาแม่ของผู้เรียน ซึ่งการผลิตและคัดเลือกสื่อควรเน้นรูปแบบที่สามารถจับต้องได้ หรือรับรู้ได้ผ่านระบบประสาทสัมผัสของผู้เรียน ได้แก่ การรับรู้ทางตา (รูปภาพ) การรับรู้ทางหู (เสียง) การรับรู้ทางจมูก (กลิ่น) การรับรู้ทางกาย (วัตถุ) และการรับรู้ทางใจ (ความคิด ความรู้สึก) ทั้งนี้การอธิบายความหมายเชิงนามธรรมอาจไม่สามารถใช้การรับรู้ผ่านสื่อรูปธรรมได้ แต่อย่างไรก็ตามผู้สอนสามารถแสดงท่าทางในลักษณะละครใบ้ประกอบการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจได้

กลยุทธ์ที่ 6 สาธิตให้เห็นจริง : เป็นการสอนภาษาโดยใช้ภาษาเป้าหมายเป็นสื่อกลางในการอธิบายและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวจะเป็นสถานการณ์บังคับที่ทำให้ผู้เรียนได้สัมผัสภาษาเป้าหมายอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผู้สอนจะต้องระมัดระวังเรื่องการออกเสียงพูดคำศัพท์หรือประโยคอย่างเป็นธรรมชาติให้มากที่สุด ไม่ซ้ำหรือเร็วจนเกินไป นอกจากนี้ต้องระมัดระวังการเกิดข้อบกพร่องในขณะพูดให้น้อยที่สุด

กลยุทธ์ที่ 7 สะท้อนผลการปฏิบัติ : เป็นการชี้แจงจุดบกพร่องที่เกิดขึ้นในระหว่างการสื่อสารของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับแก้ข้อผิดพลาดในการออกเสียงและการเรียงเรียงประโยคได้อย่างตรงประเด็นมากที่สุด ทั้งนี้การให้ข้อเสนอแนะแต่ละครั้งผู้สอนจำเป็นต้องกระทำด้วยความระมัดระวังทั้งในเรื่องช่วงเวลาการให้ข้อเสนอแนะและข้อควรแก้ไข กล่าวคือ การให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับแก้ต้องไม่ขัดจังหวะการสื่อสารของผู้เรียนและข้อเสนอแนะในแต่ละครั้งไม่ควรเกิน 1 ประเด็น ทั้งนี้ผู้สอนต้องประเมินการให้ข้อเสนอแนะจากผลลัพธ์ที่คาดหวังกับสิ่งที่ปัญหาสำคัญที่สุดสู่ผลลัพธ์เป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติตามได้โดยไม่เสียกำลังใจและเกิดความสับสนในการฝึกปฏิบัติตามข้อเสนอแนะนั้น

แนวทางการวัดประเมินผลการเรียนรู้

การวัดประเมินผลการเรียนรู้เป็นองค์ประกอบสำคัญประการสุดท้ายของการจัดหลักสูตรที่จะช่วยสะท้อนผลสำเร็จของการผลิตหลักสูตร ซึ่งการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารด้วยทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ในขอบเขตเนื้อหาที่มีความกระชับและจำเป็นต่อการดำรงชีพของแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องตรวจวัดด้วยการปฏิบัติมากกว่าการประเมินด้วยข้อสอบวัดความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งควรกำหนดเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจนและสัมพันธ์กับการแสดงทักษะเป้าหมายที่กำหนดไว้ นอกจากนี้แนวคิดในการวัดประเมินผลยังสามารถช่วยพัฒนาทักษะความสามารถของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ได้ด้วยการประเมินผลในระหว่างการเรียนรู้ (Formative Assessment) ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากในการเสริมทักษะทางภาษาให้กับผู้เรียน เพราะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองสมมติฐานที่เป็นไปได้ตามแนวคิดของตนเองโดยมีผู้ให้คำแนะนำสะท้อนกลับเพื่อปิดจุดด้อยและพัฒนาจุดแข็งของตนสู่พัฒนาการที่ดียิ่งขึ้น (Someya, & Saeed. 2014) ซึ่งมีหลักการสำคัญอยู่ที่การสะท้อนผลการปฏิบัติ (Reflection) และการปฏิสัมพันธ์ (Interaction) เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้วิธีเรียนรู้ของตนเองและพัฒนาตนเองได้อย่างตรงจุด โดยการสะท้อนกลับประกอบด้วยหลักการสำคัญ 5 ประการ คือ ต้องมีการสร้างความชัดเจนและการรับรู้ร่วมกันในเป้าหมายของการปฏิบัติงานและเกณฑ์ความสำเร็จ ต้องมีการอภิปรายเพื่อค้นหาหลักฐานยืนยันความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงาน ต้องมีการให้ผลสะท้อนกลับที่ช่วยให้ผู้เรียนก้าวหน้าขึ้น ต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ความสำเร็จและความล้มเหลวระหว่างกัน และต้องมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองเพื่อแก้ไขและพัฒนาตนเองด้วยตนเอง ส่วนหลักการสำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์คือการตั้งคำถามกระตุ้นการคิดให้ถูกทางก่อนเริ่มการปฏิสัมพันธ์ เพื่อสร้างปัจจัยนำเข้าสู่การอภิปรายที่มีคุณภาพ โดยการเลี้ยงอภิปรายในประเด็นที่ไม่ใช่สาระสำคัญ หรือความผิดพลาดที่เกิดจากความไม่รู้หรือไม่ตั้งใจในการปฏิบัติ และสาระสำคัญอีกประการหนึ่งคือการเลือกรูปแบบการอภิปรายให้เหมาะสมกับลักษณะและข้อจำกัดในการจัดการชั้นเรียน (Black, & William. 2009)

ดังนั้นแนวทางการวัดประเมินผลตามการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้จึงควรประกอบด้วยการผสมผสานระหว่างแนวคิดการวัดผลเพื่อพัฒนา (Formative Assessment) ซึ่งจัดในระหว่างเรียนกับแนวคิดการวัดผลรวม (Summative Assessment) ซึ่งจัดการทดสอบเมื่อจบหลักสูตร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. คำศัพท์ : เป็นหัวใจสำคัญของทักษะการสื่อสารระดับเริ่มต้น ฉะนั้นเมื่อจัดการเรียนการสอนภาษาจึงควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจความหมายไปพร้อมกับฝึกการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนคำศัพท์เป็นอันดับแรก ซึ่งเป้าหมายของการจัดกิจกรรมการวัดผลเพื่อพัฒนา ประกอบด้วย ด้านความหมาย ด้านการออกเสียง ด้านการเขียนคำศัพท์ และด้านการนำคำศัพท์ไปใช้ ส่วนเป้าหมายการประเมินผลรวม ประกอบด้วย การเขียนตามคำบอก และการเลือกใช้คำศัพท์ได้อย่างถูกต้องตรงความหมาย

2. ทักษะการฟัง : เป็นการซึมซับภาษาต้นแบบที่ส่งผลต่อทักษะการพูดและการอ่านเป็นอย่างมาก หากฟังได้ดีเก็บรายละเอียดของการออกเสียงหรือมองเห็นความแตกต่างในการออกเสียงและจังหวะในการพูดก็จะสามารถพูดหรืออ่านออกเสียงได้อย่างถูกต้องตามไปด้วย ดังนั้นเป้าหมายของการประเมินเพื่อพัฒนาจึงต้องเน้นที่กิจกรรมการตอบคำถาม เพราะจะสะท้อนความสามารถและข้อบกพร่องในการฟังของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการให้ข้อเสนอแนะและปรับแก้ความเข้าใจในที่คลาดเคลื่อนให้กับผู้เรียนในลำดับต่อไป ส่วนการวัดผลรวมควรใช้วิธีการสอบสัมภาษณ์ ซึ่งช่วยสะท้อนเรื่องความเข้าใจในการฟังได้เป็นอย่างดี เนื่องจากผู้เรียนสามารถโต้ตอบกลับในระหว่างการสื่อสารได้อย่างหลากหลายที่ไม่จำกัดเพียงการพูดเท่านั้น เช่น การพยักหน้า การส่ายหน้า หรือการแสดงท่าทางแทนคำตอบของการสื่อสาร เป็นต้น

3. ทักษะการพูด : เป็นทักษะสำคัญที่ทำให้กระบวนการสื่อสารมีความครบถ้วนสมบูรณ์ การพูดเป็นวิธีการสื่อสารที่รวดเร็วที่สุดจึงควรเป็นเป้าหมายหลักของหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถกระทำได้ ดังนั้นเป้าหมายของการประเมินเพื่อพัฒนาจึงต้องเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกการตั้งคำถาม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำถามที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจในการสื่อสารมากยิ่งขึ้น ซึ่งอาจเริ่มจากการจัดระบบความคิดในการตั้งเป้าหมายให้กับผู้เรียนก่อน แล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทดลองตั้งคำถามตามสมมติฐานที่ตนเองตั้งไว้ ทั้งนี้กิจกรรมดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนมองเห็นปัญหาของการตั้งคำถามตามจุดประสงค์ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น ส่วนการประเมินผลรวมควรใช้การโต้ตอบตามสถานการณ์หรือการจำลองสถานการณ์การสื่อสารเพื่อให้สามารถแสดงทักษะการสื่อสารออกมาได้อย่างอิสระ ด้วยการนำคำศัพท์ ประโยคสำเร็จรูป การออกเสียงคำศัพท์ และการเว้นจังหวะพูด ซึ่งจะช่วยสะท้อนสมรรถนะในการสื่อสารของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

4. ทักษะการอ่าน : เป็นทักษะที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแนวทางการสอนภาษาแบบทางตรง ซึ่งเป็นเพียงทักษะการเลียนแบบจากการอ่านออกเสียงตามผู้สอนเท่านั้น จึงถือว่าเป็นทักษะเพิ่มเติมที่เกิดขึ้นในระหว่างการจัดการเรียนรู้และสัมพันธ์กับทักษะการพูด (การออกเสียงคำ และการเว้นจังหวะพูด) มากกว่าที่จะเป็นการจับสาระสำคัญผ่านตัวอักษร ดังนั้นจึงควรมีเพียงการประวัดผลเพื่อพัฒนา โดยมีเป้าหมายสำคัญที่ความคล่องแคล่วและความถูกต้องในการอ่านออกเสียง ซึ่งผลลัพธ์ของการพัฒนานี้จะส่งผลกระทบต่อถึงทักษะการพูดในลำดับต่อไป

Formative Assessment	Summative Assessment
คำศัพท์ - ความหมาย - การออกเสียง - การเขียน - การนำไปใช้	คำศัพท์ - การเขียนตามคำบอก - การเลือกใช้คำ
ทักษะการฟัง การตอบคำถาม	ทักษะการฟัง-การพูด - การสอบสัมภาษณ์ - การโต้ตอบตามสถานการณ์
ทักษะการพูด การตั้งคำถาม	
ทักษะการอ่าน - ความคล่องแคล่วในการอ่าน - ความถูกต้องในการอ่าน	-

ภาพที่ 4 ตารางเปรียบเทียบประเด็นการวัดผล

นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับเกณฑ์การประเมินผลด้วย ซึ่งการพัฒนาทักษะสื่อสารในการจัดหลักสูตรเร่งรัดสำหรับแรงงานต่างด้าวควรเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ได้รับการประเมินมองเห็นศักยภาพในการสื่อสารของตนเองอย่างชัดเจนมากที่สุด อันจะส่งผลต่อวิถึปฏิบัติเพื่อพัฒนาทักษะด้วยตนเองต่อไป ทั้งนี้การกำหนดเกณฑ์ประเมินผลควรใช้แนวคิดการประเมินแบบยึดหยุ่น (Single-Point Rubrics) เพื่อผู้เรียนได้รับคะแนนพร้อมกับผลสะท้อนกลับเป็นรายบุคคล ซึ่งทำให้ผู้ได้รับการประเมินให้ความสนใจการพัฒนาตนเองมากกว่าคะแนนที่ได้รับ อีกทั้งยังเป็นการออกแบบเกณฑ์ประเมินที่มีความยืดหยุ่นและลดความซับซ้อนในการออกแบบด้วย (Danas Hashem. 2017) ทั้งนี้อาจกำหนดเป็นระดับของการเกิดทักษะเป็นสามระดับ ได้แก่ ทักษะกำลังพัฒนา ทักษะใช้การ และทักษะเหนือพัฒนา โดยโครงสร้างของเกณฑ์ประกอบด้วยหัวข้อในการประเมินและรายละเอียดการประเมินเพียงช่องเดียว ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตัวอย่างเกณฑ์ประเมินแบบยึดหยุ่น (Single-Point Rubric)

ทักษะกำลังพัฒนา	ทักษะใช้การ	ทักษะเหนือพัฒนา
	ทักษะการสื่อสารเพื่อการดำรงชีพ ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนคำศัพท์หรือข้อความเกี่ยวกับการ ตกขาย การซื้อ-รับบริการ การบอกอาการ การตอบรับและการ ปฏิเสธในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง	
	ทักษะการสื่อสารเพื่อการทำงาน ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนคำศัพท์หรือข้อความเกี่ยวกับการ สัมภาษณ์ การต่อสัญญาจ้าง และการขอความช่วยเหลือใน สถานการณ์ที่กำหนดให้ได้อย่างถูกต้อง	
	ทักษะการสื่อสารเพื่อความสุข ฟัง พูด อ่านออกเสียง และเขียนคำศัพท์หรือข้อความ ตลอดจน การแสดงอวัจนภาษาเกี่ยวกับการแสดงความเข้าใจวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ค่านิยมของไทยในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้ อย่างถูกต้อง	

จากตารางจะเห็นได้ว่า เกณฑ์การประเมินปรากฏเพียงช่องกลางเพียงช่องเดียว ซึ่งช่องว่างของตารางด้านซ้ายและขวาจะเป็นพื้นที่ในการใส่ผลการปฏิบัติของผู้รับการประเมินที่เกิดขึ้น ทั้งนี้หากผลการปฏิบัติต่ำกว่าระดับทักษะใช้การ ผู้ประเมินจะต้องเขียนประเด็นที่ต่ำกว่าเกณฑ์ลงไปในช่วงทักษะกำลังพัฒนา เช่น การออกเสียง หรือการเลือกใช้คำศัพท์สื่อสารไม่ถูกต้อง เป็นต้น และหากผลปฏิบัติดีกว่าระดับทักษะใช้การ ผู้ประเมินจะต้องเขียนประเด็นที่ดีเหนือกว่าเกณฑ์ลงไปในช่วงทักษะเหนือพัฒนา เช่น การเลือกใช้คำศัพท์สื่อสารได้เหมาะสมกับบุคคลหรือสถานที่ หรือการออกเสียงได้คล่องแคล่วเป็นธรรมชาติ เป็นต้น การประเมินผลดังกล่าวข้างต้นนี้จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจผลการแสดงทักษะของตนเองได้อย่างชัดเจนพร้อมทั้งรู้แนวทางในการปิดจุดอ่อน สร้างจุดแข็งให้กับทักษะการสื่อสารของตนเองให้ดียิ่งขึ้นต่อไปได้

นอกจากนี้เพื่อให้การพัฒนาหลักสูตรดังกล่าวมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นควรมีการประเมินหลักสูตรสี่ด้าน คือ ด้านสาระสำคัญของหลักสูตร ได้แก่ ความเป็นไปได้ของแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร และความสอดคล้องขององค์ประกอบส่วนต่าง ๆ ในหลักสูตร, ด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ การประเมินความพร้อมของผู้ใช้หลักสูตรรวมทั้งสิ่งสนับสนุนในการนำหลักสูตรไปใช้ ตลอดจนคุณสมบัติของผู้รับการพัฒนามตามหลักสูตรด้วยว่ามีความสอดคล้องกับที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่, ด้านกระบวนการของหลักสูตร ได้แก่ การประเมินความสามารถของผู้นำหลักสูตรไปใช้ในการปฏิบัติทั้งในด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการวัดประเมินผล และด้านผลที่เกิดจากการใช้หลักสูตร ได้แก่ การประเมินค่าประสิทธิผลของผู้เรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตามหลักสูตร และการประเมินผลกระทบในแง่ของความพึงพอใจที่เกิดกับผู้ประกอบการ

บทสรุป

แม้ว่าการจัดหลักสูตรเร่งรัดจะปรากฏข้อดีหลายประการและเป็นที่ยอมรับในการนำมาพัฒนาทักษะทางภาษาแบบเร่งด่วน แต่การออกแบบหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับองค์ประกอบหลักของการพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับแนวคิดการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศด้วย ดังแนวคิดการจัดหลักสูตรเร่งรัดเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย ที่กำหนดเนื้อหาและเป้าหมายที่มีความสอดคล้องกับเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานต่างด้าว ซึ่งประกอบไปด้วย ด้านความสามารถในการสื่อสารและเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีรวมทั้งวิถีคิดแบบคนไทย เพื่อให้สามารถเข้าถึงประโยชน์ในด้านการรับบริการทางสุขภาพตลอดจนการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกับผู้จ้างงานคนไทยและเพื่อนร่วมงานคนไทยได้อย่างมีความสุข พร้อมกับการนำแนวคิดการสอนภาษาแบบทางตรงมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้ในหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาไทยในส่วนที่มีความจำเป็นต่อการสื่อสารมากที่สุด อีกทั้งยังผสมผสานแนวคิดการวัดผลระหว่างเรียนและเกณฑ์การประเมินแบบยืดหยุ่นที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นจุดอ่อนและแนวทางปรับปรุงตนเองสู่พัฒนาการที่สูงขึ้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้การพัฒนาแรงงานต่างด้าวให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศไทยให้มีคุณภาพดังกล่าว นับเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยอำนวยความสะดวกเสริมเศรษฐกิจไทยที่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นต่อไปได้

เอกสารอ้างอิง

- คมสันต์ นาควงไทร. (2560). คุณลักษณะของแรงงานชาวพม่าที่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ. **การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 1 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร**, 21-28.
- ชนนาถ นิตตะโย, โสภณ ธัญญาเวชกิจ, บวรวิทย์ จินดารักษ์ และนันทนิตย์ ทองศรี. (2563). **เปิดข้อเท็จจริงแรงงานต่างด้าวในไทย: ตอนที่ 1 แรงงานทักษะต่ำ**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://www.pier.or.th/abridged/2020/14/>.
- ดิณณภรณ์ สันสมบุรณ์ทอง, วาทีนีย์ วิชัยยา, และสร้อยญา เจริญ. (2563). แนวปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาทักษะแรงงานข้ามชาติ. **รายงานการวิจัยโครงการส่งเสริมการย้ายถิ่นที่ปลอดภัย การพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน และการจ้างงานในประเทศกัมพูชา สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เมียนมา และไทย**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://mitrthai.com/employers/1.pdf>.
- ธีรภาพ พักทอง. (2559). **แรงงานเมียนมากับเศรษฐกิจไทยในยุคปัจจุบัน**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://www.bangkokbiznews.com/blogs/columnist/112817>.
- ทรงชัย ทองปาน. (2563). สภาพปัญหาและข้อเสนอเชิงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับแรงงานข้ามชาติในประเทศไทย: ผลจากการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ. **วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา**, 2(4), 1 - 20.
- นวลทิพย์ เพิ่มเกษร. (2552). การจัดหลักสูตรการสอนภาษาไทยในฐานะภาษาต่างประเทศ. **วรรณวิทัศน์**, 9(พฤศจิกายน), 107 - 120.
- พนม เกตุมาน. (2561). **จิตวิทยาเชิงบวกกับการเรียนรู้**. สืบค้นเมื่อ 5 มีนาคม 2565, จาก <https://drpanom.wordpress.com/2018/10/17/>.
- พัชรจิรา ตันต์ประพันธ์. (2562). ความสามารถทางการสื่อสารของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาในประเทศไทย. **งานประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยรังสิต ประจำปี 2562**, 1646 - 1655.
- รุ่งทิวา จันทน์วัฒนวงศ์. (2557). **การพัฒนาหลักสูตร**. อุดรธานี: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สรียา ทับทัน. (2549). แนวทางการสอนภาษาไทยให้แก่ชาวต่างชาติ. **วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม**, 5(2), 87 - 93.
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางาน. (2561). **คู่มือสำหรับอบรมแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย**. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/chiangrai_th/4b2fee86ec4282826f572e27d8e57d45.pdf

- สุดารัตน์ พิมลรัตน์กานต์, และนรินทร์ สังข์รักษา. (2560). รูปแบบวิธีชีวิตของแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมาร์ในพื้นที่เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. วารสาร Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10(3), 2420 - 2439.
- อริยุพร โพธิ์ใส. (2554). สิทธิในการทำงานของแรงงานต่างด้าวในประเทศไทย. จุลนิติ, 8(4), 175 - 184.
- Black, P., & William, D. (2009). Developing the theory of formative assessment. *Springer Science+Business Media*, 5 - 31.
- Hashem, D. (2017). **6 Reasons to try a single-point rubric**. สืบค้นเมื่อ 2 เมษายน 2565, จาก <https://www.edutopia.org/article/6-reasons-try-single-point-rubric>.
- Li, S. (2019). The Comparison of the Role of Speaking Skills in the Direct Method, Audiolingual Method and Task-based Language Teaching. *Advances in Social, Education and Humanities Research*, 268(2), 271-281.
- Nila Andriyani. (2015). **Using the direct method in teaching to improve students' speaking skill at purikids language course**. Thesis of Faculty of Languages and Arts Yogyakarta State University.
- Scott, P. A. (2003). Attributes of High-Quality Intensive courses. *New Directions for adult and continuing education*, 29 - 38.
- Someya K., & Saeed K. (2014). Classroom and Formative Assessment in Second/Foreign Language Teaching and Learning. *Theory and Practice in Language Studies*, 4(2), 435 - 440.

การศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิต ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2
สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
A Study of Mathematical Misconception About the Geometry of 2nd Year
Students in Mathematics, Faculty of Education
Nakhonsawan Rajabhat University

ขวัญชนก กิจเทาว์¹, ไอริน ชุ่มเมืองเย็น²

Kwanchanok Kitthao¹, Irene Chummuengyen²

Corresponding Author E-mail: Kwanchanok2536kic@gmail.com

Received: 2022-09-06; Revised: 2022-10-06; Accepted: 2022-12-24

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างนักศึกษาชายและหญิงของผลการทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิต 2) ศึกษาโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตจำแนกตามประเด็นเนื้อหา และ 3) ศึกษาโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตจำแนกตามลักษณะที่คลาดเคลื่อน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 2 จำนวน 32 คน โดยใช้แบบทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิต จำนวน 30 ข้อ มีประเด็นเนื้อหาได้แก่ มิติสัมพันธ์ การขนาน รูปเรขาคณิต มุม ส่วนของเส้นตรง จุดกึ่งกลาง ระยะห่าง ความชัน วงกลม วงรี พาราโบลา และไฮเพอร์โบลา ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและค่าเฉลี่ยของจำนวนนักศึกษาที่ตอบผิดในแต่ละข้อของแบบทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิต ผลการวิจัยพบว่า

1) มโนทัศน์ที่นักศึกษาชายมีความคลาดเคลื่อนมากกว่านักศึกษาหญิง ได้แก่ มุม ระยะห่าง วงกลม และพาราโบลา มโนทัศน์ที่นักศึกษาหญิงมีความคลาดเคลื่อนมากกว่านักศึกษาชาย ได้แก่ มิติสัมพันธ์ รูปเรขาคณิต ความชัน วงรี และไฮเพอร์โบลา โดยเนื้อหาที่นักศึกษามีมโนทัศน์คลาดเคลื่อนมากที่สุดคือเรื่องระยะห่างและมุม คิดเป็นร้อยละ 79 ของนักศึกษาทั้งหมด 2) นักศึกษาจะมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องภาคตัดกรวยมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 73.38 และ 3) นักศึกษาชายและหญิงมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแยกตามลักษณะการคลาดเคลื่อนในด้านการนำกฎ/ทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ มากกว่าความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับนิยามและทฤษฎี

คำสำคัญ: มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์, เรขาคณิตระดับโรงเรียน

¹ อาจารย์, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

¹ Lecturer, Mathematics, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, สาขาวิชาคณิตศาสตร์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

² Assistant Professor, Mathematics, Faculty of Education, Nakhon Sawan Rajabhat University

Abstract

This research aimed to study 1) compare the mean between male and female students of the geometric concept test results 2) study the misconceptions about the geometry classified by content issue and 3) study the misconceptions about the geometry classified by misconceptions characters. This is a quantitative research and study population was 32 second-year mathematics students. Using the geometric concept test, 30 items were used with the following topics: relational dimensions, parallelism, geometry, angles, line segments, midpoints, distances, slopes, circles, ellipses, parabola and hyperbola. Data analysis by percentage and average number of students who answered incorrectly in each item of the geometric concept test. The research results were found as follows;

1) misconceptions about the geometry that male students more than female students were angles, distances, circles and parabolas. Misconceptions about the geometry that female students more than male students were relational dimensions, geometry, slope, ellipse, and hyperbola. The content that students had the most misconceptions about was distance and angle accounted for 79 percent of all students 2) students will have the most misconceptions about the conical section, accounted for 73.38% and 3) male and female students misconceptions about the geometry classified by misconceptions characters in terms of applying rules/theories to apply more than definitions and theories.

Keywords: Mathematical Misconception About the Geometry, School Geometry

บทนำ

คณิตศาสตร์เป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับมนุษย์มาก โดยเฉพาะในส่วนของที่จะนำไปใช้ ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนคณิตศาสตร์มักประสบปัญหา คือ นักเรียนส่วนใหญ่ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนคณิตศาสตร์อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลางปัญหาของการเรียนคณิตศาสตร์ ไม่ได้เกิดจากองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกันหลายประการ เช่น การบริหารหลักสูตร สภาพแวดล้อม นักเรียน และครูผู้สอน สิ่งเหล่านี้ล้วนมีความสัมพันธ์กับปัญหาการเรียนคณิตศาสตร์ทั้งสิ้นแต่องค์ประกอบที่ถือว่าสำคัญและมีผลต่อคุณภาพของนักเรียนโดยตรงนั้น คือ ครูผู้สอน เนื่องจากพฤติกรรมการสอนของครูมีอิทธิพลต่อผลการเรียน การปลูกฝังคุณภาพ ค่านิยม เจตคติ ตลอดจนคุณลักษณะของผู้เรียนเป็นอย่างมาก ครูเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับนักเรียนตลอดเวลาที่อยู่ในโรงเรียน การที่ครูมีคุณภาพย่อมเกิดผลดีแก่นักเรียนและคุณภาพการศึกษาตามไปด้วย

หัวใจสำคัญของการเรียนรู้ คือ มโนทัศน์ เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเรียนรู้ ต่อยอดองค์ความรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้ และยังเป็นรากฐานความคิดของมนุษย์อีกด้วย กล่าวคือ มนุษย์จะไม่สามารถคิดได้ถ้าไม่มีมโนทัศน์พื้นฐาน เพราะมโนทัศน์จะช่วยให้การตั้งกฎเกณฑ์ หลักการต่าง ๆ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ในชีวิตประจำวันได้ (เฉลิมวุฒิ คำเมือง, และ ไพรัช จันทรงาม. 2560) โดยในวิชาคณิตศาสตร์จะแบ่งความรู้ออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ความรู้เชิงมโนทัศน์ และ 2) ความรู้เชิงขั้นตอน หรือกระบวนการ จะเห็นได้ว่า มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ หากผู้เรียนมีมโนทัศน์ที่ถูกต้องจะทำให้มีความสามารถในการทำความเข้าใจในเนื้อหาที่ถูกต้องตามไปด้วย รวมถึงการให้เหตุผล อย่างเป็นระบบ แต่ในทางตรงกันข้ามมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ยังเป็นปัญหาหลักสำหรับผู้เรียนและผู้สอน เนื่องจากมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เป็นเรื่องของนามธรรม ทำให้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ต้องมีการส่งเสริมมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ของผู้เรียนอย่างถูกต้อง (นวล นนทภา. 2560: 42)

เรขาคณิตเป็นพื้นฐานเสริมในการเรียนคณิตศาสตร์แขนงอื่นได้แก่ พีชคณิต ตรรกศาสตร์ แคลคูลัสและพื้นฐานในการเรียนวิชาอื่น ได้แก่ ฟิสิกส์ ศิลปะ ดาราศาสตร์ เคมี (โครงสร้างอะตอมและโมเลกุล) ชีววิทยา (โครงสร้างเซลล์) ธรณีวิทยา (โครงสร้างของเปลือก) และยังเป็นทักษะที่มีความสำคัญในการเรียนสาขาสถาปัตยกรรมและการออกแบบ วิศวกรรมและสาขาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแข่งขันโครงสร้าง (Sherard. 1981: 20) เรขาคณิตยังช่วยพัฒนาความสามารถด้านการคิดเชิงตรรกะ การคิดเชิงมิติสัมพันธ์และช่วยในการอ่าน การตีความและการอ้างเหตุผล (Suydam. 1986: 481) รวมทั้งเรขาคณิตช่วยให้

มีความเข้าใจและซาบซึ้งในสิ่งที่อยู่รอบตัว (Sherard. 1981: 21) แต่โดยทั่วไปกลับปรากฏว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรขาคณิตอยู่ในระดับต่ำ ทำให้นักเรียนเหล่านี้ไม่สามารถเรียนพีชคณิตและตรีโกณมิติต่อไปได้ จึงเป็นไปได้ที่นักศึกษาระดับอุดมศึกษาประมาณ 85% จะประสบความสำเร็จในการเรียนสาขาวิชาต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้คณิตศาสตร์ระดับสูง เป็นพื้นฐานสาเหตุประการหนึ่งมาจากหลักสูตรเรขาคณิตแต่เดิมไม่ได้มีการเตรียมตัวนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอย่างเป็นระบบเพื่อเรียนเรขาคณิตต่อในระดับมัธยมศึกษา สาเหตุอีกประการหนึ่งมาจากนักเรียนมีมโนทัศน์ทางเรขาคณิตที่คลาดเคลื่อนซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยในต่างประเทศที่พบว่า นักเรียน นักศึกษาครู และครูบางคนมีมโนทัศน์ทางเรขาคณิตที่คลาดเคลื่อนที่คล้ายคลึงกัน (Hershkowitz, Bruckheimer, & Vinner. 1987: 222; Vinner, & Hershkowitz. 1981)

จากเหตุผลข้างต้น จะเห็นว่ามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาระสำคัญ หรือที่มาของเนื้อหา รวมถึงการนำไปต่อยอดองค์ความรู้ในการเรียนเรื่องต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในฐานะที่เป็นนักศึกษาคูจึงควรมีความเข้าใจถึงความสำคัญของมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เพื่อที่จะสามารถนำไปถ่ายทอดความรู้ และกระบวนการ รวมถึงพัฒนาขึ้นเรียน พัฒนาวิชาชีพของตนเองในอนาคตต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจากการทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิตระหว่างนักศึกษาชายและหญิงของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตแยกตามประเด็นเนื้อหา
3. เพื่อศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตแยกตามลักษณะที่คลาดเคลื่อน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์

อัมพร ม้าคะนอง (2557: 15) อธิบายว่า มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ หมายถึง เป็นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับลักษณะ ความสำคัญ ความหมาย ที่มาหรือการขยายความ ทฤษฎีบท กฎ สูตร บทนิยาม นิยาม เป็นความคิดนามธรรมที่ทำให้ผู้เรียนสามารถจำแนกสิ่งที่มีลักษณะตามความคิดนามธรรมนั้น ๆ ได้ และสามารถระบุได้ว่าสิ่งที่กำหนดให้เป็นตัวอย่างหรือไม่ใช่ตัวอย่างของนามธรรมนั้น

อรพรรณ เลื่อนแป้น (2555: 9) กล่าวว่า มโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาเนื้อหา คณิตศาสตร์ที่ได้จากการเรียนรู้ โดยนักเรียนสามารถสรุปออกมาเป็นบทนิยามหรือความหมายของเรื่องนั้นได้

Bell (1981: 108) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ว่า เป็น ความคิดนามธรรมในการจัดกลุ่มสิ่งของ หรือเหตุการณ์ใด ๆ ที่เป็นตัวอย่างและไม่ใชตัวอย่าง เช่น คำว่า เซต สับเซต การเท่ากัน การไม่เท่ากัน รูปสามเหลี่ยม ลูกบาศก์ รัศมี และเลขยกกำลัง เป็นมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ คนที่จะเรียนรู้มโนทัศน์ของรูปสามเหลี่ยมจะต้องสามารถ จำแนกเซตของรูปต่าง ๆ เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่เป็นสามเหลี่ยมกับกลุ่มที่ไม่ใช่รูปสามเหลี่ยม

Schwarz, & Hershkowitz (1999: 363) กล่าวว่ามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เป็นความเข้าใจของบุคคลที่เป็นผลมาจากกระบวนการเรียนรู้มโนทัศน์ ซึ่งสามารถสรุปออกมาเป็นบทนิยามทางคณิตศาสตร์

จากที่กล่าวมาสามารถสรุปได้ว่ามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เป็นความคิด ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาทางคณิตศาสตร์ของแต่ละบุคคล ที่สามารถจัดประเภทหรือจัดกลุ่มของสิ่งเร้าที่มีคุณสมบัติบางประการร่วมกัน โดยผ่าน กระบวนการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถสรุปหรืออธิบายความเข้าใจออกมาในรูปของนิยาม ทฤษฎี ความหมาย และเป็นข้อสรุปทางคณิตศาสตร์เรื่องนั้น ๆ

ความหมายของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์

อัศวิน บรรเทา (2558) ได้ให้ความหมายของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ว่าเป็น ความเชื่อและความเข้าใจที่ได้มาจากมโนคติหรือความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ความรู้ที่ไม่สมบูรณ์ คลุมเครือไม่มีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มโนคติที่คลาดเคลื่อนเป็นมโนคติหรือความรู้ที่ต่างจากความหมายอันเป็นที่ยอมรับของผู้เชี่ยวชาญ โดยได้นำแนวทางมาจากแนวคิดของ Haidar

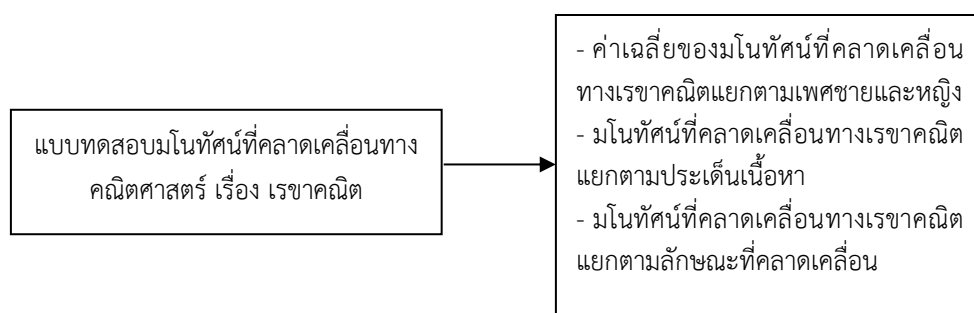
(1997) มี 4 รูปแบบ ดังนี้ 1) เข้าใจนิมิตทางคณิตศาสตร์ (Sound Understanding) หรือ SU คือ คำตอบของนักเรียนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีนิมิตสอดคล้องกับนิมิตที่เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับนิมิตของนักคณิตศาสตร์ทุกองค์ประกอบ 2) นิมิตทางคณิตศาสตร์แบบไม่สมบูรณ์ (Partial Understanding) หรือ PU คือ คำตอบของนักเรียนที่แสดงว่ามีนิมิตที่สอดคล้องกับนิมิตที่เป็นที่ยอมรับและสอดคล้องกับนิมิตของนักคณิตศาสตร์อย่างน้อย 1 องค์ประกอบ 3) นิมิตที่คลาดเคลื่อน (Specific Misconceptions) หรือ MU คือ คำตอบของนักเรียนที่แสดงนิมิตที่ไม่สอดคล้องหรือคลาดเคลื่อนจากนิมิตที่เป็นที่ยอมรับ และไม่สอดคล้องกับนิมิตของนักคณิตศาสตร์ 4) ไม่เข้าใจนิมิตทางคณิตศาสตร์ (No Understanding) หรือ NU คือ การที่นักเรียนไม่ตอบคำถาม ตอบคำถามในลักษณะทวนคำถามหรือตอบคำถามไม่ตรงประเด็น

Peterson, Treagust, & Garnett (1989: 37) กล่าวว่า มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์เป็นความเชื่อและความเข้าใจที่ได้มาจากแนวคิดหรือความรู้ที่ไม่ถูกต้อง ความรู้ที่ไม่สมบูรณ์ หรือเป็นความเข้าใจที่แตกต่างไปจากแนวคิดที่ได้รับการยอมรับของแต่ละเนื้อหาในวิชาคณิตศาสตร์

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (Misconception) ทางคณิตศาสตร์ หมายถึง ความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจผิด หรือความเข้าใจไม่ถูกต้องในการนำไปใช้ในการแปลความที่ผิดในทางคณิตศาสตร์ อันเป็นมาจากการรับรู้ที่ไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์หรือไม่ชัดเจนของแต่ละบุคคล

กรอบแนวคิดในการวิจัย

เมื่อนำแบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิต ไปทดสอบกลุ่มเป้าหมายจะสามารถเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่แยกระหว่างเพศชายและหญิงได้ รวมทั้งสามารถวิเคราะห์ให้เห็นถึงมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่องเรขาคณิตที่แยกตามประเด็นเนื้อหาและตามลักษณะของความคลาดเคลื่อน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่กำลังเรียนในรายวิชาเรขาคณิตระดับโรงเรียน ในปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งหมด 32 คน โดยเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

แบบทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิต จำนวน 30 ข้อ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบอัตนัย 15 ข้อ เป็นส่วนที่ให้เขียนอธิบายและทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนิยามและทฤษฎีในเรื่องเรขาคณิต

ตอนที่ 2 แบบปรนัย 15 ข้อ เป็นส่วนที่ทดสอบเกี่ยวกับความสามารถในการนำกฎ/สูตร ไปประยุกต์ใช้ในการแก้โจทย์ปัญหาทางเรขาคณิต

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. แบบทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิต มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้
  - 1.1 ศึกษาทฤษฎีและหลักการสร้างแบบทดสอบมโนทัศน์ทางเรขาคณิต จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
  - 1.2 ศึกษาเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิต
  - 1.3 สร้างแบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิต ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยแบ่งเป็นปรนัยจำนวน 15 ข้อ และอัตนัย จำนวน 15 ข้อ
  - 1.4 นำแบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตที่สร้างขึ้น ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบจำนวน 3 คน แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้ (IOC) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญจะพิจารณาข้อสอบในแต่ละข้อว่าใช้วัดความรู้ของผู้เรียนตามจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่ โดยมีเกณฑ์ในการพิจารณาให้คะแนนดังนี้ดังนี้
    - +1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
    - 0 เมื่อไม่แน่ใจว่าข้อสอบมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
    - 1 เมื่อแน่ใจว่าข้อสอบไม่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
  - 1.5 นำแบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตที่ผ่านการตรวจสอบแล้วมาแก้ไข ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC อยู่ระหว่าง 0.65 - 1.00)
  - 1.6 จัดพิมพ์แบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน และนำไปใช้ในการพัฒนามโนทัศน์ทางเรขาคณิต รวมถึงการเรียนการสอนต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยนำแบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิต ไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรตามลำดับ ดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวิจัยกับนักศึกษา
2. ให้นักศึกษาทำแบบทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน ทางเรขาคณิต จำนวน 30 ข้อ เวลา 2 ชั่วโมง
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2565 จำนวนทั้งหมด 32 คน
4. เมื่อเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ทางเรขาคณิต เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลไปวิเคราะห์ผลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลของผลแบบทดสอบโดยการหาค่าร้อยละและเฉลี่ย จากการตอบผิดในแต่ละข้อ พร้อมบรรยายประกอบตาราง และวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิต แยกตามประเด็นเนื้อหา และลักษณะที่คลาดเคลื่อน โดยวิธีการหาร้อยละตามลำดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติพื้นฐานในการวิเคราะห์ ดังนี้

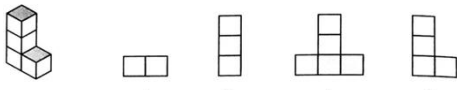
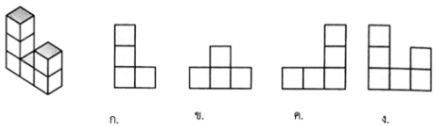
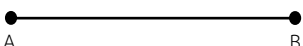
1. สถิติค่าร้อยละ
2. สถิติค่าเฉลี่ย

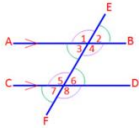
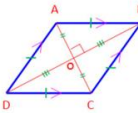
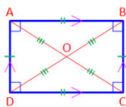
ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่อง เรขาคณิต ของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ในครั้งนี้เพื่อศึกษามโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนที่แยกตามเพศชายและหญิง รวมถึงแยกตามประเด็นเนื้อหาและตาม

ลักษณะที่คลาดเคลื่อนตามลำดับ โดยมีผู้เข้าร่วมทดสอบทั้งหมด 32 คน เป็นชายจำนวน 10 คน และเป็นหญิงจำนวน 22 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังตารางที่ 1 - ตารางที่ 4

ตารางที่ 1 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบบโมทัศน์รายข้อของนักศึกษา

ประเด็นคำถาม	จำนวนนักศึกษาที่ตอบผิด (คิดเป็น%)		
	ชาย	หญิง	ร้อยละเฉลี่ย
1. จงพิจารณาว่ารูปใดเป็นภาพด้านหน้า ภาพด้านข้างและภาพด้านบนของรูปเรขาคณิตสามมิติที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ ต่อไปนี้ และรูปใดไม่ใช่ภาพจากการมองรูปเรขาคณิตสามมิตินั้น 	4 (40%)	13 (59.09%)	53.00
2. จงพิจารณาว่ารูปใดเป็นภาพด้านหน้า ภาพด้านข้างและภาพด้านบนของรูปเรขาคณิตสามมิติที่กำหนดให้ในแต่ละข้อ ต่อไปนี้ และรูปใดไม่ใช่ภาพจากการมองรูปเรขาคณิตสามมิตินั้น 	8 (80%)	15 (68.18%)	71.00
3. จงเขียนนิยามของเส้นขนาน	5 (50%)	4 (18.18%)	28.00
4. จงเขียนนิยามของวงกลม	5 (50%)	16 (72.72%)	65.00
5. จงเขียนนิยามของรูปสามเหลี่ยม	4 (40%)	15 (68.18%)	59.00
6. จงเขียนนิยามของรูปสี่เหลี่ยม	5 (50%)	15 (68.18%)	63.00
7. จากรูปเรียกว่าอะไร พร้อมกับเขียนนิยาม	4 (40%)	14 (63.63%)	56.00
8. จงอธิบายองค์ประกอบของ “มุม”	7 (70%)	18 (81.81%)	78.00
9. จงอธิบายความหมายของ “มุมป้าน” พร้อมวาดภาพประกอบ	7 (70%)	10 (45.45%)	53.00
10. จงอธิบายความหมายของ “มุมกลับ” พร้อมวาดภาพประกอบ	7 (70%)	14 (63.63%)	66.00

ประเด็นคำถาม	จำนวนนักศึกษาที่ตอบผิด (คิดเป็น%)		
	ชาย	หญิง	ร้อยละเฉลี่ย
11. จากรูป เส้นขนาน AB และ CD มุมใดเป็นมุมภายใน และ มุมภายนอก	2 (20%)	3 (13.63%)	16.00
12. จงอธิบายความหมายของ “สี่เหลี่ยมด้านไม่เท่า” พร้อมวาดภาพประกอบ	5 (50%)	9 (40.90%)	44.00
13. จากรูปจงเขียนคุณสมบัติของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน	7 (70%)	10 (45.45%)	53.00
14. จากรูปจงเขียนคุณสมบัติของรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า	5 (50%)	13 (59.09%)	56.00
15. จงอธิบายความหมายของ มุมประกอบมุมฉาก หรือ มุมประกอบหนึ่งมุมฉาก พร้อมวาดภาพประกอบ	9 (90%)	20 (90.90%)	91.00
16. ข้อใดคือจุดกึ่งกลางระหว่าง A(-4, -2) และ B(-2, -6)	3 (30%)	5 (22.72%)	25.00
17. ข้อใดคือระยะห่างระหว่างจุด (-4, 2) และ (5, -1)	8 (80%)	19 (86.36%)	84.00
18. ข้อใดคือระยะห่างระหว่างจุด (2, 4) กับเส้นตรง $6x + 8y - 4 = 0$	9 (90%)	13 (59.09%)	69.00
19. ข้อใดจุด C ที่ทำให้ A(4, 0) , B(-4, 6) และ C(a, -3) อยู่บนเส้นตรงเดียวกัน	5 (50%)	14 (63.63%)	59.00
20. จงหาค่า k ที่ทำให้เส้นตรง ที่ผ่านจุด A(-3, -1) และ B(2, 3) ขนานกับเส้นตรง ที่ผ่านจุด C(-4, -5) และ D(k, 3)	6 (60%)	17 (77.27%)	72.00
21. ข้อใดคือสมการของเส้นตรงที่ผ่านจุด (2 , 4) และตั้งฉากกับเส้นตรง $2x + y - 4 = 0$	6 (60%)	15 (68.18%)	66.00
22. ข้อใดคือสมการวงกลมที่มีจุดปลายของเส้นผ่านศูนย์กลางอยู่ที่ (-1, 2) และ (5, 6)	7 (70%)	16 (72.72%)	72.00
23. ข้อใดคือจุดศูนย์กลางของวงกลม $x^2 + y^2 + 4x - 8y + 45 = 0$	9 (90%)	18 (81.81%)	84.00
24. พาราโบลา $y = x^2 - 2x - 8$ มีจุดยอดอยู่ที่จุดใด	4 (40%)	11 (49.99%)	47.00

ประเด็นคำถาม	จำนวนนักศึกษาที่ตอบผิด (คิดเป็น%)		
	ชาย	หญิง	ร้อยละเฉลี่ย
25. ข้อใดคือจุดโฟกัสของ $(y - 1)^2 = -12(x + 2)$	8 (80%)	13 (59.09%)	66.00
26. วงรี $\frac{(x - 2)^2}{9} + \frac{(y + 3)^2}{4} = 1$ มีความยาวแกนเอก และแกนโทเท่าใดตามลำดับ	9 (90%)	18 (81.81%)	84.00
27. วงรีวงหนึ่งมีจุดศูนย์กลาง $(-1, 0)$ แกนเอกขนานกับแกน Y ยาว 10 หน่วย ส่วนแกนโทยาว 6 หน่วย ข้อใดคือสมการวงรี	7 (70%)	14 (63.63%)	66.00
28. ข้อใดเป็นสมการไฮเพอร์โบลาที่มีจุดยอดที่ $(0, 2)$ และ $(0, 0)$ และมีจุดโฟกัส $(0, 3)$	7 (70%)	16 (72.72%)	72.00
29. ข้อใดคือสมการรูปมาตรฐานของไฮเพอร์โบลาที่มีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ $(-2, 3)$ แกนตามขวาง ขนานกับแกน Y ซึ่งยาว 6 หน่วย และมีความยาวโฟกัสเท่ากับ 8 หน่วย	7 (70%)	20 (90.90%)	84.00
30. จงหาพื้นที่ที่มากที่สุดของวงกลมซึ่งบรรจุอยู่ในวงรี $\frac{(x - 1)^2}{9} + \frac{(y + 2)^2}{25} = 1$	7 (70%)	20 (90.90%)	84.00
รวมเฉลี่ย	62.00	63.32	62.66

จากตารางที่ 1 พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ที่มีมีโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน(มากกว่าร้อยละ 50) ได้แก่ นิยามของวงกลม วงรี รูปสามเหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยม รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า ส่วนของเส้นตรง มุม มุมป้าน มุมกลับ ระยะห่างระหว่างจุดกับเส้น สมบัติของรูปสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน มิตติสัมพันธ์ของรูปบางรูป การประยุกต์ใช้ความรู้เกี่ยวกับความชัน จากตารางแสดงค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบมโนทัศน์รายข้อของนักศึกษา พบว่านักศึกษามีมีโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนส่วนใหญ่ (มากกว่าร้อยละ 80) ได้แก่ มโนทัศน์เกี่ยวกับมุมประกอบฉาก ระยะห่างระหว่างจุดกับจุด จุดศูนย์กลางของวงกลมในรูปมาตรฐาน ความยาวแกนเอกและแกนโทของวงรี สมการรูปมาตรฐานของไฮเพอร์โบลา และการแก้ปัญหาวงกลมและวงรี

ตารางที่ 2 ร้อยละของนักศึกษาที่มีมีโนทัศน์คลาดเคลื่อนเปรียบเทียบนักศึกษายชายและหญิง

มโนทัศน์เรื่องต่าง ๆ	ร้อยละของนักศึกษาที่ตอบผิด	
	ชาย	หญิง
1. มิตติสัมพันธ์ (1, 2)	60	63.5
2. การขนาน (3, 11)	30	16
3. รูปเรขาคณิต (4, 5, 6, 12, 13, 14)	52	59
4. มุม (8, 9, 10, 15)	75	70
5. ส่วนของเส้นตรง แลจุดกึ่งกลาง (7)	35	44
6. ระยะห่าง (17, 18)	85	73
7. ความชัน (19, 20 , 21)	57	70
8. วงกลม (22, 23)	80	78
9. พาราโบลา (24, 25)	60	55
10. วงรี (26, 27, 30)	77	79
11. ไฮเพอร์โบลา (28, 29)	70	82

จากตารางที่ 2 ร้อยละของนักศึกษาที่มีมโนทัศน์เปรียบเทียบชายและหญิง พบว่านักศึกษาจะมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อน (ความคลาดเคลื่อนเกินกว่าร้อยละ 50) ในประเด็นเดียวกัน ได้แก่ มิติสัมพันธ์ รูปเรขาคณิต มุม ระยะห่าง ความชัน วงกลม พาราโบลา วงรี และไฮเพอร์โบลา ทั้งนี้จะพบว่ามโนทัศน์ที่นักศึกษาชายมีความคลาดเคลื่อนมากกว่านักศึกษาหญิง ได้แก่ มุม ระยะห่าง วงกลม และพาราโบลา มโนทัศน์ที่นักศึกษาหญิงมีความคลาดเคลื่อนมากกว่านักศึกษาชาย ได้แก่ มิติสัมพันธ์ รูปเรขาคณิต ความชัน วงรี และไฮเพอร์โบลา โดยภาพรวมของเนื้อหาที่นักศึกษามีมโนทัศน์คลาดเคลื่อนมากที่สุดคือเรื่องระยะห่างและเรื่องมุม คิดเป็นร้อยละ 79 ของนักศึกษาทั้งหมด

ตารางที่ 3 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของคะแนนการทดสอบมโนทัศน์ของนักศึกษาแยกตามประเด็นเนื้อหา

มโนทัศน์	ร้อยละของนักศึกษาที่ตอบผิด		
	ชาย	หญิง	ร้อยละเฉลี่ย
1. รูปเรขาคณิต	56	44	47.75
2. ภาคตัดกรวย	72	74	73.38
3. เรขาคณิตวิเคราะห์	62	63	62.68

จากตารางที่ 3 จะพบว่านักศึกษาจะมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องภาคตัดกรวยมากที่สุด (ร้อยละ 73.38) รองลงมาเป็นมโนทัศน์เรื่องเรขาคณิตวิเคราะห์ (ร้อยละ 62.68) และมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนในเรื่องรูปเรขาคณิตน้อยที่สุด (ร้อยละ 47.75)

ตารางที่ 4 ร้อยละและค่าเฉลี่ยของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาแยกตามลักษณะการคลาดเคลื่อน

มโนทัศน์	ร้อยละของนักศึกษาที่ตอบผิด		
	ชาย	หญิง	ร้อยละเฉลี่ย
1. นิยาม ทฤษฎี	60	59.09	59.37
2. การนำกฎ/ทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้	68.57	77.25	74.54

จากตารางที่ 4 จะพบว่า นักศึกษาหญิงจะมีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนแยกตามลักษณะการคลาดเคลื่อนในด้านการนำกฎ/ทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้มากกว่าความคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับนิยามและทฤษฎี ส่วนนักศึกษาชายก็เช่นเดียวกัน

อภิปรายผล

1. จากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ที่แยกตามเพศชายและเพศหญิงพบว่ามีความคลาดเคลื่อนเกินกว่าร้อยละ 50 ในประเด็นเดียวกัน ได้แก่ มิติสัมพันธ์ รูปเรขาคณิต มุม ระยะห่าง ความชัน วงกลม พาราโบลา วงรี และไฮเพอร์โบลา ซึ่งจากการวิเคราะห์จะเห็นว่าไม่ว่าเพศชายหรือหญิงไม่มีความแตกต่างทางด้านมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เรื่อง เรขาคณิต ซึ่งสอดคล้องกับ อัมพร ม้าคะนอง (2554: 6 - 7) ได้กล่าวว่านักเรียนที่ไม่สามารถบรรลุตามจุดประสงค์ได้อาจเนื่องจากความแตกต่างทางด้านสติปัญญา ความถนัด ความสนใจ ซึ่งสะท้อนให้เป็นถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างบุคคลในด้านความรู้เชิงมโนทัศน์ที่ว่ำนั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศ

2. จากการศึกษามโนทัศน์คลาดเคลื่อนแยกตามมโนทัศน์ของนักศึกษาพบว่ามโนทัศน์คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่องเรขาคณิตที่แยกตามประเด็นเนื้อหา มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับเรื่องภาคตัดกรวยมากที่สุด ซึ่งพบใน

นักศึกษาชายและนักศึกษาหญิง ทั้งนี้เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่มีสูตรจำนวนมาก การสอนของครูส่วนใหญ่เน้นการสอนความรู้เชิงกระบวนการ การสอนความรู้เชิงมโนทัศน์มีน้อย (อัมพร ม้าคะนอง. 2554: 6 - 7) ซึ่งการสอนที่ไม่ได้เน้นมโนทัศน์ โดยเฉพาะเรื่องภาคตัดกรวยที่มีมโนทัศน์จำนวนมากและต้องอาศัยภาพหรือกราฟมาช่วยอธิบายในทุก ๆ มโนทัศน์นั้น จึงส่งผลให้นักศึกษามีมโนทัศน์เกี่ยวกับเรื่องภาคตัดกรวยที่ไม่เพียงพอหรือมีความคลาดเคลื่อนในเรื่องนี้มากกว่าเรื่องอื่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณวรางค์ น้อยศรี (2561: 2) ทำวิจัยเรื่องการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลวิจัยพบว่าเนื้อหาเรื่องภาคตัดกรวยของนักเรียนในโรงเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 60 มีจำนวนถึง 89 คน จากนักเรียนทั้งหมด 128 คน

3. การที่ค่าเฉลี่ยของมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาแยกตามลักษณะการคลาดเคลื่อน พบว่าด้านการนำกฎ/ทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ มีความคลาดเคลื่อนที่สูงกว่ามโนทัศน์ของนิยาม ทฤษฎี นั้นอาจสืบเนื่องมาจากมโนทัศน์ของนิยาม ทฤษฎี เป็นพื้นฐานที่สำคัญ นักศึกษาต้องมีมโนทัศน์ของนิยาม ทฤษฎี ที่ถูกต้องเสียก่อนจึงจะนำกฎ/ทฤษฎี ไปประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สถาบันส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2552) ที่ว่ามโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการเรียนรู้คณิตศาสตร์และการนำความรู้ไปแก้ปัญหาหรือใช้งาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น ซึ่งบริบทของนักศึกษาแต่ละชั้นปี อาจมีความแตกต่างกัน จึงควรทดสอบมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนของนักศึกษาก่อนเพื่อพิจารณาความเหมาะสมตามบริบทก่อนนำผลไปใช้

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. เพิ่มกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น หรืออาจจะเก็บข้อมูลทุกชั้นปี เพื่อที่จะได้เห็นว่าเป็นแต่ละชั้นปี มีมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางเรขาคณิตรูปแบบใดบ้าง จะได้นำมาขยายผลเพื่อปรับปรุงพัฒนาต่อไป

2. นำส่วนของการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาช่วยในวิเคราะห์เพิ่มเติม เช่น แบบสัมภาษณ์ การสังเกตชั้นเรียน เป็นต้น เพื่อจะได้มีข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมในการสรุปผลวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- เฉลิมวุฒิ คำเมือง, และ ไพรัช จันทรงาม. (2560). การศึกษาและสร้างนวัตกรรมที่แก้ไขมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ในสาระจำนวนและการดำเนินการของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง. การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 7, 377 - 387.
- ชาคริสต์ ข้าศรี, จักรกฤษ กลิ่นเอี่ยม, และ วรินทร์ พูนไพบูลย์พิพัฒน์. (2565). การวิจัยปฏิบัติการเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมกระดาน (Board Game) ที่ ส่งเสริมมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(10).
- นวล นนทภา. (2560). การพัฒนากลวิธีในการแก้ไขมโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางระบบจำนวนสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี. การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มนิรัตน์ ขยันกลาง.(2559). การวิเคราะห์มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนทางพีชคณิตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา (คณิตศาสตร์ศึกษา). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วรรณวรางค์ น้อยศรี. (2561). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ SSCS เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ เรื่องภาคตัดกรวย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบริหารการศึกษา (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2551). *ตัวชี้วัดและการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *เอกสารพัฒนาวิชาชีพครู ครูคณิตศาสตร์ มีอาชีพ*. โครงการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ ผู้สอนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 1-3.

- อัมพร ม้าคะนอง. (2554). **ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2557). **คณิตศาสตร์สำหรับครูมัธยม**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัศวิน บรรเทา. (2558). การวิเคราะห์ข้อบกพร่องและมโนคติที่คลาดเคลื่อนทางคณิตศาสตร์ เรื่อง การหารเศษส่วนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิจัย มข. สาขามนุษยศาสตร์ฯ (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 3(3), 12 - 24.
- อรพรรณ เลื่อนแป้น. (2555). การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการสร้างมโนทัศน์ที่มีต่อมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์และความคงทนในการเรียนคณิตศาสตร์ เรื่อง "ลำดับและอนุกรม" ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนมัธยมสาธิตวัดพระศรีมหาธาตุ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Barcellos, A. (2005). **Mathematics Misconceptions of College Algebra Students**. Unpublished Doctoral Dissertation, University of California, Davis.
- Bell, J. L. (1981). Category theory and the foundations of mathematics. **British Journal for the Philosophy of Science**, 32(4), 349 - 358.
- Cockburn, A., & G. H. Littler. (2010). The Upper Students Conceptions and Misconceptions About Photosynthesis in Khon Kaen. **SEAMEORECSAM**. 84(4), 3 - 6.
- Hershkowitz, R., & Schwarz, B. B. (1999). **Reflective Processes in a Mathematics Classroom With a Rich Learning Environment**, **Cognition and Instruction**, 17(1), 65 - 92.
- Hershkowitz, R., Bruckheimer, M., & Vinner, S. (1987). **Activities with teachers based on cognitive research**. National Council of Teachers of Mathematics.
- Peterson, R. F., Treagust, D. F., & Garnett, P. (1989). Development and Application of a Diagnostic Instrument to Evaluate Grade-11 and -12 Students' Concepts of Covalent Bonding and Structure Following a Course of Instruction. **Journal of Research in Science Teaching**, 26(April), 301 - 314.
- Sherard, W. H. (1981). **Why Is Geometry A Basic Skill?** **Mathematics Teacher**. 74(1), 19 - 21.
- Suydam, M. N. (1986). Research on mathematics education reported in 1985. **Journal for Research in Mathematics Education**, 17(4), 243 - 316.
- Vinner, S., R. Hershkowitz, & M. Bruckheimer. (1981). Some Cognitive Factors as Causes of Mistakes in Addition of Fractions. **Journal for Research in Mathematics Education**, 12(1), 70 - 76.

การพัฒนาแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้าง
ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
The Development of a Model in Preparation for Practicing Experience
Training to Enhance Learning Management Ability for Student Teachers of
Lampang Rajabhat University

ปณิสรา จันทร์पालะ¹, ชรัญรักษ์ ปัญญามูลวงษา², วิมพิภา บุญกลิ่น³
Panisara Chanpala¹, Charunrak Punyamoonwongsa², Wimwipa Boonklin³
Corresponding Author E-mail: panisplam5669@gmail.com

Received: 2022-08-31; Revised: 2022-11-26; Accepted: 2022-12-10

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแบบ 2) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบ และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 2) แบบสัมภาษณ์แนวทางการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 3) แบบประเมินคุณภาพรูปแบบ โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.0 และ 4) แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู โดยมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0 ค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.26 ถึง 0.38 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.51 ถึง 0.76 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96 การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา และทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาครูต้องการจะพัฒนาทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และครูพี่เลี้ยงต้องการให้มีการเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน

2. รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.29) และ 3) นักศึกษาครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้หลังเรียนโดยใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: รูปแบบการเตรียมความพร้อม, การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู, การจัดการเรียนรู้

¹ อาจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Lecturer, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

² อาจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

² Lecturer, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

³ อาจารย์, คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

³ Lecturer, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University

Abstract

This research aimed to 1) study the data base for model development 2) create and verify the model quality and 3) compare the students' ability in learning management before and after using the model. The sample group was 30 fourth year Bachelor's degree students' in 1st semester, academic year 2020, Faculty of Education, Lampang Rajabhat University obtained by simple random sampling, using the lottery. The research instruments were the learning management development questionnaire by IOC = 0.6 - 1.0, the student teacher preparation testing form by IOC = 0.6 - 1.0, the model quality evaluation form by IOC = 0.8 - 1.0, and the students' ability testing form by IOC = 0.6 - 1.0, $p = 0.26 - 0.38$, $r = 0.51 - 0.76$ and $\alpha = 0.96$. The data were analyzed by mean, standard deviation, content analysis and t-test. The research results were found as follows;

1. The student teachers had to develop the active learning management model and the school advisor recommended them to have more variety of leaning activity which directly and effectively support the learners.

2. The development of a model in preparation for practicing experience training to enhance learning management ability for student teachers of Lampang Rajabhat University consisted of 5 elements; principle, objective, contents, activity management process, and evaluation. The development of a model in preparation for practicing experience training to enhance learning management ability for student teachers of Lampang Rajabhat University was then verified by experts found that the model was the highest level at $\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.29. 3) The student teachers had more ability after using the model which was in higher at .05 level of significance.

Keywords: Preparation Model, Teacher professional experience training, Learning Management

บทนำ

ประเทศไทยก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม รวมทั้งสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นยุคที่ต้องพัฒนาคนให้มีความพร้อมสู่ต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ การศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนให้มีความสมดุลในทุกมิติ (พิมพ์พันธ์ เฉชะคุปต์. 2558: 1) ซึ่งทุกประเทศในโลกต่างก็ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนในชาติของตนเองให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพ โดยจะต้องมีคุณสมบัติด้านสมรรถภาพทางร่างกายและจิตใจที่ดี มีสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างมาก ในการที่จะพัฒนาให้มนุษย์มีประสิทธิภาพและศักยภาพสูงสุด อีกอย่างการศึกษาของไทยมีการปฏิรูปครั้งใหญ่ได้มีวิวัฒนาการมาเรื่อย ๆ ส่งผลให้การปฏิบัติงานของทุกคนที่อยู่ในวงการศึกษามีจุดประสงค์เดียวกันคือ มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและบรรลุเป้าหมายตามหลักสูตรการจัดการศึกษา (เอื้อส ศิลารักษ์, และจิตาภรณ์ อินทร์แย้ม. 2563: 59)

การจัดการศึกษา ครูนับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ ครูจึงต้องมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลาย และผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ในสถานการณ์จริง (ทิตินา แหมมณี. 2555: 38) ซึ่งสิ่งสำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น ครูจะต้องมีความรู้ที่ลึกซึ้งตามศาสตร์ของตน และสามารถถ่ายทอดให้กับผู้เรียนเกิดเป็นองค์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ได้ ที่เรียกว่า ศาสตร์การสอน แต่ในขณะเดียวกันครูโดยส่วนใหญ่ยังขาดศิลปะการสอน ซึ่งเป็นความสามารถของครูที่จะนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ วิธีการและเทคนิคต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์การจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียน ซึ่งทั้งศาสตร์การสอนและศิลปะการสอนนี้ ถือว่ามีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. 2557: 23) และครูในศตวรรษที่ 21 ต้องเก่งทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ จนกล่าวได้ว่าครูเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตครูควรตระหนักถึงจุดมุ่งหมายและคุณภาพของนักศึกษาครูที่จะออกสู่สังคม ให้มีความพร้อมทั้งด้านความรู้ ทักษะความสามารถในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมี

ประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน โดยเฉพาะการเตรียมการในส่วนของหลักสูตรวิชาชีพครู ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตและพัฒนาบัณฑิตครูให้มีคุณภาพ เพราะบัณฑิตครูเหล่านี้เมื่อจบการศึกษาต้องประกอบวิชาชีพครูและสามารถปฏิบัติการสอนในหน้าที่ครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นหน่วยงานหลักที่เกี่ยวข้องกับการฝึกหัดครู ซึ่งได้แก่ คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์จะต้องปรับหลักสูตร ปรับการเรียนการสอนให้สามารถผลิตบัณฑิตครูที่มีความเชี่ยวชาญตรงตามสมรรถนะทางวิชาชีพครู (ปิยะนารถ จันทร์เล็ก, 2556: 4) โดยเฉพาะในด้านการจัดการเรียนรู้ในระดับการศึกษาจะเห็นว่าหลักสูตรการผลิตครูต่างจัดให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูทุกหลักสูตร แม้ว่าลักษณะหรือรูปแบบกระบวนการอาจแตกต่างกันไปตามสภาพบริบท แต่ก็มีความใกล้เคียงกัน คือ เพื่อให้บัณฑิตครูได้มีประสบการณ์การปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ในหน้าที่ครูอย่างรอบด้าน ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในวิชาชีพ และเห็นแนวทางการพัฒนาตนเองให้เป็นครูที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการวางแผน การเตรียมการ การจัดรูปแบบ และปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินการฝึกประสบการณ์บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมให้นักศึกษามีความสามารถที่จะออกปฏิบัติการสอนในช่วงของการฝึกประสบการณ์ คือ การเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษา โดยเฉพาะความสามารถเฉพาะตน ซึ่งปัญหาโดยส่วนใหญ่ของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูคือ นักศึกษาที่ออกฝึกปฏิบัติการสอนนั้นยังขาดทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เช่น การออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหลากหลาย การจัดการชั้นเรียน เป็นต้น (ธานี นงนุช, 2542: 82) จากผลการประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูประจำปีของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ตามสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพครูของคุรุสภา ในสมรรถนะข้อที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ นักศึกษายังขาดทักษะความสามารถในด้านการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การนำเทคนิคและวิธีการสอนมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สนองต่อความแตกต่างของผู้เรียน การออกแบบสื่อการเรียนการสอนที่ดึงดูดความสนใจของผู้เรียน การจัดการชั้นเรียน และการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ (ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 2563: 3) ทางคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จึงเล็งเห็นความสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาครูก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เน้นการพัฒนาให้นักศึกษามีคุณภาพในทุกด้านก่อนออกไปฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมของนักศึกษาเพื่อให้ก้าวสู่วิชาชีพครูอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง เพื่อมุ่งเน้นในการเตรียมความพร้อมก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้กับนักศึกษาครู เพื่อให้บัณฑิตครูได้เรียนรู้และเตรียมความพร้อมในทุกด้านก่อนออกไปสู่สถานศึกษาทั้งทางด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ เจตคติ เพื่อนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยการใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องไว้ดังต่อไปนี้

1. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้

การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและทำให้น่าสนใจจะต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย สำหรับเป็นเครื่องมือพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมาย ผู้สอนจะต้องรู้และเข้าใจแนวคิดการจัดการเรียนรู้และผลที่เกิดกับผู้เรียน แล้วจัดการเรียนรู้ให้เอื้อต่อผู้เรียน (รังสิยา นรินทร์, และคณะ, 2562: 60) การจัดการเรียนรู้ จึงเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่

เกิดขึ้นระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเป็นหลัก ซึ่งต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันของทั้งผู้สอนและผู้เรียนรวมถึงสิ่งแวดล้อม (สมน อมรวิวัฒน์. 2533: 460) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองในทุกด้านอย่างเต็มที่ตามศักยภาพของผู้เรียน (Good. 1973: 588) และ (Moore. 1992: 4) ผู้สอนจำเป็นต้องศึกษาจากข้อมูลหลายประการเพื่อนำมาช่วยเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้ของตนและการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ไม่ว่าระดับใดก็ตามขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) ผู้เรียน 2) บรรยากาศทางจิตวิทยาที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และ 3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับบรรยากาศทางจิตวิทยาในชั้นเรียน โดยถ้อยคำประกอบของการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 องค์ประกอบนี้ ดำเนินไปได้ด้วยดีจะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546: 35) การจัดการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่มีองค์ประกอบอย่างเป็นระบบครอบคลุมการดำเนินงานตามองค์ประกอบตั้งแต่ การวางแผนออกแบบการเรียนการสอน การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน จนถึงการประเมินผลการเรียนรู้ (วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช. 2542: 255) จากแนวคิดองค์ประกอบ การจัดการเรียนรู้ของนักการศึกษาจึงได้นำมากำหนดเป็นความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษครุ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และ 3) ด้านการวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง นอกจากนี้การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างดีต้องอาศัยทักษะ การเรียนรู้เพื่อช่วยในการพัฒนาผู้เรียน ได้แก่

1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ของคาร์ล โรเจอร์ส (Carl R. Rogers. 1969) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า ผู้เรียนจะพัฒนาตนเองได้ดีหากอยู่ในสภาพการณ์ที่ผ่อนคลายและเป็นอิสระ การจัดบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเอื้อต่อการเรียนรู้ และเน้นให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะและทำหน้าที่อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการ (process learning) เป็นสำคัญ และควรจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้อบอุ่น ปลอดภัย และครูคอยช่วยเหลือผู้เรียนให้เรียนอย่างสะดวกจนบรรลุผล

1.2 ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษาของซิงเกอร์ (Chickering. 1993) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การพัฒนานักศึกษาให้เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความคิด มีวิจารณ์ญาณญาณในการรับรู้ การเชื่อและการปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองแต่ก็ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ประกอบกับประสบการณ์และความรู้ ความคิดของตนที่มีอยู่ และที่สำคัญคือ การพัฒนาความเป็นตัวตนเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง และพัฒนาตนเองไปสู่ผู้ที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูง ในขณะเดียวกันก็ตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

1.3 แนวคิดการสอนทักษะของ ดี เซคโค (De Cecco. 1968) ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การฝึกฝนจากสถานการณ์จริง หรือสถานการณ์จำลองที่มีความคล้ายคลึงกับสถานการณ์จริงมากที่สุด โดยครูเป็นผู้ให้แรงเสริมทั้งในส่วนที่นักเรียนทำถูกแล้ว และส่วนที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง จะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาที่มีศักยภาพ

ซึ่งจากทฤษฎีการเรียนรู้ทั้ง 3 ทฤษฎี ผู้วิจัยได้นำมาทำการสังเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นหลักการของรูปแบบ การเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ คาร์ล โรเจอร์ส (Carl R. Rogers. 1969)	ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษา ของซิงเกอร์ (Chickering. 1993)	แนวคิดการสอนทักษะของ ดี เซคโค (De Cecco. 1968)	หลักการของรูปแบบการ เตรียมความพร้อมการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู
สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ เรียนรู้และบรรยากาศการ เรียนรู้ที่ผู้เรียนรู้สึกเป็น อิสระ ไม่ถูกบีบบังคับ โดย ครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ชี้แนะ อำนวยความสะดวก ในการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน เน้นการจัดการเรียนการ	เน้นการพัฒนานักศึกษาให้ เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยในการ รับรู้ การเชื่อและการปฏิบัติ สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง แต่ ยอมรับฟังความคิดเห็นของ ผู้อื่น เพื่อนำมาวิเคราะห์ ประกอบกับประสบการณ์ และความรู้ ความคิดของตน	การฝึกฝนจากสถานการณ์ จริงหรือสถานการณ์จำลอง ที่มีความคล้ายคลึงกับ สถานการณ์จริงมากที่สุด โดยครูเป็นผู้ให้แรงเสริมทั้ง ในส่วนที่นักเรียนทำถูกแล้ว และส่วนที่ต้องได้รับการ แก้ไขปรับปรุง จะทำให้	มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการ เรียนรู้ (Process of Learning) ที่ครูจัดขึ้น โดย การให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ จริง และฝึกฝนภายใต้ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ จากสถานการณ์

ทฤษฎีการเรียนรู้ของ คาร์ล โรเจอร์ส (Carl R. Rogers. 1969)	ทฤษฎีการพัฒนานักศึกษา ของซิงเกอร์ (Chickering. 1993)	แนวคิดการสอนทักษะของ ดี เซคโค (De Cecco. 1968)	หลักการของรูปแบบการ เตรียมความพร้อมการฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครู
สอนที่เป็นกระบวนการ (Process of Learning) จะ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ได้ดี	เน้นการพัฒนาความเป็น ตัวตนเอกลักษณ์เฉพาะของ ตนเอง และพัฒนาดนเองได้ อย่างมีคุณภาพ	ผู้เรียนมีการพัฒนาที่มี ศักยภาพ	จริงหรือสถานการณ์จำลอง โดยมีครูเป็นผู้คอยชี้แนะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มี การมีส่วนร่วมและทำงาน ร่วมกับผู้อื่นได้

2. หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ความหมายของรูปแบบ

ศิริชัย กาญจนวาสี (2547: 46) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า รูปแบบอาจเป็นเพียงของจริงหรือการจำลองของจริง หรืออาจจะมีลักษณะเป็นทฤษฎี หรืออาจเป็นการเชื่อมโยงทฤษฎีสู่รูปธรรมหรือการปฏิบัติได้

ธัญพร ชื่นกลิ่น (2553: 103) ได้ให้ความหมายของรูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความคิดที่แสดงองค์ประกอบต่าง ๆ และสัมพันธ์กันขององค์ประกอบเหล่านั้น

ทิตินา แคมมณี (2555: 220) ได้ให้ความหมายของรูปแบบไว้ว่า เป็นรูปธรรมของความคิดที่เป็นนามธรรม ซึ่งบุคคลแสดงออกมาลักษณะใดลักษณะหนึ่ง เพื่อช่วยให้ตนเองและบุคคลอื่นสามารถเข้าใจได้ชัดเจน หรือเป็นเครื่องมือทางความคิดที่บุคคลใช้ในการสืบเสาะหาคำตอบ ความรู้ความเข้าใจในปรากฏการณ์ทั้งหลาย

สรุปได้ว่า รูปแบบหมายถึง กรอบแนวคิดในการอธิบายคุณลักษณะสำคัญของปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่งที่เป็นชุดของตัวแปรหรือองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ องค์ประกอบของรูปแบบจะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้สร้างรูปแบบ ซึ่งเชื่อมโยงจากทฤษฎีแสดงให้เห็น ถึงองค์ประกอบสำคัญ ๆ ของเรื่องให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

องค์ประกอบของรูปแบบ

นักการศึกษาได้อธิบายถึงองค์ประกอบของรูปแบบได้ 4 องค์ประกอบดังนี้ ฮัสเซน และ โพลเลทเวท (Husen, & Postlethwaite. 1994: 3865; ทิตินา แคมมณี. 2555: 220)

1. รูปแบบสามารถนำไปสู่การทำนายผลที่ตามมา สามารถทดสอบ / สังเกตได้
2. มีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอธิบายปรากฏการณ์เรื่องนั้น/ ปรากฏการณ์เชิงสาเหตุที่กำลังศึกษาและอธิบายเรื่องที่กำลังศึกษา

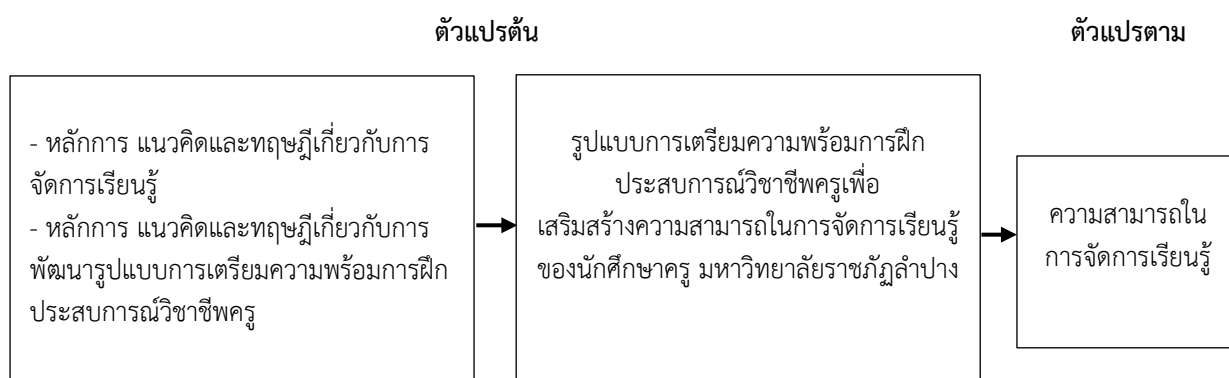
3. รูปแบบช่วยจินตนาการสร้างความคิดรวบยอด ความสัมพันธ์ของสิ่งที่กำลังศึกษา / ช่วยสืบเสาะความรู้

4. รูปแบบมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างมากกว่าความสัมพันธ์เชิงเชื่อมโยง

Bardo, & Hartman (1982: 70) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของรูปแบบไว้ว่า การที่จะระบุรูปแบบหนึ่งจะต้องประกอบด้วยรายละเอียดมากน้อยเพียงใดจึงจะเหมาะสม และรูปแบบนั้นควรมีองค์ประกอบอะไรบ้าง ไม่ได้มีข้อกำหนดที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปรากฏการณ์นั้น ๆ ตัวอย่าง

สำหรับองค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาครูเท่าที่พบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่าส่วนใหญ่จะกล่าวถึง หลักการของรูปแบบ จุดมุ่งหมาย กิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของรูปแบบ ดังนั้น องค์ประกอบของรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จึงกำหนดองค์ประกอบไว้ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปางต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นลักษณะของกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) แบบ One group pretest – posttest design ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาปริญญาตรี ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 138 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง จำนวน 30 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบสอบถามความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ใช้ในการสอบถามการสอบถามนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกสอนอยู่ในสถานศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ประกอบไปด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) ความต้องการในการพัฒนานักศึกษาครูรุ่นน้องก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2) ทักษะการจัดการเรียนการสอนที่ต้องการพัฒนามาก่อนออกฝึก และ 3) สิ่งที่ต้องการเน้นในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ซึ่งผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ มีค่าอยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

2.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ใช้ในการสัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ โดยมีลักษณะเป็นการสัมภาษณ์ออนไลน์ผ่าน Google Meet ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายเปิด ประกอบไปด้วย 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับแนวทางการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาครู ประกอบไปด้วย 3 ประเด็น ได้แก่ 1) จุดเด่นของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ที่มาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 2) สิ่งที่ครูพี่เลี้ยงต้องการให้เตรียมความพร้อมแก่นักศึกษาครูก่อนออกฝึกประสบการณ์ และ 3) แนวทางการเสริมสร้างทักษะการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ซึ่งผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับจุดประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.6 ถึง 1.0

2.3 แบบประเมินคุณภาพรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยมีลักษณะเป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อคำถามมีความตรงตามเนื้อหา มีค่าอยู่ระหว่าง 0.8 ถึง 1.0

2.4 แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู มีลักษณะข้อสอบแบบอัตนัย จำนวน 6 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน โดยใช้เกณฑ์การวัดเป็นรูปิกส์ โดยวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูจาก 3

องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ความสามารถในการจัดบรรยากาศในชั้นเรียน และ 3) ความสามารถในการวัดประเมินผลการเรียนรู้ ผลการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ดัชนีความสอดคล้องของข้อสอบกับจุดประสงค์ ตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.0 มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.26 ถึง 0.38 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.51 ถึง 0.76 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง	ก่อนเรียน	ทดลองโดยใช้รูปแบบ	หลังเรียน
n	T1	X	T2

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การสังเคราะห์ข้อมูลผลจากการสอบถามและสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย เพื่อสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบและการหาคุณภาพเครื่องมือ โดยประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เป็นการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการทดลองด้วยการใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

4.1 ทำการทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมกับกลุ่มตัวอย่างโดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 10 ชั่วโมง

4.3 เมื่อสิ้นสุดการทดลอง ทำการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบวัดความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ฉบับเดิม

4. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย

4.1.1 การคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อกับเนื้อหาจุดประสงค์ของแบบทดสอบ (IOC: Index of Item - Objective Congruence) ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่า ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป แสดงว่าข้อสอบนั้นมีความสอดคล้องระหว่างจุดประสงค์การเรียนรู้กับข้อสอบ

4.1.2 หาค่าความเที่ยงของแบบทดสอบ โดยคำนวณหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alfa-Coefficient) ตามวิธีของครอนบัค (Cronbach)

4.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่

4.2.1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)

4.2.2 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

4.2.3 ค่า t-test

4.2.4 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

1. ผลจากการตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา จำนวน 10 คน พบว่า ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครูรุ่นน้องก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ทักษะการจัดการเรียนการสอน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ วิธีการหรือแนวทางในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยนักศึกษามีความต้องการในการพัฒนาทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning มากที่สุด

2. ผลจากการสัมภาษณ์แนวทางการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษาครู โดยได้สัมภาษณ์ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 5 คน พบว่า ประเด็นที่ครูพี่เลี้ยงต้องการให้ทางมหาวิทยาลัยเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาครูก่อนออกฝึกปฏิบัติการสอนมากที่สุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับความแตกต่างของผู้เรียน

ตอนที่ 2 ผลการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

1. ผลการสร้างรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่สร้างขึ้น มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ (Process of Learning) ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงและฝึกฝนภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้เรียนพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ 2) วัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ 3) เนื้อหาสาระ ครอบคลุมเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้ การจัดการชั้นเรียน การออกแบบการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 4) กระบวนการจัดกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคย (Familiar) เป็นขั้นการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ให้กับนักศึกษา สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรทั้งนักศึกษาและผู้สอน โดยใช้กิจกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการให้นักศึกษาผ่อนคลาย และกระตุ้นความสนใจของนักศึกษา ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ (Analysis) เป็นขั้นที่นักศึกษาได้วิเคราะห์ทักษะหรือความสามารถของตนเองที่มีอยู่ และพิจารณาทักษะความสามารถที่ตนเองยังขาดไปหรือต้องการที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น ขั้นที่ 3 สังเกต (Observe) ขั้นนี้นักศึกษาจะได้เรียนรู้จากตัวอย่าง/กรณีศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้วางแผนในการปฏิบัติงานของตนเอง ขั้นที่ 4 ความรู้ (Knowledge) ขั้นนี้นักศึกษาจะได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ความรู้เทคนิคและวิธีการตามหัวข้อที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำไปลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงในขั้นต่อไป ขั้นที่ 5 กระทำ (Action) ขั้นนี้ให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและทำงานร่วมกันเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยนำความรู้ที่ได้เรียนรู้ นำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน นักศึกษาเป็นผู้ออกแบบชิ้นงานทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม ขั้นที่ 6 สะท้อนผล (Reflection) ขั้นนี้นักศึกษาจะได้สะท้อนผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน และจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยการนำเสนอผลจากการปฏิบัติ โดยมีผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำชี้แนะในการปรับปรุงงานให้สมบูรณ์และมีคุณภาพ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เมื่อออกไปเป็นครูต่อไปได้ และ 5) การวัดและประเมินผล เป็นการประเมินผลความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู เกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมที่แสดงออกของนักศึกษาครูในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย

2. ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ผลการตรวจสอบคุณภาพรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู พบว่าในภาพรวมของรูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด มี 3 ด้าน คือ ด้านหลักการของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = 0.32) ด้านเนื้อหาสาระ ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.33) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.33) ส่วนด้านที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบ ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.00) ด้านวัตถุประสงค์ของรูปแบบ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.33) และด้านกระบวนการจัดกิจกรรม ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.32)

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ระหว่างก่อนและหลังเรียนการเรียนโดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอข้อมูลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	df	t	Sig
คะแนนทดสอบก่อนเรียน	30	17.17	2.49	29	6.44*	0.00
คะแนนทดสอบหลังเรียน	30	20.33	2.58			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.17 และ 20.33 คะแนนตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักศึกษาครูสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

1. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาก

รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาสาระ 4) กระบวนการจัดกิจกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคย (Familiar) ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 3 สังเกต (Observe) ขั้นที่ 4 ความรู้ (Knowledge) ขั้นที่ 5 กระทำ (Action) ขั้นที่ 6 สะท้อนผล (Reflection) และ 5) การวัดและประเมินผล เมื่อตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากมารูปแบบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามและสัมภาษณ์นักศึกษาครูและครูพี่เลี้ยง รวมถึงการศึกษาหลักการแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการเตรียมความพร้อม ตลอดจนศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครู ทำให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่จะนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบและนำข้อมูลที่ได้มากำหนดเป็นองค์ประกอบของรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ และเขียนรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบให้เชื่อมโยงสัมพันธ์กัน จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าการดำเนินการพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมฯ โดยมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน วิเคราะห์แนวคิดที่เกี่ยวข้อง กำหนดองค์ประกอบ และจัดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมสอดคล้องกัน ตลอดจนทำการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติการ มีการทดลองใช้และแก้ไขปรับปรุงจนได้รูปแบบที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ ทิศนา ขัมมณี (2555) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบไว้ว่า รูปแบบที่ดีจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบโดยมีทฤษฎี หลักการ และแนวคิดเป็นพื้นฐาน มีองค์ประกอบที่สำคัญของรูปแบบ และองค์ประกอบแต่ละองค์ประกอบจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะนารถ จันทร์เล็ก (2556) ได้พัฒนารูปแบบกิจกรรมเตรียมความพร้อมการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เกษตร ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมเตรียมความพร้อมการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ความเป็นมา แนวคิดพื้นฐานในการพัฒนา หลักการ วัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหา กระบวนการจัดกิจกรรม และการวัดและประเมินผล โดยมีกระบวนการ 5 ขั้นตอน (SODAR) ได้แก่ การสำรวจ (Survey) ทางเลือกที่จะปฏิบัติ การสังเกต (Observe)

ตัวแบบการพิจารณาและตัดสินใจ (Decision-making) อย่างกระจ่างคำนึงเพื่อตัดสินใจเลือกการกระทำ (Action) สิ่งทีเลือกในแบบฉบับเฉพาะตน และการสะท้อนผล (Reflection) การประเมินแนวทางปฏิบัติ และการจัดองค์ประกอบของรูปแบบอย่างเป็นระบบมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เขาวรินทร์ แก้วพรม และคณะ (2564) ได้พัฒนารูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 มี 5 องค์ประกอบได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการพัฒนา และการวัดและประเมินผล โดยมีผลการประเมินคุณภาพของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู ระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ในการเปรียบเทียบความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาครูระหว่างก่อนและหลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ ผลจากการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้หลังการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก องค์ประกอบในด้านกระบวนการจัดกิจกรรมที่กำหนดไว้ในรูปแบบนั้น มีแนวทางการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 6 ขั้นตอน โดยเริ่มจากขั้นที่ 1 สร้างความคุ้นเคย (Familiar) ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคย ความเป็นมิตรกันทั้งระหว่างนักศึกษาด้วยกันและผู้สอน โดยผู้สอนจัดบรรยากาศในการเรียนโดยใช้คำถาม การใช้กิจกรรมสนทนากันโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้ออกแบบกิจกรรม เพื่อเป็นการสร้างความรู้สึกผ่อนคลายและกระตุ้นความสนใจที่จะเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นต่อไป ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ (Analysis) ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้วิเคราะห์ทักษะหรือความสามารถของตนเองที่มีอยู่ และพิจารณาทักษะความสามารถที่ตนเองยังขาดไปหรือต้องการที่จะพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการเขียนทักษะความสามารถที่ต้องการพัฒนา เหตุผล และแนวทางในการพัฒนา เพื่อกำหนดเป็นกรอบในการพัฒนาให้กับตนเอง ขั้นที่ 3 สังเกต (Observe) ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากตัวอย่าง/กรณีศึกษาที่หลากหลาย เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้วางแผนในการปฏิบัติงานของตนเองต่อไป ขั้นที่ 4 ความรู้ (Knowledge) ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาสาระความรู้ เทคนิคและวิธีการตามหัวข้อที่กำหนดไว้ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการนำไปลงมือปฏิบัติกิจกรรมจริงในขั้นต่อไป ขั้นที่ 5 กระทำ (Action) ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและทำงานร่วมกันเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง โดยนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน นักศึกษาต้องเป็นผู้ออกแบบชิ้นงานทั้งแบบรายบุคคลและแบบกลุ่ม โดยได้รับความช่วยเหลือชี้แนะจากครู จนได้ผลงานหรือชิ้นงานออกมา ขั้นที่ 6 สะท้อนผล (Reflection) ขั้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสสะท้อนผลที่ได้จากการปฏิบัติงาน และจากการสร้างสรรค์ชิ้นงานโดยการนำเสนอผลจากการปฏิบัติ โดยมีวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำชี้แนะในการปรับปรุงงานให้สมบูรณ์และมีคุณภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้เมื่อออกไปเป็นครูต่อไปได้ ทำให้นักศึกษาครูได้พัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการอย่างเป็นระบบ มีลำดับขั้นตอน เข้าใจง่าย สามารถลงมือปฏิบัติจนเกิดเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งส่งผลให้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนก โสภพิศ (2553) ได้พัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวที่เตรียมความพร้อมด้วยรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สูงกว่านักศึกษาที่ได้รับรูปแบบการเตรียมความพร้อมแบบปกติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 กิจกรรมการเรียนรู้บางกิจกรรมที่ต้องใช้ระยะเวลาในการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนสามารถปรับเพิ่มระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้มีความเหมาะสมได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่บรรลุตามเป้าหมายของกิจกรรมนั้น ๆ

1.2 ผู้สอนควรคำนึงถึงความแตกต่างในด้านความสามารถของผู้เรียนที่มีความแตกต่างกัน ผู้สอนจึงควรชี้แจงข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา ก่อนออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

1.3 ผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจในรายละเอียดต่าง ๆ ของรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก่อนนำรูปแบบไปใช้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ให้กับนักศึกษาครู

1.4 ผู้สอนสามารถปรับเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำกระบวนการจัดกิจกรรมตามรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ไปทดลองใช้เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูในระดับอุดมศึกษาอื่น

2.2 ด้านแบบแผนการวิจัย (Research Design) เพื่อให้แบบแผนการวิจัยแตกต่างจากการวิจัยในครั้งนี้ และมีความหลากหลายยิ่งขึ้น ผู้วิจัยที่มีความสนใจสามารถออกแบบแผนการวิจัยเป็นแบบ two groups control group ในการวิจัยครั้งต่อไปได้

2.3 ควรมีการศึกษาระบบการนำรูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไปใช้ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2557). ศิลปะการสอนเพื่อผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: วิพริทธิ์.
- เขาวรินทร์ แก้วพรม, และคณะ. (2564). รูปแบบการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สำหรับโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 21(4): 115 - 212.
- ทิตินา แหมมณี. (2555). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธัญพร ชื่นกลิ่น. (2553). การพัฒนารูปแบบการโค้ช เพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของอาจารย์พยาบาลที่ส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาพยาบาล ในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธานี นงนุช. (2542). ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันราชภัฏอุบลราชธานี. (รายงานผลการวิจัย). อุบลราชธานี: สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- ปิยะนารถ จันทร์เล็ก. (2556). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมเตรียมความพร้อมการออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สำหรับนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาครุศาสตร์เกษตร. วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). รู้เนื้อหาก่อนสอนเก่ง การเปลี่ยนวัฒนธรรมคุณภาพในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รังสิยา นรินทร์, และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับด้านโดยใช้กิจกรรมเป็นฐานในการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความมุ่งมั่นแน่วแน่ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยทักษิณ, 19(1): 57 - 70.
- รัชชก โสภพิศ. (2553). การพัฒนารูปแบบการเตรียมความพร้อมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยว. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน). มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิชัย ประสิทธิ์วิฑูริ์. 2542. การพัฒนาหลักสูตรสอนต่อที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: เลิฟแอนด์ลิฟเพรส.
- ศูนย์ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู. (2563). ผลการประเมินภาพรวมการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ประจำปีการศึกษา 2562 (รายงานการประเมิน). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). ทฤษฎีการประเมิน. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2533). สมบัติพิเศษของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). หลักการสอน. กรุงเทพฯ: โอ.เอส. พรินต์เฮาส์.

เอ็ดส์ ศิลารักษ์, และ จิตาภรณ์ อินทร์ไ้ม้. (2563). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สารเศรษฐศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคซิปปา. วารสารครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 3(3): 57 - 67.

Bardo, J. W., & Hartman, J. J. (1982). *Urban Sociology: a systematic Introduction*. U.S.A.: F. E. Peacock.

De Cecco, John P. (1968). *The Psychology of learning and Instruction: Education Psychology*. New Jersey: Prentice-Hall.

Chickering, Arthur W. (1993). *Education and Identity*. (2nd ed.). San Francisco: Jossey gess Publishers.

Good, Carter V. (1973). *Dictionary of Education*. New York: McGraw-Hill Book.

Husen, T., & Postlethwaite, T. N. (1994). *The International Encyclopedia of Education*. (2nd ed.). Oxford: Pergamon Press.

Moore, K. D. (1992). *Classroom teaching skills*. New York: McGraw-Hill.

Roger, C. R. (1969). *Freedom to learn*. Columbus, Ohio: Charles E. Merrill Publishing Company.

การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม
การศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
A Strategic Management Development to the Goals to Enhance Organization
for Educational Innovation in Small Size School under the Lamphang Primary
Educational Service Area Office 2

ณัฐ รัตนศิรินิชกุล¹

Nat Rattanasirinichakun¹

Corresponding Author E-mail: nat_cha@gs.lpru.ac.th

Received: 2022-08-31; Revised: 2022-10-28; Accepted: 2022-11-29

บทคัดย่อ

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ ผลลัพธ์ 2) สร้างและตรวจสอบยุทธศาสตร์ 3) ทดลองใช้ 4) ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน ในการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ ผลลัพธ์ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน ในการสร้างและตรวจสอบ ผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ในการทดลองใช้และประเมิน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม ประเด็นการสนทนา ร่างยุทธศาสตร์ แบบบันทึก แบบประเมิน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ (1) จุดแข็ง คือการมีส่วนร่วมของครู ทำงานเป็นทีม การใช้ ICT ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ (2) โอกาส คือ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย (3) แรงบันดาลใจ คือ ครูต้องการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ (4) ผลลัพธ์ที่ดีที่จะเกิดขึ้น คือ สมรรถนะของครูจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล คุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

2. ผลการสร้างและตรวจสอบ ยุทธศาสตร์หลัก (1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล (2) พัฒนาครูนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล (3) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข (4) สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมจัดการศึกษา ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม มาตรการส่งเสริมการบริหารและการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมการใช้ต้นทุนทางสังคม และทรัพยากรของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา 4) ผลการประเมินยุทธศาสตร์โดยภาพรวม มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมาย, องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา, โรงเรียนขนาดเล็ก

¹ อาจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

¹ Lecturer, Faculty of Education, Lamphang Rajabhat University

Abstract

The objectives of this research were to 1) analyze strengths, opportunities, aspirations, and results, 2) create and inspect, 3) implement, and 4) evaluate the strategic management development to the goals to enhance organization for educational innovation in small size schools. A sample of 302 people were selected in analyzing strengths, opportunities, aspirations, and results, 8 experts in creating and inspecting strategies, and 30 informants in implementing and evaluating the strategies. The tools were questionnaires, group discussion topics, draft strategies, reflection form and evaluation form. The data were analyzed by using mean, standard deviation and content analysis. The results were as follows;

1. The analysis revealed that (1) strengths consisted of teachers' participation, teamwork culture, and the use of ICT in administration and learning management, (2) opportunities consisted of networks' participation, (3) inspiration consisted of teachers' intension in creating learning innovation, and (4) good results that will occur consisted of teachers' competency in learning management in the digital age, students' attributes and achievements, and participation in education administration.

2. The creating and inspecting revealed that the main strategies consisted of (1) enhancing administration efficiency with digital technology, (2) developing teacher innovators' capability in their learning management in the digital age, (3) developing learners' quality with happy learning management environment, and (4) creating partner networks in education administration participation. The strategic suitability inspection revealed that the overall were at a high level. 3) The implementation showed that regulations to promote administration and learning management should be set up in the appropriate strategy through innovation, suitable technology, and the use of social cost and community resources in educational administration. 4) The strategic evaluation showed that the benefits were at the highest level in overall and the feasibility was at a high level.

Keywords: Strategic Management Development to the Goals, Organization for Educational Innovation, Small Size School

บทนำ

ในสภาวะการณ์การจัดการศึกษา ทุกภาคส่วนต้องการพัฒนาและยกระดับกำลังคนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ของประเทศให้ปรับตัวและเอื้อต่อการก้าวสู่ประเทศไทย 4.0 การจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะรองรับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล และโลกาภิวัตน์สู่ศตวรรษที่ 21 ขณะเดียวกันการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กก็เป็นกำลังเป็นปัญหาเรื้อรังในระดับประเทศ จากรายงานของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) วิเคราะห์ว่า ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็กมีอยู่ 3 ข้อ คือ 1) ปัญหาขาดแคลนครู 2) ได้รับงบประมาณน้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ 3) ต้นทุนในการจัดการเรียนการสอนต่อหัวสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ (อัครนัย ขวัญอยู่. 2558) นั่นคือจะมียุทธศาสตร์อย่างไรเพื่อให้โรงเรียนขนาดเล็กเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาเพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง พึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ที่มีลักษณะเฉพาะมุ่งเน้นเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ซึ่ง SOAR Analysis เป็นการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมขององค์กรเพื่อพัฒนายุทธศาสตร์ในเชิงบวก เน้นจุดแข็ง สิ่งทีประสบความสำเร็จที่ผ่านมา ค้นหาโอกาสแห่งความสำเร็จ สร้างแรงบันดาลใจนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ร่วมกันของผู้บริหาร ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนและอีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่ได้ร่วมกันกำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพสังคมไทยในศตวรรษที่ 21 (วนิดา แสนอินตะ, และ เอกราช โสมิตพิมานเวช. 2565) อีกทั้งยังเป็นยุทธศาสตร์เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาองค์กรที่มีการปรับตัวทั้งระบบ SOAR Analysis เป็นเครื่องมือสำหรับการวางแผนเชิงกลยุทธ์ โดยเป็นการวิเคราะห์สถานการณ์ และช่วยให้สามารถกำหนดเป้าหมาย เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้า ในเชิงบวก ซึ่งแตกต่างจาก SWOT ซึ่งใช้เวลาเพื่อกระตุ้นให้แก้ไขจุดอ่อนและภัยคุกคาม การวิเคราะห์ SOAR นั้นจึงดีกว่าการวิเคราะห์ SWOT สำหรับสตาร์ทอัพ

(Mithun Sridharan. 2022) โรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์เพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา โดยองค์ประกอบสำคัญขององค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย องค์กรนวัตกรรม 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรม ค่านิยม องค์กร 4) บรรยากาศองค์กร 5) ผู้นำองค์กรนวัตกรรม 6) ทักษะบุคลากร 7) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ 8) การสนับสนุนทรัพยากร 9) การให้รางวัลความสำเร็จ 10) การจัดการความรู้ และข้อมูลข่าวสาร 11) การประเมินผลนวัตกรรม (ขวัญชนก แสงทานัง. 2563) โดยยุทธศาสตร์ SOAR จะเป็น การขับเคลื่อนให้เกิดองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ตามบริบท สภาพแวดล้อม ปัญหา และความต้องการ ในระดับพื้นที่เพื่อ การพัฒนาในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ ซึ่งการวิจัยนี้มุ่งทำการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

โรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ในปีการศึกษา 2562 มีจำนวน 76 แห่ง และเป็นโรงเรียนที่นักเรียนไปเรียนรวมสถานศึกษาหลักแล้ว จำนวน 18 แห่ง อยู่ระหว่างการขอลีกสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนขนาดเล็กในปัจจุบันมีการกระจายตัวอยู่ทุกตำบล เนื่องจากอัตราการเกิดของประชากรลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ มีสถานศึกษาขนาดเล็กเพิ่มขึ้นทุกปี สภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กที่พบมากที่สุดคือ ขาดแคลนครูผู้สอน ครูไม่ครบทุก กลุ่มสาระ/ ไม่ครบชั้นเรียน ส่งผลให้โรงเรียนทุกแห่งต้องใช้ความพยายามในการระดมทรัพยากรจากแหล่งอื่นภายใต้ความ ร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อนำงบประมาณมาจ้างครูผู้สอนร่วมกับการใช้สื่อดิจิทัล NEW DLTV /DLIT มาพัฒนาคุณภาพ กระบวนการเรียนรู้ และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ภายใต้ความขาดแคลนครูผู้สอนและทรัพยากร ด้านงบประมาณ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ได้ดำเนินการบริหารจัดการสถานศึกษาขนาดเล็กมา อย่างต่อเนื่อง ปีการศึกษา 2562 ได้ดำเนินการส่งคำขอลีกโรงเรียนไปยังสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดเพื่อนำเข้าที่ประชุม คณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบในการเลิกสถานศึกษาที่ไม่มีนักเรียนในปีการศึกษา 2563 จำนวน 11 แห่ง ส่วนการควบรวมโรงเรียนขนาดเล็กนั้นในปีการศึกษา 2562 มีแผนการควบรวมในภาคเรียนที่ 2 ซึ่งทุกขั้นตอนต้อง ผ่านความเห็นชอบจากผู้ปกครองนักเรียน ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษาของแต่ละโรงเรียนเพื่อลดช่องว่างของชุมชนไม่ให้ เกิดความเห็นที่ไม่สอดคล้องกัน

ด้วยเหตุผลข้างต้น จึงมีความจำเป็นต้องพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้าง องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 สามารถนำมา กำหนดนโยบาย แผนงานการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก และในระดับปฏิบัติการในโรงเรียนขนาดเล็กสามารถปรับใช้ ในการพัฒนาองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาเพื่อคุณภาพทั้งองค์กร ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในที่สุด หากมีผล ในเชิงประจักษ์ที่เป็นการปฏิบัติที่ดีอาจขยายผลต่อเครือข่ายการพัฒนาในวงการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ในการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม การศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
3. เพื่อทดลองใช้ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2
4. เพื่อประเมินยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาใน โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

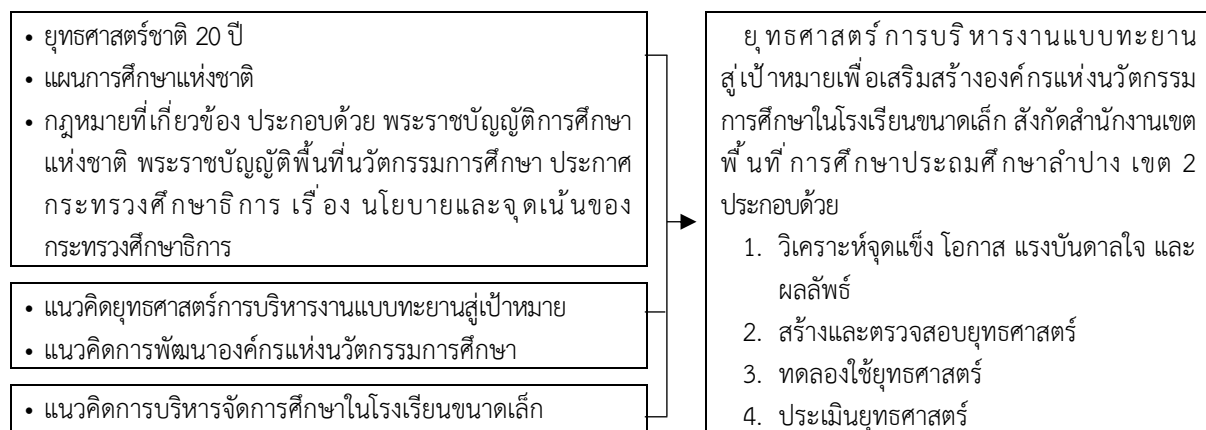
การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้มุ่งพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา เป็นการวิเคราะห์แผนและกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดยุทธศาสตร์ ให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย โดยคำนึงถึง ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลเกี่ยวข้องกับการกำหนดยุทธศาสตร์ มีความสำคัญและจำเป็นต่อผู้บริหารที่มุ่งหวังผลสำเร็จ ในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการพัฒนาองค์กร

แนวคิดการพัฒนายุทธศาสตร์ที่ผ่านมานิยมใช้กันมาก คือ SWOT เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก ได้แก่ โอกาส และอุปสรรค ปัจจัยภายใน ได้แก่ จุดอ่อนและจุดแข็ง ซึ่งในองค์กรต่าง ๆ ได้นำมาวิเคราะห์สภาพปัญหาในองค์กรอย่าง ต่อเนื่อง (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2559) นักวิชาการได้พยายามค้นหายุทธศาสตร์ในการบริหารงานแบบใหม่ ๆ หลายวิธี SOAR เป็นยุทธศาสตร์อีกแบบหนึ่งที่เริ่มมีการกล่าวถึงในปัจจุบัน SOAR Analysis ใช้สำหรับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เพื่อเป็นฐานสำหรับการพัฒนาและการดำเนินการตามแผนกลยุทธ์ SOAR เป็นคำย่อของ Strengths (จุดแข็ง) Opportunities (โอกาส) Aspiration (แรงบันดาลใจ) และ Result (ผลลัพธ์) ซึ่งพัฒนาต่อยอดมาจากสุนทรียศาสตร์ หรือ Appreciative Inquiry (AI) โดย AI คือกระบวนการค้นหาสิ่งที่ดีอยู่แล้วในระบบ ทั้งนี้สามารถนำ SOAR Analysis มาใช้วิเคราะห์แทน SWOT Analysis โดย SOAR Analysis สามารถนำมาใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาองค์กรได้

แนวคิดการพัฒนาศานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม โดย ขวัญชนก แสงท้าน (2563) ทำการศึกษารูปแบบ การพัฒนาศานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบองค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วิสัยทัศน์ กลยุทธ์ เป้าหมาย องค์กรนวัตกรรม 2) โครงสร้างองค์กร 3) วัฒนธรรม ค่านิยม องค์กร 4) บรรยากาศองค์กร 5) ผู้นำองค์กรนวัตกรรม 6) ทักษะบุคลากร 7) การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ 8) การสนับสนุนทรัพยากร 9) การให้รางวัลความสำเร็จ 10) การจัดการความรู้ และ ข้อมูลข่าวสาร 11) การประเมินผลนวัตกรรม ดังที่ Tiina Korhonen et al. (2018) ได้ทำการศึกษา 9 โรงเรียนนวัตกรรมที่ เป็นสิ่งแวดล้อมเพื่อการออกแบบนวัตกรรมทางการศึกษา พบว่าโรงเรียนนวัตกรรมจะเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความเป็นผู้นำทางวิชาชีพของครู และรูปแบบความร่วมมือของครู นักเรียน ผู้บริหาร โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้มีบทบาทในชุมชนท้องถิ่นในการออกแบบและการปรับใช้นวัตกรรม

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามที่ได้นำเสนอข้างต้นสามารถนำมากำหนดกรอบแนวคิดของ การวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม การศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ในการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 2 โดยจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และสอบถามกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีรายละเอียด ดังนี้ 1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 74 คน ครู จำนวน 633 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 608 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,315 คน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 74 คน ครู 116 คน คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 112 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 302 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใน

ขั้นตอนนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ในการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการในประเด็น “การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก” สำหรับผู้บริหารในโรงเรียนขนาดเล็กทั้ง 74 โรงเรียน พร้อมนำแบบสอบถามเกี่ยวกับจุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ในการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก ให้ผู้บริหารสถานศึกษาสะท้อนมุมมอง และนำแบบสอบถามนี้ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตอบเพิ่มเติม ประกอบไปด้วย ครู และ คณะกรรมการสถานศึกษา และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ขั้นที่ 1 ร่างยุทธศาสตร์ โดยผู้วิจัยจะนำผลการวิจัยจากขั้นตอนที่ 1 มาร่างยุทธศาสตร์

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ มีรายละเอียด ดังนี้ 1) กลุ่มผู้ให้ข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ จำนวน 8 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิในสถาบันอุดมศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านยุทธศาสตร์การบริหารงาน จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา จำนวน 2 คน ผู้ทรงคุณวุฒิในระดับนโยบายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 2 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กที่เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา และมีการปฏิบัติเป็นเลิศ จำนวน 2 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขั้นตอนนี้ ประกอบด้วย ร่างยุทธศาสตร์ ประเด็นการสนทนากลุ่ม แบบสอบถามเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ เครื่องมืออำนวยความสะดวก ได้แก่ เทปบันทึกการสนทนา กล้องถ่ายรูป กล้องวิดีโอ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดย (1) นัดหมายการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยถึงผู้ทรงคุณวุฒิที่จะเข้าร่วมการสนทนา พร้อมส่งเอกสารร่างยุทธศาสตร์ แบบประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ และประเด็นการสนทนา นัดหมายวัน เวลา และสถานที่ (2) ดำเนินการสนทนากลุ่ม โดยผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มด้วยตนเอง นำเสนอร่างยุทธศาสตร์ แบบประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ และประเด็นการสนทนา โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลการประเมินความเหมาะสม ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีการดำเนินการ ดังนี้

ขั้นที่ 1 การจัดทำแผนตามยุทธศาสตร์โดยจัดให้มีการประชุมเชิงปฏิบัติการ ณ ห้องประชุม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยกำหนดจุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายในการพัฒนา โครงการกิจกรรมการพัฒนา ตลอดจนร่วมกันสร้างเครื่องมือสำหรับใช้ในการวัดและประเมินผลการดำเนินงานตามแผน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยอื่น ๆ 1) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 2 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่ 6 อำเภอ จำนวน 6 โรงเรียน ประกอบด้วย (1) โรงเรียนบ้านทุ่งขาม อำเภอเกาะคา (2) โรงเรียนไทยรัฐ 47 (บ้านนาเคา) อำเภอเสริมงาม (3) โรงเรียนชุมชนบ้านท่าแหน อำเภอแม่ทะ (4) โรงเรียนบ้านเด่น อำเภอสบปราบ (5) โรงเรียนแม่วะเด่นชัย อำเภอเถิน และ (6) โรงเรียนบ้านแม่ตั่ง อำเภอแม่พริก แต่ละโรงเรียนเลือกแบบเจาะจง กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ตัวแทนครู จำนวน 2 คน ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน รวมโรงเรียนละ 5 คน มีทั้งหมด 6 โรงเรียน รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ยุทธศาสตร์ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสะท้อนคิด โดยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบ เนื้อหาในการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ประสานความร่วมมือกับกลุ่มผู้เป้าหมายโรงเรียนขนาดเล็กที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 6 โรงเรียน นัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ในการจัดประชุม จัดให้มีการประชุมชี้แจงการนำยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กไปปรับใช้ตามบริบทของโรงเรียน และดำเนินการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตามวัน เวลา และสถานที่นัดหมาย และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 2 การนำแผนไปปฏิบัติ โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนำยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ ผู้วิจัยลงพื้นที่ประชุมเชิงปฏิบัติการทั้ง 6 โรงเรียน โดยร่วมวิเคราะห์แผนกำหนดจุดมุ่งหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ และเป้าหมายในการพัฒนาโครงการ กิจกรรมการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้ 1) กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลำปาง เขต 2 ที่สมัครใจเข้าร่วมโครงการ ในพื้นที่ 6 อำเภอ จำนวน 6 โรงเรียน จำนวนรวมทั้งสิ้น 30 คน ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับขั้นตอนการทดลองใช้ 2) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้วยตนเอง และ 4) การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลการประเมินยุทธศาสตร์ ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ในการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 จากการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่เป็นประธาน มีผู้บริหารสถานศึกษาหรือตัวแทนเข้าร่วม จำนวน 74 คน และได้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 100 และได้ส่งแบบสอบถามนี้ ไปยังครู จำนวน 116 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 112 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามคืนกลับมาจำนวน 180 ฉบับ และเมื่อนำไปรวมกับผู้บริหารสถานศึกษา รวมจำนวน 254 คน จากกลุ่มตัวอย่าง 302 คน คิดเป็นร้อยละ 84.11 จากนั้นนำข้อมูลทำการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) วิเคราะห์และสังเคราะห์การค้นพบใน 4 ประเด็นหลัก ได้ข้อค้นพบ ดังนี้ 1) การค้นหาจุดแข็ง (Strengths) พบว่า มีประเด็นสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของครู การมีวัฒนธรรมทำงานเป็นทีม การนำ ICT มาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ 2) การค้นหาโอกาส (Opportunities) พบว่า มีประเด็นสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของเครือข่ายต่าง ๆ เช่น ชุมชน ผู้ปกครอง การส่งเสริมจากหน่วยงานภายนอก คณะกรรมการสถานศึกษาที่เข้มแข็ง การมีเครือข่ายศิษย์เก่า 3) การค้นหาแรงบันดาลใจ (Aspirations) พบว่า มีประเด็นสำคัญคือ ครูมีแรงบันดาลใจในการสร้างนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ สรรสร้างแนวคิดเชิงนวัตกรรมให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่นักเรียนมีความสุข 4) การค้นหาผลลัพธ์ที่ดีที่จะเกิดขึ้น (Results) พบว่า มีประเด็นสำคัญคือ บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัลบนฐานของความขาดแคลนในโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา การจัดการศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2. ผลการสร้างและตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

2.1 ผลการสร้างยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ที่เกิดจากการร่างยุทธศาสตร์และตรวจสอบยุทธศาสตร์ มีรายละเอียด ดังภาพ 2

วิสัยทัศน์ : ขับเคลื่อนองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก	
ยุทธศาสตร์	มาตรการ
1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	1.1 จัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ที่เกี่ยวข้องกับ ICT เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นมาใช้ในการบริหารจัดการ 1.2 สรรหา/พัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ
2. พัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	2.1 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 2.2 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาด้านนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล
3. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข	3.1 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 3.2 สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3.3 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนตามความเหมาะสมของช่วงวัย เน้นการเรียนรู้แบบ Active learning การบูรณาการกับวิถีชีวิต เป็นต้น
4. สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.1 ส่งเสริมการใช้ต้นทุนทางสังคมที่เป็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ภูมิปัญญาชาวบ้าน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา 4.2 สานสัมพันธ์เครือข่ายการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน (ผู้บริหาร ครู ชุมชน ผู้ปกครอง ชุมรม ศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษา บุคคล และหน่วยงาน/องค์กรภายนอก)

ภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์และมาตรการของการบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

จากภาพที่ 2 ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ยุทธศาสตร์มีกำหนดวิสัยทัศน์ “ขับเคลื่อนองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก” ประกอบด้วยยุทธศาสตร์หลัก 4 ยุทธศาสตร์ 9 มาตรการ

2.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยทำการจัดประชุมสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน รายละเอียด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวม

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
ยุทธศาสตร์ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	3.75	0.71	มาก
ยุทธศาสตร์ 2 พัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	4.25	0.46	มาก
ยุทธศาสตร์ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข	3.88	0.64	มาก
ยุทธศาสตร์ 4 สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.50	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	4.09	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 การตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.38) และเมื่อพิจารณารายยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือพัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.46)

ส่วนยุทธศาสตร์ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, S.D. = 0.64)

3. ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม การศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2

ผลการใช้ยุทธศาสตร์เป็นการสะท้อนคิด (Reflective Thinking) จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นโรงเรียนอาสาสมัคร เข้าร่วมโครงการ 6 โรงเรียน มีผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน มีประเด็นสำคัญที่สะท้อนจากผู้ปฏิบัติจริงในพื้นที่มีข้อค้นพบสรุปได้ ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม คือ การส่งเสริมสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้โดยใช้ สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสมตามบริบท การส่งเสริมสนับสนุนต้นทุนทางสังคมที่เป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเพื่อการจัดการ การศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก การใช้ทรัพยากรในบริบท ชุมชน สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า

4. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลในการประเมินยุทธศาสตร์เป็น กลุ่มเดียวกับโรงเรียนที่เป็นอาสาสมัครเข้าร่วมโครงการ 6 โรงเรียน จำนวน 30 คน มีผลการประเมินยุทธศาสตร์ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการประเมินความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ ของยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวม

ยุทธศาสตร์ที่	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล	4.50	0.57	มากที่สุด	3.47	0.51	ปานกลาง
2. พัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล	4.53	0.51	มากที่สุด	3.93	0.52	มาก
3. พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข	4.50	0.57	มากที่สุด	3.43	0.50	ปานกลาง
4. สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา	4.60	0.50	มากที่สุด	4.47	0.51	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.53	0.24	มากที่สุด	3.83	0.27	มาก

จากตารางที่ 2 การประเมินความเป็นประโยชน์ และความเป็นไปได้ของยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบ ทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า 1) ความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.24) และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มี ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.50) รองลงมาคือพัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุค ดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$, S.D. = 0.51) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.57) และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความ สุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.57) 2) ความเป็นไปได้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.27) และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัด การศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.53) รองลงมาคือพัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัด การเรียนรู้ยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.93$, S.D. = 0.52) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือพัฒนาคุณภาพ ผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้ที่มีความสุข มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.43$, S.D. = 0.50)

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ในการเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง พบว่า 1) การค้นหาจุดแข็ง ได้แก่ การมีส่วนร่วมของครู การมีวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม การนำ ICT มาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ 2) การค้นหาโอกาส ได้แก่ การมีส่วนร่วมของเครือข่าย 3) การค้นหาแรงบันดาลใจ ได้แก่ ครูต้องการสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนมีความสุข 4) การค้นหาผลลัพธ์ที่ดีที่จะเกิดขึ้น ได้แก่ สมรรถนะของครูในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล คุณลักษณะและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดการวิเคราะห์องค์กรแบบ SOAR จะมีความแตกต่างจาก SWOT ตรงที่ให้ความสำคัญการคิดเชิงบวก หามุมมองแรงบันดาลใจ มองหาผลลัพธ์ที่ดีที่จะเกิดขึ้นเพื่อการพัฒนามากกว่าที่จะมองที่จุดอ่อน หรืออุปสรรค ซึ่งมีความเหมาะสมกับโรงเรียนขนาดเล็กที่ต้องก้าวข้ามวิกฤตบนความขาดแคลนรอบด้าน จุดแข็งที่เด่นชัดคือ การมีส่วนร่วม การอยู่กันแบบครอบครัว ร่วมแรงร่วมใจทำทุกอย่างเพื่อให้องค์กรก้าวไปข้างหน้า แน่ใจว่าจะต้องสร้างพลังใจ แรงบันดาลใจ สร้างนวัตกรรมเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งความสุข จัดการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จที่สำคัญคือ นวัตกรรม และเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้งในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ปัจจัยที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน

ดังนั้นผลการวิเคราะห์ด้วย SOAR จึงเป็นจุดประกายให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีความหวังที่จะจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็กในรูปแบบเฉพาะเป็นของตัวเองสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม ดังที่ ภิญญรัตน์พันธ์ (2556) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่าง SWOT และ SOAR ในการวิเคราะห์เพื่อกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรนั้น จะใช้หลักการประเมิน สภาพแวดล้อม ของปัจจัยทั้งภายในและภายนอกขององค์กร เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ทิศทาง แล้วจึง กำหนดเป็นยุทธวิธี ดำเนินงาน ซึ่งหลักการนี้เป็นไปตามหลักการวิเคราะห์ของ SWOT การวิเคราะห์ โดยใช้ SWOT มีจุดเน้น อยู่ที่การค้นหา จุดแข็ง (S) และ จุดอ่อน (W) ภายในขององค์กร แล้ววิเคราะห์ หา โอกาส (O) และอุปสรรคหรือภัยคุกคาม (T) จากภายนอกที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเป็นการเปรียบเทียบทั้งด้านบวก คือ จุดแข็ง และโอกาส และด้านลบ คือ จุดอ่อนและอุปสรรค โดยมีความมุ่งหวังว่า จะสามารถสร้างสมดุลจากการประเมินสภาพแวดล้อมทั้งปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอกที่มีต่อองค์กรในการสำรวจเพื่อค้นหาจุดบกพร่องและอุปสรรคนั้นอาจส่งผลในทางลบมากกว่าทางบวกกับองค์กร เนื่องจากว่าการวิเคราะห์ปัญหาที่ยากแก่การแก้ไข เปรียบเสมือนกับการเข็นครกขึ้นภูเขา ที่นอกจากจะทำให้ เกิดความรู้สึกท้อแท้ สิ้นหวังแล้ว ยังก่อให้เกิดความหวาดวิตกต่อปัญหาและอุปสรรคนั้นด้วย นอกจากนี้การเน้นย้ำอยู่กับข้อผิดพลาด และจุดอ่อนขององค์กร อาจสร้างความเหนื่อยล้า เบื่อหน่าย กับปัญหาที่ไม่เป็นที่ต้องการนั้น ทำให้ผู้ปฏิบัติงานขาดแรงจูงใจ และกำลังใจ ที่จะต่อสู้เพื่อความสำเร็จขององค์กรได้

อย่างไรก็ตามการวิเคราะห์ด้วย SOAR จะเป็นจุดเริ่มต้นของการขับเคลื่อนองค์กรแห่งนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งนวัตกรรมการจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อเสริมสร้างความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมด้วย การนำ ICT มาใช้ในการบริหารและการจัดการเรียนรู้ ดังที่ ภารดี อนันต์นาวี (2564) กล่าวถึง องค์กรนวัตกรรม ว่าผู้บริหารต้องมีความคิดสร้างสรรค์ แสวงหาสิ่งใหม่ ๆ ใช้เทคโนโลยี นวัตกรรม มีการพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่อง

2. ผลการสร้างและตรวจสอบยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า วิสัยทัศน์ “ขับเคลื่อนองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก” โดยยุทธศาสตร์หลัก ประกอบด้วย 1) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล 2) พัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล 3) พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และ 4) สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ พบว่าโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 โดยภาพรวม ให้ความสำคัญกับการก้าวข้ามวิกฤตพยายามค้นหา แรงบันดาลใจ และนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการบริหารจัดการ การพัฒนาครูและบุคลากร เป้าหมายคือผู้เรียนมีคุณภาพเรียนรู้อย่างมีความสุข ด้วยการขับเคลื่อนของภาคีเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย สิ่งที่จะสะท้อนดังกล่าว มีส่วนคล้ายกับ ศิริดา แพงไทย และ สมใจ มณีวงศ์ (2561) ได้ทำการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มี

ประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1 พบว่า ยุทธศาสตร์หลักคือ 1) ส่งเสริมพัฒนาครูสู่มืออาชีพ 2) พัฒนางานวิชาการให้มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาสภาพแวดล้อมทั้งภายในภายนอก 4) การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ 5) บริหารแบบมีส่วนร่วมสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ และสิ่งที่ สุนิสา คงสุวรรณ และคณะ (2561) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าพัฒนาแบบจำลองการบริหารการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นวัตกรรมจัดการโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) การรวมชั้นแบบคละชั้น 2) การบูรณาการหลักสูตร 3) ความร่วมมือจากชุมชน 4) การใช้เทคโนโลยีการศึกษา 5) การเป็นโรงเรียนเครือข่าย 6) การผสมผสานด้วยวิธีการหลากหลายโดยผสมผสาน 7) การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 มียุทธศาสตร์หลัก และมาตรการ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ 1 เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มาตรการ 1.1 จัดหา วัสดุ อุปกรณ์ เกี่ยวกับ ICT เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็นมาใช้ในการบริหารจัดการ 1.2 สรรหาหรือพัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ ทั้งนี้เนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา โลกได้ก้าวไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่งผลให้โรงเรียนขนาดเล็กต้องปรับตัวเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล จัดหา วัสดุ อุปกรณ์ ICT เทคโนโลยีดิจิทัลที่จำเป็น สรรหา/พัฒนาบุคลากร ผู้รับผิดชอบงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง แต่โรงเรียนต้องคงอยู่อย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารเองควรมีภาวะผู้นำเชิงดิจิทัล นำนวัตกรรม เทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ประสิทธิผล สูงสุด ดังที่ จีระนันท์ มูลมาตร, และคณะ (2564) ได้กล่าวถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุค digital transformation ว่าปัจจุบันโลกถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี กิจกรรมถูกดำเนินไปภายใต้เทคโนโลยีดิจิทัล มีบทบาทในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการปฏิรูปการบริหาร สถานศึกษาให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการศึกษา และส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง การจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล ประกอบด้วยปัจจัย คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) บุคลากร 3) วัฒนธรรมองค์กร และ 4) เทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อองค์ประกอบทำงานประสานกันจะเป็นเสมือนเกราะป้องกันให้สถานศึกษาทำงานได้อย่างราบรื่น

ยุทธศาสตร์ 2 พัฒนาคูณวัตรที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล มาตรการ 2.1) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ และ 2.2) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาด้านนวัตกรรมจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล ทั้งนี้เนื่องมาจากการที่จะบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กให้มีประสิทธิภาพ ครูและบุคลากรมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้สร้างนวัตกรรม ให้นักเรียนได้เรียนรู้ คิดสร้างสรรค์ คิดเชิงระบบเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา จุดเริ่มต้นพัฒนาที่ครูและบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัลเพื่อให้มีคุณลักษณะครูวัตร ดังที่ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2560) ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูวัตรด้านเทคโนโลยีการศึกษาในสถานศึกษา สำหรับปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนเรศวร พบว่า ตัวแปรที่ดีที่สุดที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูวัตร ประกอบด้วย นโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษา การถ่ายทอดเทคโนโลยีการศึกษา คุณสมบัติของเทคโนโลยีการศึกษา ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และภาวะเศรษฐกิจ

ยุทธศาสตร์ 3 พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข มาตรการ 3.1 ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ 3.2 สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 3.3 จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนตามความเหมาะสมของช่วงวัย เน้นการเรียนรู้แบบ Active learning การบูรณาการกับวิถีชีวิต ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนขนาดเล็กจำเป็นต้องจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษา โดยเฉพาะการให้ความสำคัญว่าจะจัดการศึกษา และจัดการเรียนรู้ อย่างไรให้นักเรียนเกิดความสุข การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเสริมแรงเชิงบวกในการเรียนรู้ สร้างบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม ที่น่าอยู่ น่าเรียน กิจกรรมที่บ่มเพาะผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เหมาะสม อาทิ การจัดการเรียนรู้แบบ บูรณาการกับวิถีชีวิต วิถีชุมชน การให้นักเรียนได้ลงมือทำด้วยตัวเองผ่านการเรียนรู้แบบ Active learning อันจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข ดังที่ อิสรา จิตตะโล, และคณะ (2559) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ที่มีความสุข ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียน ความเหมาะสมของบทเรียน กิจกรรมในการเรียนการสอน สื่อในการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนการสอน และคุณลักษณะของครู

ยุทธศาสตร์ 4 สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตราการ 4.1 ส่งเสริมการใช้ต้นทุนทางสังคมที่เป็นวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ปรมาจารย์ชาวบ้าน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา และ 4.2 สานสัมพันธ์เครือข่ายการมีส่วนร่วมในทุกภาคส่วน (ผู้บริหาร ครู ชุมชน ผู้ปกครอง ชมรมศิษย์เก่า คณะกรรมการสถานศึกษา บุคคล และหน่วยงาน/องค์กรภายนอก) ทั้งนี้เนื่องจากจุดแข็งของโรงเรียนขนาดเล็กคือการอยู่กันแบบครอบครัว พึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ ช่วยเหลือแบ่งปัน ครูและบุคลากรในโรงเรียนแทบจะได้ทำทุกอย่าง ดังนั้นภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องสำคัญจำเป็นเพื่อการให้การบริหารจัดการศึกษา และการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หากเชื่อว่าการศึกษามีคุณภาพดีจริง คุณภาพชีวิตต้องดีด้วย บริบทโรงเรียนขนาดเล็กโดยส่วนมากจะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และจัดการศึกษาโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน การรื้อฟื้นขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดั่งตามการระดมสรรพกำลัง ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นสิ่งที่ต้องตระหนักนำมาเป็นฐานในการพัฒนา อีกทั้งควรสานสัมพันธ์อันดีกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้วยความจริงใจในการแก้ปัญหาและพัฒนา ดังที่ ญัฐพล พันธุ์ปัญญา, และคณะ (2564) ได้วิเคราะห์ความสอดคล้องของสภาพปัญหาการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก และนำเสนอกลยุทธ์การมีส่วนร่วมการจัดการศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการปรับปรุงแก้ไข 6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และชื่นชมยินดี

3. ผลการทดลองใช้ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม ควรกำหนดมาตรการ ส่งเสริมการบริหารและการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมการใช้ต้นทุนทางสังคม และทรัพยากรของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจาก หากต้องการก้าวข้ามอุปสรรค ปัญหาสู่การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั่วทั้งองค์กร อาจจะต้องขับเคลื่อนในความเป็นอัตลักษณ์ ตามแนวคิด OKRs ดังที่ ประสิทธิ์ หนูคุ้ม, และเรชา ชูสุวรรณ (2565: 783 - 784) นำเสนอแนวคิดการวางยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา Next normal: ความปกติถัดไปของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ว่าในการจัดการศึกษาเป้าหมายที่สำคัญที่สุดคือ ผู้เรียนที่จะต้องมีความรู้ วิธีการนำแผนยุทธศาสตร์ ไปใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ควรมีลักษณะ ดังนี้ 1) การสร้างความเข้าใจให้มีการรับรู้ทั่วทั้งองค์กร 2) การสร้างหุ้นส่วนพันธมิตร (Strategic partner) 3) การนำแผนสู่การปฏิบัติระดับสถานศึกษา สถานศึกษามีผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ใกล้ชิดกลุ่มเป้าหมายหรือผู้เรียนมากที่สุด โครงการทุกโครงการ กิจกรรมทุกกิจกรรมจะถูกแปลงแผนยุทธศาสตร์ลงสู่การปฏิบัติที่ตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยยึดความแตกต่างระหว่างผู้เรียนรายบุคคล กิจกรรมที่จัดสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ โดยเน้นกิจกรรมที่นักเรียนได้ปฏิบัติจริงในรูปแบบ Active Learning และ 4) การประเมินผลการปฏิบัติตามแผน โดยหลักการ OKRs หากมีการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องสัมพันธ์กันกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เป้าหมายที่จะได้รับคือผู้เรียนที่มีคุณภาพ อาศัยรูปแบบ วิธีการนำแผนยุทธศาสตร์ ทั้ง 4 ขั้นตอน ไปใช้ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นคนไทยยุค 4.0 ในศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้มีการสะท้อนคิดถึงยุทธศาสตร์ที่เหมาะสมให้มีการส่งเสริมการบริหารและการจัดการเรียนรู้โดยใช้นวัตกรรม เทคโนโลยีที่เหมาะสม ซึ่งจะเป็นตัวช่วยเป็นอย่างดีในกรณีครูไม่เพียงพอ และการส่งเสริมสนับสนุนต้นทุนทางสังคมที่เป็นวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของชุมชนเพื่อการจัดการศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมที่หลากหลาย การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนขนาดเล็ก การใช้ทรัพยากรในบริบท ชุมชน สิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า ควรขับเคลื่อนด้วยแนวคิด OKRs ที่นำเสนอดังกล่าวไว้เบื้องต้น

4. ผลการประเมินยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่าโดยภาพรวม มีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ยุทธศาสตร์ที่พัฒนาขึ้นเป็นยุทธศาสตร์ที่เกิดจากความร่วมมือ และการระดมความคิดจากพื้นที่จริงที่ประสบปัญหาและสมัครใจเข้าร่วมโครงการโดย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนเครือข่ายความร่วมมือ มีความมุ่งมั่น ปรารถนา ให้มีการขับเคลื่อนคุณภาพโรงเรียนขนาดเล็กในทุกมิติ ประเด็นยุทธศาสตร์หลักทั้ง 4 ยุทธศาสตร์จึงเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ขณะเดียวกันการประเมิน

ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากยังไม่มีบางประเด็นที่เป็นข้อจำกัดในบางพื้นที่ อาทิ สัญญาณอินเทอร์เน็ต การใช้ ICT เทคโนโลยีดิจิทัลอาจมีปัญหาบ้าง หรือประเด็นยุทธศาสตร์นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาคุณภาพนักเรียนอาจจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญพัฒนาเพิ่มเติมในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ควรกำหนดนโยบายให้โรงเรียนกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในการบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมนวัตกรรม เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาศักยภาพองค์กรที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาครูนวัตกรรมที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล พัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

1.2 ข้อเสนอแนะสู่การปฏิบัติ โรงเรียนขนาดเล็กควรกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในการบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมายเพื่อเสริมสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโดยมีจุดเน้นที่วัฒนธรรมองค์กร จุดแข็ง โอกาส แรงบันดาลใจ และผลลัพธ์ การใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ที่เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหาร ครู และเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กรที่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาครูนวัตกรรมที่มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้ยุคดิจิทัล การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้วยการจัดการเรียนรู้อย่างมีความสุข และการสร้างภาคีเครือข่ายการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ในโรงเรียนขนาดเล็ก

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญชนก แสงท้านัง. (2563). รูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งนวัตกรรมสำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(7): 153 - 168.
- จินณวัตร ปะโคทั้ง. (2559). ยุทธศาสตร์การบริหารงานแบบทะยานสู่เป้าหมาย (SOAR Analysis). *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 16(3): 1 - 6.
- จิระนันท์ มูลมาตร, ธาริณี ใจสะอาด, นงเยาว์ เรืองบุญส่ง, ภาณุวัฒน์ สุวรรณมาโจ, รวีวรรณ สิทธิสุวรรณ, อธิ์กร วรบำรุงกุล, เริงวิษณุ นิลโคตร, วัชรภูมิ บุญลอย, และ อรุณเกียรติ จันทร์ส่งแสง. (2564). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทรานฟอเมชัน. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2): 21 - 32.
- ณัฐพล พันธุ์ปัญญา, เพียงแข ภูมายาง, สุรินทร์ ภูสิงห์, และ บรรจบ บุญจันทร์. (2564). กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(2): 220 - 231.
- ประสิทธิ์ หนูกุ่ม, และ เรชา ชูสุวรรณ. (2565). การวางยุทธศาสตร์การจัดการศึกษา Next normal: ความปกติถัดไปของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(3): 776 - 789.
- ภารดี อนันต์นาวี. (2564). องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา: การบริหารจัดการ. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 10(2).
- ภิญโญ รัตนพันธ์. (2556). SOAR Analysis: เครื่องมือที่นำมาใช้แทน SWOT Analysis. *วารสารวิทยาลัย บัณฑิตศึกษากิจการ มข*, 6(2): 7 - 20.
- วนิดา แสนอินตะ, และ เอกราช โสมิตพิมานเวช. (2565). การพัฒนากลยุทธ์เพื่อการบริหารโรงเรียนเอกชนในสังคมไทย ปัจจุบันโดยใช้ SOAR Analysis. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 9(2): 51 - 63.

- วิวัฒน์ มีสุวรรณ. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะของครูนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษา ในสถานศึกษาสำหรับ
ปฏิบัติการสอน เครือข่ายมหาวิทยาลัยนครสวรรค์. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 19(3): 50 - 62.
- ศศิธรดา แพงไทย, และ สมใจ มณีวงษ์. (2561). ยุทธศาสตร์การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็กที่มีประสิทธิภาพ สำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตาก เขต 1. *JOURNAL OF NAKHONRATCHASIMA COLLEGE*, 12(2): 114 -
125.
- สุนิสา คงสุวรรณ, พรเทพ ฐิ์แผน, และ อรรณพ จินะวัฒน์. (2561). การพัฒนาแบบจำลองการบริหารการเปลี่ยนแปลงใน
โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*,
12(3): 39 - 48.
- อิสรา จิตตะโล, วราพร เอรารวรรณ์, และ สมเกียรติ ทานอก. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์. *วารสารการวัดผลการศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 22(1): 386 - 396.
- อักรณัย ขวัญอยู่. (2558). แนวทางการแก้ปัญหาโรงเรียนขนาดเล็ก. *รายงานที่ดีอาร์ไอ*. ฉบับที่ 113, มีนาคม 2558.
- Mithun Sridharan. (2022). *SOAR Analysis – A tool for strategic planning*. Retrieved 18 November 2022,
from <https://thinkinsights.net/strategy/soar-analysis/>.
- Tiina Korhonen, Jari Lavonen, Minna Kukkonen, Kati Sormunen, & Kalle Juuti. (2018). **9. The Innovative
School as an Environment for the Design of Educational Innovations**. Retrieved 10 November
2022, from https://www.researchgate.net/publication/301523446_The_Innovative_School_as_an_Environment_for_the_Design_of_Educational_Innovations.

ภาคผนวก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความวารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
ปีที่ 5 ฉบับที่ 3 กันยายน - ธันวาคม พ.ศ. 2565

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สุเมธ	งามกนก	มหาวิทยาลัยบูรพา
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาดี	ปณะราช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ภูมิพัฒน์	รักพรหมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
4. รองศาสตราจารย์ ดร.พิมลพรรณ	เพชรสมบัติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
5. รองศาสตราจารย์ ดร.อนุวัติ	คุณแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พงศธร	มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรพรรณ	ชาวประทุม	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชยากานต์	เรืองสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยงยุทธ	ยะบุญธง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐมน	พันธุ์ชาติรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนัย	กิตติรัตนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาธิต	ทรัพย์รวงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปพนสรรค์	โพธิพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาทิพย์	งามนิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันเพ็ญ	นันทะศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
16. อาจารย์ ดร.พนัส	มัตยะสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. อาจารย์ ดร.จารุวรรณ	นาตัน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
18. อาจารย์ ดร.ไกรวิชญ์	ดีเอม	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
19. อาจารย์ ดร.ภูวดล	จุลสุคนธ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี